

*Druhá správa o implementácii Európskej charty
regionálnych alebo menšinových jazykov
v Slovenskej republike*

Bratislava, 2008

Európska charta regionálnych alebo menšinových jazykov (v ďalšom texte len „charta“) bola podpísaná v mene Slovenskej republiky v Štrasburgu 20. 2. 2001. Národná rada Slovenskej republiky vyslovila súhlas s chartou uznesením č. 1497 z 19. 6. 2001. Prezident Slovenskej republiky ju ratifikoval 20. 7. 2001 a ratifikačná listina bola uložená a zaregistrovaná u depozitára, generálneho tajomníka Rady Európy, 5. 9. 2001. Pre Slovenskú republiku charta nadobudla platnosť 1. januára 2002 na základe článku 19 ods. 2 charty. Text charty bol publikovaný v Zbierke zákonov pod číslom 588/2001.

Pri uložení ratifikačnej listiny urobila Slovenská republika vyhlásenie, ktoré znie:

1. Slovenská republika vyhlasuje, že prijatú chartu bude uplatňovať v súlade s Ústavou Slovenskej republiky a príslušnými medzinárodnými dohovormi, ktoré zaručujú rovnosť občanov pred zákonom bez ohľadu na ich pôvod, rasu, náboženstvo alebo národnosť, s cieľom podporovať európske jazykové dedičstvo bez ujmy na používaní štátneho jazyka.

2. Slovenská republika vyhlasuje podľa článku 1 písm. b) charty, že pojem „územie, na ktorom sa používa regionálny alebo menšinový jazyk," sa vzťahuje na obce podľa nariadenia vlády Slovenskej republiky č. 221/1999 Z. z., ktorým sa vydáva zoznam obcí, v ktorých občania Slovenskej republiky, patriaci k národnostnej menšine tvoria najmenej 20 % obyvateľstva z 25. augusta 1999, a to vrátane uplatňovania jej článku 10.

3. Podľa článku 3 ods. 1 charty „regionálnymi alebo menšinovými jazykmi" v Slovenskej republike sú jazyky: bulharský, český, chorvátsky, maďarský, nemecký, poľský, rómsky, rusínsky a ukrajinský; uplatňovanie ustanovení charty podľa jej článku 2 ods. 2, ak ide o

bulharský, český, chorvátsky, nemecký, poľský a rómsky jazyk:

článok 8 ods. 1 písm. a) bod iii, písm. b) bod iii, písm. c) bod iii, písm. d) bod iii, písm. e) bod ii, písm. f) bod ii, písm. g), h), i);

článok 9 ods. 1 písm. a) body ii a iii, písm. b) body ii a iii, písm. c) body ii a iii, písm. d);

článok 10 ods. 1 písm. a) body iii a iv, ods. 2 písm. b), c), d), f), g), ods. 3 písm. c), ods. 4 písm. a), c), ods. 5;

článok 11 ods. 1 písm. a) bod iii, písm. b) bod ii, písm. c) bod ii, písm. d), písm. e) bod i, písm. f) bod ii, ods. 2 a 3;

článok 12 ods. 1 písm. a), b), c), d), e), f), g), ods. 2 a 3;

článok 13 ods. 1 písm. a), b), c), ods. 2 písm. c);

článok 14 písm. a);

článok 14 písm. b) len pre český, nemecký a poľský jazyk;

rusínsky a ukrajinský jazyk:

článok 8 ods. 1 písm. a) bod ii, písm. b) bod ii, písm. c) bod ii, písm. d) bod ii, písm. e) bod ii, písm. f) bod ii, písm. g), h), i);

článok 9 ods. 1 písm. a) body ii a iii, písm. b) body ii a iii, písm. c) body ii a iii, písm. d), ods. 3;

článok 10 ods. 1 písm. a) body iii a iv, ods. 2 písm. b), c), d), f), g), ods. 3 písm. c), ods. 4 písm. a), c), ods. 5;

článok 11 ods. 1 písm. a) bod iii, písm. b) bod ii, písm. c) bod ii, písm. d), písm. e) bod i, písm. f) bod ii, ods. 2 a 3

článok 12 ods. 1 písm. a), b), c), d), e), f), g), ods. 2 a 3;

článok 13 ods. 1 písm. a), b), c), ods. 2 písm. c);

článok 14 písm. a);

článok 14 písm. b) len pre ukrajinský jazyk;

maďarský jazyk:

článok 8 ods. 1 písm. a) bod i, písm. b) bod i, písm. c) bod i, písm. d) bod i, písm. e) bod i, písm. f) bod i, písm. g), h), i);

článok 9 ods. 1 písm. a) body ii a iii, písm. b) body ii a iii, písm. c) body ii a iii, písm. d), ods. 2 písm. a), ods. 3;

článok 10 ods. 1 písm. a) bod ii, ods. 2 písm. a), b), c), d), f), g), ods. 3 písm. b), c), ods. 4 písm. a), c), ods. 5;

článok 11 ods. 1 písm. a) bod iii, písm. b) bod ii, písm. c) bod ii, písm. d), písm. e) bod i, písm. f) bod i, ods. 2 a 3;

článok 12 ods. 1 písm. a), b), c), d), e), f), g), ods. 2 a 3;

článok 13 ods. 1 písm. a), b), c), ods. 2 písm. c);

článok 14 písm. a), b).

4. Slovenská republika vyhlasuje, že článok 8 ods. 1 písm. e) bod i sa vzťahuje na prípravu pedagógov, teológov, kultúrnych a osvetových pracovníkov bez ujmy na výučbe v štátnom jazyku s tým, že väčšina predmetov vrátane profilových sa zabezpečuje v menšinovom jazyku pri rešpektovaní právnych noriem Slovenskej republiky v oblasti vysokého školstva.

5. Slovenská republika vyhlasuje, že článok 10 ods. 1 písm. a) bod ii, článok 10 ods. 2 písm. a) a článok 10 ods. 3 písm. b) sa budú interpretovať bez ujmy na používaní štátneho jazyka podľa Ústavy Slovenskej republiky a v súlade s právnym poriadkom Slovenskej republiky.

6. Slovenská republika vyhlasuje, že článok 12 ods. 1 písm. e) a článok 13 ods. 2 písm. c) možno použiť, ak účinky jeho použitia neodporujú iným ustanoveniam právneho poriadku Slovenskej republiky o zákaze diskriminácie občanov Slovenskej republiky v pracovnoprávných vzťahoch na území Slovenskej republiky.

Slovenská republika prijala veľmi ambiciózne záväzky, keďže vybrala od 49 do 53 ustanovení (minimum je 35 ustanovení) z tretej časti charty pre deväť menšinových jazykov: bulharský, český, chorvátsky, maďarský, nemecký, poľský, rómsky, rusínsky a ukrajinský. Jazyky sú z hľadiska vybraných ustanovení rozdelené do troch skupín: 1) maďarský, 2) rusínsky a ukrajinský, 3) ostatné jazyky.

V zmysle ustanovení IV. časti charty (Uplatňovanie charty) sa zmluvným stranám podľa článku 15 ods. 1 (Pravidelné správy) ukladá povinnosť predkladať generálnemu tajomníkovi Rady Európy vo forme, ktorú určí Výbor ministrov, správu o svojej politike v zmysle časti II. tejto charty a o opatreniach, ktoré uskutočnili na zabezpečenie ustanovení časti III., ktoré prijali. Prvá správa sa musí predložiť do roka po nadobudnutí platnosti charty pre danú zmluvnú stranu a následné správy v trojročných intervaloch po prvej správe. Zmluvné strany v súlade s článkom 15 ods. 2 charty svoje správy zverejnia.

Vláda Slovenskej republiky prerokovala a schválila prvú Správu o implementácii Európskej charty regionálnych alebo menšinových jazykov v Slovenskej republike uznesením č. 1114 z 26. 11. 2003. Následne bola správa 5. 12. 2003 predložená generálnemu tajomníkovi Rady Európy. V súlade s článkom 16 ods. 1 (Kontrola správ) bola správa Slovenskej republiky predmetom preskúmania výboru expertov, ktorý prijal hodnotiacu správu o implementácii charty Slovenskou republikou 23. 11. 2005. Prvé kolo monitorovania úrovne implementácie charty Slovenskou republikou sa ukončilo prijatím odporúčania RecChL (2007)1 Výboru

ministrov Rady Európy o uplatňovaní charty na Slovensku dňa 21. 2. 2007 počas 988. zasadania Výboru delegátov ministrov. Predmetné odporúčanie obsahuje očakávania Výboru ministrov Rady Európy vo vzťahu k posilneniu implementácie charty Slovenskou republikou.

Vláda Slovenskej republiky vzala na vedomie Informáciu o priebehu a výsledkoch prvého kola monitorovania úrovne implementácie Európskej charty regionálnych alebo menšinových jazykov na Slovensku na svojom zasadnutí 23. 5. 2007. Súčasťou materiálu bola aj súvisiaca správa výboru expertov vo vzťahu k Slovenskej republike, vyjadrenie k správe výboru expertov o uplatňovaní Európskej charty regionálnych alebo menšinových jazykov v Slovenskej republike a odporúčanie Výboru ministrov Rady Európy o uplatňovaní charty na Slovensku. Jednotlivé ministerstvá a iné zainteresované orgány, do ktorých pôsobnosti patria záväzky vyplývajúce z charty jazykov, mali vykonať dôkladnú analýzu a následne formulovať konkrétne úlohy a opatrenia, ktoré je opodstatnené vo väzbe na závery monitoringu a záväzky vyplývajúce z charty jazykov realizovať.

Druhú správu o implementácii charty mala Slovenská republika predložiť v súlade s trojročnou periodicitou v decembri 2006. Vzhľadom na veľmi krátky cyklus monitorovania plnenia záväzkov podľa charty jazykov (každé tri roky), bolo rozhodnuté, že každú ďalšiu periodickú správu by mal štát predkladať až rok po tom, čo Výbor ministrov Rady Európy prijme svoje odporúčania pre dotknutý štát. Tým sa predíde vzniku problémov a často i nelogickej situácii, keď štát ešte nemá k dispozícii odporúčania Výboru ministrov Rady Európy, avšak už má informovať, ako medzičasom pokročil v plnení záväzkov. Slovenskej republike v súlade s uvedeným táto povinnosť vznikla až rok od prijatia odporúčania Výboru ministrov, čiže v roku 2008.

Druhá správa o implementácii charty Slovenskou republikou je vypracovaná v súlade s metodickým pokynom stanovujúcim štruktúru následných periodických správ predkladaných zmluvnými stranami charty, ktorý bol prijatý Výborom ministrov Rady Európy 7. 2. 2002 (MIN-LANG (2002)1).

Východiskom pri vypracúvaní správy bolo odporúčanie Výboru ministrov Rady Európy o uplatňovaní charty Slovenskom, ako aj hodnotiaca správa výboru expertov. Druhá správa o implementácii charty Slovenskou republikou obsahuje aktualizované a komplexné informácie o stave a situácii regionálnych alebo menšinových jazykov na Slovensku. Je zameraná predovšetkým na prezentáciu aktuálneho stavu a vývoja legislatívy ako i spoločenskej praxe v oblasti ochrany a podpory regionálnych alebo menšinových jazykov.

Úvodná časť

1. Prosím uveďte potrebné základné informácie, ako relevantný historický vývoj v krajine, prehľad demografickej situácie s odkazom na základné ekonomické údaje regiónov, ako aj informácie o ústavnom systéme a administratívnej (správnej) štruktúre štátu.

Relevantný historický vývoj v krajine a prehľad demografickej situácie

Slovenská republika vznikla 1. januára 1993 na základe ústavného zákona č. 542/1992 Zb. o zániku Českej a Slovenskej Federatívnej Republiky z 1. septembra 1992. Slovenská republika je zvrchovaný, demokratický a právny štát. Neviaže sa na nijakú ideológiu ani náboženstvo. Slovenská republika uznáva a dodržiava všeobecné pravidlá medzinárodného práva, medzinárodné zmluvy, ktorými je viazaná, a svoje ďalšie medzinárodné záväzky.

Slovenská republika je vnútrozemský štát v strede Európy. Slovensko susedí s Českom, Poľskom, Ukrajinou, Maďarskom a Rakúskom. Slovensko je krajina s kresťanskou tradíciou, najviac obyvateľov (68,9 %) sa hlási k rímskokatolíckemu vierovyznaniu.

Pri vzniku Slovenskej republiky bola mimoriadna pozornosť venovaná zabezpečeniu kontinuity a stability právneho poriadku ako základného predpokladu stability štátnych inštitúcií a dodržiavania ľudských práv. Ústavné zákony, zákony a ostatné všeobecne záväzné právne predpisy zostali po zániku Českej a Slovenskej Federatívnej Republiky v Slovenskej republike v platnosti, ak neodporovali Ústave Slovenskej republiky (článok 152 ods. 1 ústavy). Do právneho poriadku Slovenskej republiky boli prevzaté všetky základné normy zaručujúce demokraciu, zákonnosť, ľudské práva a slobody vrátane medzinárodných dohovorov, ktorých zmluvnou stranou bola Česká a Slovenská Federatívna Republika ku dňu svojho zániku.

Slovenská republika je zmluvnou stranou všetkých kľúčových dohovorov v oblasti ľudských práv prijatých na pôde Organizácie spojených národov a Rady Európy.

Geografická poloha Slovenska a jeho historický vývoj sa výrazne podpísali na národnostnej štruktúre obyvateľstva Slovenska. Slovenská republika je z viacerých historických dôvodov krajinou s najväčším podielom národnostných menšín a etnických skupín v štruktúre obyvateľstva spomedzi všetkých štátov strednej Európy. K inej ako slovenskej národnosti sa hlási približne 14,2 % obyvateľstva, pričom ide o minority patriace k západoslovenskej, východoslovenskej, juhoslovenskej, ugrofínskej a germánskej, ale aj k novoindickej a semitskej skupine národov. Tie sa spravidla vyznačujú nielen výraznými jazykovými, ale aj kultúrnymi špecifikami, ktoré je potrebné v adekvátnej miere rešpektovať. Multietnické zloženie obyvateľstva Slovenska je dôsledkom zložitého štátno-politického vývoja v tomto priestore a istých migračných procesov v dávnej i nedávnej minulosti.

Podľa sčítania obyvateľstva k 26. 5. 2001 z celkového počtu 5 379 455 obyvateľov Slovenska sa k inej ako slovenskej národnosti prihlásilo 764 601 obyvateľov. Najväčšie zastúpenie v etnickej štruktúre majú osoby patriace k 12 národnostným menšinám. Tieto sú štatisticky zvlášť vykazované, majú minimálne jednu národnostno-kultúrnu organizáciu a spravidla sa uchádzajú o finančnú podporu vlastnej menšinovej kultúry.

Základné štatistické údaje vyplývajúce zo sčítania obyvateľstva Slovenskej republiky v roku 2001:

Počet obyvateľov	5 379 455 v tom: ženy 2 766 940 muži 2 612 515
Hustota obyvateľstva	110 obyvateľov na km ²
Národnostné zloženie	85,8 % slovenská 9,7 % maďarská 1,7 % rómska 0,8 % česká 0,4 % rusínska 0,2 % ukrajinská 0,1 % nemecká 0,05% poľská 0,04 % moravská 0,03% ruská 0,02 % chorvátska 0,02 % bulharská 0,01% srbská 0,004 % židovská 0,1 % ostatné 1,1 % nezistená
Náboženské vyznanie/cirkev	68,9 % Rímskokatolícka cirkev 6,9 % Evanjelická cirkev augsburského vyznania 4,1 % Gréckokatolícka cirkev 2,0 % Reformovaná kresťanská cirkev 0,9 % Pravoslávna cirkev 3 % Nezistené 1,2% Ostatné cirkvi a náboženské spoločnosti 13,0 % Bez vyznania
Veková štruktúra obyvateľstva	18,9 % predproduktívny vek 63,1 % produktívny vek 18,0 % poproduktívny vek
Obyvateľstvo žijúce v mestách	56,1 %
Obyvateľstvo žijúce na vidieku	43,9 %

Základné ekonomické údaje

Hospodárstvo Slovenskej republiky sa zakladá na princípoch sociálne a ekologicky orientovanej trhovej ekonomiky (čl. 55 Ústavy Slovenskej republiky). Výkon ekonomiky Slovenskej republiky od roku 2000 permanentne akceleruje, a tak pri aktuálnych ročných tempách nad 8% a 9% patrí Slovensko v rokoch 2006 a 2007 jednoznačne medzi krajiny s najvyššími indexmi rastu. K akcelerácii výkonu ekonomiky výrazne prispieva pôsobenie zahraničných investorov a z hľadiska odvetvovej štruktúry najmä rozvíjajúci sa automobilový priemysel, ale aj výroba elektrických zariadení a strojov, výrobky z chémie a ropy a tiež rozmach v stavebníctve a v obchode. Hlavným fiškálnym cieľom je znížiť deficit verejnej správy vrátane nákladov dôchodkovej reformy pod 3% HDP a splniť tak kritérium pre vstup do eurozóny v roku 2009.

Hrubý domáci produkt v roku 2007 predstavoval 1 851 787 mil. Sk. Evidovaná miera nezamestnanosti koncom roku 2007 predstavovala 8%. Disponibilné príjmy a tým aj celková

životná úroveň obyvateľstva sa zvyšujú. Na jednej strane ekonomický rozmach prináša tvorbu nových pracovných miest a súčasne na strane druhej, rast produktivity vytvára predpoklady aj pre rast miezd. Z charakteristiky vývoja vybraných indikátorov v regiónoch Slovenskej republiky jasne vyplýva tendencia vyrovnávania regionálnych disparít.

Ústavný systém

Podľa Ústavy Slovenskej republiky štátna moc pochádza od občanov, ktorí ju vykonávajú prostredníctvom svojich volených zástupcov alebo priamo. Každý môže podľa ústavy konať, čo nie je zákonom zakázané a nikoho nemožno nútiť, aby konal niečo, čo zákon neukladá.

Zákonodarnú moc reprezentuje Národná rada Slovenskej republiky (v ďalšom texte „parlament“), ktorá je jediným ústavodarným a zákonodarným orgánom Slovenskej republiky. Má 150 poslancov, ktorí sú volení na 4 roky. Poslanci sú zástupcovia občanov. Poslanecký mandát vykonávajú osobne podľa svojho svedomia a presvedčenia a nie sú viazaní príkazmi. Poslanci sú volení vo všeobecných, rovných a priamych voľbách s tajným hlasovaním.

V rámci parlamentu pôsobia poslanci v rôznych výboroch. Problematikou dodržiavania ľudských práv sa zaoberá Výbor Národnej rady Slovenskej republiky pre ľudské práva, národnosti a postavenie žien.

Výkonnú moc reprezentuje prezident a vláda. Hlavou Slovenskej republiky je prezident. Prezident reprezentuje Slovensko navonok i dovnútra a svojím rozhodovaním zabezpečuje riadny chod ústavných orgánov. Prezidenta volia občania Slovenskej republiky v priamych voľbách tajným hlasovaním na 5 rokov. Vláda Slovenskej republiky je vrcholným orgánom výkonnej moci. Skladá sa z predsedu, podpredsedov a ministrov. Vláda je za výkon svojej funkcie zodpovedná parlamentu, ktorý jej môže kedykoľvek vysloviť nedôveru. V súčasnej slovenskej vláde pôsobia 4 podpredsedovia vlády a to podpredseda vlády pre vedomostnú spoločnosť, európske záležitosti, ľudské práva a menšiny, podpredseda vlády a minister vnútra, podpredseda vlády a minister spravodlivosti a podpredseda vlády a minister školstva. Vláda je kolektívny orgán.

Súdnu moc vykonávajú nezávislé a nestranné sudy. Súdnicstvo sa vykonáva na všetkých stupňoch oddelene od iných štátnych orgánov. Sústavu súdov tvoria Najvyšší súd Slovenskej republiky a ostatné sudy (54 okresných súdov, 8 krajských súdov, Špeciálny súd, 3 vojenské obvodové sudy, Vyšší vojenský súd). Sudy rozhodujú v občianskoprávných a trestnoprávných veciach. Skúmajú aj zákonnosť rozhodnutí orgánov verejnej správy a zákonnosť rozhodnutí, opatrení alebo iných zásahov orgánov verejnej moci, ak tak ustanoví zákon. Sudy rozhodujú v senátoch, ak zákon neustanovuje, že vo veci rozhoduje jediný sudca. Sudca vykonáva svoju funkciu ako svoje povolanie. Sudca nemôže byť členom politickej strany alebo politického hnutia. Sudcov vymenúva a odvoláva prezident Slovenskej republiky, pričom návrhy kandidátov na vymenovanie sudcov a návrhy na odvolanie sudcov predkladá Súdna rada Slovenskej republiky (nezávislý samosprávny orgán). Sudcovia sú vymenovaní bez akéhokoľvek časového obmedzenia.

Ústavný súd je súdnym orgánom ochrany ústavnosti. Skladá sa z 13 sudcov, ktorých vymenúva na návrh parlamentu na 12 rokov prezident Slovenskej republiky. Sudca Ústavného súdu Slovenskej republiky nemôže byť členom politickej strany alebo politického hnutia. Sudcovia Ústavného súdu vykonávajú funkciu ako svoje povolanie. Ústavný súd

rozhoduje aj o kompetenčných sporoch medzi ústrednými orgánmi štátnej správy, ak zákon neustanovuje, že tieto spory rozhoduje iný štátny orgán, o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv nerozhoduje iný súd. Ústavný súd tiež podáva výklad ústavy alebo ústavného zákona, ak je vec sporná.

Pre doplnenie uvádzame aj informácie o verejnom ochrancovi práv. Inštitút verejného ochrancu práv – ombudsmana zakotvila Slovenská republika do svojho právneho poriadku v roku 2001. Verejný ochranca práv je ústavným orgánom, ktorého postavenie a činnosť upravuje Ústava Slovenskej republiky v článku 151a. Rozsah a spôsob, ktorým sa verejný ochranca práv ako nezávislý orgán podieľa na ochrane základných práv a slobôd, podrobnosti o voľbe a o odvolávaní verejného ochrancu práv, o jeho pôsobnosti, podmienkach výkonu jeho funkcie, o spôsobe právnej ochrany a o uplatňovaní práv fyzických osôb a právnických osôb upravuje zákon č. 564/2001 Z. z. o verejnom ochrancovi práv znení neskorších predpisov. Zákomom o verejnom ochrancovi práv bola súčasne zriadená Kancelária verejného ochrancu práv so sídlom v Bratislave, ktorej úlohou je plniť úlohy spojené s odborným, organizačným a technickým zabezpečením činnosti verejného ochrancu práv. Táto začala svoju činnosť v máji 2002.

Úrad verejného ochrancu práv doplnil už existujúci systém orgánov ochrany práva. Funkcia verejného ochrancu práv ako sprostredkovateľa medzi občanom a štátom má kontrolnou činnosťou upevňovať ústavnosť a legalitu konania a rozhodovania orgánov a inštitúcií verejnej správy vo vzťahu k fyzickým osobám a právnickým osobám. Verejný ochranca práv neodvodzuje svoju autoritu od štátnej moci, ale od prirodzeného spojenectva s parlamentom a s verejnosťou, s občanmi, ktorí sú autentickým zdrojom moci v spoločnosti. Preto verejný ochranca práv neprikazuje, nemôže rušiť a odvolávať rozhodnutia, ale môže odporúčať opatrenia pre dobro a prospech občana. Inštitút verejného ochrancu práv v právnom poriadku Slovenskej republiky možno charakterizovať ako kontrolný orgán sui generis vo vzťahu k orgánom verejnej správy, ktorý svoje povinnosti realizuje v súlade nielen s právnym poriadkom Slovenskej republiky, ale aj v súlade so zásadami morálky a etiky. Pôsobnosť verejného ochrancu práv je konštituovaná na ochranu subjektívnych práv – základných práv a slobôd a nie ochranu zákonnosti ako takej.

Územné a správne usporiadanie

Územie Slovenskej republiky je jednotné a nedeliteľné (čl. 3 ústavy). Na výkon verejnej správy sú vytvorené územné a správne celky. Z hľadiska vzťahu štátnej správy a územnej samosprávy existuje na Slovensku od roku 1990 tzv. oddelený model (štátna správa – územná samospráva).

Územnými celkami sú obce a vyššie územné celky - samosprávne kraje, ktorých územný obvod je zhodný len s územným obvodom kraja. V zmysle ústavy je základom územnej samosprávy obec. Ústava tiež vymedzuje základné princípy oboch úrovní územnej samosprávy – sú samostatnými územnými samosprávnymi a správnymi celkami, právnickými osobami s vlastným majetkom a finančnými prostriedkami, povinnosti je im možné ukladať iba zákonom, majú vlastné volené orgány (starosta, zastupiteľstvo, resp. predseda vyššieho územného celku a zastupiteľstvo), možno na ne preniesť aj výkon štátnych úloh za

podmienok daných ústavou a zákonmi. Medzi oboma úrovňami územnej samosprávy neexistuje vzťah nadriadenosti a podriadenosti.

Slovenská republika je územnosprávne rozdelená na 8 krajov (vyšších územných celkov – Bratislavský, Trnavský, Trenčiansky, Nitriansky, Žilinský, Banskobystrický, Prešovský, Košický) a 2887 obcí. Krajská (regionálna) samospráva vznikla k 1. januáru 2002. Každá úroveň má svojich volených predstaviteľov, rozdelené úlohy a zodpovednosť.

Obce zabezpečujú samosprávnú pôsobnosť (originálne kompetencie), ale vo vybraných oblastiach, kde je to pre štát výhodnejšie, aj výkon prenesenej pôsobnosti štátnej správy. Ide o oblasť matrik, stavebného poriadku a časti kompetencií v školstve. Tieto úlohy vykonávajú v mene štátu, štát je zodpovedný za riadenie a kvalitu služieb a financovanie týchto úloh. Medzi originálne kompetencie (samosprávna pôsobnosť) patrí napríklad aj oblasť predškolských a školských zariadení, sociálnych zariadení, polikliník, niektoré nemocnice, kultúra. Obce financujú svoje potreby z vlastných príjmov, ako aj zo štátnych dotácií. Zákon pritom stanovuje, ktoré dane a poplatky sú príjmom obce. Od 1. januára 2004 sa zmenil spôsob financovania preneseného výkonu štátnej správy v školstve. Obce, ako zriaďovatelia základných škôl dostávajú finančné prostriedky podľa stanovených normatífov na 1 žiaka, na druh, typ, veľkosť školy a podľa teplotných pásiem.

Vyššie územné celky majú samosprávne (originálne) kompetencie, ale vykonávajú aj niektoré úlohy prenesené zo štátnej správy. Medzi originálne kompetencie vyšších územných samosprávnych celkov patria napríklad: regionálny rozvoj, stredné školstvo, nemocnice, niektoré zariadenia sociálnych služieb (domov dôchodcov, sociálne služby pre deti, krízové stredisko, detské domovy), kultúrne zariadenia (galérie, múzeá, divadlá, niektoré knižnice). Vyššie územné celky, rovnako ako obec, financujú svoje potreby predovšetkým z vlastných príjmov, ako aj zo štátnych dotácií. Zákon stanovuje, ktoré dane a poplatky sú príjmom vyššieho územného celku. Počas prenosu kompetencií, v rokoch 2002-2003, dostávali vyššie územné celky účelové dotácie (decentralizačná dotácia), pomocou ktorých financovali zverené samosprávne úlohy. Od 1. 1. 2004 sa účelové dotácie zmenili na globálnu dotáciu, t.j. vyššie územné celky rozhodujú cestou schválených rozpočtov o použití transferu zo štátneho rozpočtu. Úlohy, ktoré zabezpečujú v mene štátu sú naďalej financované účelovou dotáciou. Od 1. 1. 2004 sa zároveň zmenil spôsob financovania školstva. Vyššie územné celky, ako zriaďovatelia stredných škôl, dostávajú financie na školstvo na základe normatívu na 1 žiaka, podľa druhu a typu školy.

Štátna správa sa od 1. 1. 2004 prejavuje najmä na centrálnej úrovni. Ústredné orgány štátnej správy majú vytvorené nižšie stupne organizované na úrovni kraja. Počet a hranice štátnych administratívnych jednotiek (kraj) sú totožné s počtom a hranicami samosprávnych vyšších územných celkov (symetrické usporiadanie). V prípade potreby si štátne krajské úrady zriaďujú ďalšie úrady a pracoviská v rámci krajov. S účinnosťou od 1. 1. 2004 bola vytvorená špecializovaná štátna správa, ktorú tvorili krajské úrady a obvodné úrady (46, resp. 50), ktoré ako najnižší článok výkonu miestnej štátnej správy nahradili 79 okresných úradov. Dovtedy jednotná všeobecná štátna správa tak bola nahradená špecializovanými štátnymi správami v pôsobnosti každého rezortu.

S účinnosťou od 1. 10. 2007 boli na základe zákona č. 254/2007 Z.z. o zrušení krajských úradov a o zmene a doplnení zákona č. 515/2003 Z.z. o krajských úradoch a obvodných úradoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení nálezů Ústavného súdu Slovenskej republiky č. 263/2006 Z.z. zrušené krajské úrady ako druhostupňové orgány miestnej štátnej

správy v pôsobnosti ministerstva vnútra. Ich pôsobnosť prešla na obvodné úrady v sídle kraja a na ministerstvo vnútra. Na základe uvedeného zákona zostalo 50 obvodných úradov ako prvostupňových orgánov miestnej štátnej správy v rezorte ministerstva vnútra.

2. Prosím uveďte všetky regionálne alebo menšinové jazyky, tak ako sú definované v článku 1 písm. a) charty, ktoré existujú na území štátu. Uveďte tiež časti územia štátu, kde žijú používatelia tohto jazyka/týchto jazykov.

V zmysle vyhlásenia Slovenskej republiky pri uložení ratifikačnej listiny ku charte sú regionálnymi alebo menšinovými jazykmi v Slovenskej republike podľa článku 3 odsek 1 jazyky: bulharský, český, chorvátsky, maďarský, nemecký, poľský, rómsky, rusínsky a ukrajinský.

Slovenská republika pri uložení ratifikačnej listiny urobila vyhlásenie, na základe ktorého sa podľa článku 1 písmeno b) charty „pojem územie, na ktorom sa používa regionálny alebo menšinový jazyk“ vzťahuje na obce podľa nariadenia vlády Slovenskej republiky č. 221/1999 Z.z. z 25. augusta 1999, ktorým sa vydáva zoznam obcí, v ktorých občania Slovenskej republiky patriaci k národnostnej menšine tvoria najmenej 20 % obyvateľstva, a to vrátane uplatňovania jej článku 10“. Takýchto obcí je spolu 655.

Prehľad obcí podľa nariadenia č. 221/1999 Z.z., ktorým sa vydáva zoznam obcí, v ktorých občania Slovenskej republiky patriaci k národnostnej menšine tvoria najmenej 20% obyvateľstva

Národnostná menšina, ku ktorej sa prihlásilo najmenej 20% obyvateľov obce	Počet obcí podľa nariadenia č. 221/1999 Z.z.
Maďarská	511
Rómska	57
Ukrajinská	18
Rusínska	68
Nemecká	1
Spolu:	655

Najvyššie zastúpenie obyvateľstva maďarskej národnosti až 27,6 % je v Nitrianskom kraji (takmer 200 tisíc obyvateľov sa prihlásilo k tejto národnosti). Druhým krajom s vysokým podielom maďarského obyvateľstva je Trnavský kraj 23,7%. Naopak najmenej obyvateľstva maďarskej národnosti sa eviduje v krajoch, kde je vysoký podiel slovenského obyvateľstva, teda v Trenčianskom (0,2%), Žilinskom (0,1%). Nízky podiel zaznamenáva i Prešovský kraj 0,1%, v ktorom je však vyššie zastúpenie iných národnostných menšín (najmä rómskej, rusínskej a ukrajinskej).

K ďalším národnostiam sa hlási menej ako 100 tisíc obyvateľov. Najviac sa k tejto hodnote približuje rómska národnostná menšina (odhad počtu žijúcich Rómov v Slovenskej republike je však omnoho vyšší, okolo 320 tisíc). Rómovia sú sústredení najmä vo východoslovenských krajoch Slovenskej republiky - v Prešovskom (4%) a Košickom (3,9%) kraji, v ktorých žije spolu až 61,5 tisíc príslušníkov tejto národnosti. V relatívnom vyjadrení ide o 68% zo všetkých prihlásených Rómov v Slovenskej republike. Nad priemerom Slovenskej republiky zostáva ešte Banskobystrický kraj s hodnotou 2,3%. Ostatné kraje sú s podielom obyvateľstva

rómskej národnosti pod republikovým priemerom (najmenej príslušníkov tejto národnosti má Bratislavský kraj - 0,1%).

Osoby patriace k rusínskej a ukrajinskej národnostnej menšine sú najviac zastúpené v už spomínanom Prešovskom kraji (2,7% a 0,9%). Zastúpenie osôb patriacich k ostatným národnostným menšinám nedosahuje ani 1%.

Prehľad bývajúceho obyvateľstva Slovenskej republiky podľa národností – zastúpenie v jednotlivých krajoch

(Zdroj: Štatistický úrad Slovenskej republiky, sčítanie obyvateľov, domov, bytov v roku 2001)

	Slovenská národnosť	Maďarská národnosť	Rómska národnosť	Česká národnosť	Rusínska národnosť	Ukrajinská národnosť	Ostatná a nezistená
Bratislavský kraj	546 685 (91,3%)	27 434 (4,6%)	755 (0,1%)	9591 (1,6%)	526 (0,1%)	542 (0,1%)	13 482 (2,2%)
Trnavský kraj	407 246 (73,9%)	130 740 (23,7%)	3163 (0,6%)	4778 (0,9%)	72 (0,0%)	196 (0,0%)	4808 (0,9%)
Trenčiansky kraj	589 344 (97,3%)	1058 (0,2%)	1547 (0,3%)	6319 (1,0%)	87 (0,0%)	214 (0,0%)	7013 (1,1%)
Nitriansky kraj	499 761 (70,1%)	196 609 (27,6%)	4741 (0,7%)	4526 (0,6%)	85 (0,0%)	275 (0,0)	7425 (1,0%)
Žilinský kraj	674 766 (97,5%)	660 (0,1%)	2795 (0,4%)	6123 (0,9%)	129 (0,0%)	223 (0,0%)	7636 (1,1%)
Banskobystrický kraj	553 865 (83,7%)	77 795 (11,7%)	15 463 (2,3%)	4560 (0,7%)	148 (0,0%)	553 (0,1%)	9737 (1,5%)
Prešovský kraj	716 441 (90,7%)	817 (0,1%)	31 653 (4,0%)	3774 (0,5%)	21 150 (2,7%)	6781 (0,9%)	9352 (1,1%)
Košický kraj	626 746 (81,8%)	85 415 (11,2%)	29 803 (3,9%)	4949 (0,6%)	2004 (0,3%)	2030 (0,3%)	15 065 (1,9%)

3. Prosím uveďte počet užívateľov každého regionálneho alebo menšinového jazyka. Špecifikujte kritériá pre definovanie pojmu „užívateľ regionálneho alebo menšinového jazyka“, ktorý bol použitý pre tento účel.

Podľa vyhlásenia Slovenskej republiky urobeného pri uložení ratifikačnej listiny sú podľa článku 3 ods. 1 charty „regionálnymi alebo menšinovými jazykmi“ v Slovenskej republike jazyky: bulharský, český, chorvátsky, maďarský, nemecký, poľský, rómsky, rusínsky a ukrajinský.“

V Slovenskej republike sa na základe výsledkov sčítania obyvateľov z mája 2001 z celkového počtu 5 379 455 obyvateľov k inej ako slovenskej národnosti prihlásilo 764 601 obyvateľov, čo predstavuje takmer 14,2 %.

Najpočetnejšou národnostnou menšinou na Slovensku je maďarská menšina, ku ktorej sa prihlásilo 520 528 obyvateľov Slovenskej republiky (9,7%). Obyvateľstvo maďarskej národnosti je sústredené na juhu Slovenska.

Druhou najpočetnejšou národnostnou menšinou v Slovenskej republike je rómska menšina, ku ktorej sa hlási 89 920 obyvateľov, čo predstavuje podiel 1,7%. Realistickejšie odborné odhady uvádzajú číslo 320 000. Tento počet potvrdilo aj v roku 2004 ukončené sociografické mapovanie rómskych osídlení realizované s podporou vlády Slovenskej republiky, ktorého výsledky slúžia adresnejšiemu cieleniu koncepcií a programov zameraných na príslušníkov

rómskej menšiny. Osoby patriace k rómskej národnostnej menšine sú rozmiestnené rozptýlene po celej Slovenskej republike. Najväčšia koncentrácia osôb patriacich k rómskej národnostnej menšine je na východnom Slovensku a na juhu stredného Slovenska.

Nasledujú osoby patriace k českej (44 620), rusínskej (24 201), ukrajinskej (10 814) a nemeckej (5 405) národnostnej menšine. Rusíni a Ukrajinci žijú na východe, Poliaci na severe, Nemci na Spiši a v starých banských mestách, Česi v pohraničných oblastiach na západe Slovenskej republiky.

Národnosť sa v jednotlivých sčítaniach zisťovala rôznymi spôsobmi a bola aj rôzne charakterizovaná, preto sa výsledky jednotlivých sčítaní nedajú transparentne porovnať. V povojnových sčítaniach pred rokom 1991 sa národnosť zisťovala deklaratórne, avšak obyvateľstvo sa mohlo prihlásiť len k niektorej z oficiálne uznaných národností, medzi ktorými nebola napríklad rómska národnosť. Tým sa výsledky sčítaní obyvateľov z rokov 1970-1980 stali neporovnateľné s výsledkami posledných dvoch sčítaní. Väčšina obyvateľstva sa prihlasuje k národnosti na základe svojej etnickej príslušnosti, výnimkou sú Rómovia, ktorí sa často krát hlásia k inej ako rómskej národnosti.

Pri sčítaní v roku 2001 sa národnosťou rozumela príslušnosť osoby k národu, národnostnej alebo etnickej menšine. Pre určenie národnosti nie je rozhodujúca materinská reč, ani reč, ktorú občan prevažne používa alebo lepšie ovláda, ale jeho vlastné rozhodnutie o príslušnosti k národu, národnostnej alebo etnickej menšine. Národnosť detí do 15 rokov sa uvádzala podľa rodičov. Ak sa rodičia hlásili k rôznym národnostiam, uviedla sa národnosť podľa jedného z nich (na základe vzájomnej dohody rodičov).

V nasledujúcej tabuľke uvádzame počty osôb hlásiacich sa k národnostnej menšine podľa výsledkov sčítania obyvateľov v roku 1980, 1991 a 2001. Je potrebné upozorniť na skutočnosť, že sčítania obyvateľov v roku 1980 a 1991 sa uskutočnili ešte v podmienkach Československej federácie.

Počty osôb hlásiacich sa k národnostnej menšine podľa výsledkov sčítania obyvateľov v roku 1980, 1991 a 2001 (Zdroj: Štatistický úrad Slovenskej republiky)

Národnosť	rok 1980		rok 1991		rok 2001	
slovenská	4 317 008	86,5 %	4 519 328	85,7%	4 614 854	85,8%
maďarská	559 490	11,2%	567 296	10,8%	520 528	9,7%
rómska	-	-	75 802	1,4%	89 920	1,7%
česká	57 197	1,1%	52 884	1,0%	44 620	0,8%
rusínska	-	-	17 197	0,3%	24 201	0,4%
ukrajinská	36 850	0,7%	13 281	0,3%	10 814	0,2%
nemecká	2 918	0,1%	5 414	0,1%	5 405	0,1%
moravská	-	-	6 442	0,1%	2 348	0,05%
chorvátska	-	-	-	-	890	0,02%
poľská	2 053	0,04%	2 659	0,05%	2 602	0,06%
bulharská	-	-	1 400	0,02%	1 179	0,02%
židovská	-	-	134	0,002%	218	0,004%
ruská	-	-	-	-	1590	0,03%
srbská	-	-	-	-	434	0,01%
ostatné	2 898	0,1%	3 476	0,06%	5 350	0,1%
nezistená	10 344	0,2%	8 782	0,16%	56 526	1,1%
Spolu:	4 991 168	100%	5 274 335	100%	5 379 455	100%

V rámci sčítania obyvateľov v roku 2001 sa okrem národnosti zisťoval aj údaj o materinskom jazyku. Materinský jazyk bol definovaný ako jazyk, ktorým prevažne hovorili rodičia s obyvateľom v jeho detstve. V prípade rozdielnych jazykov rodičov sa zapísal ten, ktorým s dieťaťom hovorila matka. Údaj o materinskom jazyku nemusel byť zhodný s údajom o národnosti. Tu platila zásada deklarácie, teda tento ukazovateľ je ovplyvnený subjektívnym názorom a presvedčením jednotlivých obyvateľov. Štruktúra obyvateľstva podľa materinského jazyka je veľmi podobná, ale nie totožná so štruktúrou podľa národnosti. Dokazuje to aj skutočnosť, že približne 100 tisíc osôb, ktoré sa prihlásili k slovenskej národnosti, uviedlo iný materinský jazyk ako slovenský

V súvislosti s vyhlásením Slovenskej republiky pri podpise charty, podľa ktorého sa podľa článku 1 písmeno b) charty „územím, na ktorom sa používa regionálny alebo menšinový jazyk“ vzťahuje na obce podľa nariadenia vlády Slovenskej republiky č. 221/1999 Z.z. z 25. augusta 1999, ktorým sa vydáva zoznam obcí, v ktorých občania Slovenskej republiky patriaci k národnostnej menšine tvoria najmenej 20 % obyvateľstva, a to vrátane uplatňovania jej článku 10“, sú pre uplatňovanie ustanovení charty rozhodujúce výsledky sčítania obyvateľov podľa národnosti a nie podľa materinského jazyka. Pre úplnosť uvádzame prehľad bývajúceho obyvateľstva podľa národností a materinského jazyka na základe údajov zo sčítania obyvateľov, domov, bytov a domácností v roku 2001:

Prehľad bývajúceho obyvateľstva podľa národností a materinského jazyka na základe údajov zo sčítania obyvateľov, domov, bytov a domácností v roku 2001

(Zdroj: Štatistický úrad Slovenskej republiky)

Národnosť /materinský jazyk	slovenská	maďarská	rómska	rusínska	ukrajinská	česká	nemecká	poľská	chorvátska	srbská	ostatná
slovenský	4 466 683	9 416	20 483	1 178	1 128	6 791	1 471	274	108	65	1585
maďarský	55 236	507220	8 869	37	82	424	153	12	13	5	149
rómsky	37 803	2 018	59 174	17	19	89	1	0	0	0	14
rusínsky	28 885	15	40	22 751	2 996	45	0	2	0	1	39
ukrajinský	1 342	36	4	83	6 340	18	2	8	0	0	21
český	8 199	314	78	38	34	36 651	350	21	2	3	2 023
nemecký	2 616	125	4	0	3	71	3 625	3	15	0	146
poľský	424	11	0	3	5	11	1	2 248	0	0	11
chorvátsky	200	11	0	0	0	4	2	0	730	17	16
srbský	39	1	0	0	0	1	0	0	3	330	30
ostatný	680	29	6	11	103	28	9	4	9	6	6 342
nezistený	13 047	1 332	1 262	83	104	487	91	30	10	7	209
spolu	4 614 854	520 528	89 920	24 201	10 814	44 620	5 405	2 602	890	434	10 685

4. Prosím uveďte jazyky bez územia, tak ako sú definované v článku 1 písm. c) charty, používaných na území štátu a uveďte štatistické údaje týkajúce sa užívateľov týchto jazykov.

Právny poriadok Slovenskej republiky neobsahuje ustanovenia o územne lokalizovateľných a územne nelokalizovateľných jazykoch. Rozhodujúcim kritériom je výpočet menšinových jazykov a počet obyvateľov v obci hovoriacich niektorým menšinovým jazykom (pozri vyššie).

Za územne nelokalizovateľný jazyk možno za určitých okolností považovať jazyk jidiš. Zástupcovia židovskej komunity na Slovensku, ktorí majú predpoklad používať jazyky jidiš a hebrejčinu, prezentujú, že tieto jazyky sa používajú predovšetkým ako jazyky pre náboženské obrady a obmedzene aj v rodinnom živote. Oficiálne sa k židovskej národnosti

podľa posledného sčítania obyvateľstva z r. 2001 hlási 218 osôb (0,004%), avšak viac ako 2000 ľudí je registrovaných v 13 židovských náboženských obciach. Ústredný zväz židovských náboženských obcí v Slovenskej republike je strešným orgánom, registruje 13 židovských náboženských obcí a ďalších 15 miest, kde žijú obyvatelia aspoň praktizujúci židovský náboženský život. Židovská menšina má rovnako ako iné národnostné menšiny jedného zástupcu v Rade vlády Slovenskej republiky pre národnostné menšiny a etnické skupiny.

5. Prosím uveďte aktuálne všeobecné vyhlásenia o politike štátu týkajúcej sa ochrany regionálnych alebo menšinových jazykov, tam kde to môže napomôcť k doplneniu predchádzajúcich štyroch bodov.

Z hľadiska podpory a ochrany menšinových jazykov je východiskovým dokumentom Programové vyhlásenie vlády Slovenskej republiky, prijaté v roku 2006, v ktorom sa uvádza:

„Vláda zaručuje všetkým občanom, bez ohľadu na pohlavie, rasu, farbu pleti, jazyk, vieru a náboženstvo, politické či iné zmýšľanie, etnický alebo sociálny pôvod, majetok, rod, alebo iné postavenie, že bude rešpektovať všetky základné ľudské práva a slobody, medzi ktoré patrí aj právo človeka, občana slobodne rozhodovať o svojej etnickej identite.

Vláda v snahe rozvíjať multietnický a multikultúrny charakter spoločnosti občanov Slovenskej republiky bude permanentne bojovať proti všetkým formám rasovej, etnickej, náboženskej a politickej neznášanlivosti. Vláda sa zaväzuje viesť permanentný zápas proti diskriminácii, rasizmu, antisemitizmu, xenofóbii, extrémnemu nacionalizmu a šovinizmu a za propagáciu pravdy o holokauste.

Vo vzťahu k príslušníkom národnostných menšín bude vláda Slovenskej republiky postupovať v duchu schválenej dikcie Európskej charty regionálnych alebo menšinových jazykov. Vláda Slovenskej republiky pripraví návrh zákona o financovaní kultúry a v jej rámci aj financovania menšinových kultúr a vytvorí podmienky pre zriadenie Úradu pre menšiny v Slovenskej republike. Riešenie rómskej problematiky vláda Slovenskej republiky naďalej považuje za svoju prioritu a na jej realizáciu bude podporovať všetky rozvojové programy s cieľom zlepšovať život Rómov a integráciu rómskej komunity do spoločnosti.

Vláda bude skvalitňovať podmienky národnostného školstva, najmä vo výučbe v materinskom jazyku všetkých národnostných menšín v rámci Európskej charty regionálnych alebo menšinových jazykov.

Vláda Slovenskej republiky bude prostredníctvom grantového systému zabezpečovať podporu kultúry národnostných menšín a etnických skupín a znevýhodnených skupín obyvateľstva.“

V nadväznosti na Programové vyhlásenie vlády Slovenskej republiky, Plán legislatívnych úloh vlády Slovenskej republiky a Plán práce vlády Slovenskej republiky sa pripravuje prijatie nasledovných návrhov koncepcií a právnych predpisov relevantných vo vzťahu k vybraným ustanoveniam charty:

- zákon o výchove a vzdelávaní a o zmene (školský zákon) a doplnení niektorých zákonov – schválený uznesením vlády Slovenskej republiky č. 147/2008 z 5. 3. 2008
- zákon o financovaní kultúry (ktorého súčasťou bude aj financovanie kultúry príslušníkov národnostných menšín a etnických skupín);

- zákon, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 365/2004 Z. z. o rovnakom zaobchádzaní v niektorých oblastiach a o ochrane pred diskrimináciou a o zmene a doplnení niektorých zákonov (antidiskriminačný zákon) v znení neskorších predpisov a o zmene a doplnení zákona č. 308/1993 Z. z. o zriadení Slovenského národného strediska pre ľudské práva v znení neskorších predpisov – novela antidiskriminačného zákona bola schválená parlamentom 14. februára 2008
- Konceptia riešenia marginalizovaných rómskych komunít na Slovensku prostredníctvom štrukturálnych fondov a kohézneho fondu v rokoch 2007 – 2013;
- Správa o plnení Dekády začleňovania rómskej populácie 2005 – 2015;
- Strednodobá koncepcia rozvoja rómskej národnostnej menšiny v Slovenskej republike 2008-2013 – schválená 26. marca 2008
- Národný akčný plán pre deti.

I. ČASŤ

1. **Prosím uved'te hlavné právne predpisy a/alebo ustanovenia, ktoré považujete za základné z hľadiska implementácie charty vo Vašej krajine. Prosím poskytnite:**
  - **kópie týchto predpisov a/alebo ustanovení, v anglickom alebo francúzskom jazyku, ak to Vaša krajina neurobila už v rámci úvodnej periodickej správy;**
  - **podrobnosti a kópiu novej legislatívy alebo stratégie (politického dokumentu) s relevanciou vo vzťahu k regionálnym alebo menšinovým jazykom;**
  - **podrobnosti rozhodnutí súdov alebo vývoja v oblasti iných právnych alebo správnych rozhodnutí v tejto oblasti.**

Z vnútroštátnych právnych predpisov a strategických a koncepcných dokumentov, ktoré sa vzťahujú na uvedenú problematiku, používanie jazykov národnostných menšín, resp. cudzích jazykov a používanie inojazyčných mien a priezvisk, názvov obcí, ulíc a verejných priestranstiev upravujú najmä:

A) oblasť ústavného práva

1. ústavný zákon č. 23/1991 Zb., ktorým sa uvádza Listina základných práv a slobôd (najmä články 25, 27)
2. Ústava Slovenskej republiky č. 460/1992 Zb. v znení neskorších predpisov (ďalej „ústava“, najmä články 6, 34 ods. 1 a 2, čl. 47 ods. 4)
3. jazykový aspekt uplatňovania základných práv a slobôd – PL. ÚS 8/96 (Zbierka nálezov a uznesení Ústavného súdu Slovenskej republiky č. 14/1997)

B) oblasť vzdelávania

1. zákon č. 29/1984 Zb. o sústave základných a stredných škôl (školský zákon) v znení neskorších predpisov
2. zákon č. 596/2003 Z.z. o štátnej správe v školstve a školskej samospráve a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov
3. zákon č. 597/2003 Z.z. o financovaní základných škôl, stredných škôl a školských zariadení v znení neskorších predpisov
4. vyhláška Ministerstva školstva Slovenskej republiky č. 343/2006 Z.z., ktorou sa mení a dopĺňa vyhláška Ministerstva školstva SR č. 311/2004 Z.z. o poskytovaní štipendií žiakom stredných škôl a špeciálnych škôl
5. vyhláška Ministerstva školstva Slovenskej republiky č. 453/2005 Z.z. o rozsahu a ďalších podrobnostiach o priznávaní motivačného štipendia
6. vyhláška Ministerstva školstva Slovenskej republiky č. 102/2006 Z.z. o priznávaní sociálneho štipendia študentom vysokých škôl
7. nariadenie vlády Slovenskej republiky č. 2/2004 Z.z., ktorým sa ustanovujú podrobnosti rozpisu finančných prostriedkov zo štátneho rozpočtu pre základné školy, stredné školy, strediská praktického vyučovania, základné umelecké školy a školské zariadenia v znení neskorších predpisov
8. nariadenie vlády Slovenskej republiky č. 238/2004 Z.z. o rozsahu vyučovacej a výchovnej činnosti pedagogických zamestnancov
9. smernica Ministerstva školstva Slovenskej republiky č. 11/2006-R z 25. mája 2006, ktorou sa dopĺňa smernica Ministerstva školstva SR z 5. júla 1985 č. 7496/1985-20 o základnej škole v znení smernice Ministerstva školstva, mládeže a telesnej výchovy SSR z 28. augusta 1989 č. 8119/1989-20 a smernice Ministerstva školstva SR z 13. júla 2000 č. 1074/2000-41

10. smernica č. 19/2006-R z 15. júna 2006, ktorou sa určuje systém rozpisu finančných prostriedkov na mzdy a odvody do poisťných fondov asistentov učiteľa na jednotlivé krajské školské úrady a postup ich poskytnutia zriaďovateľom základných škôl a špeciálnych základných škôl

C) Oblasť súdnictva

1. zákon č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov
2. zákon č. 301/2005 Z.z. Trestný poriadok v znení neskorších predpisov
3. zákon č. 38/1993 Z.z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov
4. zákon č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov
5. zákon č. 475/2005 Z.z. o výkone trestu odňatia slobody a o zmene a doplnení niektorých zákonov
6. zákon č. 221/2006 Z.z. o výkone väzby

D) Oblasť štátnej a verejnej správy

1. zákon č. 71/1967 Zb. o správnom konaní v znení neskorších predpisov
2. zákon č. 83/1990 Zb. o združovaní občanov v znení neskorších predpisov
3. zákon č. 84/1990 Zb. o zhromažďovacom práve v znení neskorších predpisov
4. zákon č. 85/1990 Zb. o petičnom práve v znení neskorších predpisov
5. zákon č. 270/1995 Z.z. o štátnom jazyku v znení neskorších predpisov
6. zákon č. 184/1999 Z.z. o používaní jazykov národnostných menšín
7. zákon č. 312/2001 Z.z. o štátnej službe a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov
8. zákon č. 552/2003 Z.z. o výkone prác vo verejnom záujme v znení neskorších predpisov
9. zákon č. 553/2003 Z.z. o odmeňovaní niektorých zamestnancov pri výkone práce vo verejnom záujme a o doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov
10. zákon č. 300/1993 Z.z. o mene a priezvisku v znení neskorších predpisov
11. zákon č. 154/1994 Z.z. o matrikách v znení neskorších predpisov
12. zákon č. 191/1994 Z.z. o označovaní obcí v jazyku národnostných menšín
13. zákon č. 152/1998 Z.z. o sťažnostiach
14. nariadenie vlády Slovenskej republiky č. 221/1999 Z.z., ktorým sa vydáva zoznam obcí, v ktorých občania patriaci k národnostnej menšine tvoria najmenej 20% obyvateľstva
15. zákon č. 211/2000 Z.z. o slobodnom prístupe k informáciám
16. zákon č. 564/2001 Z.z. o verejnom ochrancovi práv v znení neskorších predpisov

E) Oblasť médií

1. zákon č. 16/2004 Z.z. o Slovenskej televízii v znení neskorších predpisov
2. zákon č. 619/2003 Z.z. o Slovenskom rozhlase v znení neskorších predpisov
3. zákon č. 308/2000 Z.z. o vysielaní a retransmisii a o zmene zákona č. 195/2000 Z.z. o telekomunikáciách

F) Oblasť kultúrneho, hospodárskeho a sociálneho života

1. zákon č. 311/2001 Z.z. Zákonník práce v znení neskorších predpisov
2. zákon č. 5/2004 Z.z. o službách zamestnanosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov
3. zákon č. 124/2006 Z.z. o bezpečnosti a ochrane zdravia pri práci a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 309/2007 Z.z.
4. zákon č. 384/1997 Z.z. o divadelnej činnosti v znení neskorších predpisov
5. nariadenie vlády Slovenskej republiky č. 392/2006 Z.z. o minimálnych bezpečnostných a zdravotných požiadavkách pri používaní pracovných prostriedkov
6. nariadenie vlády SR č. 395/2006 Z.z. o minimálnych požiadavkách na poskytovanie a používanie osobných ochranných pracovných prostriedkov
7. zákon č. 305/2005 Z.z. o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele a o zmene a doplnení niektorých zákonov
8. zákon č. 195/1998 Z.z. o sociálnej pomoci v znení neskorších predpisov
9. zákon č. 250/2007 Z.z. o ochrane spotrebiteľa a o zmene zákona Slovenskej národnej rady č. 372/1990 Zb. o priestupkoch v znení neskorších predpisov
10. zákon č. 365/2004 Z.z. o rovnakom zaobchádzaní v niektorých oblastiach a o ochrane pred diskrimináciou a o zmene a doplnení niektorých zákonov (antidiskriminačný zákon) v znení neskorších predpisov
11. zákon č. 250/2007 Z.z. o ochrane spotrebiteľa a o zmene zákona Slovenskej národnej rady č. 372/1990 Zb. o priestupkoch v znení neskorších predpisov
12. nariadenie vlády Slovenskej republiky č. 117/2002 Z.z. o mimoriadnych požiadavkách na bezpečnosť zdravia zamestnancov pri banskej činnosti a dobývaní ložísk nevyhradených nerastov
13. nariadenie vlády Slovenskej republiky č. 341/2004 Z.z., ktorým sa ustanovujú katalógy pracovných činností pri výkone prác vo verejnom záujme a o ich zmenách a dopĺňaní v znení nariadenia vlády Slovenskej republiky č. 151/2007 Z.z.

Súčasne v tejto súvislosti pre úplnosť uvádzame medzinárodné mnohostranné dohovory, ktorými je Slovenská republika (okrem Európskej charty regionálnych alebo menšinových jazykov) viazaná. Sú nimi:

1. Dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd, publikovaný v Zbierke zákonov pod č. 209/1992 Zb. v znení protokolov č. 3, 5 a 8
2. Medzinárodný dohovor o odstránení všetkých foriem rasovej diskriminácie, publikovaný v Zbierke zákonov pod č. 95/1974 Zb.
3. Medzinárodný pakt o občianskych a politických právach, publikovaný v Zbierke zákonov pod č. 120/1976 Zb.
4. Medzinárodný pakt o hospodárskych, sociálnych a kultúrnych právach, publikovaný v Zbierke zákonov pod č. 120/1976 Zb.
5. Rámcový dohovor Rady Európy na ochranu národnostných menšín, publikovaný v Zbierke zákonov pod č. 160/1998 Z.z.
6. Európsky rámcový dohovor o cezhraničnej spolupráci, publikovaný v Zbierke zákonov pod č. 78/2001 Z.z.
7. Dohovor OSN proti mučeniu a inému krutému, neľudskému alebo ponižujúcemu zaobchádzaniu alebo trestaniu
8. Dohovor Rady Európy na zabránenie mučenia a neľudského či ponižujúceho zaobchádzania alebo trestania v znení neskorších protokolov

Zo strategických a koncepčných dokumentov s relevanciou na problematiku upravenú v Európskej charte regionálnych alebo menšinových jazykov uvádzame najmä nasledovné:

1. Koncepcia celoživotného vzdelávania, schválená uznesením vlády Slovenskej republiky č. 157/2004 z 25. februára 2004
2. Koncepcia integrovaného vzdelávania rómskych detí a mládeže vrátane rozvoja stredoškolského a vysokoškolského vzdelávania, schválená uznesením vlády Slovenskej republiky č. 498 z 26.5.2004
3. Koncepcia v oblasti predškolskej výchovy v nadväznosti na prípravu detí na vstup do základnej školy, schválená uznesením vlády Slovenskej republiky č. 222 zo 7. marca 2007
4. Koncepcia špeciálnopedagogického poradenstva, schválená uznesením vlády Slovenskej republiky č. 282 z 21.3.2007
5. Koncepcia pedagogicko-psychologického poradenského systému a jeho implementácie do praxe, schválená uznesením vlády Slovenskej republiky č. 283 z 21.3.2007
6. Stratégia celoživotného vzdelávania a celoživotného poradenstva, schválená uznesením vlády Slovenskej republiky č. 382/2007 z 25. apríla 2007
7. Návrh zákona o výchove a vzdelávaní a o zmene a doplnení niektorých zákonov, schválený uznesením vlády SR č. 147/2008 z 5. 3. 2008
8. Koncepcia vyučovania cudzích jazykov v základných a stredných školách, schválená uznesením vlády SR č. 767/2007 z 12. septembra 2007
9. Koncepcia výchovy a vzdelávania národnostných menšín, schválená uznesením vlády SR č. 1100/2007 zo dňa 19.12.2007
10. Koncepcia výchovy a vzdelávania rómskych detí a žiakov vrátane rozvoja stredoškolského a vysokoškolského vzdelávania, schválená uznesením vlády SR č. 206/2008 z 2. 4. 2008

Pokiaľ ide o novú legislatívu je dôležité spomenúť najmä novelu zákona č. 365/2004 Z.z. o rovnakom zaobchádzaní v niektorých oblastiach a o ochrane pred diskrimináciou a o zmene a doplnení niektorých zákonov (antidiskriminačný zákon) v znení neskorších predpisov a o zmene a doplnení zákona č. 308/1993 Z.z. o zriadení Slovenského národného strediska pre ľudské práva v znení neskorších predpisov, ktorá okrem iného rozširuje ochranu pred diskrimináciou so zákonom stanovených dôvodov a upravuje dočasné vyrovnávacie opatrenia. Z hľadiska implementácie charty je dôležitá úprava tzv. dočasných vyrovnávacích opatrení. Ich koncepcia bola pripravená v súlade s medzinárodnou právnou úpravou ako významným prameňom práva v oblasti diskriminácie (kde sú dočasné vyrovnávacie opatrenia považované za legitímne opatrenia používané s cieľom zaručiť plné a rovnaké používanie ľudských práv a základných slobôd), ako aj v súlade s Ústavou Slovenskej republiky.

V súčasnosti sa pripravuje nový zákon o správnom konaní, ktorý bude na rozdiel od platného zákona č. 71/1967 Zb. o správnom konaní v znení neskorších predpisov, obsahovať aj ustanovenia o jazyku podaní. Podľa navrhovaného ustanovenia správny orgán bude môcť určiť, že k písomnému podaniu v inom ako štátnom jazyku nie je potrebné priložiť preklad do štátneho jazyka.

2. Prosím uveďte orgány alebo organizácie, legálne založené vo Vašom štáte, ktoré podporujú ochranu a rozvoj regionálnych alebo menšinových jazykov. Prosím, uveďte názov a adresy takýchto organizácií.

Ochrana menšinových jazykov tvorí súčasť širšej ochrany národnostných menšín poskytovanej na rôznych úrovniach v súvislosti s ochranou základných ľudských práv a slobôd.

Ako poradný a koordinačný orgán vlády Slovenskej republiky pre oblasť národnostnej politiky a pre oblasť implementácie Európskej charty regionálnych alebo menšinových jazykov v zmysle článku 7 ods. 4 charty pôsobí v Slovenskej republike **Rada vlády Slovenskej republiky pre národnostné menšiny a etnické skupiny**. V Rade vlády pre národnostné menšiny a etnické menšiny má paritné zastúpenie (každá menšina má jedného zástupcu) 12 oficiálne uznaných národnostných menšín (maďarská, rómska, rusínska, ukrajinská, nemecká, chorvátska, česká, moravská, poľská, bulharská, ruská a židovská) Zástupcovia národnostných menšín sú nominovaní vybranými združeniami, zväzmi a spolkami. Predsedom rady je podpredseda vlády Slovenskej republiky pre vedomostnú spoločnosť, európske záležitosti, ľudské práva a menšiny. Funkciu podpredsedu rady vykonáva minister kultúry Slovenskej republiky. Predsedu a podpredsedu rady menuje a odvoláva vláda. Hlasovacie právo majú len členovia rady, t.j. predseda a podpredseda a ďalší členovia rady. Na zasadnutia rady sú prizývaní zástupcovia ústredných štátnych orgánov a experti (z toho jeden z Maďarska a jeden z Českej republiky), avšak bez hlasovacieho práva. Riešiť otázky konkrétnej národnostnej menšiny alebo etnickej skupiny na rokovaní rady bez účasti jej zástupcu nie je možné.

V zmysle štatútu rady patrí do pôsobnosti rady najmä:

- príprava návrhov opatrení vlády smerujúcich k zabezpečeniu a realizácii práv občanov patriacich k národnostným menšinám a etnickým skupinám,
- príprava, prerokúvanie a predkladanie súhrnných správ vláde o postavení a podmienkach pre občanov patriacich k národnostným menšinám a etnickým skupinám, o zachovaní ich identity, najmä v rozvíjaní vlastnej kultúry a vzdelávaní v materinskom jazyku, pričom rada navrhuje a odporúča vláde spôsoby riešenia,
- tvorba stanovísk k všeobecne záväzným právnym predpisom vzťahujúcim sa na občanov patriacich k národnostným menšinám a etnickým skupinám, pred ich predložením na rokovanie vlády,
- navrhovanie vypracúvania vedeckých rozborov, štúdií a expertíz inštitúciám a expertom k problematike národnostných menšín a etnických skupín,
- prerokúvanie a navrhovanie prerozdelenia finančných prostriedkov určených pre národnostné menšiny a etnické skupiny v zákone o štátnom rozpočte.

Na vládnej úrovni, záležitosti národnostných menšín a etnických skupín vrátane ochrany jazykov menšín patria do pôsobnosti **podpredsedu vlády Slovenskej republiky pre vedomostnú spoločnosť, európske záležitosti, ľudské práva a menšiny**.

Kontaktná adresa:

Kancelária podpredsedu vlády Slovenskej republiky pre vedomostnú spoločnosť, európske záležitosti, ľudské práva a menšiny

Úrad vlády Slovenskej republiky

Námestie slobody 1

813 70 Bratislava

Tel.: +421/2/572 95 318

Fax: +421/2/524 91 647

V rámci svojej pôsobnosti sa problematikou ochrany menšinových alebo regionálnych jazykov zaoberajú v Slovenskej republike aj nasledovné inštitúcie:

Ústavný súd Slovenskej republiky (rozhoduje o podaniach týkajúcich sa ochrany ústavných práv občanov vrátane práva na používanie jazyka národnostnej menšiny)

Kontaktná adresa:

Ústavný súd SR

Hlavná 72

042 65 Košice

Tel: +421/55/7207211, 6227633, 6227732

Fax: +421/55/6227 629

E-mail: ochodni@concourt.sk

www.concourt.sk

Verejný ochranca práv (= ombudsman, nezávislý orgán, ktorý sa podieľa na ochrane základných práv a slobôd fyzických osôb a právnických osôb pri konaní, rozhodovaní alebo nečinnosti orgánov verejnej správy, ak je ich konanie, rozhodovanie alebo nečinnosť v rozpore s právnym poriadkom alebo princípmi demokratického a právneho štátu)

Kontaktná adresa:

Verejný ochranca práv

P.O. BOX 1

820 04 Bratislava 24

Tel.: +421/2/4828 7239

Fax: +421/2/4828 7203

E-mail: sekretariat@vop.gov.sk

www.vop.gov.sk

Výbor Národnej rady Slovenskej republiky pre ľudské práva, národnosti a postavenie žien (iniciatívny a kontrolný orgán Národnej rady Slovenskej republiky)

Kontaktná adresa:

Výbor pre ľudské práva, národnosti a postavenie žien

Národná rada Slovenskej republiky

Mudroňova 1

812 80 Bratislava

Tel.: +421/2/593 41 698, 593 41 699

Fax: +421/2/544 30 681

E-mail: lpn@nrsl.sk

www.nrsl.sk/main.aspx?sid=vybory/zoznam

Slovenské národné stredisko pre ľudské práva (napomáha rozvoju účinného systému ochrany ľudských práv a občianskych práv, monitoruje a hodnotí dodržiavanie ľudských práv a dodržiavanie zásady rovnakého zaobchádzania, uskutočňuje výskumné, vzdelávacie, publikačné aktivity, zabezpečuje právnu pomoc obetiam diskriminácie a prejavov intolerancie atď.)

Kontaktná adresa:

Slovenské národné stredisko pre ľudské práva

Drotárska cesta 46

811 04 Bratislava

Tel./Fax: +421/2/62804338

e-mail: lprava@zutom.sk

www.snslp.sk

Sekcia ľudských práv a menšín Úradu vlády Slovenskej republiky

Kontaktná adresa:

Úrad vlády Slovenskej republiky

Námestie Slobody 1

813 70 Bratislava

Tel.: +421/2/572 95 165

Fax: +421/2/524 91 424

www.vlada.gov.sk/mensiny

Úrad splnomocnenkyne vlády Slovenskej republiky pre rómske komunity

Kontaktná adresa:

Úrad splnomocnenkyne vlády Slovenskej republiky pre rómske komunity

Úrad vlády Slovenskej republiky

Námestie Slobody 1

813 70 Bratislava

Tel.: +421/2/572 95 833, 572 95 832

Fax: +421/2/572 95 816

<http://romovia.vlada.gov.sk>

E-mail: Anina.Botosova@vlada.gov.sk

Sekcia menšinových a regionálnych kultúr, Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky

Kontaktná adresa:

Sekcia menšinových a regionálnych kultúr

Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky

Námestie SNP 33

813 31 Bratislava

Tel.: +421/2/59 391 444

Fax: +421/2/59 391 474

www.culture.gov.sk

Sekcia regionálneho školstva, Ministerstvo školstva Slovenskej republiky

Kontaktná adresa:

Sekcia regionálneho školstva

Ministerstvo školstva Slovenskej republiky

Stromová 1

813 30 Bratislava

Tel.: +421/2/593 74 310

Fax: + 421/2/593 74 309

www.minedu.sk

Odbor zahraničných stykov a ľudských práv, Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky

Kontaktná adresa:

Odbor zahraničných stykov a ľudských práv, Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky

Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky

Župné námestie 13

813 11 Bratislava
Tel.: +421/2/593 53 187
Fax: +421/2/593 53 605
www.justice.gov.sk

Odbor ľudských práv a Rady Európy, Ministerstvo zahraničných vecí Slovenskej republiky

Kontaktná adresa:
Odbor ľudských práv
Ministerstvo zahraničných vecí Slovenskej republiky
Hlboká cesta 2
833 36 Bratislava
Tel.: +421/2/5978 3731
Fax: +421/2/5978 3739
e-mail: olpr@mzv.sk

3. Prosím uved'te, či nejaký orgán alebo organizácia spolupracovali pri príprave tejto periodickej správy alebo pri implementácii odporúčaní Výboru ministrov určených Vašej krajine. V prípade kladnej odpovede, uved'te ktoré.

Na príprave tejto správy sa podieľali zainteresované ústredné orgány štátnej správy Slovenskej republiky, osobitne Úrad vlády Slovenskej republiky, Ministerstvo zahraničných vecí Slovenskej republiky, Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky, Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky, Ministerstvo školstva Slovenskej republiky, Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky, Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky, Ministerstvo zdravotníctva Slovenskej republiky, Ministerstvo hospodárstva Slovenskej republiky a ďalšie. Návrh správy bol predmetom medzirezortného pripomienkového konania. O príprave druhej správy o implementácii charty v Slovenskej republike bola informovaná aj Rada vlády Slovenskej republiky pre národnostné menšiny a etnické skupiny dňa 28. 2. 2008. Členovia rady mali možnosť vyjadriť sa k návrhu správy v rámci medzirezortného pripomienkového konania.

S cieľom zabezpečiť transparentnosť monitorovacieho procesu aj na národnej úrovni, zlepšiť informovanosť verejnosti o jeho výsledkoch a zabezpečiť implementáciu odporúčaní Výboru ministrov Rady Európy vláda Slovenskej republiky na svojom zasadnutí dňa 23. 5. 2007 vzala na vedomie Informáciu o priebehu a výsledkoch prvého kola monitorovania úrovne implementácie Európskej charty regionálnych alebo menšinových jazykov na Slovensku. Analýzu záverov výboru expertov a odporúčaní Výboru ministrov Rady Európy vykonali ministerstvá a iné orgány, do ktorých pôsobnosti patria záväzky vyplývajúce z charty jazykov. Po dôkladnej analýze mali tieto subjekty formulovať konkrétne úlohy a opatrenia, ktoré je opodstatnené vo väzbe na závery monitoringu a záväzky vyplývajúce z charty jazykov realizovať.

4. Prosím uved'te opatrenia prijaté (v súlade s článkom 6 charty) s cieľom, aby sa práva a povinnosti vyplývajúce z aplikácie charty stali známymi.

Text charty bol publikovaný v Zbierke zákonov pod číslom 588/2001 v slovenskom jazyku. Všetky dokumenty vzťahujúce sa k prvému kolu monitorovania úrovne implementácie Európskej charty regionálnych alebo menšinových jazykov, ako aj text charty a výkladovej

správy ku charte sú uverejnené na internetovej stránke Ministerstva zahraničných vecí Slovenskej republiky (www.mzv.sk), ktoré je zostavovateľom implementačných správ.

Informácia o priebehu a výsledkoch prvého kola monitorovania úrovne implementácie charty, ktorú vláda Slovenskej republiky vzala na vedomie dňa 23. 5. 2007, bola predmetom medzirezortného pripomienkového konania.

Úrad vlády Slovenskej republiky zabezpečil zverejnenie dokumentov týkajúcich sa charty v slovenskom a anglickom jazyku na internetovej stránke Úradu vlády Slovenskej republiky (www.vlada.gov.sk) v časti Ľudské práva, národnosti a národnostné menšiny.

5. Hoci úplné informácie o opatreniach prijatých na implementáciu odporúčaní Výboru ministrov budú uvedené na ďalších miestach v správe, uveďte prosím súhrn týchto opatrení pre každé odporúčanie.

Výbor ministrov Rady Európy prijal dňa 21. 2. 2007 počas 988. zasadania Výboru delegátov ministrov odporúčanie RecChL(2007)1 o uplatňovaní Európskej charty regionálnych alebo menšinových jazykov na Slovensku. V súvislosti s implementáciou týchto odporúčaní boli prijaté nasledovné opatrenia:

Odporúčanie č. 1:

Zlepšiť a doplniť legislatívny rámec vo svetle záväzkov prevzatých Slovenskom pri ratifikácii charty a osobitne:

- a. preskúmať požiadavku, podľa ktorej používatelia regionálnych alebo menšinových jazykov majú predstavovať aspoň 20% obyvateľov obce pre uplatnenie záväzkov v oblasti správnych orgánov,***
- b. preskúmať obmedzenia v používaní regionálnych alebo menšinových jazykov, ktoré vyplývajú zo zákona o štátnom jazyku***
- c. odstrániť obmedzenia súvisiace s právom používať regionálne alebo menšinové jazyky na súdoch***
- d. zaručiť ženám právo prijať alebo používať priezviská v regionálnych alebo menšinových jazykoch***

a) V nadväznosti na odporúčanie týkajúce sa preskúmania požiadavky, podľa ktorej používatelia regionálnych alebo menšinových jazykov majú predstavovať aspoň 20% obyvateľov obce pre uplatnenie záväzkov v oblasti správnych orgánov je nutné uviesť, že Slovenská republika pri uložení ratifikačnej listiny urobila vyhlásenie podľa článku 1 písm. b) charty, že pojem „územie, na ktorom sa používa regionálny alebo menšinový jazyk“ sa vzťahuje na obce podľa nariadenia vlády Slovenskej republiky č. 221/1999 Z.z., ktorým sa vydáva zoznam obcí, v ktorých občania Slovenskej republiky patriaci k národnostnej menšine tvoria najmenej 20% obyvateľstva, a to vrátane uplatňovania jej článku 10. Slovenská republika pritom brala do úvahy záujmy osôb patriacich k národnostným menšinám na používaní menšinového jazyka v úradnom styku, situáciu jednotlivých menšinových jazykov a reálnu potrebu ich ochrany pred zánikom, ale i úlohy, oprávnené záujmy, potreby, ekonomickú efektívnosť a iné kritériá zo strany štátu. Uvedený podiel vychádza jednak z vysokého počtu národnostných menšín na území Slovenskej republiky, ich vysokého podielu na obyvateľstve Slovenskej republiky a súčasne zo stavu osídlenia Slovenskej republiky, ktoré je charakterizované vysokým počtom obcí s malým počtom obyvateľstva.

Stanovená hranica vyjadrená percentuálnym podielom 20% osôb patriacich k národnostným menšinám je preto adekvátne.

b) Pokiaľ ide o odporúčanie týkajúce sa preskúmania obmedzenia v používaní regionálnych alebo menšinových jazykov, ktoré vyplývajú zo zákona o štátnom jazyku je potrebné zdôrazniť, že zákon č. 270/1995 Z.z. o štátnom jazyku Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o štátnom jazyku“) neupravuje používanie menšinových jazykov a pri jeho uplatňovaní v praxi nedochádza k obmedzovaniu práva príslušníkov národnostných menšín používať svoj materinský jazyk vo verejnom styku, tak ako to zabezpečuje platná legislatívna úprava v Slovenskej republike. Zákon o štátnom jazyku sa nevzťahuje na používanie štátneho jazyka jednotlivcami, ale upravuje len jeho používanie pri výkone kompetencií štátnych orgánov, orgánov územnej samosprávy, verejnoprávnych inštitúcií a organizáciami pri poskytovaní služieb. Podľa § 7 ods. 2 zákona č. 270/1995 Z.z. o štátnom jazyku Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov práva osôb patriacich k národnostným menšinám a etnickým skupinám alebo práva cudzincov, ktorí neovládajú štátny jazyk, vyplývajúce z osobitných predpisov zostávajú nedotknuté.

Právo menšín používať svoje jazyky je zakotvené v právnom systéme Slovenskej republiky. Tomuto právu neodporuje žiadny právny predpis, teda ani zákon o štátnom jazyku. Už v predchádzajúcej Správe o implementácii Európskej charty regionálnych alebo menšinových jazykov v Slovenskej republike, ktorú predložila Slovenská republika v roku 2003 sa konštatovalo, že niektoré konkrétne ustanovenia charty sú premietnuté do právneho poriadku Slovenskej republiky nad rámec požiadaviek vyplývajúcich z tohto medzinárodného dokumentu (napr. používanie menšinového jazyka v konaní pred súdmi na celom území Slovenskej republiky).

V preambule charty sa osobitne podčiarkuje, že ochrana a podpora regionálnych alebo menšinových jazykov by nemala byť na úkor oficiálnych jazykov a potreby ich učenia. Slovenská republika pri prijímaní charty vo svojej deklarácii okrem iného uviedla, že bude aplikovať záväzky vyplývajúce z charty v súlade s Ústavou Slovenskej republiky a bez obmedzenia povinnosti používania štátneho jazyka.

Štátny jazyk má voči jazykom používaným na území daného štátu osobitné postavenie (§ 1 ods. 2 zákona o štátnom jazyku) a plní úlohu, ktorú nemôže prevziať nijaký iný jazyk. Ani charta nepredpokladá rovnaký rozsah používania menšinových jazykov, aký má štátny jazyk a nestavia tieto jazyky z hľadiska ich používania vo verejnom styku na jednu úroveň. Charta vznikla s cieľom zabezpečiť adekvátny stupeň ochrany menšinových jazykov pred ich zánikom. Slovenskej republike sa úspešne darí naplňovať základné ciele vytýčené v tomto dokumente. Je preto potrebné zdôrazniť, že právna úprava zabezpečujúca ochranu a upevňovanie postavenia štátneho jazyka (Ústava Slovenskej republiky, zákon o štátnom jazyku a ďalšie súvisiace predpisy) sa v Slovenskej republike nedostáva do rozporu s právom príslušníkov národnostných menšín používať svoj materinský jazyk vo verejnom styku, tak ako toto právo zabezpečuje platná legislatíva Slovenskej republiky (Ústava Slovenskej republiky, zákon č. 184/1999 Z. z. o používaní jazykov národnostných menšín a iné predpisy).

c) V súvislosti s odporúčaním týkajúcim sa odstránenia obmedzenia súvisiaceho s právom používať regionálne alebo menšinové jazyky na súdoch je potrebné uviesť, že relevantná platná a účinná legislatíva v praxi nepredstavuje obmedzenie práva používať regionálny alebo menšinový jazyk v rámci súdnych konaní. Súčasne je potrebné uviesť, že článok 9 charty

jasne uvádza, že zmluvné strany sa zaväzujú v súdnych obvodoch, v ktorých počet užívateľov regionálnych alebo menšinových jazykov sídliačich na tomto území odôvodňuje prijatie nižšie uvedených opatrení, podľa situácie jednotlivých jazykov a za podmienky, že využitie možností uvedených v tomto odseku nebude sudca pokladať za prekážku riadneho výkonu súdnictva. Výkladová správa k tomuto článku charty hovorí, že hoci účelom charty v tejto otázke je umožniť používanie menšinových jazykov aj za hranice bežnej nevyhnutnosti, keď osoba ovláda štátny jazyk, na druhej strane sa nejedná výlučne iba o aspekt ľudských práv, teda práv osôb vybrať si, či budú používať pred súdom svoj menšinový jazyk alebo štátny jazyk a súčasnú povinnosť štátu zabezpečiť riadne uplatnenie tohto práva. Cieľom charty je okrem toho dať aj štátom určitú možnosť rozhodnúť, či povolia využívanie tohto práva a zároveň možnosť obmedziť jeho uplatňovanie iba na určité územné oblasti. Berúc do úvahy tento záväzok v celej komplexnosti, súčasné znenie legislatívy Slovenskej republiky zodpovedá obsahu záväzkov Slovenskej republiky prijatých v charte.

d) K odporúčaniu zaručiť ženám právo prijať alebo používať priezviská v regionálnych alebo menšinových jazykoch uvádzame, že právny poriadok Slovenskej republiky (zákon č. 300/1993 Z.z. o mene a priezvisku v znení neskorších predpisov, zákon č. 154/1994 Z.z. o matrikách v znení neskorších predpisov) toto právo umožňuje. Podrobné informácie vrátane relevantných ustanovení príslušných právnych predpisov sú uvedené v III. časti správy v rámci článku 10 Správne orgány a verejné služby osobitne pre každý vybraný menšinový jazyk.

Odporúčanie č. 2:

Zlepšiť možnosti vzdelávania v regionálnych alebo menšinových jazykoch, osobitne pokiaľ ide o prípravu učiteľov, a vytvoriť orgán monitorujúci prijaté opatrenia a dosiahnutý pokrok.

Ústava Slovenskej republiky v súčinnosti s medzinárodnými dokumentmi vrátane charty, občanom tvoriacim v Slovenskej republike národnostné alebo etnické menšiny zaručuje okrem iného právo na osvojenie si štátneho jazyka a právo na vzdelanie v ich jazyku.

Výchova a vzdelávanie národnostných menšín v Slovenskej republike sa uskutočňuje v súlade so všeobecne záväznými právnymi predpismi rovnako, ako v školách a školských zariadeniach s výchovným alebo vyučovacím jazykom slovenským a je s nimi rovnocenná. Podľa § 3 ods. 1 zákona č. 29/1984 Zb. školský zákon v znení neskorších predpisov sa občanom českej, maďarskej, nemeckej, poľskej a ukrajinskej (rusínskej) národnosti v rozsahu primeranom záujmom ich národného rozvoja zabezpečuje právo na vzdelávanie v ich jazyku. V súčasnosti sa uskutočňuje vzdelávanie príslušníkov národnostných menšín na základe ich požiadaviek.

Zákon č. 596/2003 Z. z. o štátnej správe v školstve a školskej samospráve a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, umožňuje radám, obecným školským radám a územným školským radám presadzovať záujmy miestnej a regionálnej samosprávy, rodičov a pedagógov v oblasti výchovy a vzdelávania, teda aj vyučovanie v materinskom jazyku.

Pokiaľ ide o financovanie škôl s vyučovacím jazykom národnostnej menšiny a s vyučovaním jazyka národnostných menšín podľa § 4 ods. 1 a 2 zákona č. 597/2003 Z. z. o financovaní základných škôl, stredných škôl a školských zariadení v znení neskorších predpisov, rozpis

finančných prostriedkov z kapitoly Ministerstva školstva Slovenskej republiky zriaďovateľom štátnych škôl na kalendárny rok vychádza z normatívne určených objemov finančných prostriedkov pre jednotlivé školy v pôsobnosti zriaďovateľa. Normatívny príspevok pre školu na kalendárny rok je určený počtom jej žiakov a normatívnym objemom finančných prostriedkov prislúchajúcich na jedného žiaka školy pre bežný kalendárny rok. Normatívne financovanie nesúvisí s počtom tried školy, ale s počtom jej žiakov.

Podľa § 4 ods. 1 nariadenia vlády Slovenskej republiky č. 2/2004 Z. z., ktorým sa ustanovujú podrobnosti rozpisu finančných prostriedkov zo štátneho rozpočtu pre základné školy, stredné školy, strediská praktického vyučovania, základné umelecké školy a školské zariadenia v znení neskorších predpisov sa normatív na žiaka základnej školy zvyšuje o kompenzačný príspevok, ak súčet počtu žiakov s daným vyučovacím jazykom v dennej forme štúdia na území obce je menší ako 250. Hodnota týchto zvýšených koeficientov sa pohybuje od 1,004 do 1,495 v závislosti od počtu žiakov a určuje mieru zvýšenia základného normatívu žiaka školy. Realizáciou uvedeného ustanovenia sa vytvorili možnosti aj na financovanie málotriednych škôl, ktorých existencia je v jednotlivých regiónoch Slovenskej republiky nezastupiteľná.

V zmysle § 4 ods. 2 nariadenia vlády Slovenskej republiky č. 2/2004 Z. z., v prípade žiaka, ktorý navštevuje školu s iným vyučovacím jazykom ako slovenským, sa zvyšuje mzdový normatív o 8 % a teda normatív na takéhoto žiaka je 1,08 násobkom zodpovedajúceho normatívu žiaka s vyučovacím jazykom slovenským. Dôvodom zvýšenia uvedeného mzdového normatívu je personálna náročnosť učebných plánov pre 1. – 4. ročník základnej školy s vyučovacím jazykom národnostnej menšiny a učebných plánov pre 5. – 9. ročník základnej školy s vyučovacím jazykom národnostnej menšiny.

Pomer objemu finančných prostriedkov na žiakov škôl s vyučovacím jazykom národnostnej menšiny z celového objemu finančných prostriedkov na všetkých žiakoch škôl

kalendárny rok	na všetky školy (v tis. Sk)	školy s vyučovacím jazykom národnostnej menšiny (v tis. Sk)	pomer v %
2006	27 275 636	1 463 460	5,37 %
2007	29 756 038	1 730 642	6,35 %

V školách s vyučovacím jazykom národnostnej menšiny sa používajú spravidla preklady slovenských učebníc alebo adaptované učebnice schválené Ministerstvom školstva Slovenskej republiky. Pre školy s vyučovacím jazykom národnostnej menšiny a s vyučovaním jazyka národnostnej menšiny sa každoročne schvaľujú najnutnejšie a bezpodmienečne potrebné učebnice a pracovné zošity. Podľa ustanovenia § 40 školského zákona je umožnené používanie iných učebníc a učebných textov, ktoré nie sú uvedené v zozname Ministerstva školstva Slovenskej republiky. Ministerstvom školstva Slovenskej republiky sú finančne dotované iba učebnice a pracovné zošity schválené v Edičnom pláne Ministerstva školstva Slovenskej republiky, zverejnené v objednávacom liste distribučnej agentúry AD REM.

Na základe schváleného edičného plánu na rok 2006 bolo na vydávanie učebníc pre školy v Slovenskej republike schválených celkove 294 843 819 Sk. Z toho bolo vyčlenených na

učebnice pre školy s vyučovacím jazykom národnostných menšín a s vyučovaním jazyka národnostných menšín spolu 46 215 257 Sk, čo je 15,7 % z celkového objemu.

V Slovenskej republike je dostatočná sieť vysokých škôl, ktorá zabezpečuje vzdelávanie v menšinových jazykoch alebo menšinového jazyka, napr. Prešovská univerzita v Prešove (Ústav regionálnych a národnostných štúdií – oddelenie rusínskeho jazyka a kultúry, od 1. 3. 2008 samostatný Ústav rusínskeho jazyka a kultúry) vo vzťahu k ukrajinskému a rusínskemu jazyku, vo vzťahu k maďarskému jazyku sú to Univerzita J. Selyeho v Komárne (Pedagogická fakulta), Univerzita J. A. Komenského v Bratislave (Pedagogická fakulta), Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre (Fakulta stredoeurópskych štúdií – príprava učiteľov základných a stredných škôl), vo vzťahu k rómskemu jazyku je to Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre (Ústav romologických štúdií). Podrobnejšie informácie sú uvedené v III. časti správy.

Odporúčanie č. 3:

Zlepšiť možnosti vysielania a tlačových médií vo všetkých regionálnych alebo menšinových jazykoch.

V mediálnej oblasti sú na báze verejnoprávnej televízie a rozhlasu vytvorené veľmi dobré podmienky pre aplikáciu – implementáciu charty, ktoré sú porovnateľné so štandardmi členských štátov EÚ. Zákon č. 16/2004 Z. z. o Slovenskej televízii v znení neskorších predpisov a zákon č. 619/2003Z. z. o Slovenskom rozhlase v znení neskorších predpisov vo svojich ustanoveniach zaručujú vysielanie obsahovo a regionálne vyvážených programov v jazykoch národnostných menšín a etnických skupín žijúcich na území Slovenskej republiky. Na zabezpečenie výroby a vysielania programov pre národnostné menšiny a etnické skupiny môžu zriaďovať verejnoprávne médiá samostatné organizačné zložky.

Slovenský rozhlas ako verejnoprávna národná, nezávislá, informačná, kultúrna a vzdelávacia inštitúcia poskytuje službu verejnosti v oblasti rozhlasového vysielania. Medzi hlavné činnosti Slovenského rozhlasu patrí vysielanie väčšinového podielu vo verejnom záujme, ktorého neoddeliteľnou súčasťou je aj vysielanie obsahovo a regionálne vyvážených programov v menšinových jazykoch. Slovenský rozhlas týmto plní svoje poslanie rozvíjať kultúrnu identitu všetkých obyvateľov Slovenskej republiky. Programy pre národnostné menšiny a etnické skupiny žijúce na území Slovenskej republiky Slovenský rozhlas vysiela na okruhu Rádio Patria. Rádio Patria od svojho vzniku v roku 2000 zastrešuje vysielanie pre maďarských poslucháčov a v ostatných menšinových jazykoch – rusínskom, ukrajinskom, poľskom, českom, nemeckom a rómskom. Celkový objem vysielania pre národnostné menšiny vo vysielaní Slovenského rozhlasu v roku 2006 predstavoval 3859 hodín. V októbri 2007 sa vláda Slovenskej republiky rozhodla vyčleniť rozpočtové prostriedky pre Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky s účelovým určením pre Slovenský rozhlas na zabezpečenie vysielania programov v jazykoch národnostných menšín a etnických skupín žijúcich na území Slovenskej republiky vo výške 45 400 000,-Sk.

Objem vysielania pre národnostné menšiny vo vysielaní Slovenského rozhlasu v roku 2006

(Zdroj: Výročná správa Slovenského rozhlasu za rok 2006)

Národnostná menšina	Objem vysielania v hodinách	Objem vysielania v %
Maďarská	2984	77,3

Rusínska	376	9,7
Ukrajinská	394	10,2
Rómska	66	1,7
Nemecká	17	0,5
Česká	15	0,4
Poľská	7	0,2
Spolu	3859	100

Pokiaľ ide o televízne vysielanie Slovenská televízia vysiela od septembra 2004 stabilne štyri základné programové typy národnostných programov, z toho tri sú určené pre príslušníkov maďarskej národnostnej menšiny. Redakcia národnostného vysielania v roku 2006 vyrobila celkovo 141 relácií, čo predstavovalo 23 hodín a 50 minút premiérových programov vlastnej výroby. Objem vysielania v jazyku národnostných menšín v roku 2006 v Slovenskej televízii predstavoval spolu 218,33 hodín.

Objem vysielania pre národnostné menšiny vo vysielaní Slovenskej televízie v roku 2006
(Zdroj: Výročná správa Slovenskej televízie za rok 2006)

Národnostná menšina	Objem vysielania v hodinách	Objem vysielania v %
Maďarská	139,83	64,04
Rómska	32,84	15,09
Ukrajinská	8,3	3,8
Rusínska	7,73	3,54
Česká	6,52	2,99
Nemecká	5,18	2,37
Poľská	2,55	1,17
Židovská	5,33	2,44
Bulharská	2,6	1,19
Chorvátska	0	0
Etnické skupiny	4,3	1,97
Ostatné	3,05	1,4
Spolu	218,33	100

Pokiaľ ide o tlačené médiá zákon č. 81/1966 Zb. o periodickej tlači a ostatných hromadných informačných prostriedkoch v znení neskorších predpisov ako všeobecný predpis neobmedzuje vydávanie periodickej tlače v jazyku národnostných menšín, na druhej strane však neobsahuje špeciálne ustanovenie o periodickej, či neperiodickej tlači národnostných menšín a etnických skupín. Vydávanie periodickej a neperiodickej tlače v jazykoch národnostných menšín a etnických skupín je v Slovenskej republike podporované prostredníctvom štátnych dotácií – grantovým systémom Ministerstva kultúry Slovenskej republiky. Prostredníctvom grantového programu Ministerstva kultúry Slovenskej republiky sú pridelené jednotlivým národnostným menšinám účelovo viazané finančné prostriedky na kultúrne aktivity, periodickú a neperiodickú tlač. Tým sú zároveň splnené aj požiadavky na napĺňanie poslania a funkčnosti charty, pretože menšinám a etnickým skupinám je utvorený priestor pre rozvoj a používanie vlastného jazyka ako nosiča kultúrneho dedičstva a uchovania jazykovej identity.

Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky prostredníctvom grantového programu Kultúra národnostných menšín v roku 2007 poskytlo pre všetkých 12 národnostných menšín žijúcich v Slovenskej republike 18 932 000,-Sk na projekty periodickej tlače a 15 965 999,-Sk na

projekty neperiodickej tlače. Podrobnejšie informácie sú uvedené v časti III. správy.

Odporúčanie č. 4:

Podporiť poznávanie a toleranciu voči regionálnym alebo menšinovým jazykom a kultúram, ktoré predstavujú ako integrálnu súčasť kultúrneho dedičstva Slovenska, tak v rámci všeobecných vyučovacích osnov na všetkých stupňoch vzdelávania, ako aj v médiách.

Slovenská republika sa prostredníctvom Ministerstva kultúry Slovenskej republiky neustále snaží o začleňovanie kultúrnych aktivít jednotlivých národnostných menšín do kultúrneho diania majoritnej spoločnosti. Každoročne Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky podporuje prostredníctvom svojho grantového programu viacero kultúrnych podujatí s výrazným zastúpením kultúrnych súborov národnostných menšín s cieľom podporovať projekty prezentácie národnostnej kultúry smerom k majorite a to z dôvodu rozvoja multikulturalizmu, potlačania rasizmu, xenofóbie a všetkých prejavov diskriminácie. Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky sa napríklad v roku 2007 zapojilo do Európskeho roku rovnakých príležitostí pre všetkých prostredníctvom mechanizmov fungujúcich v rámci grantového systému, respektíve grantových programov Kultúra národnostných menšín a Kultúra znevýhodnených skupín obyvateľstva a to hlavne podporou kultúrnych aktivít, ktoré napomáhajú vytvárať rovnosť príležitostí v oblasti kultúry a zlepšovať podmienky pre dostupnosť kultúry a tiež tvorbu menšinových kultúr. Príkladom je napr. Festival menšinových kultúr - Menšinové kultúrne leto, prezentujúci kultúru národnostných menšín, ako aj kultúru znevýhodnených skupín obyvateľstva.

Pokiaľ ide o oblasť vzdelávania Ministerstvo školstva Slovenskej republiky vypracovalo Národný plán výchovy k ľudským právam na roky 2005-2014, ktorý bol schválený na druhej operatívnej porade ministra školstva dňa 8. 2. 2005. Za jeho realizáciu zodpovedá Ministerstvo školstva Slovenskej republiky. Nosnou časťou národného plánu sú tieto základné okruhy riešenia s ich vnútornými väzbami:

1. Ďalšie vzdelávanie pedagogických zamestnancov
2. Vydávanie metodických materiálov a učebných textov
3. Monitorovací a hodnotiaci systém rozsahu a kvality výučby k ľudským právam

Ministerstvo školstva Slovenskej republiky každoročne sleduje plnenie prijatých úloh a následne zostavuje plán aktivít na ďalší kalendárny rok s ich finančným zabezpečením (rozpočtovým opatrením).

Odporúčanie č. 5:

Vo vzťahu k rómskemu jazyku:

- a. zaistiť, aby výučba rómskeho jazyka bola poskytovaná tam, kde je o ňu záujem a informovať rómskych rodičov o takejto možnosti***
- b. urýchliť zavedenie školských osnov pre rómsky jazyk***
- c. zrušiť bezodkladne prax neodôvodnených zápisov rómskych detí do špeciálnych škôl***

Vyučovanie v rómskom materinskom jazyku odborne gestoruje v Slovenskej republike Štátny pedagogický ústav. Podmienky sú vytvorené realizáciou Ministerstvom školstva Slovenskej republiky schválených experimentálnych overovaní do roku 2009 zameraných na overovanie

učebných plánov, tvorby učebných osnov a vzdelávacích štandardov predmetov rómsky jazyk a literatúra a predmet rómske reálie pre základné školy, gymnáziá s osemročným štúdiom a pre stredné školy:

- Experimentálna verifikácia efektívnosti kurikula rómskeho jazyka a literatúry v základných a stredných školách schváleného Ministerstvom školstva Slovenskej republiky SR dňa 14. 4. 2003 pod číslom 1999/2003-44.
- Experimentálne overovanie kurikula predmetu rómske reálie na II. stupni základných a na stredných škôl schváleného Ministerstvom školstva Slovenskej republiky pod číslom CD-2004-5211/18824-3:097 zo dňa 15. 4. 2004.

Národný projekt „Zvýšenie kvalifikačného potenciálu príslušníkov rómskej komunity zavedením nového študijného zamerania – romistika do systému vzdelávania stredných škôl“, ktorého gestorom je Štátny pedagogický ústav, sa realizuje z finančných prostriedkov ESF reg. č. SOP LZ 2004/NP1-002, schválený 28.1.2005 v celkovej výške 9 519 394,- Sk od 1.3.2005 do 31.12.2006 s predĺžením do 31.3.2007. Cieľom projektu bolo:

- odstránenie nízkeho prístupu Rómov k vzdelaniu a zamestnaniu, ktorý vyplýva z jazykovej bariéry, kultúrnych hendikepov, nízkej mobility i sociálnej a ekonomickej situácie rodín,
- vytvorenie nového študijného zamerania „Romistika“ v systéme stredných škôl,
- zvýšenie vzdelanostnej úrovne Rómov v Slovenskej republike ako základného predpokladu pre uplatnenie sa na trhu práce a celkovú integráciu do spoločnosti.

Na zabezpečenie výučby rómskeho materinského jazyka v základných a stredných školách boli Ministerstvom školstva Slovenskej republiky pod číslom CD-2004-7613/14980-1:097 zo dňa 28. 6. 2004 schválené „Dočasné vyrovnávacie opatrenia s cieľom pripraviť dostatočný počet pedagógov vyučujúcich v rómskom jazyku“. Materiál je prístupný na internetovej stránke Ministerstva školstva Slovenskej republiky www.minedu.sk – regionálne školstvo – výchova a vzdelávanie národnostných menšín.

Štátny pedagogický ústav v spolupráci s Ministerstvom práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky spolupracoval na realizácii pilotného projektu Dokončenie základnej školy, ktorý je určený pre dlhodobu nezamestnaných uchádzačov o zamestnanie vo veku do 26 rokov, ktorí nezískali vzdelanie poskytované základnou školou. Po absolvovaní kurzu na získanie základného vzdelania poskytovaného základnou školou budú môcť absolventi pokračovať v odbornej príprave na zamestnanie na strednom odbornom učilišti alebo učilišti podľa vlastného výberu. Podrobnosti vzťahujúce sa k experimentálnemu overovaniu, národnému overovaniu k spomínanému projektu sú uvedené v III. časti správy v rámci článku 8 charty v časti, ktorá sa týka rómskeho jazyka.

V súvislosti s problematikou neodôvodneného zápisu rómskych detí do špeciálnych škôl je potrebné uviesť, že tejto otázke Ministerstvo školstva Slovenskej republiky už viac rokov venuje intenzívnu pozornosť. Problematika vzdelávania detí rómskeho pôvodu v špeciálnych školách a školských zariadeniach je posudzovaná na základe kritérií, ktoré platia pre všetky deti a žiakov patriacich do kategórie žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami podľa § 3 ods. 2 zákona č. 29/1984 Zb. o sústave základných a stredných škôl (školský zákon) v znení neskorších predpisov. Podmienky pre vzdelávanie žiakov rómskeho pôvodu, prijatých do špeciálnych škôl na základe niektorého zo zdravotných postihnutí, ochorenia alebo poruchy vývinu, sú rovnaké ako u ostatných žiakov. Podľa § 28 ods. 1 zákona č. 29/1984 Zb. o sústave základných a stredných škôl (školský zákon) v znení neskorších predpisov sa v špeciálnych školách zabezpečuje vzdelávanie žiakov so

špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami, ktorým ich postihnutie nedovoľuje vzdelávať sa v ostatných školách. Táto legislatívna úprava nadobudla účinnosť 1. septembra 2000 a na jej základe sa prestalo umožňovať prijímať do špeciálnych škôl pre žiakov s mentálnym postihnutím tých žiakov, ktorí v škole bežného typu neprospevali napriek individuálnej starostlivosti. Táto zmena sa v pomerne veľkej miere v praxi vzťahovala na žiakov pochádzajúcich zo sociálne znevýhodneného prostredia, ku ktorým patrili najmä žiaci rómskeho pôvodu.

Pretrvávajúci, pomerne vysoký počet rómskych žiakov v špeciálnych školách pre žiakov s mentálnym postihnutím, bol spôsobený najmä používaním štandardných testov na posudzovanie školskej zrelosti a inteligenčného potenciálu bez ohľadu na to, z akého prostredia dieťa pochádza. Vyvinutím nových, špecifických testov (výstupy z projektu Phare 2001 – Test školskej spôsobilosti pre sociálne znevýhodnené deti a RR screening - testová batéria na vylúčenie mentálnej retardácie 6 – 10 ročných detí zo sociálne znevýhodneného prostredia) sa začali v praxi využívať od roku 2004, čím by sa mal už tento nedostatok odstrániť.

V prípade vyššieho počtu detí s mentálnym postihnutím v rómskej populácii je ďalšou príčinou uzavretosť ich komunit, v dôsledku čoho sa u nich prejavuje zvýšený výskyt dispozície na prenos génov spôsobujúcich nepriaznivý zdravotný vývin detí, mentálne postihnutie nevynímajúc.

Špeciálne základné školy pre žiakov s mentálnym postihnutím podľa jednotlivých krajov¹⁾ s uvedením počtu žiakov rómskej národnosti

Kraj	Počet škôl	Počet žiakov s mentálnym postihom spolu	Z toho rómskej národnosti
Bratislavský	9	958	0
Trnavský	26	1 594	30
Trenčiansky	13	999	0
Nitriansky	20	1 646	30
Žilinský	15	1 356	0
Banskobystrický	27	2 802	65
Prešovský	26	5 339	598
Košický	28	5 056	315
Slovenská republika	157	19 750	1 038

Projekt Phare 2002 bol zameraný na rediagnostiku detí zo sociálne znevýhodneného prostredia. V prípade dobrej perspektívy na prechod žiaka zo špeciálnej do základnej školy má byť žiakovi poskytnuté vzdelávanie, ktoré mu má zabezpečiť bezproblémový prechod do základnej školy. Tak ako sa v súčasnosti oblasť vzdelávania v školách bežného typu orientuje na širšie uplatňovanie integrácie žiakov s ľahšími formami zdravotného postihnutia do bežných škôl zabezpečené podporou špeciálno-pedagogickým servisom, prispôsobujú sa aj metódy a formy na úspešné zaškolenie a prospievanie detí rómskeho pôvodu.

V rámci udržateľnosti projektu Phare 2002, počas ktorého boli zriadené tzv. tranzitívne triedy v špeciálnych základných školách, Ministerstvo školstva Slovenskej republiky vydalo smernicu č. 11/2006-R z 25. 05. 2006, ktorou sa mení a dopĺňa smernica Ministerstva

¹ Údaje sú zo štatistickej ročenky Ústavu informácií a prognóz školstva za školský rok 2006/2007

školsťva Slovenskej republiky z 05. 07. 1985 č. 7496/1985 – 20 o základnej škole v znení neskorších predpisov, ktorá umožňuje zriaďovať špecializované triedy ako vyústenie vyššie uvedeného projektu v podmienkach základnej školy. Zároveň Ministerstvo školstva Slovenskej republiky schválilo dňa 19. 06.2006 rozhodnutím číslo CD-2006-7872/17614-1:097 experimentálne overovanie projektu „Tranzitívne triedy v základných školách“ s platnosťou od 01. 08. 2006 do 31. 08. 2008. Gestorom experimentálneho overovania s využitím výstupných materiálov z projektu Phare 2002 je Výskumný ústav detskej psychológie a patopsychológie.

Nadväzujúca činnosť Výskumného ústavu detskej psychológie a patopsychológie:

„Optimalizácia edukačných postupov u rómskych žiakov“ – úloha nadväzuje na úlohu Phare (tzv. udržiateľnosť projektu), v ktorej sa pripravili podmienky na vyučovanie v tranzitívnych triedach pri špeciálnych základných školách. Úloha sa orientuje na vytvorenie a experimentálne odskúšanie podmienok výučby, adaptácie jej obsahu a vhodných učebných materiálov v špecializovaných triedach pri bežných základných školách. Projekt špecializovaných tried sa pripravuje na realizáciu od školského roku 2007/08 kvôli finančným otázkam. V júni sa konal seminár pre učiteľov participujúcich základných škôl (Zborov, Lučenec, dve školy v Košiciach), ako aj pre špeciálne základné školy, ktoré pokračujú v zriaďovaní tranzitívnych tried (Jelšava, Jarovnice, Hanušovce, Prešov). Zakúpené boli písanky pre prvákov, objednané sú šlabikáre, čítanky a Metodika pre učiteľov. V súčasnosti sa pripravujú úpravy učebného obsahu a sumarizuje sa zoznam potrebných pomôcok pre špecializované triedy.

„Špecifiká kognitívneho vývinu rómskych detí“ – úloha dlhodobo sleduje vývin kognitívnych funkcií rómskych detí vo veku 5 - 10 rokov. V predchádzajúcom období prebehla prvá časť terénneho výskumu (úloha bola riešená ako projekt schválený agentúrou VEGA); v tomto roku pokračuje testovanie tých istých detí v základných školách v rôznych oblastiach Slovenska. Z prvej časti výskumu boli pripravené a publikované viaceré štúdie na odborných psychologických podujatiach. Zaznamenaný bol neskorší nástup vývinových etáp niektorých kognitívnych funkcií, potvrdenie čoho si však vyžaduje sledovať tento trend na deťoch po dosiahnutí vyššieho veku. Závery preto bude možné formulovať po ukončení výskumnej úlohy, t. j. v r. 2009.

„Zvyšovanie vzdelanostnej úrovne rómskych žiakov zo sociálne znevýhodneného prostredia“ – cieľom úlohy bolo vytvoriť súbor pracovných listov pre rómskych žiakov končiacich povinnú školskú dochádzku v ročníkoch nižších ako 7. - 9. základných škôl (ktoré budú obsahovať informácie významné pre ich adekvátne zaradenie sa do ďalšieho života, pričom sa kladie dôraz na zlepšenie komunikačných spôsobilostí, lepšie sebauvedomenie ako individuality a aktívneho podielu na vlastnej budúcnosti (zodpovednosť, kooperácia, predstavy a možnosti a i.), informácie a poznatky v súvislosti s partnerským, rodinným a komunitným životom, ako aj oboznámenie sa s praktickými postupmi pri kontaktoch s úradmi, hľadanie si práce, rôzne formy získavania informácií a pod.. Učebný materiál pod názvom „Ako sa nestrátiť v živote – Príručka pre začiatočníkov (MPC Prešov 2007)“ je vhodný na využitie na hodinách etickej výchovy, keďže pri jeho tvorbe sa vychádzalo z platných osnov tohto predmetu vo vyšších ročníkoch základných škôl, ktoré cieľová skupina rómskych žiakov nebude absolvovať, ale sú dôležité pre zvýšenie kvality ich života v zmysle ich inklúzie do spoločnosti. Využiť sa môže aj v kurzoch na doplnenie základného vzdelania po ukončení povinnej školskej dochádzky.

Okrem toho sa rieši v projekte ESF „Na pomoc kariérovému poradenstvu pre žiakov a študentov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami ako prevencia ich marginalizácie na trhu práce“ časť týkajúca sa vytvorenia programu kariérovej výchovy a poradenstva pre deti zo znevýhodneného sociálneho prostredia, t.j. pre rómskych žiakov.

Ďalšie sledovanie používania testov pre rómske deti pedagogicko-psychologickými poradňami– pripravený je dotazník o používaní testov pre pedagogicko-psychologické poradne. Pracuje sa na vytvorení a štandardizácii ďalších diagnostických nástrojov.

Odporúčanie č. 6:

Prijat' opatrenia pre výučbu rusínskeho jazyka na všetkých stupňoch vzdelávania

V školskom výchovno-vzdelávacom systéme od školského roku 1997/1998 sú vytvorené podmienky na vzdelávanie rusínskeho materinského jazyka na základe koncepcie výchovy a vzdelávania príslušníkov rusínskej národnostnej menšiny, schválenej v operatívnej porade ministra školstva v auguste 1996. Následne sa na Prešovskej univerzite zriadil Ústav regionálnych a národnostných štúdií s oddelením rusínskeho jazyka a kultúry s možnosťou štúdia učiteľského smeru so zameraním na rusínsky jazyk. Na činnosti oddelenia od 1. 3. 2008 nadväzuje samostatný Ústav rusínskeho jazyka a kultúry s pedagogickými a vedecko-výskumnými úlohami. Od 1. 9. 2008 je do siete škôl a školských zariadení zaradená základná škola s vyučovacím jazykom rusínskym.

6. Uved'te kroky prijaté štátom na informovanie týchto subjektov o odporúčaniach (všetky stupne štátnej správy (národných, federálnych, miestnych alebo regionálnych úradov a inštitúcií); súdnych orgánov; legálne založených orgánov a združení)

Vláda Slovenskej republiky v záujme zlepšenia informovanosti verejnosti o výsledkoch prvého kola úrovne monitorovania implementácie charty Slovenskou republikou a zabezpečenia implementácie odporúčaní Výboru ministrov Rady Európy vláda Slovenskej republiky na svojom zasadnutí dňa 23. 5. 2007 vzala na vedomie Informáciu o priebehu a výsledkoch prvého kola monitorovania úrovne implementácie Európskej charty regionálnych alebo menšinových jazykov na Slovensku. Zainteresované ministerstvá a iné orgány, do ktorých pôsobnosti patria záväzky vyplývajúce z charty jazykov mali vykonať analýzu záverov výboru expertov a odporúčaní Výboru ministrov Rady Európy. Po dôkladnej analýze mali tieto subjekty formulovať konkrétne úlohy a opatrenia, ktoré je opodstatnené vo väzbe na závery monitoringu a záväzky vyplývajúce z charty jazykov realizovať.

Odporúčania Výboru ministrov Rady Európy sú verejne prístupné na internetovej stránke Ministerstva zahraničných vecí Slovenskej republiky. Informácia o ukončení prvého kola monitorovania úrovne implementácie charty a príprava druhej správy o uplatňovaní charty v Slovenskej republike bola na programe rokovania Rady vlády Slovenskej republiky pre národnostné menšiny a etnické skupiny.

7. Prosím vysvetlite ako štát zapojil tých, ktorých sa to týka, do implementácie odporúčaní.

Rada vlády Slovenskej republiky pre národnostné menšiny a etnické skupiny ako poradný orgán vlády Slovenskej republiky rokovala v rámci svojich zasadnutí aj o problematike implementácie charty. Úrad vlády Slovenskej republiky ako gestor aktivít rady zabezpečil

zverejnenie záverov a súvisiacich dokumentov zo zasadnutí na internetovej stránke Úradu vlády Slovenskej republiky.

Ministerstvo školstva Slovenskej republiky do implementácie odporúčaní prijatých Výborom ministrov Rady Európy zapojilo na základe Programového vyhlásenia vlády Slovenskej republiky a jeho rozpracovania na roky 2006-2010 na podmienky rezortu školstva príslušné odborné národnostné zväzy, občianske združenia a spoločenské organizácie jednotlivých národnostných menšín v Slovenskej republike, ako aj členov poradného orgánu ministra Rady pre národnostné školstvo a Rady expertov Ministerstva školstva Slovenskej republiky pre výchovu a vzdelávanie Rómov.

II. ČASŤ

Článok 7 – Ciele a zásady vytýčené v zmysle článku 2 ods. 1

1. „Vo vzťahu k regionálnym alebo menšinovým jazykom, v oblastiach, kde sa tieto používajú, a podľa stavu jednotlivých jazykov, zmluvné strany založia svoju politiku, legislatívu a prax na nasledovných cieľoch a zásadách:

- a) uznanie regionálnych alebo menšinových jazykov ako prejavu kultúrneho bohatstva,
- b) rešpektovanie geografickej oblasti každého regionálneho alebo menšinového jazyka tak, aby existujúce, prípadne pripravované administratívne rozdelenie nekládlo prekážky podpore tohto regionálneho alebo menšinového jazyka,
- c) potreba rozhodného postupu pri podpore regionálnych alebo menšinových jazykov na účel ich zachovania,
- d) uľahčenie a/alebo podpora slovného alebo písomného prejavu v regionálnom alebo menšinovom jazyku vo verejnom a v súkromnom živote,
- e) udržiavanie a rozvoj stykov v oblastiach upravených v tejto charte medzi skupinami používajúcimi regionálny alebo menšinový jazyk a inými skupinami žijúcimi v štáte, ktoré používajú jazyk v identickej alebo blízkej podobe, ako aj nadviazanie kultúrnych vzťahov s inými skupinami v štáte, ktoré používajú odlišné jazyky,
- f) poskytnutie primeraných foriem a prostriedkov na vyučovanie a štúdium regionálnych alebo menšinových jazykov na všetkých vhodných stupňoch,
- g) poskytnutie zvýhodnení, ktoré by umožnili osobám neovládajúcim regionálny alebo menšinový jazyk a žijúcim v oblasti, kde sa tento jazyk používa, aby sa im v prípade záujmu umožnilo jeho ovládnutie,
- h) podpora štúdia a výskumu regionálnych alebo menšinových jazykov na univerzitách alebo ekvivalentných inštitúciách,
- i) podpora vhodných foriem medzinárodných výmen v oblastiach upravených v tejto charte pre regionálne alebo menšinové jazyky, ak sa používajú v identickej alebo blízkej podobe v dvoch alebo vo viacerých štátoch.

2. Strany sa zaväzujú eliminovať, ak tak ešte neurobili, všetky nepodložené rozdiely, výnimky, obmedzenia alebo výhody pri používaní regionálneho alebo menšinového jazyka, ktorých účelom je odradiť alebo ohroziť jeho udržiavanie alebo rozvoj. Prijatie osobitných opatrení v prospech regionálnych alebo menšinových jazykov, ktoré majú podporiť rovnoprávnosť medzi užívateľmi týchto jazykov a ostatným obyvateľstvom, alebo opatrení, ktoré prihliadajú na ich osobitné podmienky, nemožno považovať za diskriminačné opatrenie voči užívateľom rozšírenejších jazykov.

3. Strany sa zaväzujú podporovať vhodnými prostriedkami vzájomné porozumenie medzi všetkými jazykovými skupinami v krajine, a predovšetkým zahrnúť rešpektovanie, porozumenie a toleranciu voči regionálnym alebo menšinovým jazykom do výchovy a vzdelávania poskytovaného v krajine, a k uvedenému prístupu viesť aj masovokomunikačné prostriedky.

4. Pri určovaní politiky voči regionálnym alebo menšinovým jazykom zmluvné strany vezmú do úvahy potreby a želania formulované skupinami, ktoré uvedené jazyky používajú. V prípade potreby môžu zakladať poradné orgány, ktoré by pomáhali orgánom vo všetkých otázkach týkajúcich sa regionálnych alebo menšinových jazykov.

5. Strany sa zaväzujú uplatňovať, *mutatis mutandis*, zásady uvedené v odsekoch 1 až 4 pre jazyky bez územia. Pre tieto jazyky však platí, že druh a rozsah prijatých opatrení na účel realizácie tejto charty treba stanoviť primerane, zohľadňujúc potreby a želania, ako aj tradície a charakteristické črty skupín, ktoré tieto jazyky používajú. “

Opatrenia prijaté na implementáciu ustanovení charty:

Odsek 1:

a):

Legislatívnym východiskom implementácie a aplikácie charty v podmienkach Slovenskej republiky sú články 6 a 34 Ústavy Slovenskej republiky. Článok 6 ústavy uvádza, že na území Slovenskej republiky je štátnym jazykom slovenský jazyk. Používanie iných jazykov než štátneho jazyka v úradnom styku ustanoví zákon. Používanie štátneho jazyka upravuje zákon č. 270/1995 Z.z. o štátnom jazyku Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov. Pravidlá používania menšinových jazykov v úradnom styku upravuje zákon č. 184/1999 Z.z. o používaní jazykov národnostných menšín.

Podľa článku 34 ústavy, občanom tvoriacim v Slovenskej republike národnostné menšiny alebo etnické skupiny sa zaručuje všestranný rozvoj, najmä právo spoločne s inými príslušníkmi menšiny alebo skupiny rozvíjať vlastnú kultúru, právo rozširovať a prijímať informácie v ich materinskom jazyku, združovať sa v národnostných združeniach, zakladať a udržiavať vzdelávacie a kultúrne inštitúcie. Podrobnosti ustanoví zákon. Občanom patriacim k národnostným menšinám alebo etnickým skupinám sa za podmienok ustanovených zákonom zaručuje okrem práva na osvojenie si štátneho jazyka aj

- a) právo na vzdelanie v ich jazyku,
- b) právo používať ich jazyk v úradnom styku,
- c) právo zúčastňovať sa na riešení vecí týkajúcich sa národnostných menšín a etnických skupín.

Výkon práv občanov patriacich k národnostným menšinám a etnickým skupinám zaručených v tejto ústave nesmie viesť k ohrozeniu zvrchovanosti a územnej celistvosti Slovenskej republiky a k diskriminácii jej ostatného obyvateľstva.

Tieto ustanovenia ústavy rozpracúva zákon č. 184/1999 Z.z. o používaní jazykov národnostných menšín a ďalšie zákony uvedené v I. časti tejto implementačnej správy. V preambule tohto zákona sa uvádza uznanie a ocenenie významu materinských jazykov občanov Slovenskej republiky, ktorí sú osobami patriacimi k národnostnej menšine ako prejav kultúrneho bohatstva štátu.

b):

Územné a správne usporiadanie Slovenskej republiky upravuje zákon č. 221/1996 Z.z. o územnom a správnom usporiadaní Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov. Správnymi celkami Slovenskej republiky sú kraje a okresy. Kraje sa členia na okresy. Územný obvod kraja a územný obvod okresu sú územnými obvodmi na výkon pôsobnosti orgánov štátu, ak osobitný zákon neustanovuje inak. Správne usporiadanie nekladie prekážky podpore menšinových jazykov a nemá negatívny dopad na menšinové jazyky.

Slovenská republika pri uložení ratifikačnej listiny urobila vyhlásenie, že podľa článku 1 písm. b) charty, pojem „územie, na ktorom sa používa regionálny alebo menšinový jazyk,“ sa vzťahuje na obce podľa nariadenia vlády Slovenskej republiky č. 221/1999 Z.z., ktorým sa vydáva zoznam obcí, v ktorých občania Slovenskej republiky patriaci k národnostnej menšine tvoria najmenej 20% obyvateľstva z 25. 8. 1999, a to vrátane uplatňovania jej článku 10. Slovenská republika pritom brala do úvahy záujmy osôb patriacich k národnostným

menšinám na používaní menšinového jazyka v úradnom styku, situáciu jednotlivých menšinových jazykov a reálnu potrebu ich ochrany pred zánikom, ale i úlohy, oprávnené záujmy, potreby, ekonomickú efektívnosť a iné kritériá zo strany štátu. Uvedený podiel vychádza jednak z vysokého počtu národnostných menšín na území Slovenskej republiky, ich vysokého podielu na obyvateľstve Slovenskej republiky a súčasne zo stavu osídlenia Slovenskej republiky, ktoré je charakterizované vysokým počtom obcí s malým počtom obyvateľstva.

c):

Vláda Slovenskej republiky pripravuje v oblasti podpory a ochrany práv príslušníkov národnostných menšín vrátane ochrany menšinových jazykov v nadväznosti na Programové vyhlásenie vlády Slovenskej republiky, Plán legislatívnych úloh vlády Slovenskej republiky a Plán práce vlády Slovenskej republiky prijatie viacerých koncepcií a zákonov (viď. str. 14, 15). V súvislosti s týmto ustanovením charty je relevantná aj novelizácia zákona č. 365/2004 Z. z. o rovnakom zaobchádzaní v niektorých oblastiach a o ochrane pred diskrimináciou a o zmene a doplnení niektorých zákonov (antidiskriminačný zákon) v znení neskorších predpisov a o zmene a doplnení zákona č. 308/1993 Z. z. o zriadení Slovenského národného strediska pre ľudské práva v znení neskorších predpisov.

d):

Slovenská republika uplatňuje zásadu zakotvenú chartou týkajúcu sa uľahčenia verbálneho a písomného prejavu v menšinovom jazyku. Ústava Slovenskej republiky v článku 34 ods. 2 uvádza, že občanom patriacim k národnostným menšinám alebo etnickým skupinám sa za podmienok ustanovených zákonom zaručuje okrem práva na osvojenie si štátneho jazyka aj právo na vzdelanie v ich jazyku, právo používať ich jazyk v úradnom styku, právo zúčastňovať sa na riešení vecí týkajúcich sa národnostných menšín a etnických skupín. Právo na vzdelanie v menšinovom jazyku, resp. cudzom jazyku upravuje zákon č. 29/1984 Zb. o systave základných a stredných škôl v znení neskorších predpisov (školský zákon). Pravidlá používania jazyka menšiny aj v úradnom styku upravuje zákon č. 184/1999 Z.z. o používaní jazykov národnostných menšín.

e):

Slovenská republika sa prostredníctvom Ministerstva kultúry Slovenskej republiky neustále snaží o začleňovanie kultúrnych aktivít jednotlivých národnostných menšín do kultúrneho diania majoritnej spoločnosti. Každoročne Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky podporuje prostredníctvom svojho grantového programu viacero kultúrnych podujatí s výrazným zastúpením kultúrnych súborov národnostných menšín s cieľom podporovať projekty prezentácie národnostnej kultúry smerom k majorite a to z dôvodu rozvoja multikulturalizmu, potlačania rasizmu, xenofóbie a všetkých prejavov diskriminácie. Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky sa v roku 2007 zapojilo do Európskeho roku rovnakých príležitostí pre všetky 2007 prostredníctvom mechanizmov fungujúcich v rámci grantového systému, respektíve grantových programov Kultúra národnostných menšín a Kultúra znevýhodnených skupín obyvateľstva a to hlavne podporou kultúrnych aktivít, ktoré napomáhajú vytvárať rovnosť príležitostí v oblasti kultúry a zlepšovať podmienky pre dostupnosť kultúry a tiež tvorbu menšinových kultúr.

Vláda Slovenskej republiky dňa 5. apríla 2006 schválila uznesením č. 287/2006 návrh Akčného plánu predchádzania všetkým formám diskriminácie, rasizmu, xenofóbie, antisemitizmu a ostatným prejavom intolerancie na obdobie rokov 2006-2008 (v ďalšom texte len „Akčný plán“). Aktivity v rámci Akčného plánu boli v roku 2006 zamerané na viaceré

oblasti spoločenského a kultúrneho života, s dôrazom na zvyšovanie vedomostnej úrovne občanov Slovenskej republiky v oblasti ľudských práv, v oblasti predchádzania negatívnym javom v spoločnosti, akými sú diskriminácia, rasizmus, xenofóbia, antisemitizmus a ďalšie podoby intolerancie.

f):

V súlade so všeobecne záväznými právnymi predpismi Slovenskej republiky rovnocennou a neoddeliteľnou súčasťou výchovno-vzdelávacej sústavy Slovenskej republiky je výchova a vzdelávanie národnostných menšín v materinskom jazyku a materinského jazyka, vrátane jej inštitucionálneho zabezpečenia školami a školskými zariadeniami s výchovným a vyučovacím jazykom národnostnej menšiny a s vyučovaním jazyka národnostnej menšiny. Každá zmena obsahu a organizácie výchovy a vzdelávania sa identicky transformuje aj do obsahu výchovy a vzdelávania v školách a školských zariadeniach s výchovným/vyučovacím jazykom národnostnej menšiny a vyučovaním jazyka národnostnej menšiny.

Výchovno-vzdelávací proces v školách s vyučovacím jazykom a s vyučovaním jazyka národnostných menšín sa uskutočňuje v súlade so schválenou pedagogickou dokumentáciou, ktorou sú: učebné plány, učebné osnovy a vzdelávacie štandardy pre všetky vyučovacie predmety, ktoré schválilo Ministerstvo školstva Slovenskej republiky.

Vo výchove a vzdelávaní detí a žiakov patriacich k národnostným menšinám sa v rezorte školstva uplatňuje a dodržiava demokratické právo rodičov na voľbu vyučovacieho jazyka školy.

Vláda Slovenskej republiky uznesením č. 1100 zo dňa 19.12.2007 schválila koncepciu výchovy a vzdelávania národnostných menšín. Koncepcia je prvý komplexný dokument, ktorý sa všeobecne zaoberá výchovou a vzdelávaním národnostných menšín. Základom koncepcie je analýza súčasného stavu vo výchove a vzdelávaní národnostných menšín v kontexte výchovno-vzdelávacej sústavy Slovenskej republiky spracovaná v súlade so schválenými koncepciami a zámermi Ministerstva školstva Slovenskej republiky. Koncepcia výchovy a vzdelávania národnostných menšín je dostupná na internetovej stránke Ministerstva školstva Slovenskej republiky.

g):

Takéto zvýhodnenia sú súčasťou vzdelávacieho systému v jazyku menšín, minimálne pre deti a mládež.

h):

V Slovenskej republike je dostatočná sieť vysokých škôl, ktoré zabezpečujú vzdelávanie v menšinovom jazyku alebo menšinového jazyka, napr. vo vzťahu k ukrajinskému a rusínskemu jazyku sú to Prešovská univerzita v Prešove a Ústav regionálnych a národnostných štúdií – Oddelenie rusínskeho jazyka a kultúry, od 1. 3. 2008 samostatný Ústav rusínskeho jazyka a kultúry, vo vzťahu k maďarskému jazyku je to Univerzita J. Selyeho v Komárne (3 fakulty, na ktorých prebieha vzdelávanie v maďarskom jazyku), Univerzita J. A. Komenského v Bratislave, Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre – Fakulta stredo európskych štúdií (príprava učiteľov základných a stredných škôl v maďarskom jazyku), Filologická fakulta Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici – Katedra hungaristiky, vo vzťahu k rómskemu jazyku je to Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre – Ústav romologických štúdií.

i):

Slovenská republika podporuje medzinárodné výmeny v záujme rozvoja regionálnych alebo menšinových jazykov so štátmi, kde sa tieto jazyky používajú. Na zabezpečenie týchto výmen fungujú okrem iných aj nasledovné projekty:

- Výmeny osôb pracujúcich na spoločných projektoch medzi Slovenskou republikou a Nemeckou spolkovou republikou na roky 2005 až 2006.
- Program spolupráce medzi Ministerstvom školstva Slovenskej republiky a Ministerstvom školstva Maďarskej republiky v oblasti školstva, vedy, športu a mládeže.
- Program spolupráce medzi Ministerstvom školstva Slovenskej republiky a Ministerstvom školstva a športu Chorvátskej republiky a Ministerstvom vedy a technológií Chorvátskej republiky
- Protokol medzi Ministerstvom školstva Slovenskej republiky a Ministerstvom školstva mládeže a telovýchovy Českej republiky o spolupráci v oblasti vzdelávania, mládeže, telesnej výchovy a športu na roky 2002 – 2006.
- Dohoda medzi Ministerstvom školstva Slovenskej republiky a Bavorským štátnym ministerstvom vedy, výskumu a umenia o podmienkach pôsobenia lektora slovenského jazyka a kultúry na Univerzite Regensburg.
- Program spolupráce medzi Ministerstvom školstva Slovenskej republiky a Ministrom národného vzdelávania a športu Poľskej republiky na roky 2003 – 2006.
- Stredo európsky výmenný program pre univerzitné štúdiá - CEEPUS (Central European Exchange Programme for University Studies). Program vznikol v decembri 1993 podpisom medzivládnej zmluvy. Členskými krajinami sú Bulharsko, Česká republika, Chorvátsko, Maďarsko, Poľsko, Rakúsko, Slovensko a Slovinsko. Program v SR sa realizuje na základe uznesenia vlády SR č. 711 zo dňa 13. júla 1994.

Odsek 2:

Právo osôb patriacich k národnostným menšinám používať svoje jazyky je zakotvené v právnom systéme Slovenskej republiky (Ústava Slovenskej republiky, zákon č. 184/1999 Z.z. o používaní jazykov národnostných menšín, atď.). Tomuto právu neodporuje žiadny právny predpis. Právna úprava zabezpečujúca ochranu a upevňovanie postavenia štátneho jazyka (Ústava Slovenskej republiky, zákon o štátnom jazyku a ďalšie súvisiace predpisy) sa v Slovenskej republike nedostáva do rozporu s právom príslušníkov národnostných menšín používať svoj materinský jazyk vo verejnom styku, tak ako toto právo zabezpečuje platná legislatíva Slovenskej republiky (Ústava Slovenskej republiky, zákon č. 184/1999 Z. z. o používaní jazykov národnostných menšín a iné predpisy).

Odsek 3:

Ministerstvo školstva Slovenskej republiky podľa uznesenia vlády Slovenskej republiky č. 446/2004 vypracovalo Národný plán výchovy k ľudským právam na roky 2005 – 2014, ktorý bol schválený na 2. operatívnej porade ministra školstva dňa 8.2.2005. Ľudsko-právna problematika vrátane multikultúrnej výchovy a výchovy proti predsudkom je súčasťou výchovno-vzdelávacieho procesu. Výchova k ľudským právam sa na základných a stredných školách v Slovenskej republike realizuje predovšetkým vo všeobecnovzdelávacích predmetoch (napr. občianska výchova, etická výchova, náuka o spoločnosti). Ako dobrý príklad uvádzame, že v Slovenskej republike od roku 1997 sa uskutočňuje pre žiakov stredných škôl Olympiáda ľudských práv. V poslednom období je zameraná aj na problematiku diskriminácie, rasizmu, xenofóbie, antisemitizmu a ostatných prejavov intolerancie.

Odsek 4:

V záujme zabezpečenia interkultúrneho dialógu a riešenia výchovno-vzdelávacieho procesu národnostných menšín podpredseda vlády a minister školstva Slovenskej republiky J. Mikolaj zriadil poradný orgán - Radu pre národnostné školstvo. Zloženie rady je dostupné na internetovej stránke Ministerstva školstva Slovenskej republiky. Okrem toho Ministerstvo školstva Slovenskej republiky má od roku 2005 zriadenú Radu expertov Ministerstva školstva Slovenskej republiky pre výchovu a vzdelávanie Rómov podľa príkazu ministra 5/2005-I v znení neskorších zmien.

V Slovenskej republike je tiež zriadená Rada vlády Slovenskej republiky pre národnostné menšiny a etnické skupiny (ďalej len „rada“), ktorá je poradným a koordinačným orgánom vlády Slovenskej republiky pre oblasť národnostnej politiky a pre oblasť implementácie Európskej charty regionálnych alebo menšinových jazykov (viď. str. 20). Ostatné zasadnutie rady sa konalo dňa 28. februára 2008 a venovalo sa aj príprave Druhej správy o implementácii Európskej charty regionálnych alebo menšinových jazykov v Slovenskej republike.

Odsek 5:

Za územne nelokalizovateľný jazyk možno za určitých okolností považovať jazyk jidiš. Zástupcovia židovskej komunity na Slovensku, ktorí majú predpoklad používať jazyky jidiš a hebrejčinu, prezentujú, že tieto jazyky sa používajú predovšetkým ako jazyky pre náboženské obrady a obmedzene aj v rodinnom živote.

III. ČASŤ

Vysvetlenie:

Slovenská republika vybrala od 49 – 53 ustanovení z tretej časti charty pre deväť menšinových jazykov, ktoré sú z hľadiska vybraných ustanovení rozdelené do troch skupín:

1. maďarský jazyk
2. rusínsky jazyk a ukrajinský jazyk
3. ostatné jazyky - bulharský, český, chorvátsky, nemecký, poľský, rómsky

V záujme zabezpečenia väčšej prehľadnosti a zabránenia duplicitného uvádzania niektorých informácií správa neuvádza opatrenia prijaté na implementáciu vybraných ustanovení charty samostatne pre každý jazyk, ale osobitne pre tri vyššie uvedené skupiny jazykov. Výnimku z tretej skupiny predstavuje rómsky jazyk, ktorý sa uvádza osobitne.

MAĎARSKÝ JAZYK

článok 8 – Vzdelávanie

Vybrané ustanovenia:

1. V oblasti vzdelávania sa zmluvné strany zaväzujú na územiach, kde sa takéto jazyky používajú, podľa situácie každého z týchto jazykov, bez ujmy na výučbe oficiálneho jazyka/oficiálnych jazykov štátu:

- a) i: umožniť predškolskú výchovu v príslušných regionálnych alebo menšinových jazykoch*
- b) i: umožniť vyučovanie na základoch stupni v príslušných regionálnych alebo menšinových jazykoch*
- c) i: umožniť vyučovanie na stredných školách v príslušných regionálnych alebo menšinových jazykoch*
- d) i: umožniť vyučovanie na odborných školách v príslušných regionálnych alebo menšinových jazykoch*
- e) i: umožniť vyučovanie na univerzitách a na iných vysokých školách v príslušných regionálnych alebo menšinových jazykoch*
- f) i: zabezpečiť poskytnutie priebežného vzdelávania alebo vzdelávacích kurzov pre dospelých prevažne alebo úplne v regionálnych alebo menšinových jazykoch*
- g) prijať opatrenia na zabezpečenie vyučovania dejín a kultúry, ktoré ovplyvnili regionálny alebo menšinový jazyk*
- h) zabezpečiť základné a ďalšie vzdelávania učiteľov, potrebných pre realizáciu tých písm. a až g, ktoré zmluvná strana prijala*
- i) vytvoriť jeden alebo viac kontrolných orgánov, zodpovedných kontrolovať prijaté opatrenia a pokrok dosiahnutý pri zavádzaní alebo rozvoji výučby regionálnych alebo menšinových jazykov a vypracovávanie pravidelných správ o svojich zisteniach, ktoré sa zverejnia.*

Opatrenia prijaté na implementáciu ustanovení charty:

Odsek 1:

a) i:

Prehľad materských škôl, na ktorých sa uskutočňuje predškolská výchova v maďarskom jazyku (Štatistický úrad SR, Ústav informácií a prognóz školstva):

Materské školy 2006/2007				
		Počet		
Jazyk školy	Jazyk triedy	škôl	tried	žiakov
maďarský	maďarský	278	510	8922
slovenský-maďarský	slovenský	79	135	2696
	maďarský		114	2156

Z aktuálnych štatistických prehľadov (školský rok 2006/2007) vyplýva, že priemerná naplnenosť tried v materských školách s výchovným jazykom maďarským je 17 detí. (V prípade materských škôl s výchovným jazykom slovenským je to 21 detí.)

b) i:

Základné školy s vyučovacím jazykom maďarským, resp. vyučovaním maďarského jazyka v školskom roku 2006/2007:

		Počet		
Jazyk školy	Jazyk triedy	škôl	tried	žiakov
maďarský	maďarský	252	1895	33 453
slovenský-maďarský	slovenský	33	144	2347
	maďarský		154	2441

Špeciálne základné školy vrátane integrovaných tried v školskom roku 2006/2007:

		Počet		
Jazyk školy	Jazyk triedy	škôl	tried	žiakov
maďarský	maďarský	12	98	893
slovenský-maďarský	slovenský	15	85	767
	maďarský		57	523

V súčasnosti sa uskutočňuje vzdelávanie príslušníkov národnostných menšín na základe ich požiadaviek v školách alebo triedach s vyučovacím jazykom národnostnej menšiny, v ktorých sa vzdelávanie uskutočňuje v materinskom jazyku. Na škole sa povinne vyučuje štátny jazyk ako samostatný predmet slovenský jazyk a slovenská literatúra. Toto vzdelávanie sa uskutočňuje pre maďarskú národnostnú menšinu. Napríklad podľa učebných plánov pre 1 – 4. ročník ZŠ s vyučovacím jazykom maďarským v základnom variante 1, sa v 2. ročníku z 24 hodín týždenne vyučuje 19 hodín v maďarskom jazyku a 5 hodín v slovenskom jazyku.

Priemerná naplnenosť tried v základných školách s vyučovacím jazykom maďarským je 18 žiakov (v prípade základných škôl s vyučovacím slovenským je to 20,9 žiakov).

Učebné plány pre 1. – 9. ročník základných škôl s vyučovacím jazykom národnostnej menšiny a s vyučovaním jazyka národnostnej menšiny boli schválené Ministerstvom školstva Slovenskej republiky dňa 14. 5. 2003 pod číslom 520/2003-41 s platnosťou od 1. 9. 2003.

Uvedené učebné plány predstavujú súbor v súčasnosti platných učebných plánov pre 1. – 9. ročník základných škôl a ich mutácií pre školy s vyučovacím jazykom národnostnej menšiny a s vyučovaním jazyka národnostnej menšiny, ktoré používajú jazyk národnostnej menšiny alebo regionálny jazyk², t.j. v danom prípade maďarský jazyk. Súčasťou súboru sú aj dva varianty učebných plánov pre kurz na získanie vzdelania poskytovaného základnou školou. Na školy s vyučovacím jazykom maďarským boli vydané učebnice v hodnote 45 588 257 Sk.

V školách s vyučovacím jazykom národnostnej menšiny a s vyučovaním jazyka národnostnej menšiny sa jednotlivé predmety vyučujú podľa rovnakých učebných osnov ako v školách s vyučovacím jazykom slovenským s výnimkou výučby predmetu materinského jazyka a literatúry národnostnej menšiny. Odlišnosť je v učebných osnovách slovenského jazyka a slovenskej literatúry v školách s vyučovacím jazykom maďarským, z ktorých sú vynechané prvky svetovej literatúry, táto je zaradená do predmetu materinský jazyk a literatúra.

c), d) i:

Prehľad stredných škôl v školskom roku 2006/2007:

Jazyk školy	Jazyk triedy	Gymnázia		SOŠ		SOU a U		Združené SŠ		Špeciálne stredné	
		počet									
		škôl	žiakov	škôl	žiakov	škôl	žiakov	škôl	žiakov	škôl	žiakov
maďarský	maďarský	19	4401	6	754	8	1264	3	1248	2	57
slovenský- maďarský	slovenský	7	1668	17	3313	12	1722	11	4252	2	254
	maďarský		1219		2677		1433		2249		50

Priemerná naplnenosť tried v gymnáziách v triede s vyučovacím jazykom maďarským je 24,8 žiakov, na stredných odborných učilištiach v triede s vyučovacím jazykom maďarským je to 19,2 žiakov, na stredných odborných školách a stredných odborných školách a stredných odborných učilištiach v triede s vyučovacím jazykom maďarským je to 19,2 a v združených školách v triedach s vyučovacím jazykom maďarským 23,5 žiakov. V gymnáziách s vyučovacím jazykom slovenským je to 26,7 žiakov, v stredných odborných učilištiach s vyučovacím jazykom slovenským je to 28,6 žiakov, v stredných odborných školách a stredných odborných učilištiach s vyučovacím jazykom slovenským je to 28,6 žiakov a v združených školách s vyučovacím jazykom slovenským je to 25,7 žiakov.

Údaje o priemerných počtoch žiakov v triedach z hľadiska výchovy a vzdelávania poukazujú na skutočnosť, že v školách s vyučovacím jazykom národnostnej menšiny majú učitelia väčší priestor venovať sa žiakovi individuálne v rámci výchovno-vzdelávacieho procesu, keďže priemerná naplnenosť tried na školách s vyučovacím jazykom národnostnej menšiny, resp. vyučovaním jazyka národnostnej menšiny je menšia než v prípade škôl s vyučovacím jazykom slovenským.

e) i:

V súlade so zákonom č. 131/2002 Z.z. o vysokých školách a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „vysokoškolský zákon“) sa podporuje štúdium a výskum menšinových jazykov. Vzdelávanie v maďarskom jazyku sa realizuje na nasledovných univerzitách:

² Učebné plány pre 1. – 9. ročník základných škôl, ISBN 80-967082-1 – X, 2003

- Filozofická fakulta Univerzity Komenského v Bratislave
- Filologická fakulta Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici
- Pedagogická fakulta Univerzity Konštantína Filozofa v Nitre – Fakulta stredoeurópskych štúdií (absolvent učiteľských programov sa uplatňuje na základných a stredných školách s vyučovacím jazykom maďarským, ako aj v ďalších výchovných a vzdelávacích zariadeniach a inštitúciách, absolvent hungarológie nájde uplatnenie najmä v oblasti médií, vydavateľských, kultúrnych a osvetových zariadeniach pri rozširovaní hodnôt maďarskej kultúry.
- Univerzita J. Selyeho v Komárne (3 fakulty – Ekonomická fakulta, Fakulta Reformovanej teológie, Pedagogická fakulta)

Všetky verejné vysoké školy v Slovenskej republike sú autonómne a riadia sa vysokoškolským zákonom Slovenskej republiky. Všetky sú financované a rozvíjajú sa podľa pravidiel vychádzajúcich z vysokoškolského zákona, vykonávacích všeobecne záväzných právnych predpisov a iných noriem, ktorých vydanie ustanovil zákon. Ministerstvo školstva SR zachováva ku všetkým verejným vysokým školám princíp rovnosti a spravodlivosti a financuje ich na základe schválenej a transparentnej metodiky financovania.

Ministerstvo školstva Slovenskej republiky zabezpečuje financovanie Univerzity J. Selyeho v Komárne v súlade so zákonom o vysokých školách schválenou metodikou financovania vysokých škôl rovnakým spôsobom ako ostatné vysoké školy. Pri začatí činnosti a v priebehu prvých rokov činnosti Univerzity J. Selyeho v Komárne Ministerstvo školstva Slovenskej republiky poskytlo uvedenej vysokej škole finančné prostriedky na kapitálové výdavky potrebné na „naštartovanie“ jej činnosti.

Finančná podpora zo štátneho rozpočtu pozostáva zo 4 dotácií poskytovaných na základe zmluvy a pri jej určovaní je rozhodujúci predovšetkým počet študentov, ekonomická a personálna náročnosť študijných odborov, ako aj ďalšie výkonové parametre, napr. získané domáce, resp. zahraničné granty, počty publikácií zamestnancov vysokej školy a tiež ich výskumná kapacita. Počet denných študentov v akademickom roku 2006/2007 sa na Univerzite J. Selyeho oproti akademickému roku 2005/2006 zvýšil o 240. Úmerne tomu bola zvýšená dotácia na bežné výdavky na rok 2007 na čiastku 49 626 tis. Sk, čo je nárast o 30%. Na rekonštrukciu budovy rektorátu univerzity bolo začiatkom roka uvoľnených kapitálových výdavkov vo výške 16 000 tis. Sk. Aktuálna priemerná dotácia na 1 študenta Univerzity J. Selyeho je 32 167,-Sk.

f) i:

Podľa § 14, ods. 2, písm. c) zákona č. 596/2003 Z. z. o štátnej správe v školstve a školskej samospráve a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov je v Slovenskej republike zriadené Metodicko-pedagogické centrum so sídlom v Bratislave s piatimi alokovanými pracoviskami v Bratislave, Banskej Bystrici, Prešove a v Trenčíne. Je to priamo riadená organizácia Ministerstva školstva Slovenskej republiky na výkon metodickej činnosti a na ďalšie vzdelávanie pedagogických a nepedagogických zamestnancov. V ich pôsobnosti sú školy a školské zariadenia v zriaďovateľskej pôsobnosti samosprávnych miest, obcí a krajov, tiež krajských školských úradov v Slovenskej republike.

g):

Učebné plány pre 1. – 4. ročník základných škôl s vyučovacím jazykom maďarským majú dva varianty: základný a prírodovedný. Učebné plány pre 5. – 9. ročník základných škôl s vyučovacím jazykom maďarským majú tri varianty, ktoré sa odlišujú hodinovou dotáciou

na výchovné predmety a rozširujúce hodiny. V jednom variante sú vypracované Učebné plány pre triedy s rozšíreným vyučovaním cudzieho jazyka v 3. – 9. ročníku, resp. 5. – 9. ročníku ZŠ s vyučovacím jazykom maďarským. Osobitne, podľa predmetov sú vypracované učebné plány pre triedy 5. – 9. ročníka s rozšíreným vyučovaním matematiky a prírodovedných predmetov, s rozšíreným vyučovaním technickej výchovy a triedy so športovou prípravou. Súčasťou súboru sú učebné plány pre triedy s rozšíreným vyučovaním výtvarnej a hudobnej výchovy v 1. – 9. ročníku ZŠ s vyučovacím jazykom maďarským.

Na základe Usmernenia k vyučovaniu konverzácie a odbornej konverzácie v slovenskom jazyku na gymnáziách, SOŠ a SOU s vyučovacím jazykom maďarským s platnosťou od 1. septembra 1997 č. 4541/1997-154 na zabezpečenie úrovne jazykovej výchovy a kvalitnejšie ovládanie štátneho jazyka pre školy s vyučovacím jazykom maďarským, boli vypracované osobitné metodické odporúčania, výber pojmov z prírodovedných predmetov, ktoré si majú žiaci osvojiť aj v slovenskom jazyku, do učebných plánov bol zaradený predmet odborná konverzácia v slovenskom jazyku zameraná na prírodovedné predmety.

Učebné plány gymnázia č. 3597/1990-20 boli upravené s platnosťou od 01. 09. 1996; alternatívne učebné plány pre gymnáziá s vyučovacím jazykom maďarským k pôvodnému učebnému plánu platia od 01. 09. 1998, učebný plán pre osemročné gymnáziá je platný od 01. 09. 1991. Ministerstvo školstva SR schválilo alternatívny učebný plán a učebné osnovy dejepisu pre štvorročné gymnáziá s vyučovacím jazykom maďarským dňa 25. 05. 2004 pod číslom CD-2004-7743/14567-1:094 s platnosťou od 01. 09. 2004.

Nové učebné plány pre stredné odborné školy a stredné odborné učilištia s vyučovacím jazykom maďarským boli schválené s platnosťou od 01. 09. 2004.

Alternatívne učebné osnovy predmetu dejepis pre štvorročné gymnáziá s vyučovacím jazykom maďarským obsahujú témy zaoberajúce históriou národnostnej menšiny. Ministerstvo školstva SR schválilo alternatívny učebný plán a alternatívne učebné osnovy dňa 25. 05. 2004 pod číslom CD-2004-7743/14567-1:094 s platnosťou od 01. 09. 2004.

Na základných školách s vyučovacím jazykom maďarským využívajú doplnkové učebné texty, ktoré boli napísané autormi PhDr. Lászlóm Kovácsom a Mgr. Attilom Simonom, PhD., učiteľmi na gymnáziách s vyučovacím jazykom maďarským (Šamorín, Dunajská Streda). Doplnkový učebný text je hotový pre 5., 6. a 7. ročník základných škôl s vyučovacím jazykom maďarským. Učebný text popri slovenských historických udalostiach poukazuje aj na maďarské udalosti toho - ktorého obdobia. Na stredných školách sa vyučuje zo schválených učebníc Ministerstvom školstva Slovenskej republiky.

h):

Pozri informácie uvedené v písm. f) bod i.

i):

Poradným orgánom ministra školstva Slovenskej republiky pri plnení úloh Ministerstva školstva Slovenskej republiky vyplývajúcich z Programového vyhlásenia vlády Slovenskej republiky na roky 2006 až 2010 v oblasti výchovy a vzdelávania v školách a školských zariadeniach, ich riadenia, financovania a v oblasti výkonu štátnej správy v regionálnom školstve je Rada pre národnostné školstvo.

V Slovenskej republike je tiež zriadená Rada vlády Slovenskej republiky pre národnostné menšiny a etnické skupiny.

článok 9 – Súdnictvo

Vybrané ustanovenia:

1. Zmluvné strany sa zaväzujú v súdnych obvodoch, v ktorých počet užívateľov regionálnych alebo menšinových jazykov sídliačich na tomto území odôvodňuje prijatie nižšie uvedených opatrení, podľa situácie jednotlivých jazykov a za podmienky, že využitie možností uvedených v tomto odseku nebude sudca pokladať za prekážku riadneho výkonu súdnictva,

a) v trestnom konaní:

*ii zaručiť obžalovanému právo používať jeho regionálny alebo menšinový jazyk, a/alebo
iii zabezpečiť, aby sa žiadosti a dôkazy, písomné alebo ústne, nepokladali za neprijateľné len z dôvodu, že boli predložené v regionálnom alebo menšinovom jazyku, a/alebo*

b) v občianskom konaní:

*ii umožniť, kedykoľvek strana vystupuje pred súdom, aby mohla použiť svoj regionálny alebo menšinový jazyk, a to bez vzniku dodatočných nákladov pre túto stranu, a/alebo
iii umožniť predloženie dokumentov a dôkazov v regionálnych alebo menšinových jazykoch, v prípade potreby využitím tlmočníkov alebo prostredníctvom prekladov*

c) v konaní pred súdmi v správnych veciach:

*ii umožniť, kedykoľvek je strana povinná vystúpiť osobne pred súdom, aby mohla použiť svoj regionálny alebo menšinový jazyk, a to bez vzniku dodatočných nákladov pre túto stranu, a/alebo
iii umožniť predloženie dokladov a dôkazov v regionálnych alebo menšinových jazykoch, v prípade potreby využitím tlmočníkov alebo prostredníctvom prekladov,*

d) prijať opatrenia, ktoré zabezpečia, že uplatnenie písmena b) bodov i, ii a písmena c) bodov i, ii a každé potrebné využitie tlmočníkov a prekladov nebude mať za následok vznik dodatočných nákladov dotknutých osôb

2. Zmluvné strany sa zaväzujú:

a) neodmietnuť platnosť právnych dokumentov vyhotovených v štáte iba preto, že sú vyhotovené v regionálnom alebo menšinovom jazyku

3. Zmluvné strany sa zaväzujú sprístupniť v regionálnych alebo menšinových jazykoch najdôležitejšie vnútroštátne právne predpisy a tie, ktoré sa dotýkajú osôb používajúcich tieto jazyky, ak predmetné texty neboli sprístupnené inak.

Opatrenia prijaté na implementáciu týchto ustanovení charty:

Platný právny poriadok v súlade s článkom 47 Ústavy Slovenskej republiky ide v otázke zabezpečenia používania regionálneho alebo menšinového jazyka v konaní pred súdmi nad rámec vybraných ustanovení charty. Súčasné znenie legislatívy Slovenskej republiky zodpovedá obsahu záväzkov Slovenskej republiky prijatých v charte a preto nie je nutné legislatívu upravovať. Relevantná platná a účinná legislatíva v praxi nepredstavuje

obmedzenie práva používať regionálny alebo menšinový jazyk v rámci súdnych konaní. Ministerstvu spravodlivosti Slovenskej republiky nie sú z činnosti súdov známe prípady neúspešného odvolávania sa účastníka konania na právo používať regionálny alebo menšinový jazyk. V prílohe sa predkladá tabuľka o uplatňovaní príslušných ustanovení Občianskeho súdneho poriadku a Trestného poriadku súdmi Slovenskej republiky.

Odsek 1

a) ii:

V prípade trestného konania je relevantným zákon č. 301/2005 Z.z. Trestný poriadok, ktorý je účinný od 1. 1. 2006. Platnosť a následná aplikácia Trestného poriadku sa vzťahuje na územie celej Slovenskej republiky.

Právo používať materinský jazyk v konaní pred súdom je upravené v základných zásadách Trestného poriadku v ust. § 2 ods. 20 Trestného poriadku: „Ak obvinený, jeho zákonný zástupca, poškodený, zúčastnená osoba alebo svedok vyhlási, že neovláda jazyk, v ktorom sa konanie vedie, má právo na tlmočníka a prekladateľa.“

Podľa § 28 ods. 1 Trestného poriadku: „Ak je potrebné pretlmočiť obsah výpovede alebo ak osoba uvedená v § 2 ods. 20 vyhlási, že nerozumie jazyku, v ktorom sa konanie vedie, alebo nehovorí týmto jazykom, priberie sa tlmočník opatrením. Tlmočníkom môže byť výnimočne aj zapisovateľ.“

Podľa ust. § 28 ods. 3 Trestného poriadku: „Ak je potrebné preložiť zápisnicu o výpovedi alebo inú písomnosť, priberie sa prekladateľ opatrením. Ustanovenie odseku 2 sa použije primerane.“

Pre trestné konanie je typické, že trestná vec je predložená súdu na konanie a rozhodnutie po vykonanom prípravnom konaní, teda ak obvinený, poškodený alebo svedkovia v prípravnom konaní vyhlásia, že neovládajú jazyk, v ktorom sa konanie vedie, už v prípravnom konaní je pribratý tlmočník, pričom tento vystupuje aj pred súdom. Ak sa až pred súdom zistí, že tu vystupuje osoba, ktorá neovláda jazyk, v ktorom sa vedie konanie, súd do konania priberie tlmočníka. Citované ustanovenia Trestného poriadku sa vzťahujú na všetky osoby zúčastnené na konaní, teda nielen na obvineného, obžalovaného, zúčastnenú osobu, poškodeného, ale aj svedka, pokiaľ vyhlásia, že nerozumejú jazyku, v ktorom sa konanie vedie. Súdy v trestných veciach dodržiavajú relevantné ustanovenia Trestného poriadku a na požiadanie obvineného alebo účastníka konania vo veci priberú do konania tlmočníka.

iii:

Podľa § 28 ods. 1 Trestného poriadku: „Ak je potrebné pretlmočiť obsah výpovede alebo ak osoba uvedená v § 2 ods. 20 vyhlási, že nerozumie jazyku, v ktorom sa konanie vedie, alebo nehovorí týmto jazykom, priberie sa tlmočník opatrením. Tlmočníkom môže byť výnimočne aj zapisovateľ.“ Trovy súvisiace s pribratím tlmočníka znáša štát. Je preto samozrejmosťou, že z uplatnenia tohto práva nevznikajú týmto osobám dodatočné náklady.

Listinné dôkazy, ktoré svojím obsahom dokazujú alebo vyvracajú dokazovanú skutočnosť vzťahujúcu sa na trestný čin alebo na obvineného a sú v regionálnom alebo menšinovom jazyku, sú v súlade s §28 ods. 1 Trestného poriadku preložené.

b) ii:

Vo vzťahu k týmto záväzkom je relevantným právnym predpisom zákon č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov (v ďalšom texte „Občiansky súdny poriadok“). Podľa § 18 Občianskeho súdneho poriadku: „Účastníci majú v občianskom súdnom konaní rovnaké postavenie. Majú právo konať pred súdom vo svojej materčine alebo v úradnom jazyku toho štátu, ktorému rozumejú. Súd je povinný zabezpečiť im rovnaké možnosti na uplatnenie ich práv.“

Podľa § 141 ods. 2 Občianskeho súdneho poriadku: „Trovy dôkazov, ktoré nie sú kryté preddavkom, ako aj hotové výdavky ustanoveného zástupcu, ktorý nie je advokátom, a trovy spojené s tým, že účastník koná vo svojej materčine, platí štát.“

Vo vzťahu k maďarskému jazyku z rozhodovacej činnosti relevantných súdov vyplýva, že vo väčšine prípadov spočíval dôvod na ustanovenie tlmočníka v tom, že účastník konania síce ovládal slovenský jazyk, ale o tlmočenie žiadal vzhľadom na skutočnosť že jeho materinským jazykom je maďarský jazyk, v ktorom sa vie nepomerne lepšie vyjadrovať. Z praxe súdov vyplýva, že v občianskom súdnom konaní sudca väčšinou až na prvom pojednávaní zistí, že účastník slabo ovláda slovenský jazyk, preto uznesením priberie do konania tlmočníka, pojednávanie odročí a na ďalšie pojednávanie predvolá aj tlmočníka a po vykonaní tlmočnickeho úkonu vyúčtuje odmenu tlmočníka. Sú aj také prípady, kedy účastník ešte pred začatím pojednávania písomne oznámi súdu, že neovláda slovenský jazyk a žiada do konania pribrať tlmočníka. Vtedy súd väčšinou vydá uznesenie o pribratí tlmočníka. V niektorých prípadoch zabezpečoval tlmočenie podľa Spravovacieho a kancelárskeho poriadku konajúci sudca, ktorý maďarský jazyk ovládal, prípadne asistentka. Ak bol potrebný preklad písomností, súd priberal tlmočníka, prekladateľa. S praktickou aplikáciou uvedeného záväzku nevznikajú v Slovenskej republike žiadne ťažkosti.

iii:

Platný právny poriadok Slovenskej republiky umožňuje predkladať doklady a dôkazy v regionálnych a menšinových jazykoch bez vzniku dodatočných nákladov pre tieto strany, čím tak plne rešpektuje predmetné ustanovenie charty.

c) ii:

Ustanovenia týkajúce sa konania pred súdmi v správnych veciach sú integrálnou súčasťou Občianskeho súdneho poriadku, v ktorého rámci sú osobitné normy týkajúce sa tejto právnej oblasti upravené v V. časti Občianskeho súdneho poriadku. Z toho vyplýva, že všeobecné ustanovenia Občianskeho súdneho poriadku vrátane práva konať pred súdom vo svojej materčine sa analogicky vzťahujú aj na konanie pred súdmi v správnych veciach.

iii:

Platný právny poriadok umožňuje rovnako ako v občianskom súdnom konaní aj v konaní pred súdmi v správnych veciach predkladať doklady a dôkazy v regionálnych a menšinových jazykoch bez vzniku dodatočných nákladov pre tieto strany, čím tak plne rešpektuje predmetné ustanovenie charty.

d):

Trovy tlmočenia, resp. prekladov súvisiacich s využitím práva strany použiť pred súdom v občianskoprávnom konaní a v konaní pred súdom v správnych veciach regionálny alebo menšinový jazyk znáša štát.

Odsek 2:

Pokiaľ ide o záväzok Slovenskej republiky neodmietnuť platnosť právnych dokumentov vyhotovených v štáte iba preto, že sú vyhotovené v regionálnom alebo menšinovom jazyku, je potrebné zdôrazniť, že môže ísť len o také dokumenty, ktoré sú vyhotovené fyzickými, resp. právnickými osobami vo forme žiadostí, podnetov, podaní, návrhov a iných. Táto skutočnosť vyplýva predovšetkým z čl. 6 Ústavy Slovenskej republiky, ako aj z § 7 zákona o štátnom jazyku, pretože štátne orgány Slovenskej republiky vydávajú rozhodnutia v štátnom jazyku, a teda nie je možné, aby právny dokument vypracovaný štátnym orgánom bol v inom ako slovenskom jazyku s výnimkou rozhodnutí verejnej správy v zmysle zákona o používaní jazykov národnostných menšín. Na jeho základe orgány štátnej správy a územnej samosprávy môžu na požiadanie vydať rozhodnutie aj v jazyku menšín popri slovenskom jazyku, avšak len v obciach s najmenej 20% hranicou príslušníkov národnostných menšín. Avšak tu je potrebné zdôrazniť, že tieto rozhodnutia sú vydávané v slovenskom jazyku a až na požiadanie aj v jazyku menšín. To znamená, že v konaní pred súdom strany – účastníci nemôžu predložiť rozhodnutie štátneho orgánu len v jazyku menšín.

Vychádzajúc z tohto konštatovania uvádzame, že v prípade predloženia týchto právnych dokumentov fyzickými, resp. právnickými osobami v konaní pred súdom (napr. podaní, zmlúv, závetov, návrhov, plnomocenstiev, atď.) v regionálnom alebo menšinovom jazyku, nie je platnosť týchto dokumentov a priori odmietnutá. Súd po právnom zhodnotení dôležitosti, resp. relevantnosti predkladaného právneho dokumentu odôvodneného predkladajúcou stranou v konaní si vyžiada preklad takéhoto dokumentu s cieľom oboznámiť sa so skutočnosťami v ňom uvádzanými, posúdiť ho a následne rozhodnúť.

Odsek 3:

Preklady väčšiny zákonov, ktoré priamo vykonávajú ústavné práva osôb patriacich k národnostným menšinám do maďarského jazyka už existujú (napr. zákon č. 184/1999 Z.z. o používaní jazykov národnostných menšín, zákon č. 84/1990 Zb. o združovaní občanov v znení neskorších predpisov, zákon č. 270/1995 Z.z. o štátnom jazyku, zákon č. 131/2002 Z.z. o vysokých školách v znení neskorších predpisov, zákon č. 29/1984 Zb. o sústave základných a stredných škôl v znení neskorších predpisov (školský zákon), atď. Verejne prístupné sú aj publikácie, v ktorých sa nachádzajú preklady ďalších vybraných právnych predpisov Slovenskej republiky do maďarského jazyka (napr. OLAH, Jozef a kol., Dokumenty – Zborník medzinárodných dohôd, vyhlásení a zákonov SR o právach národnostných menšín, časť I. a II.).

článok 10 – Správne orgány a verejné služby

Vybrané ustanovenia:

1. V správnych celkoch štátu, kde počet užívateľov regionálnych alebo menšinových jazykov sídliacich na tomto území odôvodňuje prijatie nižšie uvedených opatrení, a podľa situácie každého z jazykov sa zmluvné strany zaväzujú, ak je to možné,

a) ii zabezpečiť, aby úradníci, prichádzajúci do styku s verejnosťou, používali regionálne alebo menšinové jazyky vo vzťahu k osobám, ktoré sa na nich obrátia v týchto jazykoch

2. Čo sa týka miestnych a regionálnych orgánov, na území, kde sídli taký počet užívateľov regionálnych alebo menšinových jazykov, ktorý odôvodňuje prijatie nižšie uvedených opatrení, zmluvné strany sa zaväzujú umožniť a/alebo podporiť

a) používanie regionálnych alebo menšinových jazykov v sústave miestnych a regionálnych orgánov

b) možnosť, aby užívatelia regionálnych alebo menšinových jazykov mohli predložiť ústne alebo písomné žiadosti v týchto jazykoch

c) uverejnenie úradných dokumentov regionálnych orgánov takisto v príslušných regionálnych alebo v menšinových jazykoch,

d) uverejnenie úradných dokumentov miestnych orgánov takisto v regionálnych alebo menšinových jazykoch

f) používanie regionálnych alebo menšinových jazykov na rokovaní miestnych orgánov, nevyklučujúc však tým použitie oficiálneho(ych) jazyka(ov) štátu

g) používanie alebo prevzatie tradičných a správnych miestnych názvov v regionálnych alebo menšinových jazykoch, a ak je to potrebné, spoločne s pomenovaním v oficiálnom(ych) jazyku(och)

3. S ohľadom na verejné služby poskytované správnymi orgánmi alebo inými osobami konajúcimi v ich mene sa zmluvné strany zaväzujú na územiach, kde sa používajú regionálne alebo menšinové jazyky, v súlade s postavením každého jazyka a ak je to možné:

b) umožniť užívateľom regionálnych alebo menšinových jazykov predložiť žiadosť a dostať odpoveď v týchto jazykoch, alebo

c) umožniť užívateľom regionálnych alebo menšinových jazykov predložiť žiadosť v týchto jazykoch

4. Zmluvné strany sa zaväzujú na účel zabezpečenia ustanovení odsekov 1, 2 a 3, ktoré prijali, prijať jedno alebo viac nasledujúcich opatrení:

a) poskytovať požadovaný preklad alebo tlmočenie, ak sa požadujú

c) ak je to možné, vyhovieť žiadostiam zamestnancov verejných služieb ovládajúcich regionálny alebo menšinový jazyk byť vymenovaní na území, kde sa tento jazyk používa.

5. Zmluvné strany sa zaväzujú, na základe požiadavky dotknutých osôb, umožniť im používanie alebo prevzatie priezviska v regionálnych alebo menšinových jazykoch.

Opatrenie prijaté na implementáciu týchto ustanovení charty:

Odsek 1:

a), ii:

Pravidlá používania jazyka menšiny aj v úradnom styku upravuje zákon č. 184/1999 Z.z. o používaní jazykov národnostných menšín. Používanie maďarského jazyka v úradnom styku je možné v obciach, kde osoby patriace k maďarskej národnostnej menšine tvoria podľa posledného sčítania obyvateľov najmenej 20% obyvateľstva.

Orgán verejnej správy a jeho zamestnanci sú povinní používať v úradnom styku štátny jazyk a za podmienok ustanovených týmto zákonom a osobitnými zákonmi môžu použiť aj jazyk menšiny. Orgán verejnej správy v takejto obci je povinný vytvárať podmienky na používanie jazyka menšiny podľa zákona č. 184/1999 Z.z. o používaní jazykov národnostných menšín a osobitných zákonov. V súvislosti so zákonom č. 184/1999 Z.z. vydalo Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky – sekcia verejnej správy v Operatívnych pokynoch pre krajské a okresné úrady:

- ročník 1999 v čiastke 12 z 9. 9. 1999 „Usmernenie pre úseky všeobecnej vnútornej správy, živnostenský a požiarinej ochrany na používanie jazykov národnostných menšín v úradnom styku“
- ročník 2000 v čiastke 10 z 10. 5. 2000 „Usmernenie k označeniu budov orgánov štátnej správy v jazyku národnostných menšín“ a „Usmernenie k označeniu budov orgánov miestnej samosprávy zo 4. 5. 2001 č. 203-2001/05692“.

Od 1. 10. 2007 je účinný zákon č. 254/2007 Z.z. o zrušení krajských úradov a o zmene a doplnení zákona č. 515/2003 Z.z. o krajských úradoch a obvodných úradoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení nálezov Ústavného súdu Slovenskej republiky č. 263/2006 Z.z. zrušené krajské úrady ako druhostupňové orgány miestnej štátnej správy v pôsobnosti ministerstva vnútra Slovenskej republiky. Nadobudnutím účinnosti tohto zákona zostalo 50 obvodných úradov ako prvostupňových orgánov miestnej štátnej správy. Podľa údajov zo sčítania obyvateľstva na území Slovenskej republiky sú obvodné úrady v 10 mestách, kde počet obyvateľov hlásiacich sa k maďarskej národnosti je viac ako 20%.

Zamestnanci týchto obvodných úradov spravidla ovládajú maďarský jazyk a používajú ho v styku s osobami, ktoré sa na nich v jazyku maďarskom obrátia. To isté je možné konštatovať aj v oblasti polície. V oblastiach, kde prevažuje obyvateľstvo hovoriace maďarským jazykom, policajti a občianski zamestnanci ovládajú maďarský jazyk. V prípade požiadavky je možné komunikovať aj v maďarskom jazyku. Väčšina matrikárov v jazykovo zmiešanej oblasti ovláda okrem úradného jazyka aj maďarský jazyk. Časť matrikárov (asi 10%) v tejto oblasti je maďarskej národnosti. Uzavretie manželstva občianskou formou na jazykovo zmiešanom území vykonávajú úrady dvojjazyčne.

Pokiaľ ide o špecializované orgány štátnej správy (napr. obvodné úrady životného prostredia, atď.) v osobnom styku s obyvateľmi národnostných menšín v oblastiach, v ktorých je ich značné zastúpenie sú na príslušných úradoch zamestnanci spôsobilí s nimi komunikovať a poskytovať informácie v jazyku používanom touto národnostnou menšinou. Ako príklad je možné uviesť vo vzťahu k maďarskému jazyku Obvodné úrady životného prostredia v Rimavskej Sobote, Senci, Košiciach, Rožňave, Komárne, Leviciach a Nových Zámkoch.

Odsek 2:

a):

Podľa § 2 ods. 1 zákona č. 184/1999 Z.z. o používaní jazykov národnostných menšín ak občania Slovenskej republiky, ktorí sú osobami patriacimi k národnostnej menšine, tvoria podľa posledného sčítania obyvateľov v obci najmenej 20% obyvateľstva, môžu v tejto obci používať v úradnom styku jazyk menšiny. Zoznam takýchto obcí ustanovuje nariadenie vlády č. 221/1999 Z.z., ktorým sa vydáva zoznam obcí, v ktorých občania Slovenskej republiky patriaci k národnostnej menšine tvoria najmenej 20 % obyvateľstva.

V zmysle nariadenia je možné používať maďarský jazyk v úradnom styku v 512 obciach. Zamestnanci orgánov týchto obcí ovládajú maďarský jazyk a používajú ho v styku s osobami, ktoré sa na nich v jazyku maďarskom obrátia. Označenie orgánu verejnej správy umiestnené na budovách sa v takýchto obciach uvádza aj v jazyku menšiny, t.j. v tomto prípade v maďarskom jazyku.

b):

Podľa ust. § 2 ods. 3 zákona č. 184/1999 Z.z. o používaní jazykov národnostných menšín občan Slovenskej republiky, ktorý je osobou patriacou k národnostnej menšine, má právo podávať písomné podania orgánu štátnej správy a orgánu územnej samosprávy (ďalej len „orgán verejnej správy“) v obci, kde osoby patriace k národnostnej menšine tvoria podľa posledného sčítania obyvateľov najmenej 20% obyvateľstva, aj v jazyku menšiny. V prípade maďarského jazyka je možné uplatniť uvedené právo v 512 obciach.

Orgán územnej samosprávy v týchto obciach poskytuje občanom úradné formuláre vydané v rozsahu jeho pôsobnosti v štátnom jazyku a na požiadanie aj v jazyku menšiny, t.j. aj v jazyku maďarskom.

Podľa ust. §2 ods. 4 rozhodnutie orgánu verejnej správy v správnom konaní v obci spĺňajúcej kritérium podľa zákona č. 184/1999 Z.z. o používaní jazykov národnostných menšín sa na požiadanie vydáva okrem štátneho jazyka v rovnopise aj v jazyku menšiny. V pochybnostiach je rozhodujúci text rozhodnutia v štátnom jazyku.

c), d):

V obci, kde osoby patriace k národnostnej menšine tvoria podľa posledného sčítania obyvateľov najmenej 20% obyvateľstva, sa dôležité informácie, najmä výstražné, upozorňujúce a zdravotnícke, uvádzajú na miestach prístupných pre verejnosť okrem štátneho jazyka aj v jazyku menšiny. Orgán verejnej správy v rámci svojej pôsobnosti v takejto obci zabezpečuje na požiadanie informácie o všeobecne záväzných právnych predpisoch aj v jazyku menšiny.

Podľa zákona č. 211/2000 Z.z. o slobodnom prístupe k informáciám a o zmene a doplnení niektorých zákonov povinné osoby v zmysle tohto zákona v obciach vymedzených zákonom č. 184/1999 Z.z. o používaní jazykov národnostných menšín zverejnia informácie podľa tohto zákona aj v jazyku národnostných menšín.

f):

Podľa ust. § 3 ods. 1 zákona č. 184/1999 Z.z. o používaní jazykov národnostných menšín sa rokovanie orgánu územnej samosprávy v obci, kde osoby patriace k národnostnej menšine tvoria podľa posledného sčítania obyvateľov najmenej 20% obyvateľstva, môže uskutočňovať aj v jazyku menšiny, ak s tým súhlasia všetci prítomní. Poslanec obecného zastupiteľstva v takejto obci má právo používať na rokovaní tohto orgánu jazyk menšiny. Tlmočenie zabezpečí obec. Kronika v takejto obci sa môže viesť aj v jazyku menšiny.

g):

Problematika uvádzania tradičných miestnych názvov v jazyku národnostných menšín je upravená v zákone č. 191/1994 Z.z. o označovaní obcí v jazyku národnostných menšín. Zákon uvádza, že „obce, v ktorých príslušníci národnostnej menšiny tvoria najmenej 20% obyvateľstva, sa označujú v jazyku národnostnej menšiny na samostatných dopravných značkách označujúcich začiatok a koniec obce“. Orgány miestnej štátnej správy úlohy splnili a v obciach, kde 20% jej obyvateľov tvoria príslušníci národnostnej menšiny, toto označenie tabuľami v príslušnom menšinovom jazyku je zabezpečené.

Podľa zákona č. 184/1999 Z.z. o používaní jazykov národnostných menšín (§4 ods. 1) obec, v ktorej 20% tvoria príslušníci národnostných menšín podľa posledného sčítania obyvateľov, môžu na svojom území označovať ulice a iné miestne geografické značenia aj v jazyku menšiny.

Odsek 3:

b), c):

Plnenie tohto záväzku charty je zabezpečené zákonom č. 184/1999 Z.z. o používaní jazykov národnostných menšín, konkrétne v § 2 ods. 3: „Občan Slovenskej republiky, ktorý je osobou patriacou k národnostnej menšine, má právo podávať písomné podania orgánu štátnej správy a orgánu územnej samosprávy (ďalej len „orgán verejnej správy“) v obci podľa odseku 1 aj v jazyku menšiny. Orgán verejnej správy v obci podľa odseku 1 poskytne odpoveď okrem štátneho jazyka aj v jazyku menšiny s výnimkou verejných listín.“

Zákon č. 564/2001 Z.z. o verejnom ochrancovi práv v znení neskorších predpisov umožňuje podávateľom podnetov používať vo vzťahu k verejnému ochrancovi práv materinský jazyk. Ustanovenie § 11 ods. 2 tohto zákona uvádza: „Fyzické osoby môžu v styku s verejným ochrancom práv používať svoj materinský jazyk. Trovy tlmočného znáša štát. „Zákon o verejnom ochrancovi práv v súvislosti s používaním menšinových jazykov umožňuje vo vzťahu k verejnému ochrancovi práv používať tieto jazyky i mimo obvodov s 20% hranicou obyvateľstva hlásiaceho sa k národnostnej menšine.“

V záujme zjednodušenia a urýchlenia preskúmania podnetov verejným ochrancom práv vypracovala Kancelária verejného ochrancu práv formulár na podanie podnetu, obsahujúci zákonom predpokladané obsahové náležitosti podnetu. Uvedený formulár bol následne preložený do všetkých jazykov národnostných menšín v Slovenskej republike vo vzťahu ku ktorým sa uplatňujú ratifikované ustanovenia charty, t. j. aj do jazyka maďarského. Distribúciu formulárov na podanie podnetu kancelária zabezpečuje v rámci svojich realizovaných aktivít³ a súčasne sú zverejnené aj na internetovej stránke verejného ochrancu práv www.vop.gov.sk, kde je možné využiť elektronické zaslanie podnetu priamo po jeho vyplnení. Kancelária verejného ochrancu práv v prípade inojazyčného podania zabezpečuje aj preklad odpovede do jazyka, v ktorom bola žiadosť doručená, prípadne do iného, ak to bolo uvedené v žiadosti. Od roku 2002, kedy bol zvolený do funkcie prvý verejný ochranca práv v Slovenskej republike, mu bolo doručených 183 podaní v maďarskom jazyku.

Odsek 4:

---

³ napr. distribúciou formulárov do regionálnych pôsobísk verejného ochrancu práv v rámci Slovenskej republiky, v ktorých sú evidovaní obyvatelia, hlásiaci sa k národnostnej menšine a ktoré sú zriaďované z vlastnej iniciatívy verejného ochrancu práv

a):

Orgán verejnej správy v obci, kde osoby patriace k národnostnej menšine tvoria podľa posledného sčítania obyvateľov v obci najmenej 20% obyvateľstva, je povinný vytvárať podmienky na používanie jazyka menšiny podľa zákona č. 184/1999 Z.z. o používaní jazykov národnostných menšín a osobitných zákonov.

Podľa zákona č. 154/1994 Z.z. o matrikách (§13 ods. 4) „Pri ústnom oznámení narodenia je oznamovateľ povinný preukázať svoju totožnosť. Ak je oznamovateľ nemý alebo hluchonemý, alebo ak urobí oznámenie v jazyku, ktorý matrikár neovláda, je potrebná prítomnosť tlmočníka; ak nejde o úradne ustanoveného tlmočníka, musí tlmočník zložiť do rúk matrikára, pred ktorým vykonáva tlmočnickú funkciu, sľub predpísaný osobitným predpisom. Údaje o tlmočení a tlmočníkovi sa vyznačia v knihe narodení.“ Preklad a tlmočenie v zariadeniach poskytujúcich verejné služby v praxi poskytujú zamestnanci, ktorí ovládajú menšinový jazyk a umožňujú klientom používať tento jazyk.

c):

Zamestnanci uvedených zariadení ovládajú príslušný menšinový jazyk.

Odsek 5:

Vo vzťahu k uvedenému záväzku sú relevantnými právnymi predpismi zákon č. 300/1993 Z.z. o mene a priezvisku v znení neskorších predpisov a zákon č. 154/1994 Z.z. o matrikách v znení neskorších predpisov.

Podľa zákona č. 300/1993 Z.z. o mene a priezvisku v znení neskorších predpisov každý musí mať priezvisko. Štátny občan Slovenskej republiky po narodení nadobúda spoločné priezvisko rodičov, alebo ak majú priezviská rôzne, nadobúda priezvisko jedného z nich určené dohodou pri uzavretí manželstva, prípadne, ak rodičia nie sú spolu zosobášení a majú rôzne priezviská, nadobúda priezvisko podľa dohody rodičov. Dohodou možno určiť iba priezvisko, ktoré v čase, keď k dohode došlo, má jeden z rodičov. Štátny občan Slovenskej republiky používa v úradnom styku priezvisko, ktoré nadobudol podľa tohto zákona, podľa predchádzajúcich právnych predpisov alebo pri uzavretí manželstva v tvare a poradi uvedenom v matrike v knihe narodení alebo v knihe manželstiev.

Podľa zákona č. 154/1994 Z.z. o matrikách (§16) ženské priezvisko osoby inej ako slovenskej národnosti sa zapíše bez koncovky slovenského prechýľovania,

- a) ak o to požiadajú rodičia pri zápise priezviska ich dieťaťa ženského pohlavia do knihy narodení podľa § 1 ods. 1 alebo osvojiteľa podľa osobitného predpisu
- b) ak o to požiada žena pri zápise uzavretia manželstva do knihy manželstiev podľa § 14
- c) ak o to požiada žena v súvislosti so zápisom rozhodnutia o zmene priezviska podľa osobitného zákona

V rodnom liste alebo sobášnom liste ženy, ktorej sa tento úradný výpis týka, sa jej priezvisko uvedie bez koncovky slovenského prechýľovania, ak o to písomne požiada, o tejto skutočnosti sa v matrike urobí záznam. Všetky ďalšie úradné výpisy a potvrdenia o údajoch zapísaných v matrike sa vyhotovia s takýmto tvarom priezviska. Písomná žiadosť podľa prvej vety sa založí do zbierky listín (§19 ods. 6 zákona č. 154/1994 Z.z. o matrikách v znení neskorších predpisov).

Na zapísanie zmeny tvaru mena a priezviska podľa §19 ods. 3, 4 a 6 v úradnom výpise sa nevzťahujú ustanovenia osobitného zákona o zmene mena priezviska a tento úkon nepodlieha poplatkovej povinnosti podľa osobitného zákona. Mená a priezviská sa zapisujú do matriky a úradného výpisu z nej latinkou (§36 zákona č. 154/1994 Z.z. o matrikách v znení neskorších predpisov).

článok 11 – Médiá

Vybrané ustanovenia:

1. Zmluvné strany sa zaväzujú pre užívateľov regionálnych alebo menšinových jazykov na územiach, kde sa tieto jazyky používajú, a podľa situácie každého z jazykov v rozsahu, v akom sú verejné orgány priamo alebo nepriamo kompetentné, majú právomoci alebo zohrávajú v tejto oblasti nejakú úlohu, rešpektujúc pritom zásady nezávislosti a samostatnosti médií,

a) ak rozhlas a televízia plnia úlohu verejnoprávných médií:

iii prijať vhodné opatrenia, aby prevádzkovatelia ponúkali programy v regionálnych alebo menšinových jazykoch

b) ii podporovať a/alebo uľahčiť pravidelné vysielanie rozhlasových programov v regionálnych alebo menšinových jazykoch

c) ii podporovať a/alebo uľahčiť pravidelné vysielanie televíznych programov v regionálnych alebo menšinových jazykoch

d) podporovať a/alebo uľahčiť výrobu a šírenie zvukových a audiovizuálnych diel v regionálnych a menšinových jazykoch

e) i podporovať a/alebo uľahčiť založenie a/alebo udržanie aspoň jedného denníka v regionálnych alebo menšinových jazykoch

f) i uhrádzať mimoriadne náklady tých médií v regionálnych alebo menšinových jazykoch, kdekoľvek všeobecne zákon pripúšťa finančnú podporu médií,

2. Zmluvné strany sa zaväzujú zaručiť slobodu priameho príjmu rozhlasových alebo televíznych vysielaní susedných krajín v jazyku, ktorý sa používa v rovnakej alebo blízkej podobe regionálneho alebo menšinového jazyka a nebrániť prenosu rozhlasových a televíznych vysielaní zo susedných krajín v uvedenom jazyku. Ďalej sa zaväzujú zabezpečiť, aby sa nevyskytli žiadne obmedzenia slobody prejavu a voľného obehu informácií v tlači používajúcej jazyk v identickej podobe alebo v podobe blízkej regionálnemu alebo menšinovému jazyku. Výkon uvedenej slobody, pretože obsahuje povinnosti a zodpovednosti, môže podliehať istým formalitám, podmienkam, obmedzeniam alebo sankciám, ktoré stanovuje zákon a sú nevyhnutné v demokratickej spoločnosti v záujme národnej bezpečnosti, územnej celistvosti alebo verejného poriadku na predchádzanie neporiadku a na prevenciu zločinnosti, ochranu zdravia a morálky, ochranu povesti alebo práv iných, zabránenie šírenia dôverných informácií alebo na udržanie autority a nestrannosti súdництва.

3. Zmluvné strany sa zaväzujú zabezpečiť, aby záujmy užívateľov regionálnych alebo menšinových jazykov boli zastúpené alebo aspoň zohľadnené v orgánoch, ktoré možno vytvoriť v súlade so zákonom na účel zaručenia slobody a plurality médií.

Opatrenia prijaté na implementáciu ustanovení charty:

Odsek 1:

a) iii:

Vo vzťahu k vysielaniu v menšinových jazykoch vo verejnoprávnych médiách v Slovenskej republike sú relevantnými právnymi predpismi zákon č. 16/2004 Z. z. o Slovenskej televízii v znení neskorších predpisov a zákon č. 619/2003Z. z. o Slovenskom rozhlase v znení neskorších predpisov. Tieto právne predpisy vo svojich ustanoveniach zaručujú vysielanie obsahovo a regionálne vyvážených programov v jazykoch národnostných menšín a etnických skupín žijúcich na území Slovenskej republiky; na zabezpečenie výroby a vysielania programov pre národnostné menšiny a etnické skupiny môžu zriaďovať verejnoprávne médiá samostatné organizačné zložky. V mediálnej oblasti sú na báze verejnoprávnej televízie a rozhlasu utvorené veľmi dobré podmienky pre aplikáciu vybraných ustanovení Európskej charty regionálnych alebo menšinových jazykov, ktoré sú porovnateľné so štandardmi členských štátov EÚ.

Slovenský rozhlas ako verejnoprávna národná, nezávislá, informačná, kultúrna a vzdelávacia inštitúcia poskytuje službu verejnosti v oblasti rozhlasového vysielania. Medzi hlavné činnosti Slovenského rozhlasu patrí vysielanie väčšinového podielu vo verejnom záujme, ktorého neoddeliteľnou súčasťou je aj vysielanie obsahovo a regionálne vyvážených programov v menšinových jazykoch. Slovenský rozhlas týmto plní svoje poslanie rozvíjať kultúrnu identitu všetkých obyvateľov Slovenskej republiky.

Programy pre národnostné menšiny a etnické skupiny žijúce na území Slovenskej republiky Slovenský rozhlas vysiela na okruhu **Rádio Patria**. Rádio Patria od svojho vzniku v roku 2000 zastrešuje vysielanie pre maďarských poslucháčov a v ostatných menšinových jazykoch – rusínskom, ukrajinskom, poľskom, českom, nemeckom a rómskom.

Podľa novej vysielacej štruktúry Slovenského rozhlasu, platnej od 1. 2. 2007, Rádio Patria prešlo veľkou zmenou. Stalo sa rádiom všetkých národnostných programov nie len organizačne, ale aj programovo, keďže programy v jednotlivých menšinových jazykoch sa vysielať z jednej stanice.

Z podnetu Ministerstva kultúry Slovenskej republiky bol na rokovanie vlády Slovenskej republiky predložený návrh na vyčlenenie rozpočtových prostriedkov na Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky s účelovým určením pre Slovenský rozhlas na rok 2007. V záujme plnenia vyššie uvedených úloh a poslania Slovenského rozhlasu vláda Slovenskej republiky v októbri 2007 rozhodla vyčleniť rozpočtové prostriedky pre Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky s účelovým určením pre Slovenský rozhlas na zabezpečenie vysielania programov v jazykoch národnostných menšín a etnických skupín žijúcich na území Slovenskej republiky vo výške 45 400 000,-Sk.

V roku 2006 bolo na okruhu Rádia Patria odvysielaných 2986 hodín programu v maďarskom jazyku, z toho 2682 hodín premiérového (89,8%) a 304 hodín reprízového vysielania (10,2%).

Vysielanie v maďarskom jazyku v roku 2006 predstavovalo 77,3% celkového objemu vysielania vo všetkých menšinových jazykoch vo vysielaní Slovenského rozhlasu.

Zastúpenie žánrov vo vysielaní redakcie maďarského vysielania (podiel v %):

Spravodajstvo	11,9
Športové vysielanie	1,5
Aktuálna publicistika	13,1
Publicistika	24,4
Vzdelávanie	2,4
Náboženské vysielanie	2,0
Literárna tvorba, humor	5,2
Dramatická tvorba	0,2
Hudobné programy	39,3
Spolu	100

Rádio Patria je možné naladiť na stredných vlnách na nasledujúcich vysielateľoch: Nitra 1098 kHz, Rimavská Sobota 1017 kHz, Prešov 702 kHz.

Redakcia maďarského vysielania vysiela denné 8 hodinové vysielanie na stredných vlnách (v pracovných dňoch od 10,00 – 18,00 hod., v sobotu a nedeľu od 7,00 – 15,00 hod.). Redakcia maďarského vysielania nemá vyhranenú cieľovú skupinu poslucháčov. Vysielanie je určené všetkým spoločenským vrstvám aj vekovým skupinám, ktoré ovládajú vysielací jazyk - maďarčinu. V reláciách ako napr. Denná kronika alebo Z týždňa na týždeň prináša aktuálne vnútro - zahraničnopolitické informácie v správach, komentároch, rozhovoroch. V reláciách prúdového vysielania Deň čo deň ako to vyplýva aj z jeho názvu, sú publicisticky spracované témy z každodenného života. Ponuka programov je mimoriadne pestrá. V jeho štruktúre sú literárne, kultúrne, vedecké, náboženské, mládežnícke relácie. Ale vo vysielaní je prítomná rómska tematika, medicína, ekológia a prirodzene všetky hudobné žánre. Do kontaktných relácií Hráme na želanie, Burza, Hra, Ako sa vám darí alebo do diskusnej relácie Na poludnie sa pravidelne zapájajú poslucháči vyjadrujú svoj názor na danú tematiku. Prioritou vysielania sú informácie z oblasti politiky, hospodárstva, športu a informácie z jednotlivých regiónov Slovenska, kde žijú príslušníci maďarskej národnostnej menšiny.

Programová štruktúra Rádia Patria – vysielanie v maďarskom jazyku:

Pondelok:

10:00 - 10:05 Signál maďarského vysielania, správy
 10:05 - 10:35 Svet kultúry / Svet vedy - repríza
 10:30 - 11:05 Téka - lit. relácia - repríza
 11:05 - 11:45 Svetlo - nábož. relácia - repríza
 11:45 - 11:55 Spravod. relácia Rádia Vatikán, repríza
 11:55 - 12:00 Hudba
 12:00 - 12:30 Denná kronika - spravodajská relácia + šport
 12:30 - 13:30 Hráme na želanie - kontaktná relácia
 Popoludnie v prúde
 13:30 - 14:00 Historický kalendár, počasie, čo dnes uvariť, čo deň dá
 14:00 - 14:13 Správy + šport z víkendu
 14:13 - 14:25 Peniaze, trh, hospodárstvo - ekonom. publicistika
 14:25 - 14:30 Hudba
 14:30 - 15:00 Rómsky magazín / Výber / Ladička - magazín o vážnej hudbe / Výber z

rozhlasového archívu

- 15:00 - 15:05 Správy
- 15:05 - 15:06 Obsah popoludňajšej relácie
- 15:06 - 15:20 Čítanie na pokračovanie
- 15:20 - 16:00 Túlavý mikrofón, Ako sa vám darí - aktuálne rozhovory
- 16:00 - 16:05 Správy
- 16:05 - 16:55 Téma dňa - podľa redaktora
- 16:55 - 17:00 Obsah Dennej kroniky, obsah Popoludnia v prúde, obsah Új Szó
- 17:00 - 17:29 Burza, Hra - kontaktná relácia
- 17:29 - 17:30 Správne po maďarsky
- 17:30 - 18:00 Denná kronika + šport

Utorok

- 10:00 - 10:05 Signál maďarského vysielania, Správy
- 10:05 - 10:25 Hudba národov - repríza
- 10:25 - 10:55 Rómsky magazín / Výber / Ladička / Výber z rozhlasového archívu
- 10:55 - 11:00 Hudba
- 10:55 - 12:00 Keleidoskop - repríza + hudba
- 12:00 - 12:30 Denná kronika - spravodajská relácia + šport
- 12:30 - 13:30 Hráme na želanie - kontaktná relácia
- Popoludnie v prúde
- 13:30 - 14:00 Historický kalendár, počasie, čo dnes uvariť, čo deň dá
- 14:00 - 14:05 Správy
- 14:05 - 14:30 Pop - mix - ponuka hitov
- 14:30 - 15:00 Artfórum / Rozhlasová klinika / Casino / Zelený bod
- 15:00 - 15:05 Správy
- 15:05 - 15:06 Obsah popoludňajšej relácie
- 15:06 - 15:20 Čítanie na pokračovanie
- 15:20 - 16:00 Túlavý mikrofón, Ako sa vám darí - aktuálne rozhovory
- 16:00 - 16:05 Správy
- 16:05 - 16:55 Téma dňa - podľa redaktora
- 16:55 - 17:00 Obsah Dennej kroniky, obsah Popoludnia v prúde, obsah ÚjSzó
- 17:00 - 17:29 Burza, Hra - kontaktná relácia
- 17:29 - 17:30 Správne po maďarsky
- 17:30 - 18:00 Denná kronika + šport

Streda

- 10:00 - 10:05 Signál maďarského vysielania, Správy
- 10:05 - 10:35 Artfórum / Rozhlasová klinika / Casino / Zelený bod - repríza
- 10:35 - 11:00 Pop - mix - repríza.
- 11:00 - 12:00 Signál - stredoeurópsky národn. magazín - repríza.
- 12:00 - 12:30 Denná kronika - spravodajská rel.+ šport
- 12:30 - 13:30 Hráme na želanie - kontaktná relácia
- Popoludnie v prúde
- 13:30 - 14:00 Historický kalendár, počasie, čo dnes uvariť, čo deň dá
- 14:00 - 14:05 Správy
- 14:05 - 15:00 Šnúra - mládežnícky magazín / Slávni bratislavskí hudobníci / Šnúra / "Kážem Ti" - diskusná relácia
- 15:00 - 15:05 Správy
- 15:05 - 15:06 Obsah popoludňajšej relácie

15:06 - 15:20 Čítanie na pokračovanie
15:20 - 16:00 Túlavý mikrofón, Ako sa vám darí - aktuálne rozhovory
16:00 - 16:05 Správy
16:05 - 16:55 Téma dňa - podľa redaktora
16:55 - 17:00 Obsah Dennej kroniky, obsah Popoludnia v prúde, obsah ÚjSzó
17:00 - 17:29 Burza, Hra - kontaktná relácia
17:29 - 17:30 Správne po maďarsky
17:30 - 18:00 Denná kronika + šport

Štvrtok

10:00 - 10:05 Signál maďarského, Správy
10:05 - 11:00 Šnúra / Slávni bratislavský hudobníci / Šnúra / "Kážem Ti" - repríza
11:00 - 12:00 Čas poludnia - repríza
12:00 - 12:30 Denná kronika - spravodajská. relácia + šport
12:30 - 13:30 Hráme na želanie - kontaktná relácia
Popoludnie v prúde
13:30 - 14:00 Historický kalendár, počasie, čo dnes uvariť, čo deň dá
14:00 - 14:05 Správy
14:05 - 14:30 Spona - hudobná relácia
14:30 - 15:00 Príťažlivosť / Na ceste / Fórum výchovy / Čas jesene
15:00 - 15:05 Správy
15:05 - 15:06 Obsah popoludňajšej relácie
15:06 - 15:20 Čítanie na pokračovanie
15:20 - 16:00 Túlavý mikrofón, Ako sa vám darí - aktuálne rozhovory
16:00 - 16:05 Správy
16:05 - 16:55 Téma dňa - podľa redaktora
16:55 - 17:00 Obsah Dennej kroniky, obsah Popoludnia v prúde, obsah ÚjSzó
17:00 - 17:29 Burza, Hra - kontaktná relácia
17:29 - 17:30 Správne po maďarsky
17:30 - 18:00 Denná kronika

Piatok

10:00 - 10:05 Signál maďarského vysielania, Správy
10:05 - 10:35 Hudobná galéria / Kto vie, napíše / Ponuka hudobného redaktora / Prierez operou - repríza
10:35 - 11:05 Príťažlivosť / Na ceste / Fórum výchovy / Čas jesene - repríza
11:05 - 11:50 Na vlne šlágrov - repríza
11:50 - 12:00 Prehľad víkendových programov
12:00 - 12:30 Denná kronika - spravodajská relácia + šport
12:30 - 13:30 Hráme na želanie - kontaktná relácia
Popoludnie v prúde
13:30 - 14:00 Historický kalendár, počasie, čo dnes uvariť, čo deň dá
14:00 - 14:05 Správy
14:05 - 15:00 Kultúrne spravodajstvo: filmy, divadlá, výstavy - ponuka na koniec týždňa, Spravodajstvo o akciách Csemadoku
15:00 - 15:05 Správy
15:05 - 15:06 Obsah popoludňajšej relácie
15:06 - 15:20 Čítanie na pokračovanie
15:20 - 16:00 Túlavý mikrofón, Ako sa vám darí - aktuálne rozhovory
16:00 - 16:05 Správy

16:05 - 16:55 Téma dňa - podľa redaktora
16:55 - 17:00 Obsah Dennej kroniky, obsah Popoludnia v prúde, obsah ÚjSzó
17:00 - 17:29 Burza, Hra - kontaktná relácia
17:29 - 17:30 Správne po maďarsky
17:30 - 18:00 Denná kronika + šport

Sobota

7:00 - 7:15 Signál maďarského vysielania, správy, šport, prehľad programu
7:15 - 8:00 Na vlnách šlágrov
8:00 - 9:00 Signál - stredoeurópsky národnostný. magazín
9:00 - 11:00 Z týždňa na týždeň - súhrn domácich a zahraničných politických udalostí
11:00 - 12:00 Čas poludnia - diskusná relácia
12:00 - 12:10 Zvony, správy, šport, prehľad programu
12:10 - 12:30 Hudba národov
12:30 - 13:00 Téka
13:00 - 14:40 Hráme jubilantom
14:40 - 15:00 Záver vysielania: Správy, šport, prehľad programu na nedeľu

Nedeľa

7:00 - 7:10 Signál Rádia Patria a signál maďarského vysielania, správy, šport prehľad programu
7:10 - 7:50 Svetlo - náboženská relácia
7:50 - 8:00 Spravodajská relácia Rádia Vatikán
8:00 - 8:30 Vážna hudba
8:30 - 9:30 Kaleidoskop
9:30 - 10:00 Hudobná galéria / Kto vie, napíše / Ponuka hudobného redaktora / Prierez operou - relácie o vážnej hudbe
10:00 - 12:00 Randevú - hudobná relácia mladých
12:00 - 12:05 Zvony, správy
12:05 - 12:30 Kytica maďarských piesní
12:30 - 13:00 Svet kultúry / Svet vedy - magazín
13:00 - 14:40 Hráme jubilantom
14:40 - 15:00 Záver vysielania: správy, šport, regióny, prehľad programu

Slovenská televízia vysiela od septembra 2004 stabilne štyri základné programové typy národnostných programov, z toho tri sú určené pre príslušníkov maďarskej národnostnej menšiny. Objem maďarského vysielania v roku 2006 predstavoval 139,83 hodín, čo predstavuje 64,04% celkového objemu televízneho vysielania v menšinových jazykoch v rámci STV. Redakcia národnostného vysielania STV pripravuje do vysielania 3 základné typy cyklických relácií v maďarskom jazyku:

- **Správy – Hírek:** denný spravodajský servis s akcentom na aktuálne dianie v regiónoch vysielaný v pracovných dňoch (5 minútové vysielanie v pondelok – piatok v čase od 19,20 hod.)
- **Maďarský magazín:** publicistická relácia, ktorá sa vysiela týždenne (streda o 16,30 hod.) v trvaní 26 minút
- **Na tanieri (Teritéken):** diskusná relácia vysielaná dvojtýždenne (streda o 21,50 hod.) v trvaní 60 minút.

b) ii:

Ústava Slovenskej republiky v článku 34 ods. 1 uvádza, že „občanom tvoriacim v Slovenskej republike národnostné menšiny alebo etnické skupiny sa zaručuje všestranný rozvoj, najmä právo spoločne s inými príslušníkmi menšiny alebo skupiny rozvíjať vlastnú kultúru, právo rozširovať a prijímať informácie v ich materinskom jazyku, združovať sa v národnostných združeniach, zakladať a udržiavať vzdelávacie a kultúrne inštitúcie.“

Zákon č. 308/2000 Z. z. o vysielaní a retransmisii a o zmene zákona č. 195/2000 Z. z. o telekomunikáciách v znení neskorších predpisov zaručuje právo vysielat' slobodne a nezávisle aj v jazykoch národnostných menšín. Do ich obsahu možno zasahovať iba na základe zákona a v jeho medziach. Takisto tento zákon umožňuje prevádzkovateľovi retransmisie vykonávať slobodne a nezávisle retransmisiu programových služieb. Obmedzenie retransmisie programových služieb je možné len na základe zákona a v jeho medziach.

Na území Slovenskej republiky je možné prijímať rádiový signál početných rozhlasových staníc (verejnoprávnych i súkromných) zo susediacich štátov, t.j. aj v maďarskom jazyku z Maďarskej republiky.

c) ii:

V Slovenskej republike vysielala v súčasnosti 116 držiteľov licencie na televízne vysielanie, z nich 18 realizuje vysielanie v maďarskom jazyku. Sú to lokálne televízne stanice, ktoré vysielajú v národnostne zmiešaných obciach a mestách na južnom Slovensku. Podľa štatistických zistení približne 33% domácností v rámci ponuky programových služieb prijíma retransmisiu programových služieb z tzv. materských krajín. Na území Slovenskej republiky je možné prijímať televízny signál početných televíznych staníc (verejnoprávnych i súkromných) zo susediacich štátov, t.j. aj v maďarskom jazyku z Maďarskej republiky.

d):

Okrem vyššie uvedených právnych predpisov týkajúcich sa mediálnej oblasti sú relevantnými vo vzťahu k implemetácii tohto záväzku aj zákon č. 220/2007 Z.z. o digitálnom vysielaní programových služieb a poskytovaní iných obsahových služieb prostredníctvom digitálneho prenosu a o zmene a doplnení niektorých zákonov (zákon o digitálnom vysielaní), účinný od 31.5.2007. Zákon liberalizuje autorizačnú schému pre televízne a rozhlasové vysielanie a vytvára priestor pre vznik nových platforiem poskytovania on-line služieb (napr. e-government, e-learning, e-culture a pod.). Rovnakým zákonom sa zriaďuje aj register služieb poskytovaných v digitálnom terestriálnom prostredí, založených na inom prístupe k obsahu než programová služba; register poskytovateľov obsahových služieb je alternatívou hot-line v zmysle odporúčania RE (2001) 8.

Od 1 . januára 2008 je účinný zákon 343/2007 Z. z. o podmienkach evidencie, verejného šírenia a uchovávaní audiovizuálnych diel, multimedialnych diel a zvukových záznamov umeleckých výkonov a o zmene a doplnení niektorých zákonov (audiovizuálny zákon). Zákon podľa § 17 ods. 4 umožňuje s výnimkou predstavenia pre maloletých do 12 rokov v čase vhodnom pre týchto maloletých, uvádzať audiovizuálne dielo aj v pôvodnom jazyku, čo otvorilo väčší priestor pre šírenie audiovizuálnych diel aj v jazykoch národnostných menšín.

e) i:

Zákon č. 81/1966 Zb. o periodickej tlači a ostatných hromadných informačných prostriedkoch v znení neskorších predpisov sa ako všeobecný predpis neobmedzuje na vydávanie

periodickej tlače v jazyku národnostných menšín, na druhej strane však neobsahuje špeciálne ustanovenie o periodickej, či neperiodickej tlači národnostných menšín a etnických skupín.

Vydávanie periodickej a neperiodickej tlače v jazykoch národnostných menšín a etnických skupín je v Slovenskej republike podporované prostredníctvom štátnych dotácií – grantovým systémom Ministerstva kultúry Slovenskej republiky.

V oblasti **periodickej literatúry** sa prostredníctvom grantového programu ministerstva kultúry podporujú kultúrne stránky a prílohy novín a časopisov, ako aj periodiká v elektronickej verzii zamerané na kultúrny život maďarskej národnostnej menšiny, ďalej literárne, umelecko-vedné a umelecko-kritické, študentské - univerzitné a vysokoškolské časopisy a detské časopisy.

Počet titulov a finančný objem podporených periodík v maďarskom jazyku:

Rok	Počet titulov	Výška podpory v Sk
2005	23	11 898 000
2006	27	18 290 000
2007	25	9 280 000

Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky podporilo v roku 2007 nasledovné tituly periodík: Atelier, Dunatáj, Fórum, Gömörország, Itthon, Irodalmi szemle, Jó gazda, Kalligram, Kassai Figyelő, Katedra, Kulisszák, Kürtös, Literárny Dunatáj, Partitúra, Régió, Szabad Újság, Szőrös Kő, Tábortűz, Tücsök, Új Nő, Új Szó, Vásárnap, Žitný ostrov, Eruditio-Educatio, Pedagógusforum.

Denník v maďarskom jazyku Új Szó Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky v roku 2007 podporilo sumou 1 000 000.- Sk.

f, i):

Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky vypracovalo efektívny, objektívny a transparentný postup poskytovania finančných prostriedkov z účelového transferu kapitoly ministerstva kultúry na kultúru jednotlivých národnostných menšín. Prostredníctvom grantového programu Ministerstva kultúry Slovenskej republiky sú pridelované jednotlivým národnostným menšinám účelovo viazané finančné prostriedky na kultúrne aktivity, periodickú a neperiodickú tlač. Tým sú zároveň splnené aj požiadavky na napĺňanie poslania a funkčnosti Európskej charty regionálnych alebo menšinových jazykov, pretože menšinám a etnickým skupinám je utvorený priestor pre rozvoj a používanie vlastného jazyka ako nosiča kultúrneho dedičstva a uchovania jazykovej identity. V roku 2007 bolo z grantového systému Ministerstva kultúry Slovenskej republiky poskytnutých na maďarskú menšinovú kultúru 51.562.000,-Sk.

V grantovom programe Kultúra národnostných menšín pre rok 2008 došlo k významnému pokroku. Pre rok 2008 Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky zvýšilo finančné prostriedky na grantový program Kultúra národnostných menšín, sprehľadnilo a zjednodušilo postupy pri elektronickej registrácii, výrazne urýchlilo interný proces schvaľovania jednotlivých žiadostí, skrátilo termín vybavovania žiadostí od podania žiadostí až po pridelenie finančných prostriedkov jednotlivým žiadateľom o grantovú podporu, spracovalo detailnejšiu štruktúru programov ktorá zabezpečí koncepcnejšiu prípravu, spracovanie a prácu odborných komisií a tým pádom aj väčšiu spokojnosť uchádzačov sa o grantovú podporu,

vylepšilo elektronický systém registrácie žiadostí – všetky formuláre sú už k dispozícii elektronicky, rozšírilo akceptovateľné položky v rozpočtoch, všetkým odborným grantovým komisiám bol pridelený špeciálny kód, na základe ktorého mali v časovom období dvoch mesiacov členovia jednotlivých komisií čas na štúdium projektov a ich rozhodovanie bolo na základe tejto novinky odbornejšie, koncepcnejšie a spravodlivejšie.

Odsek 2:

Na území Slovenskej republiky je možné prijímať televízny a rádiový signál početných televíznych a rozhlasových staníc (verejnoprávnych i súkromných) zo susediacich štátov. Okrem elektronických médií v Slovenskej republike vychádzajú každoročne početné tituly periodickej a neperiodickej tlače s finančnou podporou štátu. Prístup k zahraničnej literatúre nie je ničím obmedzený.

Odsek 3:

Schvaľovanie koncepcií a plánu vysielania je v pôsobnosti Rady Slovenskej televízie a Rozhlasovej rady, a to aj vo vzťahu k zabezpečeniu vysielania obsahu a regionálne vyvážených programov v jazykoch národnostných menšín a etnických skupín.

Rada Slovenskej televízie je orgánom, ktorým sa uplatňuje právo verejnosti na kontrolu činnosti Slovenskej televízie. Rada má 15 členov, ktorých volí národná rada z kandidátov na členov rady, ktorých jej navrhuje príslušný výbor národnej rady, návrhy kandidátov na členov rady predkladajú príslušnému výboru národnej rady poslanci alebo právnické osoby podľa osobitného predpisu pôsobiace v oblasti audiovizie, hromadných informačných prostriedkov, kultúry, vedy, vzdelávania, rozvoja a ochrany duchovných hodnôt, ľudských práv a životného prostredia, ochrany zdravia, reprezentujúce alebo zastupujúce záujmy národnostných menšín alebo etnických skupín, iných menšín alebo registrované cirkvi a náboženské spoločnosti.

Rozhlasová rada má 15 členov, ktorých volí národná rada z kandidátov na členov rady. Týchto navrhuje príslušný výbor národnej rady; návrhy kandidátov na členov rady predkladajú príslušnému výboru národnej rady poslanci alebo právnické osoby podľa osobitného predpisu pôsobiace v oblasti rozhlasovej tvorby, hromadných informačných prostriedkov, kultúry, vedy, vzdelávania, rozvoja a ochrany duchovných hodnôt, ľudských práv a životného prostredia, ochrany zdravia, reprezentujúce alebo zastupujúce záujmy národnostných menšín alebo etnických skupín, iných menšín alebo registrované cirkvi a náboženské spoločnosti.

Pre úplnosť uvádzame, že všetky aktuálne otázky týkajúce sa menšinových jazykov vrátane mediálnej oblasti sú diskutované aj na úrovni Rady vlády pre národnostné menšiny a etnické skupiny, v ktorej majú zastúpenie všetky národnostné menšiny žijúce v Slovenskej republike. Rada je poradným a koordinačným orgánom vlády Slovenskej republiky pre oblasť národnostnej politiky a pre oblasť implementácie Európskej charty regionálnych alebo menšinových jazykov.

článok 12 – Kultúrna činnosť a kultúrne zariadenia

Vybrané ustanovenia:

1. Vo vzťahu ku kultúrnym aktivitám a kultúrnym zariadeniam najmä ku knižniciam, k videotékam, ku kultúrnym centram, k múzeám, archívom, akadémiám, divadlám a ku kinám, ako aj k literárnym dielam a ku kinematografickej produkcii, k ľudovému kultúrnemu prejavu, festivalom, ku kultúrnemu priemyslu vrátane, inter alia, použitia nových technológií zmluvné strany sa zaväzujú na územiach, kde sa uvedené jazyky používajú, v rozsahu, v akom sú verejné orgány kompetentné, majú právomoci alebo zohrávajú v tejto oblasti nejakú úlohu,

- a) podporovať prejavy a aktivity charakteristické pre regionálne alebo menšinové jazyky, ako aj podporovať rozličné prístupy k dielam vytvoreným v týchto jazykoch
- b) v rozličnej forme podporovať v iných jazykoch prístup k dielam vytvoreným v regionálnych alebo menšinových jazykoch napomáhaním a rozvojom prekladateľskej aktivity, dabingu, post-synchronizácie a výrobou titulkov,
- c) podporovať v regionálnych alebo menšinových jazykoch prístup k dielam vytvoreným v iných jazykoch napomáhaním a rozvojom prekladateľskej aktivity, dabingu, post-synchronizácie a výrobou titulkov
- d) zabezpečiť, aby organizácie zodpovedné za vyvíjanie a podporovanie rôznych foriem kultúrnych aktivít brali primeraný ohľad na začlenenie poznatkov a používanie regionálnych alebo menšinových jazykov a kultúr do aktivít, ktoré organizujú alebo ktoré podporujú
- e) presadzovať opatrenia, aby organizácie zodpovedné za vyvíjanie a podporovanie kultúrnych aktivít mali k dispozícii personál dokonale ovládajúci príslušný regionálny alebo menšinový jazyk, ako aj jazyk(y) ostatných obyvateľov
- f) podporovať priamu účasť zástupcov užívateľov daného regionálneho alebo menšinového jazyka pri vytváraní kultúrnych zariadení a plánovaní kultúrnych aktivít
- g) napomáhať a/alebo uľahčiť vytvorenie jedného alebo viacerých orgánov poverených zbierať, archivovať a uvádzať alebo vydávať diela vytvorené v regionálnych alebo menšinových jazykoch

2. V oblastiach, kde sa tradične nepoužívajú regionálne alebo menšinové jazyky, zmluvné strany sa zaväzujú, ak na to oprávňuje počet užívateľov regionálneho alebo menšinového jazyka, umožniť, podporiť a/alebo zabezpečiť vhodné kultúrne aktivity alebo zariadenia podľa predchádzajúceho odseku.

3. Zmluvné strany sa zaväzujú pri uplatňovaní svojej kultúrnej politiky v zahraničí vytvoriť vhodný priestor aj regionálnym alebo menšinovým jazykom a ich kultúrnym prejavom.

Opatrenia prijaté na implementáciu ustanovení charty:

Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky zabezpečuje v súlade s Programovým vyhlásením vlády Slovenskej republiky na roky 2006 – 2010, všeobecne záväznými právnymi predpismi, s Ústavou Slovenskej republiky, zákonmi Slovenskej republiky a prijatými medzinárodnými dokumentmi výkon štátnej správy v oblasti kultúry národnostných menšín. Organizačným útvarom Ministerstva kultúry Slovenskej republiky pre predmetnú oblasť je sekcia menšinových a regionálnych kultúr.

Sekcia menšinových a regionálnych kultúr rozvíja širokospektrálnu a efektívnu spoluprácu s organizáciami 12 národnostných menšín, ktoré žijú v Slovenskej republike. Politická, organizačná a finančná podpora ich aktivít vo sfére zabezpečovania a rozvoja kultúr národnostných menšín a etnických skupín zaručuje aj slobodné používanie ich jazyka a rešpektovanie spoločných osobitostí a hodnôt. Kultúry národnostných menšín v Slovenskej republike sú rozvíjané vydávaním periodickej a neperiodickej tlače pre príslušníkov národnostných menšín, prostredníctvom štátnych divadiel s programovou skladbou v jazyku národnostných menšín, štátnych múzeí zameraných na menšinovú problematiku, občianskych združení rozvíjajúcich všetkých 12 menšinových kultúr, činnosťou profesionálneho folklórneho súboru Maďarského umeleckého súbor Mladé srdcia – Ifjú Szívek, činnosťou regionálnych osvetových stredísk, krajských a okresných knižníc a vysielaním programu v jazyku národnostných menšín vo verejnoprávnych médiách – Slovenský rozhlas a Slovenská televízia.

Sekcia menšinových a regionálnych kultúr Ministerstva kultúry Slovenskej republiky v danom smere systémovo spolupracuje s ústrednými orgánmi štátnej správy, mimovládnyimi inštitúciami, samosprávami miest a obcí, ako aj s medzinárodnými organizáciami zameranými na ochranu a rozvoj menšinových kultúr a koncepcne zo štátneho rozpočtu finančne podporuje občianske združenia, čiže organizácie mimovládneho charakteru všetkých 12 národnostných menšín žijúcich v Slovenskej republike.

Formy podpory národnostných kultúr prostredníctvom Ministerstva kultúry Slovenskej republiky:

- vydávanie periodickej a neperiodickej tlače
- prezentácia živej kultúry národnostných menšín
- činnosť 4 profesionálnych národnostných divadiel
- činnosť 8 národnostných múzeí
- podpora činnosti občianskych združení rozvíjajúcich kultúru všetkých 12 národnostných menšín
- činnosť maďarského národnostného profesionálneho folklórneho súboru Mladé srdcia – Ifjú Szívek
- činnosť regionálnych osvetových stredísk a verejných knižníc
- vysielanie programov v jazykoch národnostných menšín vo verejnoprávnych médiách – Slovenský rozhlas a Slovenská televízia

V súlade s Programovým vyhlásením vlády Slovenskej republiky a jej národnostnou politikou, rozpracovalo ministerstvo kultúry efektívny, objektívny a transparentný postup poskytovania finančných prostriedkov z účelového transferu kapitoly ministerstva kultúry na kultúru jednotlivých národnostných menšín.

Základnými prvkami tohto systému sú:

1/ Výnos Ministerstva kultúry Slovenskej republiky zo 16. novembra 2007 č. MK-4601/2007-110/17430, ktorým sa mení a dopĺňa výnos Ministerstva kultúry Slovenskej republiky zo 16. novembra 2005 č. MK-12947/05-110/30493 o poskytovaní dotácií v pôsobnosti Ministerstva kultúry Slovenskej republiky v znení výnosu Ministerstva kultúry Slovenskej republiky zo 28. marca 2006 č. MK-2165/2006-110/6075.

2) Smernica Ministerstva kultúry Slovenskej republiky č. MK-1378/2008 – 10/4567 z 28.

marca 2008 o poskytovaní dotácií, ktorá upravuje postup Ministerstva kultúry Slovenskej republiky pri poskytovaní dotácie z rozpočtovej kapitoly ministerstva a pri jeho vyúčtovaní.

3) Organizačný a rokovací poriadok komisií programov/podprogramov grantového systému Ministerstva kultúry Slovenskej republiky. Predstavuje nástroj, ktorý určuje kompetencie, proces a podmienky rozhodovania jednotlivých komisií o poskytnutí účelovo viazaných prostriedkov - grantov na projekty, ktoré predkladajú jednotlivé subjekty národnostných menšín.

4/ Žiadosti na podporu projektov z oblasti kultúrnych aktivít, periodickej a neperiodickej tlače. Každá národnostná menšina podáva štruktúrované žiadosti na projekty s platnosťou na celý kalendárny rok.

V roku 2004 prišlo v rámci grantového programu - Kultúra národnostných menšín k zásadným kvalitatívnym systémovým zmenám. Ako prvý krok bola zrušená jedna grantová komisia spoločná pre všetky národnostné menšiny a jednotlivé subkomisie pre jednotlivé národnostné menšiny boli premenované na komisie jednotlivých národnostných menšín a stali sa z nich plnohodnotné poradné orgány ministra kultúry. V roku 2004 sa zároveň zrýchlil proces spracovania žiadostí a prevedenia dotácie na účet príjemcu. V roku 2004 vznikol podprogram Kultúra znevýhodnených skupín, v rámci ktorého sa o podporu mohli uchádzať občianske združenia zabezpečujúce starostlivosť o rozvoj kultúrnych potrieb zdravotne postihnutých občanov a iných marginalizovaných skupín (napr. Rómov žijúcich v osadách). V roku 2004 pribudli k 11 národnostným komisiám dve ďalšie grantové komisie – komisia pre kultúru znevýhodnených skupín obyvateľstva a grantová komisia pre ruskú národnostnú menšinu. Zástupcovia ruskej národnostnej menšiny boli v septembri 2003 prijatí do Rady vlády Slovenskej republiky pre národnostné menšiny a etnické skupiny. V roku 2006 bolo umožnené obciam, vyšším územným celkom a nimi zriadeným subjektom žiadať si o podporu v niektorých podprogramoch v grantovom programe Kultúra národnostných menšín.

K ďalšiemu významnému pokroku prišlo v grantovom programe Kultúra národnostných menšín pre rok 2008. Sekcia menšinových a regionálnych kultúr Ministerstva kultúry Slovenskej republiky venuje systematickú pozornosť rozvoju menšinových kultúr a v súlade s pôsobnosťou ministerstva vytvára a zabezpečuje podmienky pre činnosť subjektov, ktoré rozvíjajú menšinové kultúry. Z uvedeného neustále hľadá nové možnosti zefektívnenia grantového programu s cieľom zabezpečenia transparentného, spravodlivého a stabilného systému finančnej podpory v oblasti kultúrnych aktivít národnostných menšín. Pre rok 2008 Ministerstvu kultúry Slovenskej republiky sa zvýšili finančné prostriedky na grantový program Kultúra národnostných menšín, sprehľadnilo a zjednodušilo postupy pri elektronickej registrácii, výrazne urýchlilo interný proces schvaľovania jednotlivých žiadostí, skrátilo termín vybavovania žiadostí od podania žiadostí až po pridelenie finančných prostriedkov jednotlivým žiadateľom o grantovú podporu, spracovalo detailnejšiu štruktúru programov ktorá zabezpečí koncepcnejšiu prípravu, spracovanie a prácu odborných komisií a tým pádom aj väčšiu spokojnosť uchádzačov sa o grantovú podporu, vylepšilo elektronický systém registrácie žiadostí – všetky formuláre sú už k dispozícii elektronicke, rozšírilo akceptovateľné položky v rozpočtoch, všetkým odborným grantovým komisiám bol pridelený špeciálny kód, na základe ktorého mali v čase období dvoch mesiacov členovia jednotlivých komisií čas na štúdium projektov a ich rozhodovanie bolo na základe tejto novinky odbornejšie, koncepcnejšie a spravodlivejšie.

Nová štruktúra podprogramov:

Oblasť podporovanej živej kultúry pre všetky národnostné menšiny sa člení na podporu umeleckých festivalov a prehliadok, folklórnych aktivít a podujatí, divadelnej činnosti, súťaží v umeleckej tvorivosti, umeleckých tvorivých dielní, detských a mládežníckych táborov, výstavných aktivít a literárnych aktivít.

Oblasť periodickej tlače sa zameriava na finančnú podporu vydávania denníkov, týždenníkov, mesačníkov a dvojmesačníkov, štvrťročníkov, občasníkov a na podporu elektronických periodík.

Oblasť podpory neperiodickej tlače sa zameriava na podporu vydávania pôvodnej tvorby národnostných autorov, prekladovej literatúry, podpory spoločensko-vednej literatúry, monografií miest a obcí a CD nosičov.

Významná oblasť podpory je zameraná na podporu prezentačných aktivít jednotlivých národnostných menšín smerom k majorite z dôvodu výchovy k tolerancii a multikulturalizmu a z dôvodu predchádzania všetkých foriem rasizmu a neznášanlivosti. Ďalej je to podpora odborných seminárov, výskumov kultúry národnostných menšín a produkcii národnostných dokumentárnych filmov.

Prostredníctvom grantového programu Ministerstva kultúry Slovenskej republiky sú pridelené jednotlivým národnostným menšinám účelovo viazané finančné prostriedky na kultúrne aktivity, periodickú a neperiodickú tlač. Tým sú zároveň splnené aj požiadavky na napĺňanie poslania a funkčnosti Európskej charty regionálnych alebo menšinových jazykov, pretože menšinám a etnickým skupinám je utvorený priestor pre rozvoj a používanie vlastného jazyka ako nosiča kultúrneho dedičstva a uchovania jazykovej identity.

Odsek 1

a):

Slovenská republika prostredníctvom Ministerstva kultúry Slovenskej republiky podporuje vydávanie diel periodickej a neperiodickej literatúry v maďarskom jazyku.

V oblasti **periodickej literatúry** sa prostredníctvom grantového programu ministerstva kultúry podporujú kultúrne stránky a prílohy novín a časopisov, ako aj periodiká v elektronickej verzii zamerané na kultúrny život maďarskej národnostnej menšiny, ďalej literárne, umelecko-vedné a umelecko-kritické, študentské - univerzitné a vysokoškolské časopisy a detské časopisy. Rozdelenie finančnej podpory na živú kultúru, periodickú a neperiodickú tlač závisí od rozhodnutia maďarskej grantovej komisie. Podrobné informácie o počte titulov a finančnom objeme poskytnutom na periodiká v maďarskom jazyku sú uvedené v rámci článku 11 – Médiá.

Úlohou grantového programu v oblasti **neperiodickej literatúry** národnostných menšín je podporovať edičnú činnosť, vydateľské a publikačné aktivity posilňujúce identitu národnostných menšín prostredníctvom pôvodnej, krásnej, odbornej, vedeckej literatúry a prekladateľskej činnosti. Dotácia je tiež určená aj na vydanie zvukových nosičov národnostných autorov, predovšetkým na čiastočné krytie nákladov spojených s realizáciou CD nahrávok.

Počet titulov a finančný objem podporenej neperiodickej literatúry v maďarskom jazyku:

Rok	Počet titulov	Výška podpory v Sk
2005	123	15 366 000
2006	148	20 185 000
2007	114	12 120 000

Uchovávanie periodickej tlače i neperiodickej tlače v menšinových jazykoch je zabezpečené zákonom č. 212/1997 Z.z. o povinných výtlačkoch periodických publikácií, neperiodických publikácií a rozmnožením audiovizuálnych diel v znení neskorších predpisov.

Prejavy a charakteristiky maďarského jazyka sú podporované z Ministerstva kultúry Slovenskej republiky aj prostredníctvom 2 maďarských národnostných divadiel (divadla Thália v Košiciach a Jókaiho divadla v Komárne), prostredníctvom Múzea kultúry Maďarov na Slovensku a prostredníctvom maďarského umeleckého súboru Ifjú Szívek – Mladé srdcia.

Múzeum kultúry Maďarov na Slovensku je špecializovaným múzeom Slovenského národného múzea s celoštátnou pôsobnosťou, ktoré sa zameriava na dejiny a kultúru Maďarov na Slovensku. Poslaním múzea je cieľavedomé získavanie, ochraňovanie, vedecké a odborné spracovávanie a sprístupňovanie múzejných zbierok a fondov dokladajúcich dejiny a vývoj hmotnej a duchovnej kultúry maďarského etnika na Slovensku. Sídli v Bratislave, kde sa nachádza aj jeho expozícia. Vysunuté expozície má múzeum v Dolnej Strehovej a v Sklabini.

b):

Prístup k tvorbe kultúrnych prejavov vytvorených v regionálnych alebo menšinových jazykoch sa uskutočňuje viacerými spôsobmi. Ide v prvom rade o preklady diel vytvorených v regionálnych alebo menšinových jazykoch do slovenského jazyka prostredníctvom grantovej podpory grantového programu Ministerstva kultúry Slovenskej republiky - Umenie, podprogramu zameraného na vydávanie prekladovej umeleckej literatúry a vydávanie prekladovej umenovednej a spoločenskovednej literatúry. Medzi najvýznamnejšie vydavateľstva podporované v tomto grantovom programe, ktoré vydávajú prekladovú literatúru v regionálnych alebo menšinových jazykoch je vydavateľstvo Kaligram. Podpora prezentácie kultúry vytvorenej v regionálnych alebo menšinových jazykoch sa uskutočňuje aj prezentáciou divadelných hier v divadlách a výstavnou prezentáciou národnostných menšín v múzeách a galériách, napr. vo výstavných priestoroch Domu umenia Národného osvetového centra v Bratislave.

c):

Prístup k dielam vytvoreným v iných jazykoch ako v regionálnych alebo menšinových jazykoch sa zabezpečuje podporou a rozvojom prekladateľskej činnosti. Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky prostredníctvom svojho grantového programu každoročne vynakladá nemalú sumu na podporu vydavateľských a publikačných aktivít maďarských národnostných vydavateľstiev na vydávanie prekladov literatúry do maďarského jazyka. Vid'. odpoveď 1. a).

Vláda Slovenskej republiky schválila v decembri 2006 Stratéziu rozvoja múzeí a galérií v Slovenskej republike do roku 2011, ktorú vypracovalo Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky. Ako prioritná úloha stratégie v oblasti menšinových kultúr je do roku 2010 zabezpečiť v múzeách a galériách zriaďovaných verejnou správou doplnenie textových informácií (popisov) o vystavovaných zbierkových predmetoch, ako aj ďalších informácií

o výstave či expozícií okrem štátneho aj v anglickom jazyku a v prípade špecializovaných expozícií okrem štátneho a anglického jazyka aj v jazykoch národnostných menšín.

d):

Vláda Slovenskej republiky schválila v decembri 2006 Stratégiu rozvoja múzeí a galérií v Slovenskej republike do roku 2011, ktorú vypracovalo Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky. V koncepcii je zadefinovaná úloha do roku 2011 v úplnosti pripraviť a začať budovať reprezentatívne stále expozície prezentujúce dejiny a kultúru Slovenska, Slovákov, národnostných menšín a etnických skupín.

Slovenská republika sa prostredníctvom Ministerstva kultúry Slovenskej republiky neustále snaží o začleňovanie kultúrnych aktivít jednotlivých národnostných menšín do kultúrneho diania majoritnej spoločnosti. Každoročne Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky podporuje prostredníctvom svojho grantového programu viacero kultúrnych podujatí s výrazným zastúpením kultúrnych súborov národnostných menšín s cieľom podporovať projekty prezentácie národnostnej kultúry smerom k majorite a to z dôvodu rozvoja multikulturalizmu, potlačania rasizmu, xenofóbie a všetkých prejavov diskriminácie. Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky sa v roku 2007 zapojilo do Európskeho roku rovnakých príležitostí pre všetkých 2007 prostredníctvom mechanizmov fungujúcich v rámci grantového systému, respektíve grantových programov Kultúra národnostných menšín a Kultúra znevýhodnených skupín obyvateľstva a to hlavne podporou kultúrnych aktivít, ktoré napomáhajú vytvárať rovnosť príležitostí v oblasti kultúry a zlepšovať podmienky pre dostupnosť kultúry a tiež tvorbu menšinových kultúr. Príkladom je napr. Festival menšinových kultúr - Menšinové kultúrne leto, prezentujúci kultúru národnostných menšín, ako aj kultúru znevýhodnených skupín obyvateľstva. Popri prezentácii rómskej, chorvátskej a nemeckej národnostnej kultúry sa majoritnému obyvateľstvu ako aj zahraničným návštevníkom mesta (podujatie bolo autonómnou súčasťou významnej letnej kultúrnej aktivity - Bratislavského kultúrneho leta a Hradných slávností) predstavila maďarská folklórna skupina Generácie z Komárna, ktorá sa snaží oživiť a interpretovať maďarský autentický folklór.

Ďalším príkladom je maďarský umelecký súbor Ifjú Szívek – Mladé srdcia, ktorý ako jediný národnostný umelecký súbor je príspevkovou organizáciou Ministerstva kultúry Slovenskej republiky. Súbor na podporu svojej činnosti dostal z Ministerstva kultúry Slovenskej republiky v roku 2007 finančnú podporu vo výške v 6.748000,- Sk a v roku 2008: 7.000.000,- Sk. Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky sa podľa svojich možností snaží vysielat' tento súbor na kultúrne podujatia organizované rôznymi kultúrnymi majoritnými organizáciami.

Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky každoročne podporuje vysokou sumou amatérske súbory prezentujúce maďarskú národnostnú kultúru na Slovensku. Cieľom podpory z Ministerstva kultúry Slovenskej republiky je podporiť a rozvíjať národnostnú kultúru Maďarov žijúcich na Slovensku, či už podporou mimovládnych organizácií, amatérskych súborov, vydavateľstiev, organizácií Csemadoku - maďarského spoločenského a kultúrneho zväzu na Slovensku, ktoré prezentujú a propagujú maďarský jazyk a kultúru. Podpora Ministerstva kultúry Slovenskej republiky v roku 2007 predstavovala pre oblasť živej kultúry maďarskej národnostnej menšiny - pre 359 podporených projektov sumu 30 162 000.- Sk.

Podpora maďarskej národnostnej kultúry v roku 2007:

Maďarská menšina	Počet projektov	Sk
Živá kultúra	359	30 162 000
Periodická tlač	25	9 280 000
Neperiodická tlač	114	12 120 000
Spolu	498	51 562 000

Podpora Ministerstva kultúry Slovenskej republiky na kultúrne aktivity maďarskej národnostnej menšiny:

Rok 2007	51 562 000 Sk
Rok 2008	53 144 000 Sk

e):

Všetky organizácie rozvíjajúce, pestujúce a prezentujúce národnostnú kultúru v Slovenskej republike, národnostné múzea v správe Ministerstva kultúry Slovenskej republiky, ale aj divadlá v správe jednotlivých samosprávnych krajov, vedú príslušníci príslušných národnostných menšín. Všetci zamestnanci samozrejme ovládajú príslušný jazyk národnostnej menšiny. Týka sa to Jókaiho divadla v Komárno ako aj Divadla Thália v Košiciach – dvoch maďarských národnostných divadiel pôsobiacich v Slovenskej republike a Múzea kultúry Maďarov na Slovensku v Bratislave. Na sekcii menšinových a regionálnych kultúr Ministerstva kultúry Slovenskej republiky pracuje pracovníčka zodpovedná za spracovanie grantových žiadostí, ktorá je príslušníčkou maďarskej národnostnej menšiny a ktorá so žiadateľmi komunikuje aj v maďarskom jazyku.

f):

Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky administratívne zabezpečuje činnosť 12 grantových komisií, každá národnostná menšina ma svoju vlastnú grantovú komisiu, ktorá pozostáva z príslušníkov uvedených národnostných menšín. Sú v nich zastúpení reprezentatívni zástupcovia všetkých regiónov a odborníci na všetky oblasti kultúry. Tieto komisie, ako poradné orgány ministra kultúry, posudzujú z odborného hľadiska všetky žiadosti o dotácie príslušnej národnostnej menšiny a navrhujú výšku finančnej podpory. Zo svojich radov si hlasovaním volia predsedu komisie. Grantové komisie si zároveň každoročne stanovujú priority podpory kultúry jednotlivých národnostných menšín. Pracovník sekcie menšinových a regionálnych kultúr (pod uvedenú sekciu spadá grantový program Ministerstva kultúry Slovenskej republiky - Kultúra národnostných menšín) je len tajomníkom komisie, ktorý zabezpečuje organizačnú a administratívnu prípravu projektov na rokovanie komisie a nemá hlasovacie právo. Pre rok 2008 Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky pre maďarskú národnostnú kultúru vymenovalo dve samostatné grantové komisie, pozostávajúce z členov maďarskej národnostnej menšiny, jednu len pre oblasť živej kultúry a druhú pre oblasť periodickej a neperiodickej tlače. Uvedeným rozšírením o ďalšiu grantovú komisiu Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky vyhovel žiadosti maďarskej národnostnej menšiny na Slovensku. Maďarská grantová komisia samostatne rozhoduje o výške finančných príspevkov pre jednotlivé projekty na základe priorít, ktoré si komisia pre ten-ktorý rok zvolí.

g):

Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky prostredníctvom svojich grantových programov každoročne podporuje mimovládne organizácie, ktorých úlohou je zhromažďovať, archivovať a publikovať práce v regionálnych alebo menšinových jazykoch. Najvýznamnejším je Fórum inštitút pre výskum menšín v Šamoríne, ktorý zbiera, archivuje a vydáva diela venované

otázkam národnostných menšín na Slovensku. Jeho činnosť je každoročne podporovaná z Ministerstva kultúry Slovenskej republiky. Fórum inštitút pre výskum menšín získal z Ministerstva kultúry Slovenskej republiky na podporu svojich projektov v roku 2003 - 880 000,- Sk, tak v roku 2007 až 3 535 000,- Sk. Základným poslaním inštitútu je výskum národnostných menšín žijúcich na území Slovenska. Fórum inštitút pre výskum menšín v Šamoríne každoročne vydáva analytickú ročenku „Národnostné menšiny na Slovensku“. Uvedená publikácia je vydávaná dvojazyčne – ako v slovenskom, tak aj v maďarskom jazyku s finančnou podporou Ministerstva kultúry Slovenskej republiky. Ďalšou podporenou organizáciou, ktorá získala podporu z Ministerstva kultúry Slovenskej republiky (250 000,- Sk) na projekt sociologického výskumu (realizovaného formou rozsiahleho dotazníkového výskumu - cca.1200 -1500 dotazníkov) kultúrnej identity a kultúrnej spotreby budúcej maďarskej inteligencie je Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre. Projekt bol zameraný na základné dimenzie kultúrnej identity a kultúrnej spotreby budúcej maďarskej inteligencie, t.j. študentov, ktorí sa vzdelávajú na tzv. baštách maďarskej inteligencie (Fakulta stredo európskych štúdií Univerzity Konštantína Filozofa v Nitre, Univerzita Selyeho v Komárne, Katedra hungarológie na Filozofickej fakulte Univerzity Komenského v Bratislave).

Odsek 2:

Na základe zákona č. 184/1999 Z. z. o používaní jazykov národnostných menšín, podľa § 2 citovaného zákona: ak občania Slovenskej republiky, ktorí sú osobami patriacimi k národnostnej menšine, tvoria podľa posledného sčítania obyvateľov v obci najmenej 20 % obyvateľstva, môžu v tejto obci používať v úradnom styku jazyk menšiny. Osoby patriace k národnostnej menšine majú právo podávať písomné podania orgánu štátnej správy a orgánu územnej samosprávy v obci podľa odseku 1 aj v jazyku menšiny. Orgán verejnej správy v obci podľa odseku 1 poskytne odpoveď okrem štátneho jazyka aj v jazyku menšiny s výnimkou verejných listín. Na požiadanie sa vydávajú v jazyku menšiny aj rozhodnutia, ako aj úradné formuláre.

Podľa § 4 citovaného zákona: Obec môže na svojom území označovať ulice a iné miestne geografické značenia aj v jazyku menšiny, dôležité informácie, najmä výstražné, upozorňujúce a zdravotnícke, uvádzajú na miestach prístupných pre verejnosť okrem štátneho jazyka aj v jazyku menšiny.

Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky podporuje kultúru národnostných menšín prostredníctvom svojho grantového programu bez ohľadu na % zastúpenie danej menšiny v regióne. Grantovú podporu po splnení všetkých náležitostí môžu dostať aj občianske národnostné združenia a spolky na podporu svojich kultúrnych aktivít aj z regiónov, ktoré tradične nepoužívajú regionálne alebo menšinové jazyky. Rozhodujúcim kritériom pri schvaľovaní žiadosti je aktuálna potreba - opodstatnenosť a zdôvodniteľnosť rozvoja kultúrnych aktivít v tých regiónoch.

Odsek 3:

V zriaďovateľskej pôsobnosti Ministerstva kultúry Slovenskej republiky je maďarský umelecký súbor Ifjú Szívek – Mladé srdcia, ktorý ako jediný národnostný umelecký súbor je príspevkovou organizáciou Ministerstva kultúry Slovenskej republiky. Súbor v uplynulých rokoch uskutočnil turné v Spojených štátoch amerických, Austrálii, vystúpenia v Rakúsku

a každoročné niekoľko vystúpení v Maďarsku. Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky poskytuje adekvátny priestor príslušníkom národnostných menšín prezentovať svoju kultúru v zahraničí.

Kultúra všetkých 12 národnostných menšín žijúcich na Slovensku je súčasťou hmotného a nehmotného kultúrneho bohatstva Slovenskej republiky a z tohto pohľadu pristupuje Slovenská republika k prezentácii týchto kultúr ako doma tak aj v zahraničí, či už v propagujúcich turistických materiáloch alebo vysielaním na prezentácie do zahraničia.

Významná forma prezentácie maďarskej tradičnej ľudovej kultúry je aj formou jej začleňovania do vystúpení slovenských folklórnych súborov a taktiež prezentácie maďarských folklórnych súborov, vrátane amatérskych, na festivaloch na Slovensku a v zahraničí.

článok 13 – Ekonomický a sociálny život

Vybrané ustanovenia:

1. Vo vzťahu k ekonomickým a sociálnym aktivitám sa zmluvné strany zaväzujú, na celom svojom území:

- a) vylúčiť zo svojho právneho poriadku všetky ustanovenia, ktoré bezdôvodne zakazujú alebo obmedzujú používanie regionálnych alebo menšinových jazykov v dokumentoch týkajúcich sa ekonomického alebo sociálneho života, najmä v pracovných zmluvách a v technických dokumentoch, ako sú návody na používanie výrobkov alebo zariadení*
- b) zakázať uvádzanie klauzúl vylučujúcich alebo obmedzujúcich používanie regionálnych alebo menšinových jazykov v interných predpisoch podnikov v osobných spisoch, aspoň medzi užívateľmi rovnakého jazyka*
- c) postaviť sa proti postupom, ktoré smerujú k odradeniu od používania regionálnych alebo menšinových jazykov v oblasti ekonomických a sociálnych aktivít*

2. Vo vzťahu k ekonomickým a sociálnym aktivitám sa zmluvné strany zaväzujú, pokiaľ sú verejné orgány k tomu kompetentné na územiach, kde sa používajú regionálne alebo menšinové jazyky, a ak je to možné:

c) zabezpečiť, aby zariadenia sociálnej starostlivosti ako nemocnice, domovy dôchodcov a útulky poskytovali možnosť prijatia a opatrovania vo vlastnom jazyku tých osôb, ktoré používajú regionálny alebo menšinový jazyk, pokiaľ tieto potrebujú opateru zo zdravotných dôvodov, z dôvodu vysokého veku alebo z iných dôvodov.

Opatrenia prijaté na implementáciu ustanovení charty:

Odsek 1:

a)

Podľa § 1 ods. 4 Zákonníka práce ak Zákonník práce v prvej časti neustanovuje inak, vzťahuje sa na tieto právne vzťahy Občiansky zákonník. To znamená, že pre niektoré ustanovenia prvej časti Zákonníka práce (napr. právne úkony) platí subsidiárna pôsobnosť Občianskeho zákonníka, ak nie je v Zákonníku práce uvedené inak“.

Podľa § 8 ods. 2 zákona č. 270/1995 o štátnom jazyku v znení neskorších zmien písomné právne úkony v pracovnoprávnom vzťahu alebo v obdobnom pracovnom vzťahu sa vyhotovujú v štátnom jazyku. Takýmto právnym úkonom je napríklad pracovná zmluva, ktorá sa uzatvára medzi účastníkmi pracovnoprávneho vzťahu. Zákonník práce výslovne neobsahuje také ustanovenia, ktoré by zakazovali alebo vylučovali možnosť, aby takáto zmluva bola vyhotovená aj napr. v menšinovom jazyku, ak sa na tom účastníci pracovnoprávneho vzťahu dohodnú. To isté platí aj v prípade ďalších právnych úkonov ako je dohoda o zmene pracovnej zmluvy, dohoda o skončení pracovného pomeru, výpoveď, dohoda o hmotnej zodpovednosti a pod.

Zákon č. 312/2001 Z. z. o štátnej službe a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o štátnej službe“) neobsahuje osobitné ustanovenia, ktoré by bezdôvodne zakazovali alebo obmedzovali používanie regionálnych alebo menšinových jazykov. V § 3 ods. 2 zákona o štátnej službe v súlade so zásadou rovnakého zaobchádzania sa zakazuje diskriminácia aj z dôvodu jazyka pri vstupe do štátnej služby a pri jej vykonávaní. Jedným z predpokladov pre prijatie do štátnej služby podľa § 14 ods. 1 písm. g) zákona o štátnej službe je ovládanie aj štátneho jazyka. Ovládanie štátneho jazyka je povinnosťou štátneho zamestnanca len z dôvodu vykonávania štátnej služby; to však nebráni tomu, aby sa fyzické osoby obracali na služobné úrady v jazyku menšinovom alebo regionálnom. Štátni zamestnanci sú povinní dodržiavať všetky platné právne predpisy súvisiace s výkonom štátnej správy na danom úseku činnosti. V úradnom styku sú povinní postupovať v súlade so zákonom č. 270/1995 Z. z. o štátnom jazyku Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov a zákonom č. 184/1999 Z. z. o používaní jazykov národnostných menšín.

Zákon č. 250/2007 Z.z. o ochrane spotrebiteľa a o zmene zákona Slovenskej národnej rady č. 372/1990 Zb. o priestupkoch v znení neskorších predpisov uvádza, že „Ak sa informácie uvedené v § 11 a 12 poskytujú písomne, musia byť v štátnom jazyku. Možnosť súběžného používania iných označení, najmä grafických symbolov a piktogramov, ako aj iných jazykov, nie je týmto dotknutá. Fyzikálne a technické veličiny musia byť vyjadrené v zákonných meracích jednotkách.“

Vo vzťahu k zákonu o štátnom jazyku treba zdôrazniť, že tento zákon neupravuje používanie menšinových jazykov a pri jeho uplatňovaní v praxi nedochádza k obmedzovaniu práv príslušníkov národnostných menšín používať svoj materinský jazyk vo verejnom styku, tak ako to zabezpečuje platná legislatívna úprava v Slovenskej republike.

b):

Zákonník práce v článku 1 Základných zásad výslovne ustanovuje, že fyzické osoby majú právo na slobodnú voľbu zamestnania, na spravodlivé a uspokojivé pracovné podmienky a na ochranu proti nezamestnanosti. Tieto práva im patria bez akýchkoľvek obmedzení a priamej diskriminácie alebo nepriamej diskriminácie podľa pohlavia, manželského stavu a rodinného stavu, rasy, farby pleti, jazyka a pod. Uvedená zásada sa uplatňuje vo všetkých ustanoveniach Zákonníka práce. Rovnako sa musí uplatňovať aj pri vydaní pracovného poriadku a ďalších vnútorných noriem, ktoré musia byť v súlade s právnymi predpismi.

Zákon č. 5/2004 Z. z. o službách zamestnanosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o službách zamestnanosti“) neobsahuje ustanovenia, ktoré by zakazovali alebo obmedzovali používanie regionálnych alebo

menšinových jazykov. Taktiež novela zákona o službách zamestnanosti, ktorá nadobudla účinnosť 1. mája 2008, takýto zákaz alebo obmedzenie neobsahuje.

V súčasnosti platný zákon o službách zamestnanosti v § 14 definuje právo na prístup k zamestnaniu ako právo občana, ktorý chce pracovať, môže pracovať a hľadá zamestnanie, na služby zamerané na poskytovanie pomoci pri hľadaní vhodného zamestnania a vzdelávaní a príprave pre trh práce potrebnej na pracovné uplatnenie. V uvedenom ustanovení § 14 sa ďalej uvádza, že občan má právo na prístup k zamestnaniu bez akýchkoľvek obmedzení v súlade so zásadou rovnakého zaobchádzania v pracovnoprávných vzťahoch a obdobných právnych vzťahoch ustanovenou zákonom č. 365/2004 Z.z. o rovnakom zaobchádzaní v niektorých oblastiach a o ochrane pred diskrimináciou a o zmene a doplnení niektorých zákonov (antidiskriminačný zákon). V súlade so zásadou rovnakého zaobchádzania sa zakazuje diskriminácia aj z dôvodu manželského stavu a rodinného stavu, farby pleti, jazyka, politického alebo iného zmýšľania, odborovej činnosti, národného alebo sociálneho pôvodu, zdravotného postihnutia, veku, majetku, rodu alebo iného postavenia.

Právne predpisy na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci neobsahujú ustanovenia, ktoré by zakazovali alebo obmedzovali používanie menšinových alebo regionálnych jazykov. Právne predpisy na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci ukladajú zamestnávateľovi povinnosť, aby zabezpečil vo vzťahu k zamestnancovi vykonanie určitých opatrení zrozumiteľne. Táto povinnosť zamestnávateľa sa týka najmä oboznamovania zamestnanca, poskytovania informácií, návodov na obsluhu a iných vnútorných pokynov. Pojem „zrozumiteľnosť“ v kontexte právnych predpisov zahŕňa nielen obsahovú stránku ale aj taký spôsob prenosu informácií, aby mu konkrétny zamestnanec vrátane zamestnanca používajúceho niektorý z jazykov národnostných menšín rozumel.

Túto problematiku upravuje predovšetkým:

- zákon č. 124/2006 Z. z. o bezpečnosti a ochrane zdravia pri práci a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 309/2007 Z. z., ktorý v § 7 ods. 1 písm. a) ustanovuje povinnosť zamestnávateľa pravidelne, zrozumiteľne a preukázateľne oboznamovať každého zamestnanca s právnymi predpismi a ostatnými predpismi na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci, so zásadami bezpečnej práce, zásadami ochrany zdravia pri práci, zásadami bezpečného správania na pracovisku a s bezpečnými pracovnými postupmi; povinnosť zamestnávateľa vykonávať oboznamovanie zamestnanca zrozumiteľne a preukázateľne sa podľa § 7 ods. 2 tohto zákona vzťahuje aj na oboznamovanie so zoznamom prác a pracovísk zakázaných tehotným ženám, matkám do konca deviateho mesiaca po pôrode a dojčiacim ženám, so zoznamom prác a pracovísk spojených so špecifickým rizikom pre uvedené kategórie zamestnankýň ako aj so zoznamom prác a pracovísk zakázaných mladistvým zamestnancom,
- nariadenie vlády SR č. 392/2006 Z. z. o minimálnych bezpečnostných a zdravotných požiadavkách pri používaní pracovných prostriedkov, ktoré v § 8 ods. 5 ustanovuje, že oboznámenie, informácie a písomné návody na obsluhu musia byť pre zamestnanca zrozumiteľné,
- nariadenie vlády SR č. 395/2006 Z. z. o minimálnych požiadavkách na poskytovanie a používanie osobných ochranných pracovných prostriedkov, ktoré v § 6 ods. 2 upravuje povinnosť zamestnávateľa oboznámiť zamestnanca zrozumiteľne s nebezpečenstvami, pred ktorými ho používanie poskytnutého osobného ochranného pracovného

prostriedku chráni, a poučiť ho o správnom používaní osobného ochranného pracovného prostriedku.

c):

V Slovenskej republike platí zákon č. 365/2004 Z.z. o rovnakom zaobchádzaní v niektorých oblastiach a o ochrane pred diskrimináciou v znení neskorších predpisov (antidiskriminačný zákon). Posledná novela antidiskriminačného zákona rozšírila ochranu pred diskrimináciou. Z hľadiska implementácie charty je dôležité ustanovenie § 8a upravujúce tzv. dočasné vyrovnávacie opatrenia.

Odsek 2:

c):

V roku 2005 bola činnosť zariadení na výkon rozhodnutia súdu (detský domov, detský domov pre maloletých bez sprievodu, krízové stredisko, resocializačné stredisko) nanovo upravená zákonom č. 305/2005 Z. z. o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele a o zmene a doplnení niektorých zákonov. Činnosť zariadení sociálnych služieb naďalej upravuje zákon č. 195/1998 o sociálnej pomoci v znení neskorších predpisov.

V zariadeniach na výkon rozhodnutia súdu a v zariadeniach sociálnych služieb sú realizované možnosti prijatia a opatrovania klientov v jazyku, ktorý používajú. Osoby, ktoré používajú regionálny alebo menšinový jazyk sú prednostne prijímané do zariadení sociálnej starostlivosti nachádzajúcich sa v regiónoch, kde sa regionálny alebo menšinový jazyk používa a zamestnanci týchto zariadení, okrem štátneho jazyka komunikujú aj regionálnym alebo menšinovým jazykom. Zamestnanci uvedených zariadení ovládajú menšinový jazyk svojich klientov. V záujme podpory používania regionálnych alebo menšinových jazykov sú vydávané dvojjazyčné časopisy. Klientom je taktiež zabezpečená možnosť sledovania televíznych programov v jazyku, ktorý používajú.

Prevádzka týchto zariadení je zabezpečovaná tak, aby aj v oblastiach, kde je väčší počet iných, než slovensky hovoriacich klientov a zamestnancov, neboli diskriminovaní ani občania slovenskej národnosti. Kultúrne a spoločenské podujatia sú organizované aj v príslušnom menšinovom jazyku. Pokiaľ ide o nemocnice Ministerstvo zdravotníctva Slovenskej republiky neregistrovalo žiadnu sťažnosť týkajúcu sa neposkytnutia zdravotnej starostlivosti z dôvodu neovládania menšinového jazyka zo strany pracovníkov nemocnice. V praxi sa teda nevyskytli žiadne problémy tohto druhu.

článok 14 - Cezhraničná spolupráca

Vybrané ustanovenia:

Zmluvné strany sa zaväzujú:

- a) uplatňovať platné dvojstranné a mnohostranné dohody, ktorými sú viazané aj štáty, v ktorých sa používa rovnaký jazyk v identickej alebo blízkej podobe, alebo ak je to potrebné, snažiť sa o uzavretie takýchto dohôd, ktoré by mali podporiť kontakty medzi užívateľmi rovnakého jazyka v príslušných štátoch v oblasti kultúry, vzdelávania, informácií, odbornej prípravy a celoživotného vzdelávania*
- b) v prospech regionálnych alebo menšinových jazykov umožniť a/alebo podporiť cezhraničnú spoluprácu, najmä medzi regionálnymi alebo miestnymi orgánmi, na ktorých územiach sa používa rovnaký jazyk v identickej alebo blízkej podobe.*

Opatrenia prijaté na implementáciu týchto ustanovení charty:

a):

Slovenská republika a Maďarská republika uzatvorili Zmluvu o dobrom susedstve a priateľskej spolupráci medzi Slovenskou republikou a Maďarskou republikou (v ďalšom texte „základná zmluva“). Táto zmluva nadobudla platnosť 15. 5. 1996 (zmluva bola uverejnená v Zbierke zákonov Slovenskej republiky pod č. 115/1997 Z.z.). Článok 7 základnej zmluvy uvádza:

„Zmluvné strany budú vytvárať podmienky na rozvíjanie rôznych foriem hospodárskej spolupráce v pohraničnej oblasti, na regionálnej a miestnej úrovni vrátane spolupráce medzi právnickými a fyzickými osobami.“

„Zmluvné strany pokladajú za dôležitú spoluprácu medzi vyššími samosprávnymi celkami, mestami a obcami v súlade s vymedzením ich pôsobnosti a s uplatnením princípu subsidiarity.“

Článok 15 základnej zmluvy obsahuje početné ustanovenia týkajúce sa tohto ustanovenia charty. V zmysle ustanovenia článku 15 ods. 6 základnej zmluvy bolo na základe Protokolu medzi Ministerstvom zahraničných vecí Slovenskej republiky a Ministerstvom zahraničných vecí Maďarskej republiky zo dňa 24. 11. 1998 o vytvorení mechanizmu slúžiaceho napomáhaniu plnenia základnej zmluvy zriadených jedenásť zmiešaných slovensko-maďarských komisií. V roku 2004 bola vytvorená dvanásť zmiešaná slovensko-maďarská komisia, ktorá sa venuje cezhraničnej spolupráci.

Prehľad zmiešaných slovensko-maďarských komisií:

- zmiešaná slovensko-maďarská komisia pre vojenské a iné bezpečnostnopolitické otázky
- zmiešaná slovensko-maďarská komisia pre otázky hospodárskej spolupráce
- zmiešaná slovensko-maďarská komisia pre otázky ochrany prírody a životného prostredia
- zmiešaná slovensko-maďarská komisia pre otázky dopravy, spojov a ich infraštruktúry
- zmiešaná slovensko-maďarská komisia pre otázky poľnohospodárstva, veterinárnej a fytozdravotníckej starostlivosti
- zmiešaná slovensko-maďarská komisia pre otázky kultúry a tlače
- zmiešaná slovensko-maďarská komisia pre otázky vzdelávania, vedy, športu a mládeže
- zmiešaná slovensko-maďarskej komisie pre otázky zdravotníctva, zdravotného poistenia a sociálnej starostlivosti
- zmiešaná slovensko-maďarská komisia pre otázky spolupráce v oblastiach patriacich do pôsobnosti ministerstva vnútra
- zmiešaná slovensko-maďarská komisia pre záležitosti menšín
- zmiešaná slovensko-maďarská komisia pre európsku a euroatlantickú integráciu, resp. iné zahraničnopolitické otázky
- zmiešaná slovensko-maďarská komisia pre cezhraničnú spoluprácu

Jedna zo zmiešaných slovensko-maďarských komisií je špecificky venovaná menšinám (Zmiešaná slovensko-maďarská komisia pre záležitosti menšín a pokrýva aj oblasti relevantné z hľadiska charty (vzdelávanie, kultúra, tlač, médiá). Doteraz sa uskutočnilo 7 zasadaní zmiešanej slovensko-maďarskej komisie pre záležitosti menšín.

b):

Dňa 23. apríla 2001 podpísali predsedovia vlád Dohodu medzi vládou Slovenskej republiky a vládou Maďarskej republiky o cezhraničnej spolupráci medzi územnými celkami alebo orgánmi. Podpisom dohody sa vytvorili priaznivé podmienky na rozvoj spolupráce medzi susediacimi pohraničnými územiaми, mestami, obcami a ich združeniami a všestranne sa podporili kontakty medzi užívateľmi slovenského i maďarského jazyka v oboch štátoch v oblasti kultúry, vzdelávania, informácií, odbornej prípravy a celoživotného vzdelávania.

V súlade s čl. 8 dohody bola v roku 2004 vytvorená medzivládna slovensko-maďarská zmiešaná komisia pre cezhraničnú spoluprácu. Táto komisia sa vo svojej činnosti riadi štatútom schváleným na ustanovujúcom zasadnutí dňa 22. 11. 2004. Zmiešaná slovensko-maďarská komisia pre cezhraničnú spoluprácu od svojho založenia do roku 2006 pracovala na Ministerstve výstavby a regionálneho rozvoja Slovenskej republiky. Od roku 2007 koordináciu jej činnosti zabezpečuje Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky (konkrétne sekcia verejnej správy – odbor medzinárodnej a cezhraničnej spolupráce). Zmiešaná komisia od svojho založenia až doteraz zasadala 7-krát.

Dôležitou súčasťou rozvoja slovensko-maďarských vzťahov je spolupráca, kontakty a kooperácia prihraničných miest, obcí a regiónov. V súčasnosti na našej spoločnej hranici s Maďarskou republikou pôsobí 8 euroregiónov: Ipeľský euroregión, Euroregión Podunajského Trojspolku, Euroregión Noegradiensis, Euroregión Slaná – Rimava, Karpatský euroregión, Euroregión Váh – Dunaj – Ipeľ, Euroregión Kras, Euroregión Ister – Granum. Aktivity uvedených euroregiónov smerujú k spájaniu síl a prostriedkov pre hospodársky rozvoj, riešenie ekologických problémov, oblasti vzdelávania, mládeže a športu, kultúry, sociálnych vecí, zdravotníctva, regionálneho rozvoja, dopravnej infraštruktúry, cestovného ruchu, a ďalšie. Euroregióny sa výrazne podieľali aj na zabezpečení osláv na slovensko-maďarskej hranici v súvislosti so vstupom krajín do Schengenu.

RUSÍNSKY A UKRAJINSKÝ JAZYK

článok 8 – Vzdelávanie

Vybrané ustanovenia:

1. V oblasti vzdelávania sa zmluvné strany zaväzujú na územiach, kde sa takéto jazyky používajú, podľa situácie každého z týchto jazykov, bez ujmy na výučbe oficiálneho jazyka/oficiálnych jazykov štátu:

- a) ii umožniť, aby bola prevažná časť predškolskej výchovy zabezpečená v príslušných regionálnych alebo menšinových jazykoch
- b) ii umožniť, aby bola prevažná časť vyučovania na základnom stupni zabezpečená v príslušných regionálnych alebo menšinových jazykoch
- c) ii umožniť, aby bola prevažná časť vyučovania na stredných školách zabezpečená v regionálnych alebo menšinových jazykoch
- d) ii umožniť, aby bola prevažná časť vyučovania na odborných školách zabezpečená v príslušných regionálnych alebo menšinových jazykoch
- e) ii zabezpečiť prostriedky na štúdium týchto jazykov ako odborných predmetov univerzitného a iného vysokoškolského štúdia
- f) ii umožniť, aby sa tieto jazyky stali predmetmi vzdelávania dospelých alebo súčasťou priebežného vzdelávania
- g) prijať opatrenia na zabezpečenie vyučovania dejín a kultúry, ktoré ovplyvnili regionálny alebo menšinový jazyk
- h) zabezpečiť základné a ďalšie vzdelávania učiteľov, potrebných pre realizáciu tých písm. a až g, ktoré zmluvná strana prijala
- i) vytvoriť jeden alebo viac kontrolných orgánov zodpovedných kontrolovať prijaté opatrenia a pokrok dosiahnutý pri zavádzaní alebo rozvoji výučby regionálnych alebo menšinových jazykov a vypracovávať pravidelné správy o svojich zisteniach, ktoré sa zverejnia.

Opatrenia prijaté na implementáciu ustanovení charty:

Odsek 1:

Ústava Slovenskej republiky v súčinnosti s medzinárodnými dokumentmi vrátane Európskej charty regionálnych alebo menšinových jazykov, občanom tvoriacim v Slovenskej republike národnostné alebo etnické menšiny zaručuje okrem iného právo na osvojenie si štátneho jazyka a právo na vzdelanie v ich jazyku.

a) ii:

V **rusínskom jazyku** sa neuskutočňuje predškolská výchova.

Na základe informácií Ministerstva školstva Slovenskej republiky predkladáme aktuálny stav materských škôl, na ktorých prebieha predškolská výchova v **ukrajinskom jazyku**:

Materské školy 2006/2007				
		Počet		
Jazyk školy	Jazyk triedy	škôl	tried	žiakov
ukrajinský	ukrajinský	10	15	243
slovenský-ukrajinský	slovenský	3	4	79
	ukrajinský		5	96

Z aktuálnych štatistických prehľadov (školský rok 2006/2007) vyplýva, že priemerná naplnenosť tried v materských školách s výchovným jazykom ukrajinským je 14,7 detí (v prípade materských škôl s výchovným jazykom slovenským je to 21 detí).

b) ii:

Zákon č. 29/1984 Zb. o sústave základných a stredných škôl (školský zákon) v znení neskorších predpisov (ďalej len „školský zákon“) zaručuje občanom inej ako slovenskej národnosti v rozsahu primeranom záujmom ich národného rozvoja právo na vzdelanie v ich jazyku na všetkých stupňoch a druhoch škôl. Uplatnenie týchto práv sa prejavuje v cieľoch, obsahu, organizácii, v riadení a správe na všetkých stupňoch a druhoch škôl a školských zariadení v rámci výchovno-vzdelávacieho systému v Slovenskej republike. V súčasnosti sa uskutočňuje vzdelávanie príslušníkov národnostných menšín na základe ich požiadaviek.

Zákon č. 596/2003 Z. z. o štátnej správe v školstve a školskej samospráve a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, umožňuje radám, obecným školským radám a územným školským radám presadzovať záujmy miestnej a regionálnej samosprávy, rodičov a pedagógov v oblasti výchovy a vzdelávania, teda aj vyučovanie v materinskom jazyku.

V školách s vyučovacím jazykom národnostnej menšiny a s vyučovaním jazyka národnostnej menšiny sa jednotlivé predmety vyučujú podľa rovnakých učebných osnov ako v školách s vyučovacím jazykom slovenským s výnimkou výučby predmetu materinského jazyka a literatúry národnostnej menšiny.

K financovaniu škôl s vyučovacím jazykom národnostnej menšiny a s vyučovaním jazyka národnostných menšín bližšie pozri na str. 26, 27.

Rusínsky jazyk sa vyučuje v školách alebo triedach s vyučovaním jazyka národnostnej menšiny, t.j. rusínskeho jazyka ako materinského jazyka, pričom ostatné predmety sa vyučujú v slovenskom jazyku. Rusínsky jazyk sa vyučuje na troch školách (4 triedy, 34 žiakov) s vyučovacím jazykom slovenským. Pre školy s vyučovaním rusínskeho jazyka boli v roku 2006 vydané učebnice v hodnote 285 000,-Sk. Od 1. 9. 2008 je do siete škôl a školských zariadení zaradená základná škola s vyučovacím jazykom rusínskym.

Ukrajinský jazyk sa vyučuje ako materinský jazyk v školách a triedach s vyučovaním jazyka národnostnej menšiny, pričom ostatné predmety sa vyučujú v slovenskom jazyku. Vo vzťahu k ukrajinskému jazyku prebieha výučba v školách alebo triedach s kombinovaným vyučovaním, t.j. časť vyučovacích predmetov sa vyučuje v štátnom jazyku a ostatné predmety v jazyku národnostnej menšiny, t.j. v danom prípade v ukrajinskom jazyku. Priemerná naplnenosť tried na základných školách s vyučovacím jazykom ukrajinským je 11 žiakov. V prípade základných škôl s vyučovacím jazykom slovenským je to 20,9 žiakov.

Základné školy s výučbou ukrajinského jazyka v školskom roku 2006/2007:

		Počet		
Jazyk školy	Jazyk triedy	škôl	tried	žiakov
slovenský */	slovenský	1985	22214	472713
ukrajinský	ukrajinský	7	41	457
slovenský-ukrajinský	slovenský	1	4	48
	ukrajinský		3	44

*/ z toho vyučujú po ukrajinsky		3	11	112
---------------------------------	--	---	----	-----

c) ii:

Rusínsky jazyk sa v súčasnosti nevyučuje na žiadnej strednej škole.

Prehľad stredných škôl, na ktorých sa vyučuje ukrajinský jazyk v školskom roku 2006/2007:

Jazyk školy	Jazyk triedy	Gymnázia		SOŠ		SOU a U		Združené SŠ		Špeciálne stredné	
		počet									
		škôl	žiakov	škôl	žiakov	škôl	žiakov	škôl	žiakov	škôl	žiakov
ukrajinský	ukrajinský	1	124	0	0	0	0	0	0	0	0
slovenský-ukrajinský	slovenský	0	0	1	182	0	0	0	0	0	0
	ukrajinský		0		41		0		0		0

Priemerná naplnenosť tried v gymnáziách, na ktorých sa vyučuje ukrajinský jazyk je 24,8 žiakov, v prípade stredných odborných škôl a stredných odborných učilíšť je to 10,2 žiakov. V prípade gymnázií s vyučovacím jazykom slovenským je to 26,7 žiakov, v stredných odborných školách a stredných odborných učilištiach s vyučovacím jazykom slovenským je to 28,6 žiakov. Uvedené údaje o počtoch žiakov v triedach z hľadiska výchovy a vzdelávania poukazujú na skutočnosť, že v školách s vyučovacím jazykom národnostnej menšiny majú učitelia väčší priestor venovať sa žiakovi individuálne v rámci výchovno-vzdelávacieho procesu.

d) ii:

Rusínsky jazyk sa v súčasnosti nevyučuje na žiadnej odbornej škole.

Vo vzťahu k **ukrajinskému jazyku** sú relevantné informácie uvedené vyššie pod písm. c) ii.

e) ii:

V súlade so zákonom č. 131/2002 Z.z. o vysokých školách a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „vysokoškolský zákon“) sa podporuje štúdium a výskum menšinových jazykov.

Vzdelávanie v **rusínskom jazyku** sa realizuje na Prešovskej univerzite v Prešove, kde je zriadený Ústav regionálnych a národnostných štúdií – oddelenie rusínskeho jazyka a od 1. 3. 2008 pôsobí samostatný Ústav rusínskeho jazyka a kultúry

Vzdelávanie v **ukrajinskom jazyku** sa realizuje na Prešovskej univerzite v Prešove na Filozofickej fakulte (Katedra ukrajinistiky). K inštitútom Prešovskej univerzity v Prešove patrí aj Inštitút rusistiky, ukrajinistiky a slavistiky.

f) ii:

Informácie sú uvedené pod písm. e) bod ii.

g):

Učebné plány pre 1. – 4. ročník základných škôl s vyučovaním **rusínskeho jazyka** sú vypracované v troch variantoch: prvý variant výučba rusínskeho jazyka ako nepovinného predmetu, v druhom sa počíta s dvojhodinovou týždennou dotáciou rusínskeho jazyka vo všetkých štyroch ročníkoch, tretí variant v prvých dvoch ročníkoch počíta s dvojhodinovou a v 3. – 4. ročníku s trojhodinovou týždennou dotáciou rusínskeho jazyka. Pre 5. – 9. ročník základných škôl s vyučovaním rusínskeho jazyka sú zostavené podobne tri varianty, avšak v praxi sa využíva iba variant prvý, t. j. vyučovanie rusínskeho jazyka ako nepovinného predmetu s dvojhodinovou týždennou dotáciou.

Alternatívny učebný plán **gymnázia s vyučovaním rusínskeho jazyka** schválilo Ministerstvo školstva Slovenskej republiky pod číslom 830/2001-43 a je platný od 01. 09. 2001. Ministerstvo školstva Slovenskej republiky schválilo dňa 30. 01. 2006 pod číslom CD-2006-1597/3064-1:094 učebné osnovy Rusínskeho jazyka a literatúry pre stredné školy s vyučovacím jazykom rusínskym a vyučovaním rusínskeho jazyka s platnosťou od 1. septembra 2006. Ministerstvo školstva Slovenskej republiky schválilo dňa 11.11.1994 pod číslom 5981/94-21 doplnkový učebný text k vyučovaniu rusínskych dejín pod názvom Rusíni na Slovensku od autora P.R. Magocsiho.

Učebné plány pre 1. – 4. ročník základných škôl s vyučovacím **jazykom ukrajinským** sú vypracované v troch variantoch. Učebné plány pre 1. – 4. ročník základných škôl s vyučovaním ukrajinského jazyka sú vypracované v troch variantoch, ktoré sa líšia pomerom hodinovej dotácie slovenského jazyka a ukrajinského jazyka. Učebný plán pre triedy s rozšíreným vyučovaním cudzích jazykov v 3. – 9. ročníku základných škôl s vyučovacím jazykom ukrajinským je vypracovaný samostatne. Učebné plány pre 5. – 9. ročník základných škôl s vyučovacím jazykom ukrajinským sú vypracované v troch variantoch s rôznou hodinovou dotáciou ukrajinského a slovenského jazyka. Osobitne sú vypracované v dvoch variantoch Učebné plány pre 5. – 9. ročník základných škôl s vyučovaním ukrajinského jazyka.

Učebné plány gymnázia č. 3597/1990-20 boli upravené s platnosťou od 01. 09. 1996, alternatívne učebné plány pre **gymnázia s vyučovacím jazykom ukrajinským** k pôvodnému učebnému plánu platia od 01. 09. 1998. Učebné plány pre stredné odborné školy s vyučovacím jazykom ukrajinským boli schválené s platnosťou od 01. 09. 2004. Na školách s vyučovaním ukrajinského jazyka sa používajú Učebné texty z histórie Rusínov - Ukrajincov, od autora doc. Andreja Kováča. Počas školského roka sa nimi priebežne dopĺňa učivo dejepisu v priebehu 1.-3. ročníka a sú z nich aj spracované otázky z regionálnej histórie ako súčasť ústnej maturitnej skúšky z dejepisu.

h):

Podľa § 14, ods. 2, písm. c) zákona č. 596/2003 Z. z. o štátnej správe v školstve a školskej samospráve a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov je v Slovenskej republike zriadené Metodicko-pedagogické centrum so sídlom v Bratislave s piatimi alokovanými pracoviskami v Bratislave, Banskej Bystrici, Prešove a v Trenčíne. Je to priamoriadená organizácia Ministerstva školstva Slovenskej republiky na výkon metodickej činnosti a na ďalšie vzdelávanie pedagogických a nepedagogických zamestnancov. V ich pôsobnosti sú školy a školské zariadenia v zriaďovateľskej pôsobnosti samosprávnych miest, obcí a krajov, tiež krajských školských úradov v Slovenskej republike. Napr. alokované pracovisko Metodicko-pedagogického centra v Prešove:

- vykonáva ďalšie vzdelávanie pedagogických a nepedagogických zamestnancov škôl a školských zariadení

- zabezpečuje odbornú-metodickú činnosť v oblasti ďalšieho vzdelávania pedagogických a nepedagogických zamestnancov
- vykonáva výskumnú a prieskumnú činnosť v oblasti ďalšieho vzdelávania pedagogických a nepedagogických zamestnancov
- vykonáva na základe poverenia Ministerstva školstva Slovenskej republiky celoslovenské kompetencie:
  - v oblasti odborného garantovania rómskej problematiky
  - v oblasti odborného garantovania ďalšieho vzdelávania učiteľov škôl na národnostných územiach (maďarské, ukrajinské, rusínske)

i):

Poradným orgánom ministra školstva Slovenskej republiky pri plnení úloh Ministerstva školstva Slovenskej republiky vyplývajúcich z Programového vyhlásenia vlády Slovenskej republiky na roky 2006 až 2010 v oblasti výchovy a vzdelávania v školách a školských zariadeniach, ich riadenia, financovania a v oblasti výkonu štátnej správy v regionálnom školstve je Rada pre národnostné školstvo. V Slovenskej republike je tiež zriadená Rada vlády Slovenskej republiky pre národnostné menšiny a etnické skupiny.

článok 9 – Súdnictvo

Vybrané ustanovenia:

1. *Zmluvné strany sa zaväzujú v súdnych obvodoch, v ktorých počet užívateľov regionálnych alebo menšinových jazykov sídliačich na tomto území odôvodňuje prijatie nižšie uvedených opatrení, podľa situácie jednotlivých jazykov a za podmienky, že využitie možností uvedených v tomto odseku nebude sudca pokladať za prekážku riadneho výkonu súdnictva,*

a) *v trestnom konaní:*

*ii zaručiť obžalovanému právo používať jeho regionálny alebo menšinový jazyk, a/alebo
iii zabezpečiť, aby sa žiadosti a dôkazy, písomné alebo ústne, nepokladali za neprijateľné len z dôvodu, že boli predložené v regionálnom alebo menšinovom jazyku, a/alebo*

b) *v občianskom konaní:*

*ii umožniť, kedykoľvek strana vystupuje pred súdom, aby mohla použiť svoj regionálny alebo menšinový jazyk, a to bez vzniku dodatočných nákladov pre túto stranu, a/alebo
iii umožniť predloženie dokumentov a dôkazov v regionálnych alebo menšinových jazykoch, v prípade potreby využitím tlmočníkov alebo prostredníctvom prekladov*

c) *v konaní pred súdmi v správnych veciach:*

ii umožniť, kedykoľvek je strana povinná vystúpiť osobne pred súdom, aby mohla použiť svoj regionálny alebo menšinový jazyk, a to bez vzniku dodatočných nákladov pre túto stranu, a/alebo

iii umožniť predloženie dokladov a dôkazov v regionálnych alebo menšinových jazykoch, v prípade potreby využitím tlmočníkov alebo prostredníctvom prekladov,

d) *prijatť opatrenia, ktoré zabezpečia, že uplatnenie písmena b) bodov i, ii a písmena c) bodov i, ii a každé potrebné využitie tlmočníkov a prekladov nebude mať za následok vznik dodatočných nákladov dotknutých osôb*

3. Zmluvné strany sa zaväzujú sprístupniť v regionálnych alebo menšinových jazykoch najdôležitejšie vnútroštátne právne predpisy a tie, ktoré sa dotýkajú osôb používajúcich tieto jazyky, ak predmetné texty neboli sprístupnené inak.

Opatrenia prijaté na implementáciu týchto ustanovení charty:

Platný právny poriadok v súlade s článkom 47 Ústavy Slovenskej republiky ide v otázke zabezpečenia používania regionálneho alebo menšinového jazyka v konaní pred súdmi nad rámec vybraných ustanovení charty. Súčasné znenie legislatívy Slovenskej republiky zodpovedá obsahu záväzkov Slovenskej republiky prijatých v charte a preto nie je nutné legislatívu upravovať. Relevantná platná a účinná legislatíva v praxi nepredstavuje obmedzenie práva používať regionálny alebo menšinový jazyk v rámci súdnych konaní. Ministerstvu spravodlivosti Slovenskej republiky nie sú z činnosti súdov známe prípady neúspešného odvolávania sa účastníka konania na právo používať regionálny alebo menšinový jazyk. V prílohe sa predkladá tabuľka o uplatňovaní príslušných ustanovení Občianskeho súdneho poriadku a Trestného poriadku súdmi Slovenskej republiky.

Odsek 1

a), ii):

V prípade trestného konania je relevantným zákon č. 301/2005 Z.z. Trestný poriadok, ktorý je účinný od 1. 1. 2006. Platnosť a následná aplikácia Trestného poriadku sa vzťahuje na územie celej Slovenskej republiky. Právo používať materinský jazyk v konaní pred súdom je upravené v základných zásadách Trestného poriadku v ust. § 2 ods. 20 Trestného poriadku: „Ak obvinený, jeho zákonný zástupca, poškodený, zúčastnená osoba alebo svedok vyhlási, že neovláda jazyk, v ktorom sa konanie vedie, má právo na tlmočníka a prekladateľa.“

Podľa § 28 ods. 1 Trestného poriadku: „Ak je potrebné pretlmočiť obsah výpovede alebo ak osoba uvedená v § 2 ods. 20 vyhlási, že nerozumie jazyku, v ktorom sa konanie vedie, alebo nehovorí týmto jazykom, priberie sa tlmočník opatrením. Tlmočníkom môže byť výnimočne aj zapisovateľ.“

Podľa ust. § 28 ods. 3 Trestného poriadku: „Ak je potrebné preložiť zápisnicu o výpovedi alebo inú písomnosť, priberie sa prekladateľ opatrením. Ustanovenie odseku 2 sa použije primerane.“

Pre trestné konanie je typické, že trestná vec je predložená súdu na konanie a rozhodnutie po vykonanom prípravnom konaní, teda ak obvinený, poškodený alebo svedkovia v prípravnom konaní vyhlásia, že neovládajú jazyk, v ktorom sa konanie vedie, už v prípravnom konaní je pribratý tlmočník, pričom tento vystupuje aj pred súdom. Ak sa až pred súdom zistí, že tu vystupuje osoba, ktorá neovláda jazyk, v ktorom sa vedie konanie, súd do konania priberie tlmočníka. Citované ustanovenia Trestného poriadku sa vzťahujú na všetky osoby zúčastnené na konaní, teda nielen na obvineného, obžalovaného, zúčastnenú osobu, poškodeného, ale aj svedka, pokiaľ vyhlásia, že nerozumejú jazyku, v ktorom sa konanie vedie. Súdy v trestných veciach dodržiavajú relevantné ustanovenia Trestného poriadku a na požiadanie obvineného alebo účastníka konania vo veci priberú do konania tlmočníka.

iii):

Podľa § 28 ods. 1 Trestného poriadku: „Ak je potrebné pretlmočiť obsah výpovede alebo ak osoba uvedená v § 2 ods. 20 vyhlási, že nerozumie jazyku, v ktorom sa konanie vedie, alebo

nehovorí týmto jazykom, priberie sa tlmočník opatrením. Tlmočníkom môže byť výnimočne aj zapisovateľ.“ Trovy súvisiace s pribratím tlmočníka znáša štát. Je preto samozrejmosťou, že z uplatnenia tohto práva nevznikajú týmto osobám dodatočné náklady.

Listinné dôkazy, ktoré svojím obsahom dokazujú alebo vyvracajú dokazovanú skutočnosť vzťahujúcu sa na trestný čin alebo na obvineného a sú v regionálnom alebo menšinovom jazyku, sú v súlade s §28 ods. 1 Trestného poriadku preložené.

b) ii):

Vo vzťahu k týmto záväzkom je relevantným právnym predpisom zákon č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov (v ďalšom texte „Občiansky súdny poriadok“). Podľa § 18 Občianskeho súdneho poriadku: „Účastníci majú v občianskom súdnom konaní rovnaké postavenie. Majú právo konať pred súdom vo svojej materčine alebo v úradnom jazyku toho štátu, ktorému rozumejú. Súd je povinný zabezpečiť im rovnaké možnosti na uplatnenie ich práv.“

Podľa § 141 ods. 2 Občianskeho súdneho poriadku: „Trovy dôkazov, ktoré nie sú kryté preddavkom, ako aj hotové výdavky ustanoveného zástupcu, ktorý nie je advokátom, a trovy spojené s tým, že účastník koná vo svojej materčine, platí štát.“

Z praxe súdov vyplýva, že v občianskom súdnom konaní sudca väčšinou až na prvom pojednávaní zistí, že účastník slabo ovláda slovenský jazyk, preto uznesením priberie do konania tlmočníka, pojednávanie odročí a na ďalšie pojednávanie predvolá aj tlmočníka a po vykonaní tlmočnickeho úkonu vyúčtuje odmenu tlmočníka. Sú aj také prípady, kedy účastník ešte pred začatím pojednávania písomne oznámi súdu, že neovláda slovenský jazyk a žiada do konania pribrať tlmočníka. Vtedy súd väčšinou vydá uznesenie o pribratí tlmočníka. Z uvedeného vyplýva, že s praktickou aplikáciou uvedeného záväzku nevznikajú v Slovenskej republike žiadne ťažkosti.

iii):

Platný právny poriadok Slovenskej republiky umožňuje predkladať doklady a dôkazy v regionálnych a menšinových jazykoch bez vzniku dodatočných nákladov pre tieto strany, čím tak plne rešpektuje predmetné ustanovenie charty.

c) , ii):

Ustanovenia týkajúce sa konania pred súdmi v správnych veciach sú integrálnou súčasťou Občianskeho súdneho poriadku, v ktorého rámci sú osobitné normy týkajúce sa tejto právnej oblasti upravené v V. časti Občianskeho súdneho poriadku. Z toho vyplýva, že všeobecné ustanovenia Občianskeho súdneho poriadku vrátane práva konať pred súdom vo svojej materčine sa analogicky vzťahujú aj na konanie pred súdmi v správnych veciach.

iii):

Platný právny poriadok umožňuje rovnako ako v občianskom súdnom konaní aj v konaní pred súdmi v správnych veciach predkladať doklady a dôkazy v regionálnych a menšinových jazykoch bez vzniku dodatočných nákladov pre tieto strany, čím tak plne rešpektuje predmetné ustanovenie charty.

d):

Trovy tlmočenia, resp. prekladov súvisiacich s využitím práva strany použiť pred súdom v občianskoprávnom konaní a v konaní pred súdom v správnych veciach regionálny alebo menšinový jazyk znáša štát.

Odsek 3:

Do rusínskeho jazyka zatiaľ neboli preložené právne predpisy týkajúce sa osôb, ktoré sú príslušníkmi národnostných menšín.

článok 10 – Správne orgány a verejné služby

Vybrané ustanovenia:

1. V správnych celkoch štátu, kde počet užívateľov regionálnych alebo menšinových jazykov sídliačich na tomto území odôvodňuje prijatie nižšie uvedených opatrení, a podľa situácie každého z jazykov sa zmluvné strany zaväzujú, ak je to možné,

a) iii zabezpečiť, aby užívatelia regionálnych alebo menšinových jazykov mohli predložiť ústne alebo písomne žiadosti, ako aj dostať odpoveď v týchto jazykoch

iv) zabezpečiť, aby užívatelia regionálnych alebo menšinových jazykov mohli predložiť ústne alebo písomné žiadosti v týchto jazykoch

2. Čo sa týka miestnych a regionálnych orgánov, na území, kde sídli taký počet užívateľov regionálnych alebo menšinových jazykov, ktorý odôvodňuje prijatie nižšie uvedených opatrení, zmluvné strany sa zaväzujú umožniť a/alebo podporiť

b) možnosť, aby užívatelia regionálnych alebo menšinových jazykov mohli predložiť ústne alebo písomné žiadosti v týchto jazykoch

c) uverejnenie úradných dokumentov regionálnych orgánov takisto v príslušných regionálnych alebo v menšinových jazykoch,

d) uverejnenie úradných dokumentov miestnych orgánov takisto v regionálnych alebo menšinových jazykoch

f) používanie regionálnych alebo menšinových jazykov na rokovaní miestnych orgánov, nevyklučujúc však tým použitie oficiálneho(ych) jazyka(ov) štátu

g) používanie alebo prevzatie tradičných a správnych miestnych názvov v regionálnych alebo menšinových jazykoch, a ak je to potrebné, spoločne s pomenovaním v oficiálnom(ych) jazyku(och)

3. S ohľadom na verejné služby poskytované správnymi orgánmi alebo inými osobami konajúcimi v ich mene sa zmluvné strany zaväzujú na územiach, kde sa používajú regionálne alebo menšinové jazyky, v súlade s postavením každého jazyka a ak je to možné:

c) umožniť užívateľom regionálnych alebo menšinových jazykov predložiť žiadosť v týchto jazykoch

4. Zmluvné strany sa zaväzujú na účel zabezpečenia ustanovení odsekov 1, 2 a 3, ktoré prijali, prijať jedno alebo viac nasledujúcich opatrení:

a) poskytovať požadovaný preklad alebo tlmočenie, ak sa požadujú

c) ak je to možné, vyhovieť žiadostiam zamestnancov verejných služieb ovládajúcich regionálny alebo menšinový jazyk byť vymenovaní na území, kde sa tento jazyk používa.

5. Zmluvné strany sa zaväzujú, na základe požiadavky dotknutých osôb, umožniť im používanie alebo prevzatie priezviska v regionálnych alebo menšinových jazykoch.

Opatrenie prijaté na implementáciu týchto ustanovení charty:

Odsek 1:

a), iii, iv:

Pravidlá používania jazyka menšiny aj v úradnom styku upravuje zákon č. 184/1999 Z.z. o používaní jazykov národnostných menšín. Používanie **rusínskeho a ukrajinského jazyka** v úradnom styku je možné v obciach, kde osoby patriace k rusínskej alebo ukrajinskej národnostnej menšine tvoria podľa posledného sčítania obyvateľov najmenej 20% obyvateľstva.

Orgán verejnej správy a jeho zamestnanci sú povinní používať v úradnom styku štátny jazyk a za podmienok ustanovených týmto zákonom a osobitnými zákonmi môžu použiť aj jazyk menšiny. Orgán verejnej správy v takejto obci je povinný vytvárať podmienky na používanie jazyka menšiny podľa zákona č. 184/1999 Z.z. o používaní jazykov národnostných menšín a osobitných zákonov. V súvislosti so zákonom č. 184/1999 Z.z. vydalo Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky – sekcia verejnej správy v Operatívnych pokynoch pre krajské a okresné úrady (vid'. str. 52)

Od 1. 10. 2007 je účinný zákon č. 254/2007 Z.z. o zrušení krajských úradov a o zmene a doplnení zákona č. 515/2003 Z.z. o krajských úradoch a obvodných úradoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení nálezů Ústavného súdu Slovenskej republiky č. 263/2006 Z.z. zrušené krajské úrady ako druhostupňové orgány miestnej štátnej správy v pôsobnosti ministerstva vnútra Slovenskej republiky. Nadobudnutím účinnosti tohto zákona zostalo 50 obvodných úradov ako prvostupňových orgánov miestnej štátnej správy.

V zmysle nariadenia vlády č. 221/1999 Z.z., ktorým sa vydáva zoznam obcí, v ktorých občania Slovenskej republiky patriaci k národnostnej menšine tvoria najmenej 20% obyvateľstva vyplýva, že na území Slovenskej republiky je **68 obcí, kde je možné používať rusínsky jazyk v úradnom styku a 18 obcí, kde je možné používať ukrajinský jazyk v úradnom styku.**

Odsek 2:

b):

Podľa ust. § 2 ods. 3 zákona č. 184/1999 Z.z. o používaní jazykov národnostných menšín občan Slovenskej republiky, ktorý je osobou patriacou k národnostnej menšine, má právo podávať písomné podania orgánu štátnej správy a orgánu územnej samosprávy (ďalej len „orgán verejnej správy“) v obci, kde osoby patriace k národnostnej menšine tvoria podľa posledného sčítania obyvateľov najmenej 20% obyvateľstva, aj v jazyku menšiny. Podľa nariadenia vlády č. 221/1999 Z.z., ktorým sa vydáva zoznam obcí, v ktorých občania

Slovenskej republiky patriaci k národnostnej menšine tvoria najmenej 20% obyvateľstva vyplýva, že na území Slovenskej republiky je 68 obcí, kde je možné používať rusínsky jazyk v úradnom styku a 18 obcí, kde je možné používať ukrajinský jazyk v úradnom styku. Orgán územnej samosprávy v týchto obciach poskytuje občanom úradné formuláre vydané v rozsahu jeho pôsobnosti v štátnom jazyku a na požiadanie aj v jazyku menšiny (§ 2 ods. 6 zákona č. 189/1999 Z.z. o používaní jazykov národnostných menšín).

c), d):

V obci, kde osoby patriace k národnostnej menšine tvoria podľa posledného sčítania obyvateľov najmenej 20% obyvateľstva, sa dôležité informácie, najmä výstražné, upozorňujúce a zdravotnícke, uvádzajú na miestach prístupných pre verejnosť okrem štátneho jazyka aj v jazyku menšiny. Orgán verejnej správy v rámci svojej pôsobnosti v takejto obci zabezpečuje na požiadanie informácie o všeobecne záväzných právnych predpisoch aj v jazyku menšiny.

Podľa zákona č. 211/2000 Z.z. o slobodnom prístupe k informáciám a o zmene a doplnení niektorých zákonov povinné osoby v zmysle tohto zákona v obciach vymedzených zákonom č. 184/1999 Z.z. o používaní jazykov národnostných menšín zverejnia informácie tohto zákona aj v jazyku národnostných menšín.

f):

Podľa ust. § 3 ods. 1 zákona č. 184/1999 Z.z. o používaní jazykov národnostných menšín sa rokovanie orgánu územnej samosprávy v obci, kde osoby patriace k národnostnej menšine tvoria podľa posledného sčítania obyvateľov najmenej 20% obyvateľstva, môže uskutočňovať aj v jazyku menšiny, ak s tým súhlasia všetci prítomní. V prípade **rusínskeho jazyka** sa to týka 68 obcí a v prípade **ukrajinského jazyka** 18 obcí.

Poslanec obecného zastupiteľstva v takejto obci má právo používať na rokovaní tohto orgánu jazyk menšiny. Tlmočenie zabezpečí obec. Kronika v takejto obci sa môže viesť aj v jazyku menšiny.

g):

Problematika uvádzania tradičných miestnych názvov v jazyku národnostných menšín je upravená v zákone č. 191/1994 Z.z. o označovaní obcí v jazyku národnostných menšín. Zákon uvádza, že „obce, v ktorých príslušníci národnostnej menšiny tvoria najmenej 20% obyvateľstva, sa označujú v jazyku národnostnej menšiny na samostatných dopravných značkách označujúcich začiatok a koniec obce“. Orgány miestnej štátnej správy úlohy splnili a v obciach, kde 20% jej obyvateľov tvoria príslušníci národnostnej menšiny, toto označenie tabuľami v príslušnom menšinovom jazyku je zabezpečené.

Podľa zákona č. 184/1999 Z.z. o používaní jazykov národnostných menšín (§4 ods. 1) obec, v ktorej 20% tvoria príslušníci národnostných menšín podľa posledného sčítania obyvateľov, môžu na svojom území označovať ulice a iné miestne geografické značenia aj v jazyku menšiny.

Odsek 3:

c):

Plnenie tohto záväzku charty je zabezpečené zákonom č. 184/1999 Z.z. o používaní jazykov národnostných menšín, konkrétne v § 2 ods. 3: „Občan Slovenskej republiky, ktorý je osobou patriacou k národnostnej menšine, má právo podávať písomné podania orgánu štátnej správy

a orgánu územnej samosprávy (ďalej len „orgán verejnej správy“) v obci podľa odseku 1 aj v jazyku menšiny. Orgán verejnej správy v obci podľa odseku 1 poskytne odpoveď okrem štátneho jazyka aj v jazyku menšiny s výnimkou verejných listín.“

Zákon č. 564/2001 Z.z. o verejnom ochrancovi práv v znení neskorších predpisov umožňuje podávateľom podnetov používať vo vzťahu k verejnému ochrancovi práv materinský jazyk. Ustanovenie § 11 ods. 2 tohto zákona uvádza: „Fyzické osoby môžu v styku s verejným ochrancom práv používať svoj materinský jazyk. Trovy tlmočného znáša štát. „Zákon o verejnom ochrancovi práv v súvislosti s používaním menšinových jazykov umožňuje vo vzťahu k verejnému ochrancovi práv používať tieto jazyky i mimo obvodov s 20% hranicou obyvateľstva hlásiaceho sa k národnostnej menšine.

V záujme zjednodušenia a urýchlenia preskúmania podnetov verejným ochrancom práv vypracovala Kancelária verejného ochrancu práv formulár na podanie podnetu, obsahujúci zákonom predpokladané obsahové náležitosti podnetu. Uvedený formulár bol následne preložený do všetkých jazykov národnostných menšín v Slovenskej republike vo vzťahu ku ktorým sa uplatňujú ratifikované ustanovenia charty, t. j. aj do jazyka rusínskeho alebo ukrajinského. Distribúciu formulárov na podanie podnetu kancelária zabezpečuje v rámci svojich realizovaných aktivít⁴ a súčasne sú zverejnené aj na internetovej stránke verejného ochrancu práv www.vop.gov.sk, kde je možné využiť elektronické zaslanie podnetu priamo po jeho vyplnení. Kancelária verejného ochrancu práv v prípade inojazyčného podania zabezpečuje aj preklad odpovede do jazyka, v ktorom bola žiadosť doručená, prípadne do iného, ak to bolo uvedené v žiadosti. Od roku 2002, kedy bol zvolený do funkcie prvý verejný ochranca práv v Slovenskej republike, mu bolo doručené 1 podanie v **rusínskom jazyku** a 1 podanie v **ukrajinskom jazyku**.

Odsek 4:

a):

Orgán verejnej správy v obci, kde osoby patriace k národnostnej menšine tvoria podľa posledného sčítania obyvateľov v obci najmenej 20% obyvateľstva, je povinný vytvárať podmienky na používanie jazyka menšiny podľa zákona č. 184/1999 Z.z. o používaní jazykov národnostných menšín a osobitných zákonov.

Podľa zákona č. 154/1994 Z.z. o matrikách (§13 ods. 4) „Pri ústnom oznámení narodenia je oznamovateľ povinný preukázať svoju totožnosť. Ak oznamovateľ ... urobí oznámenie v jazyku, ktorý matrikár neovláda, je potrebná prítomnosť tlmočníka, ak nejde o úradne ustanoveného tlmočníka, musí tlmočník zložiť do rúk matrikára, pred ktorým vykonáva tlmočnickú funkciu, sľub predpísaný osobitným predpisom. Údaje o tlmočení a tlmočníkovi sa vyznačia v knihe narodení“.

Preklad a tlmočenie v zariadeniach poskytujúcich verejné služby v praxi poskytujú zamestnanci, ktorí ovládajú menšinový jazyk a umožňujú klientom používať tento jazyk.

c):

Orgán verejnej správy v obci, kde osoby patriace k národnostnej menšine tvoria podľa posledného sčítania obyvateľov v obci najmenej 20% obyvateľstva, je povinný vytvárať

---

⁴ Napr. distribúciou formulárov do regionálnych pôsobísk verejného ochrancu práv v rámci Slovenskej republiky, v ktorých sú evidovaní obyvatelia, hlásiaci sa k národnostnej menšine a ktoré sú zriaďované z vlastnej iniciatívy verejného ochrancu práv

podmienky na používanie jazyka menšiny podľa zákona č. 184/1999 Z.z. o používaní jazykov národnostných menšín a osobitných zákonov. Zamestnanci uvedených zariadení spravidla ovládajú príslušný menšinový jazyk. Zamestnancom verejných služieb, ktorí ovládajú menšinový jazyk a požiadajú o vymenovanie alebo preradenie na územie, kde sa tento jazyk používa, je zvyčajne vyhovené.

Odsek 5:

Vo vzťahu k uvedenému záväzku sú relevantnými právnymi predpismi zákon č. 300/1993 Z.z. o mene a priezvisku v znení neskorších predpisov a zákon č. 154/1994 Z.z. o matrikách v znení neskorších predpisov.

Podľa zákona č. 300/1993 Z.z. o mene a priezvisku v znení neskorších predpisov každý musí mať priezvisko. Štátny občan Slovenskej republiky po narodení nadobúda spoločné priezvisko rodičov, alebo ak majú priezviská rôzne, nadobúda priezvisko jedného z nich určené dohodou pri uzavretí manželstva, prípadne, ak rodičia nie sú spolu zosobášení a majú rôzne priezviská, nadobúda priezvisko podľa dohody rodičov. Dohodou možno určiť iba priezvisko, ktoré v čase, keď k dohode došlo, má jeden z rodičov. Štátny občan Slovenskej republiky používa v úradnom styku priezvisko, ktoré nadobudol podľa tohto zákona, podľa predchádzajúcich právnych predpisov alebo pri uzavretí manželstva v tvare a poradí uvedenom v matrike v knihe narodení alebo v knihe manželstiev.

Podľa zákona č. 154/1994 Z.z. o matrikách (§16) ženské priezvisko osoby inej ako slovenskej národnosti sa zapíše bez koncovky slovenského prechýľovania,

- a) ak o to požiadajú rodičia pri zápise priezviska ich dieťaťa ženského pohlavia do knihy narodení podľa § 1 ods. 1 alebo osvojiteľa podľa osobitného predpisu
- b) ak o to požiadá žena pri zápise uzavretia manželstva do knihy manželstiev podľa § 14
- c) ak o to požiadá žena v súvislosti so zápisom rozhodnutia o zmene priezviska podľa osobitného zákona

V rodnom liste alebo sobášnom liste ženy, ktorej sa tento úradný výpis týka, sa jej priezvisko uvedie bez koncovky slovenského prechýľovania, ak o to písomne požiadá, o tejto skutočnosti sa v matrike urobí záznam. Všetky ďalšie úradné výpisy a potvrdenia o údajoch zapísaných v matrike sa vyhotovia s takýmto tvarom priezviska. Písomná žiadosť podľa prvej vety sa založí do zbierky listín (§19 ods. 6 zákona č. 154/1994 Z.z. o matrikách v znení neskorších predpisov).

Na zapísanie zmeny tvaru mena a priezviska podľa § 19 ods. 3, 4 a 6 v úradnom výpise sa nevzťahujú ustanovenia osobitného zákona o zmene mena priezviska a tento úkon nepodlieha poplatkovej povinnosti podľa osobitného zákona.

Mená a priezviská sa zapisujú do matriky a úradného výpisu z nej latinkou (§36 zákona č. 154/1994 Z.z. o matrikách v znení neskorších predpisov).

článok 11 – Médiá

Vybrané ustanovenia:

1. *Zmluvné strany sa zaväzujú pre užívateľov regionálnych alebo menšinových jazykov na územiach, kde sa tieto jazyky používajú, a podľa situácie každého z jazykov v rozsahu, v akom*

sú verejné orgány priamo alebo nepriamo kompetentné, majú právomoci alebo zohrávajú v tejto oblasti nejakú úlohu, rešpektujúc pritom zásady nezávislosti a samostatnosti médií,

a) ak rozhlas a televízia plnia úlohu verejnoprávných médií:

iii prijať vhodné opatrenia, aby prevádzkovatelia ponúkali programy v regionálnych alebo menšinových jazykoch

b) ii podporovať a/alebo uľahčiť pravidelné vysielanie rozhlasových programov v regionálnych alebo menšinových jazykoch

c) ii podporovať a/alebo uľahčiť pravidelné vysielanie televíznych programov v regionálnych alebo menšinových jazykoch

d) podporovať a/alebo uľahčiť výrobu a šírenie zvukových a audiovizuálnych diel v regionálnych a menšinových jazykoch

e) i podporovať a/alebo uľahčiť založenie a/alebo udržanie aspoň jedného denníka v regionálnych alebo menšinových jazykoch

f) ii uplatňovať existujúce opatrenia o finančnej podpore tiež na výrobu audiovizuálnych diel v regionálnych alebo menšinových jazykoch,

2. Zmluvné strany sa zaväzujú zaručiť slobodu priameho prijmu rozhlasových alebo televíznych vysielaní susedných krajín v jazyku, ktorý sa používa v rovnakej alebo blízkej podobe regionálneho alebo menšinového jazyka a nebrániť prenosu rozhlasových a televíznych vysielaní zo susedných krajín v uvedenom jazyku. Ďalej sa zaväzujú zabezpečiť, aby sa nevyskytli žiadne obmedzenia slobody prejavu a voľného obehu informácií v tlači používajúcej jazyk v identickej podobe alebo v podobe blízkej regionálnemu alebo menšinovému jazyku. Výkon uvedenej slobody, pretože obsahuje povinnosti a zodpovednosti, môže podliehať istým formalitám, podmienkam, obmedzeniam alebo sankciám, ktoré stanovuje zákon a sú nevyhnutné v demokratickej spoločnosti v záujme národnej bezpečnosti, územnej celistvosti alebo verejného poriadku na predchádzanie neporiadku a na prevenciu zločinnosti, ochranu zdravia a morálky, ochranu povesti alebo práv iných, zabránenie šírenia dôverných informácií alebo na udržanie autority a nestrannosti súdництва.

3. Zmluvné strany sa zaväzujú zabezpečiť, aby záujmy užívateľov regionálnych alebo menšinových jazykov boli zastúpené alebo aspoň zohľadnené v orgánoch, ktoré možno vytvoriť v súlade so zákonom na účel zaručenia slobody a plurality médií.

Opatrenia prijaté na implementáciu ustanovení charty:

Odsek 1:

a) iii:

Vo vzťahu k vysielaniu v menšinových jazykoch vo verejnoprávných médiách v Slovenskej republike sú relevantnými právnymi predpismi zákon č. 16/2004 Z. z. o Slovenskej televízii v znení neskorších predpisov a zákon č. 619/2003 Z. z. o Slovenskom rozhlase v znení neskorších predpisov. Tieto právne predpisy vo svojich ustanoveniach zaručujú vysielanie obsahovo a regionálne vyvážených programov v jazykoch národnostných menšín a etnických skupín žijúcich na území Slovenskej republiky; na zabezpečenie výroby a vysielania

programov pre národnostné menšiny a etnické skupiny môžu zriaďovať verejnoprávne médiá samostatné organizačné zložky. V mediálnej oblasti sú na báze verejnoprávnej televízie a rozhlasu utvorené veľmi dobré podmienky pre aplikáciu vybraných ustanovení Európskej charty regionálnych alebo menšinových jazykov, ktoré sú porovnateľné so štandardmi členských štátov EÚ.

Slovenský rozhlas ako verejnoprávna národná, nezávislá, informačná, kultúrna a vzdelávacia inštitúcia poskytuje službu verejnosti v oblasti rozhlasového vysielania. Medzi hlavné činnosti Slovenského rozhlasu patrí vysielanie väčšinového podielu vo verejnom záujme, ktorého neoddeliteľnou súčasťou je aj vysielanie obsahovo a regionálne vyvážených programov v menšinových jazykoch. Slovenský rozhlas týmto plní svoje poslanie rozvíjať kultúrnu identitu všetkých obyvateľov Slovenskej republiky.

Programy pre národnostné menšiny a etnické skupiny žijúce na území Slovenskej republiky Slovenský rozhlas vysiela na okruhu **Rádio Patria**. Časová štruktúra vysielania rešpektuje výsledky sčítania obyvateľstva, to znamená počty príslušníkov menšín. Rádio Patria – Redakcia národno-etnického vysielania zastrešuje aj vysielanie v rusínskom a ukrajinskom jazyku.

Podľa novej vysielacej štruktúry Slovenského rozhlasu, platnej od 1. 2. 2007, Rádio Patria prešlo veľkou zmenou. Stalo sa rádiom všetkých národnostných programov nie len organizačne, ale aj programovo, keďže programy v jednotlivých menšinových jazykoch sa vysielať z jednej stanice. Pred touto zmenou sa totiž relácie Národnostného a etnického vysielania v Košiciach šírili signálom Rádia Regina, s ktorým boli rôznymi technickými riešeniami poprepájané.

Z podnetu Ministerstva kultúry Slovenskej republiky bol na rokovanie vlády Slovenskej republiky predložený návrh na vyčlenenie rozpočtových prostriedkov na Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky s účelovým určením pre Slovenský rozhlas na rok 2007. V záujme plnenia vyššie uvedených úloh a poslania Slovenského rozhlasu vláda Slovenskej republiky v októbri 2007 rozhodla vyčleniť rozpočtové prostriedky pre Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky s účelovým určením pre Slovenský rozhlas na zabezpečenie vysielania programov v jazykoch národnostných menšín a etnických skupín žijúcich na území Slovenskej republiky vo výške 45 400 000,-Sk.

V roku 2006 bolo na okruhu Rádia Patria odvysielaných 376 hodín **v rusínskom jazyku**, čo predstavuje 9,7% celkového objemu vysielania vo všetkých menšinových jazykoch.

V **ukrajinskom jazyku** bolo na okruhu Rádia Patria v roku 2006 odvysielaných 394 hodín, čo predstavuje 10,2% celkového objemu vysielania vo všetkých menšinových jazykoch. Rozhlasové vysielanie obsahovo i tematicky približuje život a problematiku rusínskej a ukrajinskej národnostnej menšiny

V súčasnej programovej štruktúre Redakcie národno-etnického vysielania mierne vzrástli spravodajsko-publicistické programy v rusínskom a ukrajinskom jazyku.

Rozhlasové vysielanie obsahovo i tematicky približuje život a problematiku rusínskej a ukrajinskej národnostnej menšiny. K ich prioritám patria analytické a beletristické žánre publicistiky, hudobné programy, programy pre mladých, literárno-dramatické či umelecké relácie. Nechýbajú rekreatívne typy programov i populárny Koncert jubilantom. Svoj stály

priestor majú duchovné programy vrátane liturgií. Rusínske a ukrajinské vysielanie vysielajú striedavo v pracovné dni od 9,00 do 10,00 hod. (Rádio noviny: od 9,00 do 9,30 hod., Hudba národnosti: 9,30-10,00 hod.), v sobotu od 15,00-19,00 hod. (Hudobné pozdravy: od 15,00 do 17,00 hod., Rádio mladých + rozprávka: od 17,00 do 18,30 hod., Literárne okienka/Korene/Podoby života: od 18,30 – 19,00 hod.) a v nedeľu od 15,00 hod. do 20,00 hod. (od 15,00 do 17,00 hod.: Hudobné pozdravy, od 17,00 do 18,00 hod. Rádio magazín, od 18,00 hod. do 18,45 hod. Od dediny k dedine/Kmotrovci/Dedina hrá, spieva, dumu dumá/Z rozhlasového archívu ..., od 18,45 hod. do 20 hod.: Liturgia pravoslávnej cirkvi/gréckokatolíckej/alebo Dedina hrá/dumu dumá/Od dediny k dedine (Repríza) + Hitparády.

Radio Patria je možné naladiť na stredných vlnách na nasledujúcich vysielateľoch: Nitra 1098 kHz, Rimavská Sobota 1017 kHz, Prešov 702 kHz.

Slovenská televízia vysielala v roku 2006 **Rusínsky národnostný magazín** v rozsahu 7,73 hod., čo predstavuje 3,54% celkového objemu vysielania v menšinových jazykoch v Slovenskej televízii.

Ukrajinský národnostný magazín vysielala Slovenská televízia v roku 2006 v rozsahu 8,3 hod., čo predstavuje 3,8% celkového objemu vysielania o všetkých menšinových jazykoch v Slovenskej televízii.

b) ii:

Ústava Slovenskej republiky v článku 34 ods. 1 uvádza, že „občanom tvoriacim v Slovenskej republike národnostné menšiny alebo etnické skupiny sa zaručuje všestranný rozvoj, najmä právo spoločne s inými príslušníkmi menšiny alebo skupiny rozvíjať vlastnú kultúru, právo rozširovať a prijímať informácie v ich materinskom jazyku, združovať sa v národnostných združeniach, zakladať a udržiavať vzdelávacie a kultúrne inštitúcie.“

Zákon č. 308/2000 Z. z. o vysielaní a retransmisii a o zmene zákona č. 195/2000 Z. z. o telekomunikáciách v znení neskorších predpisov zaručuje právo vysielateľ slobodne a nezávisle aj v jazykoch národnostných menšín. Do ich obsahu, do ich obsahu možno zasahovať iba na základe zákona a v jeho medziach. Takisto tento zákon umožňuje prevádzkovateľovi retransmisie vykonávať slobodne a nezávisle retransmisiu programových služieb. Obmedzenie retransmisie programových služieb je možné len na základe zákona a v jeho medziach.

Na území Slovenskej republiky je možné prijímať rádiový signál početných rozhlasových staníc (verejnoprávnych i súkromných) zo susediacich štátov. Rada pre vysielanie a retransmisiu nedisponuje údajmi koľko držiteľov licencie vysielajú v rusínskom jazyku a ukrajinskom jazyku.

c) ii:

V Slovenskej republike vysielajú v súčasnosti 116 držiteľov licencie na televízne vysielanie. Rada pre vysielanie a retransmisiu nedisponuje údajmi koľko držiteľov licencie vysielajú v rusínskom a ukrajinskom jazyku.

Podľa štatistických zistení približne 33% domácností v rámci ponuky programových služieb prijíma retransmisiu programových služieb z tzv. materských krajín. Na území Slovenskej

republiky je možné prijímať televízny signál početných televíznych staníc (verejnoprávnych i súkromných) zo susediacich štátov. V zmysle zákona o vysielaní a retransmisii je možný prenos vysielania aj na južnom či východnom Slovensku. Tento spôsob vysielania ale nie je evidovateľný, ak je vysielaný cez satelit.

d):

Okrem vyššie uvedených právnych predpisov týkajúcich sa mediálnej oblasti sú relevantnými vo vzťahu k implemetácii tohto záväzku aj zákon č. 220/2007 Z.z. o digitálnom vysielaní programových služieb a poskytovaní iných obsahových služieb prostredníctvom digitálneho prenosu a o zmene a doplnení niektorých zákonov (zákon o digitálnom vysielaní), účinný od 31.5.2007. Zákon liberalizuje autorizačnú schému pre televízne a rozhlasové vysielanie a vytvára priestor pre vznik nových platforiem poskytovania on-line služieb (napr. e-government, e-learning, e-culture a pod.). Rovnakým zákonom sa zriaďuje aj register služieb poskytovaných v digitálnom terestriálnom prostredí, založených na inom prístupe k obsahu než programová služba; register poskytovateľov obsahových služieb je alternatívou hot-line v zmysle odporúčania RE (2001) 8.

Od 1 . januára 2008 zákon 343/2007 Z. z. o podmienkach evidencie, verejného šírenia a uchovávaní audiovizuálnych diel, multimedialných diel a zvukových záznamov umeleckých výkonov a o zmene a doplnení niektorých zákonov (audiovizuálny zákon). Zákon podľa § 17 ods. 4 umožňuje s výnimkou predstavenia pre maloletých do 12 rokov v čase vhodnom pre týchto maloletých, uvádzať audiovizuálne dielo aj v pôvodnom jazyku, čo otvorilo väčší priestor pre šírenie audiovizuálnych diel aj v jazykoch národnostných menšín.

e) i:

Zákon č. 81/1966 Zb. o periodickej tlači a ostatných hromadných informačných prostriedkoch z znení neskorších predpisov ako všeobecný predpis neobmedzuje vydávanie periodickej tlače v jazyku národnostných menšín, na druhej strane však neobsahuje špeciálne ustanovenie o periodickej, či neperiodickej tlači národnostných menšín a etnických skupín.

Vydávanie periodickej a neperiodickej tlače v jazykoch národnostných menšín a etnických skupín je v Slovenskej republike podporované prostredníctvom štátnych dotácií – grantovým systémom Ministerstva kultúry Slovenskej republiky.

V oblasti **periodickej literatúry** sa prostredníctvom grantového programu ministerstva kultúry podporujú kultúrne stránky a prílohy novín a časopisov, ako aj periodiká v elektronickej verzii zamerané na kultúrny život národnostných menšín, ďalej literárne, umelecko-vedné a umelecko-kritické, študentské - univerzitné a vysokoškolské časopisy a detské časopisy.

Počet titulov a finančný objem podporených periodík v rusínskom jazyku:

Rok	Počet titulov	Výška podpory v Sk
2005	2	1 287 000
2006	5	1 731 000
2007	5	1 680 000

Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky finančne podporilo nasledovné periodiká v rusínskom jazyku: InfoRusín (v roku 2005 dotáciou v sume 787 000,-Sk, v roku 2006 v sume 800 000,-Sk a v roku 2007 dotáciou v sume 800 000,-Sk), Národné novinky (v roku 2006 dotáciou v sume 550 000,-Sk, v roku 2007 dotáciou v sume 500 000,-Sk), Pozdravliňa Rusyniv (v roku 2006 dotáciou v sume 50 000,-Sk, v roku 2007 dotáciou v sume 40 000,-Sk), Rusalka (v roku 2006 dotáciou v sume 50 000,-Sk a v roku 2007 dotáciou v sume 40 000,-Sk) a Rusín (v roku 2005 dotáciou v sume 500 000,-Sk, v roku 2006 dotáciou v sume 281 000,-Sk a v roku 2007 dotáciou v sume 300 000,-Sk) .

Počet titulov a finančný objem podporených periodík v ukrajinskom jazyku:

Rok	Počet titulov	Výška podpory v Sk
2005	3	1 356 000
2006	3	1 300 000
2007	3	1 430 000

Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky finančne podporilo nasledovné periodiká v ukrajinskom jazyku: Dukla (v roku 2005 dotáciou v sume 420 000,-Sk, v roku 2006 dotáciou v sume 400 000,-Sk a v roku 2007 dotáciou v sume 450 000,-Sk), Nové Žyt'ťa (v roku 2005 dotáciou v sume 610 000,-Sk, v roku 2006 dotáciou v sume 600 000,-Sk a v roku 2007 dotáciou v sume 650 000,-Sk) a Veselka (v roku 2005 dotáciou v sume 326 000,-Sk, v roku 2006 dotáciou v sume 300 000,-Sk a v roku 2007 dotáciou v sume 330 000,-Sk).

f) ii:

Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky vypracovalo efektívny, objektívny a transparentný postup poskytovania finančných prostriedkov z účelového transferu kapitoly ministerstva kultúry na kultúru jednotlivých národnostných menšín. Prostredníctvom grantového programu Ministerstva kultúry Slovenskej republiky sú pridelené jednotlivým národnostným menšinám účelovo viazané finančné prostriedky na kultúrne aktivity, periodickú a neperiodickú tlač. Tým sú zároveň splnené aj požiadavky na napĺňanie poslania a funkčnosti Európskej charty regionálnych alebo menšinových jazykov, pretože menšinám a etnickým skupinám je utvorený priestor pre rozvoj a používanie vlastného jazyka ako nosiča kultúrneho dedičstva a uchovania jazykovej identity.

V grantovom systéme Kultúra národnostných menšín pre rok 2008 došlo k významnému pokroku. Pre rok 2008 sa Ministerstvu kultúry Slovenskej republiky zvýšili finančné prostriedky na grantový program Kultúra národnostných menšín, sprehľadnilo a zjednodušilo postupy pri elektronickej registrácii, výrazne urýchlilo interný proces schvaľovania jednotlivých žiadostí, skrátilo termín vybavovania žiadostí od podania žiadostí až po pridelenie finančných prostriedkov jednotlivým žiadateľom o grantovú podporu, spracovalo detailnejšiu štruktúru programov ktorá zabezpečí koncepcnejšiu prípravu, spracovanie a prácu odborných komisií a tým pádom aj väčšiu spokojnosť uchádzačov sa o grantovú podporu, vylepšilo elektronický systém registrácie žiadostí – všetky formuláre sú už k dispozícii elektronicky, rozšírilo akceptovateľné položky v rozpočtoch, všetkým odborným grantovým komisiám bol pridelený špeciálny kód, na základe ktorého mali v čase obdobia dvoch mesiacov členovia jednotlivých komisií čas na štúdium projektov a ich rozhodovanie bolo na základe tejto novinky odbornejšie, koncepcnejšie a spravodlivejšie.

V roku 2007 bolo z účelového transferu kapitoly Ministerstva kultúry Slovenskej republiky poskytnutých na rusínsku menšinovú kultúru celkovo 5.273.000,-Sk.

Na ukrajinskú menšinovú kultúru bolo v roku 2007 z účelového transferu kapitoly Ministerstva kultúry poskytnutých celkovo 3.430.000,-Sk.

Odsek 2:

Na území Slovenskej republiky je možné prijímať televízny a rádiový signál početných televíznych a rozhlasových staníc (verejnoprávnych i súkromných) zo susediacich a ostatných štátov. V zmysle zákona o vysielaní a retransmisii je možný prenos vysielania na južnom či východnom Slovensku. Tento spôsob vysielania ale nie je evidovateľný, ak je vysielaný cez satelit. Okrem elektronických médií v Slovenskej republike vychádzajú každoročne početné tituly periodickej a neperiodickej tlače s finančnou podporou štátu. Prístup k zahraničnej literatúre nie je ničím obmedzený.

Odsek 3:

Schvaľovanie koncepcií a plánu vysielania je v pôsobnosti Rady Slovenskej televízie a Rozhlasovej rady, a to aj vo vzťahu k zabezpečeniu vysielania obsahovo a regionálne vyvážených programov v jazykoch národnostných menšín a etnických skupín. Vid' str. 64.

Pre úplnosť uvádzame, že všetky aktuálne otázky týkajúce sa menšinových jazykov vrátane mediálnej oblasti sú diskutované aj na úrovni Rady vlády pre národnostné menšiny a etnické skupiny.

článok 12 – Kultúrna činnosť a kultúrne zariadenia

Vybrané ustanovenia:

1. Vo vzťahu ku kultúrnym aktivitám a kultúrnym zariadeniam najmä ku knižniciam, k videotékam, ku kultúrnym centrom, k múzeám, archívom, akadémiám, divadlám a ku kinám, ako aj k literárnym dielam a ku kinematografickej produkcii, k ľudovému kultúrnemu prejavu, festivalom, ku kultúrnemu priemyslu vrátane, inter alia, použitia nových technológií zmluvné strany sa zaväzujú na územiach, kde sa uvedené jazyky používajú, v rozsahu, v akom sú verejné orgány kompetentné, majú právomoci alebo zohrávajú v tejto oblasti nejakú úlohu,

a) podporovať prejavy a aktivity charakteristické pre regionálne alebo menšinové jazyky, ako aj podporovať rozličné prístupy k dielam vytvoreným v týchto jazykoch

b) v rozličnej forme podporovať v iných jazykoch prístup k dielam vytvoreným v regionálnych alebo menšinových jazykoch napomáhaním a rozvojom prekladateľskej aktivity, dabingu, post-synchronizácie a výrobou titulkov,

c) podporovať v regionálnych alebo menšinových jazykoch prístup k dielam vytvoreným v iných jazykoch napomáhaním a rozvojom prekladateľskej aktivity, dabingu, post-synchronizácie a výrobou titulkov

d) zabezpečiť, aby organizácie zodpovedné za vyvíjanie a podporovanie rôznych foriem kultúrnych aktivít brali primeraný ohľad na začlenenie poznatkov a používanie regionálnych alebo menšinových jazykov a kultúr do aktivít, ktoré organizujú alebo ktoré podporujú

e) presadzovať opatrenia, aby organizácie zodpovedné za vyvíjanie a podporovanie kultúrnych aktivít mali k dispozícii personál dokonale ovládajúci príslušný regionálny alebo menšinový jazyk, ako aj jazyk(y) ostatných obyvateľov

f) podporovať priamu účasť zástupcov užívateľov daného regionálneho alebo menšinového jazyka pri vytváraní kultúrnych zariadení a plánovaní kultúrnych aktivít

g) napomáhať a/alebo uľahčiť vytvorenie jedného alebo viacerých orgánov poverených zbierať, archivovať a uvádzať alebo vydávať diela vytvorené v regionálnych alebo menšinových jazykoch

2. V oblastiach, kde sa tradične nepoužívajú regionálne alebo menšinové jazyky, zmluvné strany sa zaväzujú, ak na to oprávňuje počet užívateľov regionálneho alebo menšinového jazyka, umožniť, podporiť a/alebo zabezpečiť vhodné kultúrne aktivity alebo zariadenia podľa predchádzajúceho odseku.

3. Zmluvné strany sa zaväzujú pri uplatňovaní svojej kultúrnej politiky v zahraničí vytvoriť vhodný priestor aj regionálnym alebo menšinovým jazykom a ich kultúrnym prejavom.

Opatrenia prijaté na implementáciu ustanovení charty:

Odsek 1

a):

Slovenská republika prostredníctvom Ministerstva kultúry Slovenskej republiky podporuje vydávanie diel periodickej a neperiodickej literatúry v rusínskom jazyku.

V oblasti **periodickej literatúry** sa prostredníctvom grantového programu ministerstva kultúry podporujú kultúrne stránky a prílohy novín a časopisov, ako aj periodiká v elektronickej verzii zamerané na kultúrny život **rusínskej a ukrajinskej národnostnej menšiny**, ďalej literárne, umelecko-vedné a umelecko-kritické, študentské - univerzitné a vysokoškolské časopisy a detské časopisy. Rozdelenie finančnej podpory na živú kultúru, periodickú a neperiodickú tlač závisí od rozhodnutia rusínskej grantovej komisie. Podrobné informácie o počte titulov a finančnom objeme poskytnutom na periodiká v rusínskom a ukrajinskom jazyku sú uvedené v rámci článku 11 – Média.

Úlohou grantového programu v oblasti **neperiodickej literatúry** národnostných menšín je podporovať edičnú činnosť, vydateľské a publikačné aktivity posilňujúce identitu národnostných menšín prostredníctvom pôvodnej, krásnej, odbornej, vedeckej literatúry a prekladateľskej činnosti. Dotácia je tiež určená aj na vydanie zvukových nosičov národnostných autorov, predovšetkým na čiastočné krytie nákladov spojených s realizáciou CD nahrávok.

Počet titulov a finančný objem podporenej neperiodickej literatúry v rusínskom jazyku:

Rok	Počet titulov	Výška podpory v Sk
2005	5	375 000
2006	7	551 000
2007	8	514 000

Neperiodická tlač v rusínskom jazyku za rok 2007:

Názov organizácie	Názov publikácie	Pridelená suma	Navýšenia	Celková suma
Svetový kongres Rusínov	Rusíni Slovenska	100 000,-Sk		
Ján Čižmár	Sláva Isusu Christu do svadobného domu- multimediálny CD nosič. Príloha publikácie: Ľudová svadba Rusínov východného Slovenska	80 000,-Sk		
Marianna Železná	Studnica rusínskych ľudových piesní – Mamko moja, mamko ľuba	50 000,-Sk		
Rusín a Ľudové noviny	Slon na kýčere	50 000,-Sk		
Rusínska obroda na Slovensku	Jurajove príhody/ Jurkove príhody	50 000,-Sk		
Rusínska obroda na Slovensku	Spevy môjho rodu – profilové CD	50 000,-Sk		
Spolok rusínskych spisovateľov	Rusínsky literárny almanach na rok 2007	50 000,-Sk	34 000,-Sk	
Svetový kongres Rusínov	100 významných Rusínov očami súčasníkov (1. časť)	50 000,-Sk		
		480 000,-Sk	34 000,-Sk	514 000,-Sk

Počet titulov a finančný objem podporenej neperiodickej literatúry v ukrajinskom jazyku:

Rok	Počet titulov	Výška podpory v Sk
2005	2	170 000
2006	4	434 000
2007	4	265 000

Neperiodická tlač v ukrajinskom jazyku za rok 2007:

Názov organizácie	Názov publikácie	Pridelená suma	Navýšenia	Celková suma
Spoločnosť priateľov Múzea ukrajinsko-rusínskej kultúry vo Svidníku	Vedecký zborník Slovenského národného múzea – Múzea ukrajinskej kultúry	71 000,-Sk	30 000,-Sk	

	č. 24			
Spolok ukrajinských spisovateľov na Slovensku	Eliáš Galajda: Z vyhne času	50 000,-Sk	20 000,-Sk	
Spolok ukrajinských spisovateľov na Slovensku	Nad'a Varcholová: A dedina sťa maľované vajce (príprava publikácie do tlače – vyhotovenie tlačových predlôh)	49 000,-Sk		
Zväz Rusínov – Ukrajincov Slovenskej republiky	Eliáš Legdan: Epigramy- pre Vás a možno aj o Vás	45 000,-Sk		
		215 000,-Sk	50 000,-Sk	265 000,-Sk

Prejavy a charakteristiky rusínskeho jazyka sú podporované z Ministerstva kultúry Slovenskej republiky aj prostredníctvom rusínsko - ukrajinského národnostného divadla Alexandra Duchnoviča v Prešove a Múzea rusínskej kultúry v Prešove. Divadlo Alexandra Duchnoviča v Prešove vzniklo v roku 1945 ako Ukrajinské národné divadlo so sídlom v Prešove, k premenovaniu divadla prišlo v roku 1990. Divadlo Alexandra Duchnoviča je národnostným divadlom s dvomi umeleckými súbormi (činohrou a Poddukelským umeleckým ľudovým súborom - PULS), ktoré hrá v rusínskom a ukrajinskom jazyku.

Divadlo Alexandra Duchnoviča je jediným profesionálnym divadlom na svete, ktoré účinkuje v rusínskom jazyku. Svoju činnosť neobmedzuje iba na určitý región, ale vystupuje po celom Slovensku. Divadlo je v pôsobnosti vyššieho územného celku Prešov, ktorý zabezpečuje činnosť divadla. Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky v snahe podporovať a rozvíjať jeho činnosť každoročne podporuje divadelné predstavenia mimo svojej domovskej scény.

Podpora rusínsko - ukrajinského národnostného divadla Alexandra Duchnoviča v Prešove prostredníctvom Ministerstva kultúry Slovenskej republiky:

Rok	Výška podpory v Sk
2005	200 000
2006	155 000
2007	200 000

Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky v snahe vyjsť v ústrety rusínskej národnostnej menšine zriadilo v roku 2007 samostatné Múzeum rusínskej kultúry v Prešove, ktoré bude zbierať, archivovať a prezentovať výlučne artefakty rusínskej národnostnej menšiny. V prvom roku svojej činnosti dostalo rusínske múzeum z Ministerstva kultúry Slovenskej republiky podporu vo výške 1 600 000,-Sk na rozbeh svojej činnosti. Riaditeľka múzea je predstaviteľka rusínskej národnostnej menšiny. Toto najmladšie múzeum na Slovensku, vzniklo v januári 2007, má celoštátnu pôsobnosť. Toto dokumentačné, vedeckovýskumné a metodické pracovisko je zamerané na dejiny a kultúru rusínskeho etnika na Slovensku. Poslaním špecializovaného múzea je cieľavedomé získavanie, ochraňovanie, vedecké a

odborné spracovanie a sprístupňovanie múzejných zbierok, ktoré dokladajú vývin materiálnej a duchovnej kultúry Rusínov v Slovenskej republike.

b):

Prístup k tvorbe kultúrnych prejavov vytvorených v regionálnych alebo menšinových jazykoch sa uskutočňuje viacerými spôsobmi. Ide v prvom rade o preklady diel vytvorených v regionálnych alebo menšinových jazykoch do slovenského jazyka prostredníctvom grantovej podpory grantového programu Ministerstva kultúry Slovenskej republiky - Umenie, podprogramu zameraného na vydávanie prekladovej umeleckej literatúry a vydávanie prekladovej umenovednej a spoločenskovednej literatúry. Podpora prezentácie kultúry vytvorenej v regionálnych alebo menšinových jazykoch sa uskutočňuje aj prezentáciou divadelných hier v divadlách a výstavnou prezentáciou národnostných menšín v múzeách a galériách.

c):

Prístup k dielam vytvoreným v iných jazykoch ako v regionálnych alebo menšinových jazykoch sa zabezpečuje podporou a rozvojom prekladateľskej činnosti. Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky SR prostredníctvom svojho grantového programu každoročne vynakladá nemalú sumu na podporu vydavateľských a publikačných aktivít rusínskej národnostnej menšiny na vydávanie prekladov literatúry do rusínskeho jazyka. Vid' odpoveď 1. a).

Vláda Slovenskej republiky schválila v decembri 2006 Stratéziu rozvoja múzeí a galérií v Slovenskej republike do roku 2011, ktorú vypracovalo Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky. Ako prioritná úloha stratégie v oblasti menšinových kultúr je do roku 2010 zabezpečiť v múzeách a galériách zriaďovaných verejnou správou doplnenie textových informácií (popisov) o vystavovaných zbierkových predmetoch, ako aj ďalších informácií o výstave či expozícií okrem štátneho aj v anglickom jazyku a v prípade špecializovaných expozícií okrem štátneho a anglického jazyka aj v jazykoch národnostných menšín.

d):

Vláda Slovenskej republiky schválila v decembri 2006 Stratéziu rozvoja múzeí a galérií v Slovenskej republike do roku 2011, ktorú vypracovalo Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky. V koncepcii je zadefinovaná úloha do roku 2011 v úplnosti pripraviť a začať budovať reprezentatívne stále expozície prezentujúce dejiny a kultúru Slovenska, Slovákov, národnostných menšín a etnických skupín.

Slovenská republika sa prostredníctvom Ministerstva kultúry Slovenskej republiky neustále snaží o začleňovanie kultúrnych aktivít jednotlivých národnostných menšín do kultúrneho diania majoritnej spoločnosti. Každoročne Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky podporuje prostredníctvom svojho grantového programu viacero kultúrnych podujatí s výrazným zastúpením kultúrnych súborov národnostných menšín s cieľom podporovať projekty prezentácie národnostnej kultúry smerom k majorite a to z dôvodu rozvoja multikulturalizmu, potlačania rasizmu, xenofóbie a všetkých prejavov diskriminácie. Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky sa v roku 2007 zapojilo do Európskeho roku rovnakých príležitostí pre všetkých 2007 prostredníctvom mechanizmov fungujúcich v rámci grantového systému, respektíve grantových programov Kultúra národnostných menšín a Kultúra znevýhodnených skupín obyvateľstva a to hlavne podporou kultúrnych aktivít, ktoré napomáhajú vytvárať rovnosť príležitostí v oblasti kultúry a zlepšovať podmienky pre dostupnosť kultúry a tiež tvorbu menšinových kultúr.

Ďalším príkladom je podpora Poddukelského umeleckého súboru – PULS, ktorý pôsobí ako súčasť rusínsko - ukrajinského národnostného divadla Alexandra Duchnoviča v Prešove. Cieľom podpory z Ministerstva kultúry Slovenskej republiky je podporiť a rozvíjať národnostnú kultúru Rusínov žijúcich na Slovensku, či už podporou koncertov súboru PULS - Živá krása, ktorý prezentuje a propaguje rusínsky folklór alebo podporou prezentácie amatérskeho rusínskeho folklóru (súbory DUMA a DUKAT zo Sniny, ROLAND z Čirča a iné), ktorý zvyšuje pocit hrdosti Rusínov žijúcich mimo svojho pôvodného regiónu na svoju kultúru, odbúrava národnostné predsudky a vytvára priestor na spoluprácu s majoritnou spoločnosťou a s inými národnosťami ako sú maďarská a rómska, ktoré žijú v regióne východného Slovenska. Podpora Ministerstva kultúry Slovenskej republiky v roku 2007 predstavovala **pre oblasť živej kultúry rusínskej národnostnej menšiny** - pre 47 podporených projektov sumu 3 079 000,-Sk.

Podpora rusínskej národnostnej kultúry v roku 2007:

Rusínska menšina	Počet projektov	Sk
Živá kultúra	47	3 079 000
Periodická tlač	5	1 680 000
Neperiodická tlač	8	514 000
Spolu	60	5 273 000

Podpora Ministerstva kultúry Slovenskej republiky v roku 2007 predstavovala pre oblasť **živej kultúry ukrajinskej národnostnej menšiny** - pre 11 podporených projektov sumu 1 735 000.- Sk.

Podpora ukrajinskej národnostnej kultúry v roku 2007:

Ukrajinská menšina	Počet projektov	Sk
Živá kultúra	11	1 735 000
Periodická tlač	3	1 430 000
Neperiodická tlač	4	265 000
Spolu	18	3 430 000

e)

Všetky organizácie rozvíjajúce, pestujúce a prezentujúce národnostnú kultúru v Slovenskej republike, národnostné múzeá v správe Ministerstva kultúry Slovenskej republiky ale aj divadlá v správe jednotlivých samosprávnych krajov, vedú príslušníci príslušných národnostných menšín. Všetci zamestnanci samozrejme ovládajú príslušný jazyk národnostnej menšiny. Týka sa to aj rusínsko - ukrajinského národnostného divadla Alexandra Duchnoviča v Prešove a Múzea rusínskej kultúry v Prešove.

f):

Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky administratívne zabezpečuje činnosť 12 grantových komisií, každá národnostná menšina ma svoju vlastnú grantovú komisiu, ktorá pozostáva z príslušníkov uvedených národnostných menšín. Sú v nich zastúpení reprezentatívni zástupcovia všetkých regiónov a odborníci na všetky oblasti kultúry. Tieto

komisie, ako poradné orgány ministra kultúry, posudzujú z odborného hľadiska všetky žiadosti o dotácie príslušnej národnostnej menšiny a navrhujú výšku finančnej podpory. Zo svojich radov si hlasovaním volia predsedu komisie. Grantové komisie si zároveň každoročne stanovujú priority podpory kultúry jednotlivých národnostných menšín. Pracovník sekcie menšinových a regionálnych kultúr (pod uvedenú sekciu spadá grantový program Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky - Kultúra národnostných menšín) je len tajomníkom komisie, ktorý zabezpečuje organizačnú a administratívnu prípravu projektov na rokovanie komisie a nemá hlasovacie právo. Rusíni ako samostatná národnostná menšina majú samostatnú grantovú komisiu, pozostávajúcu z príslušníkov rusínskej národnostnej menšiny. Rovnako aj Ukrajinci ako samostatná národnostná menšina majú samostatnú grantovú komisiu, pozostávajúcu z príslušníkov ukrajinskej národnostnej menšiny, ktorá rozhoduje o výške finančných príspevkov pre jednotlivé projekty na základe priorit, ktoré si komisia pre ten-ktorý rok zvolí.

Podpora Ministerstva kultúry Slovenskej republiky na kultúrne aktivity rusínskej národnostnej menšiny:

Rok 2005	3 824 298,-Sk
Rok 2006	5 100 000,-Sk
Rok 2007	5 273 000,-Sk

V roku 2008 plánuje Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky vyčleniť na kultúrne aktivity rusínskej národnostnej menšiny sumu 5 350 000,-Sk.

Podpora Ministerstva kultúry Slovenskej republiky na kultúrne aktivity ukrajinskej národnostnej menšiny:

Rok 2005	2 754 000,- Sk
Rok 2006	3 564 000,- Sk
Rok 2007	3 430 000,- Sk

V roku 2008 plánuje Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky vyčleniť na kultúrne aktivity ukrajinskej národnostnej menšiny sumu 3 350 000,-Sk.

g):

Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky prostredníctvom svojich grantových programov každoročne podporuje mimovládne organizácie, ktorých úlohou je zhromažďovať, archivovať a publikovať práce v regionálnych alebo menšinových jazykoch. Najvýznamnejším je Fórum inštitút pre výskum menšín v Šamoríne, ktorý zbiera, archivuje a vydáva diela venované otázkam národnostných menšín na Slovensku. Jeho činnosť je každoročne podporovaná z Ministerstva kultúry SR. Fórum inštitút pre výskum menšín získal z Ministerstva kultúry Slovenskej republiky na podporu svojich projektov v roku 2003 - 880 000.- Sk, tak v roku 2007 až 3 535 000.- Sk. Základným poslaním inštitútu je výskum národnostných menšín žijúcich na území Slovenska. Fórum inštitút pre výskum menšín v Šamoríne každoročne vydáva analytickú ročenku „Národnostné menšiny na Slovensku“. Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky ďalej podporuje každoročne vedecké konferencie venované jednotlivým národnostným menšinám ako napr. v roku 2007 vedeckej konferencii ku chronológii histórie a kultúry Rusínov na Slovensku a rôznych literárnych seminárov pre jednotlivé národnostné menšiny. Na týchto seminároch ide o aktuálnu problematiku v kontexte ostatnej literatúry na Slovensku.

Odsek 2:

Na základe zákona č. 184/1999 Z. z. o používaní jazykov národnostných menšín, podľa § 2 citovaného zákona: ak občania Slovenskej republiky, ktorí sú osobami patriacimi k národnostnej menšine, tvoria podľa posledného sčítania obyvateľov v obci najmenej 20 % obyvateľstva, môžu v tejto obci používať v úradnom styku jazyk menšiny. Osoby patriace k národnostnej menšine majú právo podávať písomné podania orgánu štátnej správy a orgánu územnej samosprávy v obci podľa odseku 1 aj v jazyku menšiny. Orgán verejnej správy v obci podľa odseku 1 poskytne odpoveď okrem štátneho jazyka aj v jazyku menšiny s výnimkou verejných listín.

Podľa § 4 citovaného zákona: Obec môže na svojom území označovať ulice a iné miestne geografické značenia aj v jazyku menšiny, dôležité informácie, najmä výstražné, upozorňujúce a zdravotnícke, uvádzajú na miestach prístupných pre verejnosť okrem štátneho jazyka aj v jazyku menšiny.

Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky podporuje kultúru národnostných menšín prostredníctvom svojho grantového programu bez ohľadu na % zastúpenie danej menšiny v regióne. Grantovú podporu po splnení všetkých náležitostí môžu dostať aj občianske národnostné združenia a spolky na podporu svojich kultúrnych aktivít aj z regiónov, ktoré tradične nepoužívajú regionálne alebo menšinové jazyky. Rozhodujúcim kritériom pri schvaľovaní žiadosti je aktuálna potreba - opodstatnenosť a zdôvodniteľnosť rozvoja kultúrnych aktivít v tých regiónoch.

Odsek 3:

Aj keď v zriaďovateľskej pôsobnosti Ministerstva kultúry Slovenskej republiky nepôsobí rusínsko - ukrajinské národnostné divadlo Alexandra Duchnoviča v Prešove, Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky každoročne podporuje jeho činnosť s cieľom vytvoriť adekvátny priestor na prezentáciu rusínskeho jazyka a rusínskej kultúry. Z uvedeného vyhovelo požiadavkám rusínskej národnostnej menšiny a zriadilo v roku 2007 samostatné Múzeum rusínskej kultúry v Prešove.

Kultúra všetkých 12 národnostných menšín žijúcich na Slovensku je súčasťou hmotného a nehmotného kultúrneho bohatstva Slovenskej republiky a z tohto pohľadu pristupuje Slovenská republika k prezentácii týchto kultúr ako doma tak aj v zahraničí, či už v propagujúcich turistických materiáloch alebo vysielaním na prezentácie do zahraničia.

Významná forma prezentácie rusínskej ľudovej kultúry - folklóru ja aj formou jeho začleňovania do programov vystúpení slovenských folklórnych súborov.

článok 13 – Ekonomický a sociálny život

Vybrané ustanovenia:

1. Vo vzťahu k ekonomickým a sociálnym aktivitám sa zmluvné strany zaväzujú, na celom svojom území:

a) vylúčiť zo svojho právneho poriadku všetky ustanovenia, ktoré bezdôvodne zakazujú alebo obmedzujú používanie regionálnych alebo menšinových jazykov v dokumentoch týkajúcich sa ekonomického alebo sociálneho života, najmä v pracovných zmluvách a v technických dokumentoch, ako sú návody na používanie výrobkov alebo zariadení

b) zakázať uvádzanie klauzúl vylučujúcich alebo obmedzujúcich používanie regionálnych alebo menšinových jazykov v interných predpisoch podnikov v osobných spisoch, aspoň medzi užívateľmi rovnakého jazyka

c) postaviť sa proti postupom, ktoré smerujú k odradeniu od používania regionálnych alebo menšinových jazykov v oblasti ekonomických a sociálnych aktivít

2. Vo vzťahu k ekonomickým a sociálnym aktivitám sa zmluvné strany zaväzujú, pokiaľ sú verejné orgány k tomu kompetentné na územiach, kde sa používajú regionálne alebo menšinové jazyky, a ak je to možné:

c) zabezpečiť, aby zariadenia sociálnej starostlivosti ako nemocnice, domovy dôchodcov a útulky poskytovali možnosť prijatia a opatrovania vo vlastnom jazyku tých osôb, ktoré používajú regionálny alebo menšinový jazyk, pokiaľ tieto potrebujú opateru zo zdravotných dôvodov, z dôvodu vysokého veku alebo z iných dôvodov.

Opatrenia prijaté na implementáciu ustanovení charty:

Odsek 1:

a)

Podľa § 1 ods. 4 Zákonníka práce ak Zákonník práce v prvej časti neustanovuje inak, vzťahuje sa na tieto právne vzťahy Občiansky zákonník. To znamená, že pre niektoré ustanovenia prvej časti Zákonníka práce (napr. právne úkony) platí subsidiárna pôsobnosť Občianskeho zákonníka, ak nie je v Zákonníku práce uvedené inak.

Podľa § 8 ods. 2 zákona č. 270/1995 o štátnom jazyku v znení neskorších zmien písomné právne úkony v pracovnoprávnom vzťahu alebo v obdobnom pracovnom vzťahu sa vyhotovujú v štátnom jazyku. Takýmto právnym úkonom je napríklad pracovná zmluva, ktorá sa uzatvára medzi účastníkmi pracovnoprávneho vzťahu. Zákonník práce výslovne neobsahuje také ustanovenia, ktoré by zakazovali alebo vylučovali možnosť, aby takáto zmluva bola vyhotovená aj napr. v menšinovom jazyku, ak sa na tom účastníci pracovnoprávneho vzťahu dohodnú. To isté platí aj v prípade ďalších právnych úkonov ako je dohoda o zmene pracovnej zmluvy, dohoda o skončení pracovného pomeru, výpoveď, dohoda o hmotnej zodpovednosti a pod.

Zákon č. 312/2001 Z. z. o štátnej službe a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o štátnej službe“) neobsahuje osobitné ustanovenia, ktoré by bezdôvodne zakazovali alebo obmedzovali používanie regionálnych alebo menšinových jazykov. V § 3 ods. 2 zákona o štátnej službe v súlade so zásadou rovnakého zaobchádzania sa zakazuje diskriminácia aj z dôvodu jazyka pri vstupe do štátnej služby a pri jej vykonávaní. Jedným z predpokladov pre prijatie do štátnej služby podľa § 14 ods. 1 písm.

g) zákona o štátnej službe je ovládanie aj štátneho jazyka. Ovládanie štátneho jazyka je povinnosťou štátneho zamestnanca len z dôvodu vykonávania štátnej služby; to však nebráni tomu, aby sa fyzické osoby obracali na služobné úrady v jazyku menšinovom alebo regionálnom. Štátni zamestnanci sú povinní dodržiavať všetky platné právne predpisy súvisiace s výkonom štátnej správy na danom úseku činnosti. V úradnom styku sú povinní postupovať v súlade so zákonom č. 270/1995 Z. z. o štátnom jazyku Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov a zákonom č. 184/1999 Z. z. o používaní jazykov národnostných menšín.

Zákon č. 250/2007 Z.z. o ochrane spotrebiteľa a o zmene zákona Slovenskej národnej rady č. 372/1990 Zb. o priestupkoch v znení neskorších predpisov uvádza, že „Ak sa informácie uvedené v § 11 a 12 poskytujú písomne, musia byť v štátnom jazyku. Možnosť súbežného používania iných označení, najmä grafických symbolov a piktogramov, ako aj iných jazykov, nie je týmto dotknutá. Fyzikálne a technické veličiny musia byť vyjadrené v zákonných meracích jednotkách.“

Vo vzťahu k zákonu o štátnom jazyku treba zdôrazniť, že tento zákon neupravuje používanie menšinových jazykov a pri jeho uplatňovaní v praxi nedochádza k obmedzovaniu práv príslušníkov národnostných menšín používať svoj materinský jazyk vo verejnom styku, tak ako to zabezpečuje platná legislatívna úprava v Slovenskej republike. Podľa § 7 ods. 2 zákona č. 270/1995 Z.z. o štátnom jazyku Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov práva osôb patriacich k národnostným menšinám a etnickým skupinám alebo práva cudzincov, ktorí neovládajú štátny jazyk, vyplývajúce z osobitných predpisov zostávajú nedotknuté.

b):

Zákonník práce v článku 1 Základných zásad výslovne ustanovuje, že fyzické osoby majú právo na slobodnú voľbu zamestnania, na spravodlivé a uspokojivé pracovné podmienky a na ochranu proti nezamestnanosti. Tieto práva im patria bez akýchkoľvek obmedzení a priamej diskriminácie alebo nepriamej diskriminácie podľa pohlavia, manželského stavu a rodinného stavu, rasy, farby pleti, jazyka a pod. Uvedená zásada sa uplatňuje vo všetkých ustanoveniach Zákonníka práce. Rovnako sa musí uplatňovať aj pri vydaní pracovného poriadku a ďalších vnútorných noriem, ktoré musia byť v súlade s právnymi predpismi.

Zákon č. 5/2004 Z. z. o službách zamestnanosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o službách zamestnanosti“) neobsahuje ustanovenia, ktoré by zakazovali alebo obmedzovali používanie regionálnych alebo menšinových jazykov. Taktiež novela zákona o službách zamestnanosti, ktorá nadobúda účinnosť 1. mája 2008, takýto zákaz alebo obmedzenie neobsahuje.

V súčasnosti platný zákon o službách zamestnanosti v § 14 definuje právo na prístup k zamestnaniu ako právo občana, ktorý chce pracovať, môže pracovať a hľadá zamestnanie, na služby zamerané na poskytovanie pomoci pri hľadaní vhodného zamestnania a vzdelávaní a príprave pre trh práce potrebnej na pracovné uplatnenie. V uvedenom ustanovení § 14 sa ďalej uvádza, že občan má právo na prístup k zamestnaniu bez akýchkoľvek obmedzení v súlade so zásadou rovnakého zaobchádzania v pracovnoprávných vzťahoch a obdobných právnych vzťahoch ustanovenou zákonom č. 365/2004 Z.z. o rovnakom zaobchádzaní v niektorých oblastiach a o ochrane pred diskrimináciou a o zmene a doplnení niektorých zákonov (antidiskriminačný zákon). V súlade so zásadou rovnakého zaobchádzania sa

zakazuje diskriminácia aj z dôvodu manželského stavu a rodinného stavu, farby pleti, jazyka, politického alebo iného zmýšľania, odborovej činnosti, národného alebo sociálneho pôvodu, zdravotného postihnutia, veku, majetku, rodu alebo iného postavenia.

Právne predpisy na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci neobsahujú ustanovenia, ktoré by zakazovali alebo obmedzovali používanie menšinových alebo regionálnych jazykov. Právne predpisy na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci ukládajú zamestnávateľovi povinnosť, aby zabezpečil vo vzťahu k zamestnancovi vykonanie určitých opatrení zrozumiteľne. Táto povinnosť zamestnávateľa sa týka najmä oboznamovania zamestnanca, poskytovania informácií, návodov na obsluhu a iných vnútorných pokynov. Pojem „zrozumiteľnosť“ v kontexte právnych predpisov zahŕňa nielen obsahovú stránku ale aj taký spôsob prenosu informácií, aby mu konkrétny zamestnanec vrátane zamestnanca používajúceho niektorý z jazykov národnostných menšín rozumel.

Túto problematiku upravujú predpisy vid'. str. 74.

c):

V Slovenskej republike platí zákon č. 365/2004 Z.z. o rovnakom zaobchádzaní v niektorých oblastiach a o ochrane pred diskrimináciou v znení neskorších predpisov (antidiskriminačný zákon). Posledná novela antidiskriminačného zákona rozšírila ochranu pred diskrimináciou. Z hľadiska implementácie charty je dôležité novo navrhované ustanovenie § 8a, ktoré prináša úpravu tzv. dočasných vyrovnávacích opatrení. Vid'. str. 75.

Odsek 2:

c):

V roku 2005 bola činnosť zariadení na výkon rozhodnutia súdu (detský domov, detský domov pre maloletých bez sprievodu, krízové stredisko, resocializačné stredisko) nanovo upravená zákonom č. 305/2005 Z. z. o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

Činnosť zariadení sociálnych služieb naďalej upravuje zákon č. 195/1998 o sociálnej pomoci v znení neskorších predpisov.

V zariadeniach na výkon rozhodnutia súdu a v zariadeniach sociálnych služieb sú realizované možnosti prijatia a opatrovania klientov v jazyku, ktorý používajú. Osoby, ktoré používajú regionálny alebo menšinový jazyk sú prednostne prijímané do zariadení sociálnej starostlivosti nachádzajúcich sa v regiónoch, kde sa regionálny alebo menšinový jazyk používa a zamestnanci týchto zariadení, okrem štátneho jazyka komunikujú aj regionálnym alebo menšinovým jazykom. Zamestnanci uvedených zariadení ovládajú menšinový jazyk svojich klientov. V záujme podpory používania regionálnych alebo menšinových jazykov sú vydávané dvojjazyčné časopisy. Klientom je taktiež zabezpečená možnosť sledovania televíznych programov v jazyku, ktorý používajú.

Prevádzka týchto zariadení je zabezpečovaná tak, aby aj v oblastiach, kde je väčší počet iných, než slovensky hovoriacich klientov a zamestnancov, neboli diskriminovaní ani občania slovenskej národnosti. Kultúrne a spoločenské podujatia sú organizované aj v príslušnom menšinovom jazyku.

Pokiaľ ide o nemocnice Ministerstvo zdravotníctva Slovenskej republiky neregistrovalo žiadnu sťažnosť týkajúcu sa neposkytnutia zdravotnej starostlivosti z dôvodu neovládania menšinového jazyka zo strany pracovníkov nemocnice. V praxi sa teda nevyskytli žiadne problémy tohto druhu.

článok 14 - Cezhraničná spolupráca

Vybrané ustanovenia len pre ukrajinský jazyk:

Zmluvné strany sa zaväzujú:

- a) *uplatňovať platné dvojstranné a mnohostranné dohody, ktorými sú viazané aj štáty v ktorých sa používa rovnaký jazyk v identickej alebo blízkej podobe, alebo ak je to potrebné, snažiť sa o uzavretie takýchto dohôd, ktoré by mali podporiť kontakty medzi užívateľmi rovnakého jazyka v príslušných štátoch v oblasti kultúry, vzdelávania, informácií, odbornej prípravy a celoživotného vzdelávania*
- b) *v prospech regionálnych alebo menšinových jazykov umožniť a/alebo podporiť cezhraničnú spoluprácu, najmä medzi regionálnymi alebo miestnymi orgánmi, na ktorých územiach sa používa rovnaký jazyk v identickej alebo blízkej podobe.*

Opatrenia prijaté na implementáciu týchto ustanovení charty:

a)
Slovenská republika má s Ukrajinou uzavretú Zmluvu o dobrom susedstve, priateľských vzťahoch a spolupráci z roku 1992.

b):
Cezhraničná spolupráca s Ukrajinou sa rozvíja v súlade s Dohodou medzi vládou Slovenskej republiky a Kabinetom ministrov Ukrajiny o cezhraničnej spolupráci podpísanej 5. decembra 2000. V súlade s ňou sa vytvorila 7. marca 2003 Slovensko-ukrajinská pracovná skupina pre cezhraničnú spoluprácu, ktorá začala pracovať pri Medzivládnej komisii pre obchodno-hospodársku a vedecko-technickú spoluprácu medzi SR a Ukrajinou pri Ministerstve hospodárstva Slovenskej republiky. Na jej treťom zasadnutí dňa 6. mája 2004 sa pracovná skupina pretransformovala na Slovensko-ukrajinskú medzivládnu komisiu pre cezhraničnú spoluprácu. Komisia zároveň rozšírila svoju pôsobnosť okrem Zakarpatskej oblasti aj na Ivano-Frankivskú a Lvovskú oblasť. Predsedom komisie je štátny tajomník Ministerstva vnútra Slovenskej republiky.

Spolupráca s Ukrajinou sa zameriava hlavne na hospodársko-sociálny rozvoj, kultúrny a turistický rozvoj prihraničných oblastí, ochranu prírody a životného prostredia až po oblasti odvetvového zamerania, ako spolupráca v oblasti školstva, kultúry, spoločné zabezpečovanie požiarnej i civilnej ochrany obyvateľstva a mnohé ďalšie. Medzivládna komisia na svojich zasadnutiach sa venuje rôznym oblastiam spoločenského života. Doteraz sa uskutočnilo 7 zasadnutí komisie pre cezhraničnú spoluprácu.

JAZYKY: BULHARSKÝ, ČESKÝ, CHORVÁTSKY, NEMECKÝ, POĽSKÝ

článok 8 – Vzdelávanie

Vybrané ustanovenia

1. V oblasti vzdelávania sa zmluvné strany zaväzujú na územiach, kde sa takéto jazyky používajú, podľa situácie každého z týchto jazykov, bez ujmy na výučbe oficiálneho jazyka/oficiálnych jazykov štátu:

- a) iii umožniť predškolskú výchovu alebo umožniť, aby prevažná časť predškolskej výchovy bola zabezpečená v príslušných regionálnych alebo menšinových jazykoch aspoň pre žiakov z rodín, ktoré prejavia záujem, za predpokladu dostatočného počtu žiakov
- b) iii zabezpečiť, aby na základnom stupni bolo vyučovanie príslušných regionálnych alebo menšinových jazykov neoddeliteľnou súčasťou študijných osnov
- c) iii zabezpečiť, aby na stredných školách bol o vyučovanie príslušných regionálnych alebo menšinových jazykov neoddeliteľnou súčasťou študijných osnov
- d) iii zabezpečiť, aby na odborných školách bolo vyučovanie príslušných regionálnych alebo menšinových jazykov neoddeliteľnou súčasťou študijných osnov
- e) ii zabezpečiť prostriedky na štúdium týchto jazykov ako odborných predmetov univerzitného a iného vysokoškolského štúdia
- f) ii umožniť, aby sa tieto jazyky stali predmetmi vzdelávania dospelých alebo súčasťou priebežného vzdelávania
- g) prijať opatrenia na zabezpečenie vyučovania dejín a kultúry, ktoré ovplyvnili regionálny alebo menšinový jazyk
- h) zabezpečiť základné a ďalšie vzdelávania učiteľov, potrebných pre realizáciu tých písm. a až g, ktoré zmluvná strana prijala
- i) vytvoriť jeden alebo viac kontrolných orgánov zodpovedných kontrolovať prijaté opatrenia a pokrok dosiahnutý pri zavádzaní alebo rozvoji výučby regionálnych alebo menšinových jazykov a vypracovávať pravidelné správy o svojich zisteniach, ktoré sa zverejnia.

Opatrenia prijaté na implementáciu ustanovení charty:

Odsek 1:

Ústava Slovenskej republiky v súčinnosti s medzinárodnými dokumentmi vrátane Európskej charty regionálnych alebo menšinových jazykov, občanom tvoriacim v Slovenskej republike národnostné alebo etnické menšiny zaručuje okrem iného právo na osvojenie si štátneho jazyka a právo na vzdelanie v ich jazyku.

a) iii:

Bulharská národnostná menšina má v Slovenskej republike jednu materskú školu v Bratislave.

V sieti materských škôl v Slovenskej republike nie je zaradená materská škola s výchovným jazykom českým, chorváckym, nemeckým a poľským. Predškolské zariadenia v jazykoch národnostných menšín sa zriaďujú podľa záujmu rodičov.

b) iii:

Zákon č. 29/1984 Zb. o sústave základných a stredných škôl v znení neskorších predpisov (ďalej len „školský zákon“) zaručuje občanom inej ako slovenskej národnosti v rozsahu primeranom záujmom ich národného rozvoja právo na vzdelanie v ich jazyku na všetkých stupňoch a druhoch škôl. Uplatnenie týchto práv sa prejavuje v cieľoch, obsahu, organizácii, v riadení a správe na všetkých stupňoch a druhoch škôl a školských zariadení v rámci výchovno-vzdelávacieho systému v Slovenskej republike.

Zákon č. 596/2003 Z. z. o štátnej správe v školstve a školskej samospráve a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, umožňuje radám, obecným školským radám a územným školským radám presadzovať záujmy miestnej a regionálnej samosprávy, rodičov a pedagógov v oblasti výchovy a vzdelávania, teda aj vyučovanie v materinskom jazyku.

Bulharská národnostná menšina má v Slovenskej republike jednu základnú školu (Bratislava).

Pre osoby patriace k nemeckej národnosti sa uskutočňuje vzdelávanie v **nemeckom jazyku**: v školách alebo triedach s kombinovaným vyučovaním, t.j. časť predmetov sa vyučuje v štátnom jazyku, ostatné predmety v nemeckom jazyku alebo v školách alebo triedach s vyučovaním nemeckého jazyka ako materinského jazyka, pričom ostatné predmety sa vyučujú v slovenskom jazyku.

Základné školy 2006/2007				
		Počet		
Jazyk školy	Jazyk triedy	škôl	tried	žiakov
slovenský */	slovenský	1985	22214	472713
nemecký	nemecký	1	4	38
slovenský- nemecký	slovenský	1	11	281
	nemecký		9	245
*/ z toho vyučujú nemecky		4	35	772

Základné školy s vyučovacím jazykom českým, chorváckym a poľským nie sú zaradené do siete škôl a školských zariadení.

c), d) iii:

Stredné školy s vyučovacím jazykom bulharským, českým, chorváckym, nemeckým a poľským nie sú zaradené do siete škôl a školských zariadení. Školy a školské zariadenia sa zriaďujú len v prípade záujmu.

e) ii:

V súlade so zákonom č. 131/2002 Z.z. o vysokých školách a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „vysokoškolský zákon“) sa podporuje štúdium a výskum menšinových jazykov. **Bulharský jazyk** sa vyučuje na Univerzite J. A. Komenského v Bratislave a na Univerzite Mateja Bela v Banskej Bystrici.

Z dôvodu mimoriadnej jazykovej príbuznosti sa na vysokých školách v Slovenskej republike neuskutočňuje výučba **českého jazyka**.

Chorvátsky jazyk možno študovať ako odborný cudzí jazyk najmä na Univerzite J. A. Komenského v Bratislave, príp. Univerzite Mateja Bela v Banskej Bystrici.

Nemecký jazyk možno študovať ako odborný cudzí jazyk na Univerzite Konštantína Filozofa v Nitre, Univerzite J. A. Komenského v Bratislave, Prešovskej univerzite v Prešove a Katolíckej univerzite v Ružomberku.

Pol'ský jazyk možno študovať ako odborný cudzí jazyk najmä na Univerzite J. A. Komenského v Bratislave.

f) ii:

Podľa § 14, ods. 2, písm. c) zákona č. 596/2003 Z. z. o štátnej správe v školstve a školskej samospráve a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov je v Slovenskej republike zriadené Metodicko-pedagogické centrum so sídlom v Bratislave s piatimi alokovanými pracoviskami v Bratislave, Banskej Bystrici, Prešove a v Trenčíne. Je to priamoriadená organizácia Ministerstvom školstva Slovenskej republiky na výkon metodickej činnosti a na ďalšie vzdelávanie pedagogických a nepedagogických zamestnancov. V ich pôsobnosti sú školy a školské zariadenia v zriaďovateľskej pôsobnosti samosprávnych miest, obcí a krajov, tiež krajských školských úradov v Slovenskej republike .

Vo vzťahu k **českému jazyku** z dôvodu mimoriadnej jazykovej príbuznosti nie je v praxi záujem o vzdelávanie v českom jazyku.

Vo vzťahu k **bulharskému, chorvátskemu, nemeckému a českému jazyku** vid' písm. e) ii.

g):

V školách s vyučovaním jazyka národnostnej menšiny (**bulharský jazyk**) sa jednotlivé predmety vyučujú podľa rovnakých učebných osnov ako v školách s vyučovacím jazykom slovenským s výnimkou výučby predmetu materinského jazyka a literatúry národnostnej menšiny.

Základné školy a stredné školy s vyučovacím **jazykom českým, chorvátskym a poľským** resp. vyučovaním českého jazyka nie sú zaradené do siete škôl a školských zariadení, preto neboli prijaté opatrenia na zabezpečenie vyučovania dejín a kultúry, ktoré ovplyvnili regionálny alebo menšinový jazyk.

Vo vzťahu k **nemeckému jazyku** v ročníkoch 1. – 4. s vyučovaním nemeckého jazyka sú učebné plány vypracované v dvoch mutáciách, ktoré sa diferencujú možnosťou delenia triedy na skupiny z hľadiska jazykového variantu – materinský jazyk, resp. slovenský jazyk. Učebný plán pre 5. – 9. ročník základných škôl s vyučovacím jazykom nemeckým je spracovaný v jednom variante. Ministerstvo školstva Slovenskej republiky schválilo rozhodnutím č. CD-2006-6019/13592-2:094 učebný plán pre 5. – 9. ročník základných škôl s vyučovaním nemeckého jazyka s platnosťou od 1. septembra 2006. Na škole s vyučovaním nemeckého jazyka sa používajú schválené učebné texty z dejepisu pre základné školy, učitelia si pripravujú len individuálne texty na oboznamovanie žiakov s regionálnou menšinovou históriou.

h):

Podľa § 14, ods. 2, písm. c) zákona č. 596/2003 Z. z. o štátnej správe v školstve a školskej samospráve a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov je v Slovenskej republike zriadené Metodicko-pedagogické centrum so sídlom v Bratislave s piatimi alokovanými pracoviskami.

i):

Poradným orgánom ministra školstva Slovenskej republiky pri plnení úloh Ministerstva školstva Slovenskej republiky vyplývajúcich z Programového vyhlásenia vlády Slovenskej republiky na roky 2006 až 2010 v oblasti výchovy a vzdelávania v školách a školských

zariadeniach, ich riadenia, financovania a v oblasti výkonu štátnej správy v regionálnom školstve je Rada pre národnostné školstvo.

V Slovenskej republike je tiež zriadená Rada vlády Slovenskej republiky pre národnostné menšiny a etnické skupiny.

článok 9 – Súdnictvo

Vybrané ustanovenia:

1. Zmluvné strany sa zaväzujú v súdnych obvodoch, v ktorých počet užívateľov regionálnych alebo menšinových jazykov sídliačich na tomto území odôvodňuje prijatie nižšie uvedených opatrení, podľa situácie jednotlivých jazykov a za podmienky, že využitie možností uvedených v tomto odseku nebude sudca pokladať za prekážku riadneho výkonu súdnictva,

a) v trestnom konaní:

ii zaručiť obžalovanému právo používať jeho regionálny alebo menšinový jazyk, a/alebo
iii zabezpečiť, aby sa žiadosti a dôkazy, písomné alebo ústne, nepokladali za neprijateľné len z dôvodu, že boli predložené v regionálnom alebo menšinovom jazyku, a/alebo

b) v občianskom konaní:

ii umožniť, kedykoľvek strana vystupuje pred súdom, aby mohla použiť svoj regionálny alebo menšinový jazyk, a to bez vzniku dodatočných nákladov pre túto stranu, a/alebo
iii umožniť predloženie dokumentov a dôkazov v regionálnych alebo menšinových jazykoch, v prípade potreby využitím tlmočníkov alebo prostredníctvom prekladov

c) v konaní pred súdmi v správnych veciach:

ii umožniť, kedykoľvek je strana povinná vystúpiť osobne pred súdom, aby mohla použiť svoj regionálny alebo menšinový jazyk, a to bez vzniku dodatočných nákladov pre túto stranu, a/alebo
iii umožniť predloženie dokladov a dôkazov v regionálnych alebo menšinových jazykoch, v prípade potreby využitím tlmočníkov alebo prostredníctvom prekladov,

d) prijať opatrenia, ktoré zabezpečia, že uplatnenie písmena b) bodov i, ii a písmena c) bodov i, ii a každé potrebné využitie tlmočníkov a prekladov nebude mať za následok vznik dodatočných nákladov dotknutých osôb

2. Zmluvné strany sa zaväzujú:

a) neodmietnuť platnosť právnych dokumentov vyhotovených v štáte iba preto, že sú vyhotovené v regionálnom alebo menšinovom jazyku

3. Zmluvné strany sa zaväzujú sprístupniť v regionálnych alebo menšinových jazykoch najdôležitejšie vnútroštátne právne predpisy a tie, ktoré sa dotýkajú osôb používajúcich tieto jazyky, ak predmetné texty neboli sprístupnené inak.

Opatrenia prijaté na implementáciu týchto ustanovení charty

Platný právny poriadok v súlade s článkom 47 Ústavy Slovenskej republiky ide v otázke zabezpečenia používania regionálneho alebo menšinového jazyka v konaní pred súdmi nad rámec vybraných ustanovení charty.

Súčasnú zmenu legislatívy Slovenskej republiky zodpovedá obsahu záväzkov Slovenskej republiky prijatých v charte a preto nie je nutné legislatívu upravovať. Relevantná platná a účinná legislatíva v praxi nepredstavuje obmedzenie práva používať regionálny alebo menšinový jazyk v rámci súdnych konaní. Ministerstvu spravodlivosti Slovenskej republiky nie sú z činnosti súdov známe prípady neúspešného odvolávania sa účastníka konania na právo používať regionálny alebo menšinový jazyk.

Odsek 1

a) ii):

V prípade trestného konania je relevantným zákon č. 301/2005 Z.z. Trestný poriadok, ktorý je účinný od 1. 1. 2006. Platnosť a následná aplikácia Trestného poriadku sa vzťahuje na územie celej Slovenskej republiky.

Právo používať materinský jazyk v konaní pred súdom je upravené v základných zásadách Trestného poriadku v ust. § 2 ods. 20 Trestného poriadku: „Ak obvinený, jeho zákonný zástupca, poškodený, zúčastnená osoba alebo svedok vyhlási, že neovláda jazyk, v ktorom sa konanie vedie, má právo na tlmočníka a prekladateľa.“

Podľa § 28 ods. 1 Trestného poriadku: „Ak je potrebné pretlmočiť obsah výpovede alebo ak osoba uvedená v § 2 ods. 20 vyhlási, že nerozumie jazyku, v ktorom sa konanie vedie, alebo nehovorí týmto jazykom, príberie sa tlmočník opatrením. Tlmočníkom môže byť výnimočne aj zapisovateľ.“

Podľa ust. § 28 ods. 3 Trestného poriadku: „Ak je potrebné preložiť zápisnicu o výpovedi alebo inú písomnosť, príberie sa prekladateľ opatrením. Ustanovenie odseku 2 sa použije primerane.“

Pre trestné konanie je typické, že trestná vec je predložená súdu na konanie a rozhodnutie po vykonanom prípravnom konaní, teda ak obvinený, poškodený alebo svedkovia v prípravnom konaní vyhlásia, že neovládajú jazyk, v ktorom sa konanie vedie, už v prípravnom konaní je prirátaný tlmočník, pričom tento vystupuje aj pred súdom. Ak sa až pred súdom zistí, že tu vystupuje osoba, ktorá neovláda jazyk, v ktorom sa vedie konanie, súd do konania príberie tlmočníka.

Citované ustanovenia Trestného poriadku sa vzťahujú na všetky osoby zúčastnené na konaní, teda nielen na obvineného, obžalovaného, zúčastnenú osobu, poškodeného, ale aj svedka, pokiaľ vyhlásia, že nerozumejú jazyku, v ktorom sa konanie vedie. Súdy v trestných veciach dodržiavajú relevantné ustanovenia Trestného poriadku a na požiadanie obvineného alebo účastníka konania vo veci príberú do konania tlmočníka.

iii):

Podľa § 28 ods. 1 Trestného poriadku: „Ak je potrebné pretlmočiť obsah výpovede alebo ak osoba uvedená v § 2 ods. 20 vyhlási, že nerozumie jazyku, v ktorom sa konanie vedie, alebo nehovorí týmto jazykom, príberie sa tlmočník opatrením. Tlmočníkom môže byť výnimočne aj zapisovateľ.“ Trovy súvisiace s prirátaním tlmočníka znáša štát. Je preto samozrejmosťou, že z uplatnenia tohto práva nevznikajú týmto osobám dodatočné náklady.

Listinné dôkazy, ktoré svojím obsahom dokazujú alebo vyvracajú dokazovanú skutočnosť vzťahujúcu sa na trestný čin alebo na obvineného a sú v regionálnom alebo menšinovom jazyku, sú v súlade s §28 ods. 1 Trestného poriadku preložené.

b) ii):

Vo vzťahu k týmto záväzkom je relevantným právnym predpisom zákon č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov (v ďalšom texte „Občiansky súdny poriadok“). Podľa § 18 Občianskeho súdneho poriadku: „Účastníci majú v občianskom súdnom konaní rovnaké postavenie. Majú právo konať pred súdom vo svojej materčine alebo v úradnom jazyku toho štátu, ktorému rozumejú. Súd je povinný zabezpečiť im rovnaké možnosti na uplatnenie ich práv.“

Podľa § 141 ods. 2 Občianskeho súdneho poriadku: „Trovy dôkazov, ktoré nie sú kryté preddavkom, ako aj hotové výdavky ustanoveného zástupcu, ktorý nie je advokátom, a trovy spojené s tým, že účastník koná vo svojej materčine, platí štát.“

Z praxe súdov vyplýva, že v občianskom súdnom konaní sudca väčšinou až na prvom pojednávaní zistí, že účastník slabo ovláda slovenský jazyk, preto uznesením priberie do konania tlmočníka, pojednávanie odročí a na ďalšie pojednávanie predvolá aj tlmočníka a po vykonaní tlmočnickeho úkonu vyúčtuje odmenu tlmočníka. Sú aj také prípady, kedy účastník ešte pred začatím pojednávania písomne oznámi súdu, že neovláda slovenský jazyk a žiada do konania pribrať tlmočníka. Vtedy súd väčšinou vydá uznesenie o pribratí tlmočníka. Z uvedeného vyplýva, že s praktickou aplikáciou uvedeného záväzku nevznikajú v Slovenskej republike žiadne ťažkosti.

iii):

Platný právny poriadok Slovenskej republiky umožňuje predkladať doklady a dôkazy v regionálnych a menšinových jazykoch bez vzniku dodatočných nákladov pre tieto strany, čím tak plne rešpektuje predmetné ustanovenie charty.

c) ii):

Ustanovenia týkajúce sa konania pred súdmi v správnych veciach sú integrálnou súčasťou Občianskeho súdneho poriadku, v ktorého rámci sú osobitné normy týkajúce sa tejto právnej oblasti upravené v V. časti Občianskeho súdneho poriadku. Z toho vyplýva, že všeobecné ustanovenia Občianskeho súdneho poriadku vrátane práva konať pred súdom vo svojej materčine sa analogicky vzťahujú aj na konanie pred súdmi v správnych veciach.

iii):

Platný právny poriadok umožňuje rovnako ako v občianskom súdnom konaní aj v konaní pred súdmi v správnych veciach predkladať doklady a dôkazy v regionálnych a menšinových jazykoch bez vzniku dodatočných nákladov pre tieto strany, čím tak plne rešpektuje predmetné ustanovenie charty.

d):

Trovy tlmočenia, resp. prekladov súvisiacich s využitím práva strany použiť pred súdom v občianskoprávnom konaní a v konaní pred súdom v správnych veciach regionálny alebo menšinový jazyk znáša štát.

článok 10 – Správne orgány a verejné služby

Vybrané ustanovenia:

1. V správnych celkoch štátu, kde počet užívateľov regionálnych alebo menšinových jazykov sídliačich na tomto území odôvodňuje prijatie nižšie uvedených opatrení, a podľa situácie každého z jazykov sa zmluvné strany zaväzujú, ak je to možné,

a) iii zabezpečiť, aby užívatelia regionálnych alebo menšinových jazykov mohli predložiť ústne alebo písomne žiadosti, ako aj dostať odpoveď v týchto jazykoch

iv) zabezpečiť, aby užívatelia regionálnych alebo menšinových jazykov mohli predložiť ústne alebo písomné žiadosti v týchto jazykoch

2. Čo sa týka miestnych a regionálnych orgánov, na území, kde sídli taký počet užívateľov regionálnych alebo menšinových jazykov, ktorý odôvodňuje prijatie nižšie uvedených opatrení, zmluvné strany sa zaväzujú umožniť a/alebo podporiť

b) možnosť, aby užívatelia regionálnych alebo menšinových jazykov mohli predložiť ústne alebo písomné žiadosti v týchto jazykoch

c) uverejnenie úradných dokumentov regionálnych orgánov takisto v príslušných regionálnych alebo v menšinových jazykoch,

d) uverejnenie úradných dokumentov miestnych orgánov takisto v regionálnych alebo menšinových jazykoch

f) používanie regionálnych alebo menšinových jazykov na rokovaníach miestnych orgánov, nevyklučujúc však tým použitie oficiálneho(ych) jazyka(ov) štátu

g) používanie alebo prevzatie tradičných a správnych miestnych názvov v regionálnych alebo menšinových jazykoch, a ak je to potrebné, spoločne s pomenovaním v oficiálnom(ych) jazyku(och)

3. S ohľadom na verejné služby poskytované správnymi orgánmi alebo inými osobami konajúcimi v ich mene sa zmluvné strany zaväzujú na územiach, kde sa používajú regionálne alebo menšinové jazyky, v súlade s postavením každého jazyka a ak je to možné:

c) umožniť užívateľom regionálnych alebo menšinových jazykov predložiť žiadosť v týchto jazykoch

4. Zmluvné strany sa zaväzujú na účel zabezpečenia ustanovení odsekov 1, 2 a 3, ktoré prijali, prijať jedno alebo viac nasledujúcich opatrení:

a) poskytovať požadovaný preklad alebo tlmočenie, ak sa požadujú

c) ak je to možné, vyhovieť žiadostiam zamestnancov verejných služieb ovládajúcich regionálny alebo menšinový jazyk byť vymenovaní na území, kde sa tento jazyk používa.

5. Zmluvné strany sa zaväzujú, na základe požiadavky dotknutých osôb, umožniť im používanie alebo prevzatie priezviska v regionálnych alebo menšinových jazykoch.

Opatrenie prijaté na implementáciu týchto ustanovení charty:

Odsek 1:

a) iii, iv:

Pravidlá používania jazyka menšiny aj v úradnom styku upravuje zákon č. 184/1999 Z.z. o používaní jazykov národnostných menšín. Bulharský, český, chorvátsky ani poľský jazyk sa nepoužíva v žiadnej obci v úradnom styku, vzhľadom na skutočnosť, že počet jeho užívateľov nedosiahol nikde 20%. Nemecký jazyk sa používa v úradnom styku v jednej obci (Kunešov), ktorá však nie je sídlom úradu štátnej správy.

Vo vzťahu k českému jazyku je potrebné uviesť, že podľa ust. § 6 zákona č. 184/1999 Z.z. o používaní jazykov národnostných menšín pri uplatňovaní tohto zákona platí, že používanie českého jazyka v úradnom styku spĺňa požiadavku základnej zrozumiteľnosti so štátnym jazykom, ak medzinárodná zmluva, ktorou je Slovenská republika viazaná, neustanovuje inak.

Pokiaľ ide o používanie písomností v českom jazyku v správnom konaní, ktoré sa nachádzajú v administratívnom spise ako relevantné podklady na preukázanie presného a úplného stavu veci uvádzame stanovisko Konzultačného zboru Ministerstva vnútra Slovenskej republiky pre aplikáciu správneho poriadku č. 18 z 31. januára 2008 :

„Podľa §32 ods. 2 správneho poriadku podkladom pre rozhodnutia sú najmä podania, návrhy a vyjadrenia účastníkov konania, dôkazy, čestné vyhlásenia, ako aj skutočnosti všeobecne známe alebo známe správne orgánu z jeho úradnej činnosti. Podľa § 34 ods. 1 správneho poriadku na dokazovanie možno použiť všetky prostriedky, ktorými možno zistiť a objasniť skutočný stav veci a ktoré sú v súlade s právnymi predpismi. Z uvedeného vyplýva, že požiadavkami na podklady, ktorými sa preukazuje skutočný stav veci je ich vzťah k prejednáwanej veci a zákonnosť.“

V súvislosti so vzťahom k prejednáwanej veci je potrebné posudzovať aj schopnosť predložených podkladov prispieť k preukázaniu skutočností, ktoré sú dôležité pre výsledok správneho konania a v rámci toho aj ich zrozumiteľnosť. V prípade českého jazyka je potrebné vychádzať z toho, že tento jazyk je v Slovenskej republike všeobecne zrozumiteľný. Niektoré právne predpisy z tohto predpokladu aj vychádzajú a explicitne zakotvujú možnosť predkladania písomností v českom jazyku. Absencia takejto úpravy vo všeobecnom predpise o správnom konaní však neznamená nemožnosť posudzovať a následne hodnotiť podklady predkladané v českom jazyku. Na uvedené nemá vplyv ani § 7 ods. 1 zákona č. 270/1995 Z.z. o štátnom jazyku Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov, podľa ktorého vzájomný styk súdov s občanmi, súdne konanie, správne konanie, rozhodnutia a zápisnice súdov a správnych orgánov sa vedú a vydávajú v štátnom jazyku. Toto ustanovenie je potrebné chápať predovšetkým ako povinnosť zamestnancov správneho orgánu komunikovať v úradnom styku počas správneho konania v slovenskom jazyku.“

Slovenská republika tiež vo svojej deklarácii pri prijímaní charty stanovila hranicu, ktorú považuje za zodpovedajúcu vo vzťahu k uplatňovaniu záväzkov vyplývajúcich z článku 10 charty. Táto hranica je vyjadrená percentuálnym podielom 20% osôb patriacich k národnostným menšinám v obci. Slovenská republika pritom brala do úvahy záujmy osôb

patriacich k národnostným menšinám na používaní menšinového jazyka v úradnom styku, situáciu jednotlivých menšinových jazykov a reálnu potrebu ich ochrany pred zánikom, ale i úlohy, oprávnené záujmy, potreby, ekonomickú efektívnosť a iné kritériá zo strany štátu. Uvedený podiel vychádza jednak z vysokého počtu národnostných menšín na území Slovenskej republiky, ich vysokého podielu na obyvateľstve Slovenskej republiky a súčasne zo stavu osídlenia Slovenskej republiky, ktoré je charakterizované vysokým počtom obcí s malým počtom obyvateľstva.

Odsek 2:

b):

Podľa ust. § 2 ods. 3 zákona č. 184/1999 Z.z. o používaní jazykov národnostných menšín občan Slovenskej republiky, ktorý je osobou patriacou k národnostnej menšine, má právo podávať písomné podania orgánu štátnej správy a orgánu územnej samosprávy (ďalej len „orgán verejnej správy“) v obci, kde osoby patriace k národnostnej menšine tvoria podľa posledného sčítania obyvateľov najmenej 20% obyvateľstva, aj v jazyku menšiny.

c), d):

V obci, kde osoby patriace k národnostnej menšine tvoria podľa posledného sčítania obyvateľov najmenej 20% obyvateľstva, sa dôležité informácie, najmä výstražné, upozorňujúce a zdravotnícke, uvádzajú na miestach prístupných pre verejnosť okrem štátneho jazyka aj v jazyku menšiny. Orgán verejnej správy v rámci svojej pôsobnosti v takejto obci zabezpečuje na požiadanie informácie o všeobecne záväzných právnych predpisoch aj v jazyku menšiny.

f):

Podľa ust. § 3 ods. 1 zákona č. 184/1999 Z.z. o používaní jazykov národnostných menšín sa rokovanie orgánu územnej samosprávy v obci, kde osoby patriace k národnostnej menšine tvoria podľa posledného sčítania obyvateľov najmenej 20% obyvateľstva, môže uskutočňovať aj v jazyku menšiny, ak s tým súhlasia všetci prítomní.

g):

Problematika uvádzania tradičných miestnych názvov v jazyku národnostných menšín je upravená v zákone č. 191/1994 Z.z. o označovaní obcí v jazyku národnostných menšín. Zákon uvádza, že „obce, v ktorých príslušníci národnostnej menšiny tvoria najmenej 20% obyvateľstva, sa označujú v jazyku národnostnej menšiny na samostatných dopravných značkách označujúcich začiatok a koniec obce“.

Podľa zákona č. 184/1999 Z.z. o používaní jazykov národnostných menšín (§4 ods. 1) obec, v ktorej 20% tvoria príslušníci národnostných menšín podľa posledného sčítania obyvateľov, môžu na svojom území označovať ulice a iné miestne geografické značenia aj v jazyku menšiny.

Odsek 3:

c):

Pravidlá používania jazyka menšiny aj v úradnom styku upravuje zákon č. 184/1999 Z.z. o používaní jazykov národnostných menšín.

Zákon č. 564/2001 Z.z. o verejnom ochrancovi práv v znení neskorších predpisov umožňuje podávateľom podnetov používať vo vzťahu k verejnému ochrancovi práv materinský jazyk. Vid' str. 60. Zákon o verejnom ochrancovi práv v súvislosti s používaním menšinových jazykov umožňuje vo vzťahu k verejnému ochrancovi práv používať tieto jazyky i mimo obvodov s 20% hranicou obyvateľstva hlásiaceho sa k národnostnej menšine.

V záujme zjednodušenia a urýchlenia preskúmania podnetov verejným ochrancom práv vypracovala Kancelária verejného ochrancu práv formulár na podanie podnetu, obsahujúci zákonom predpokladané obsahové náležitosti podnetu. Uvedený formulár bol následne preložený do všetkých jazykov národnostných menšín v Slovenskej republike vo vzťahu ku ktorým sa uplatňujú ratifikované ustanovenia charty, t. j. aj do jazyka bulharského. Distribúciu formulárov na podanie podnetu kancelária zabezpečuje v rámci svojich realizovaných aktivít⁵ a súčasne sú zverejnené aj na internetovej stránke verejného ochrancu práv www.vop.gov.sk, kde je možné využiť elektronické zaslanie podnetu priamo po jeho vyplnení. Kancelária verejného ochrancu práv v prípade inojazyčného podania zabezpečuje aj preklad odpovede do jazyka, v ktorom bola žiadosť doručená, prípadne do iného, ak to bolo uvedené v žiadosti.

Od roku 2002, kedy bol zvolený do funkcie prvý verejný ochranca práv v Slovenskej republike, mu bolo doručené 1 podanie v bulharskom jazyku, 1 podanie v českom jazyku, 2 podania v chorvátskom jazyku, 15 podaní v nemeckom jazyku a 14 podaní v poľskom jazyku.

Odsek 4:

a):

Podľa zákona č. 154/1994 Z.z. o matrikách (§13 ods. 4) „Pri ústnom oznámení narodenia je oznamovateľ povinný preukázať svoju totožnosť. Ak oznamovateľ ... urobí oznámenie v jazyku, ktorý matrikár neovláda, je potrebná prítomnosť tlmočníka, ak nejde o úradne ustanoveného tlmočníka, musí tlmočník zložiť do rúk matrikára, pred ktorým vykonáva tlmočnickú funkciu, sľub predpísaný osobitným predpisom. Údaje o tlmočení a tlmočníkovi sa vyznačia v knihe narodení“.

Preklad a tlmočenie v zariadeniach poskytujúcich verejné služby v praxi poskytujú zamestnanci, ktorí ovládajú menšinový jazyk a umožňujú klientom používať tento jazyk.

c):

Orgány miestnej štátnej správy alebo zariadenia sociálnych služieb sú schopné zabezpečiť v prípade potreby a požiadavky občanov aj tlmočnicke služby. Zamestnancom verejných služieb, ktorí ovládajú menšinový jazyk a požiadajú o vymenovanie alebo preradenie na územie, kde sa tento jazyk používa, je zvyčajne vyhovené.

Odsek 5:

Vo vzťahu k uvedenému záväzku sú relevantnými právnymi predpismi zákon č. 300/1993 Z.z. o mene a priezvisku v znení neskorších predpisov a zákon č. 154/1994 Z.z. o matrikách v znení neskorších predpisov. Vid' str. 61.

---

⁵ napr. distribúciou formulárov do regionálnych pôsobísk verejného ochrancu práv v rámci Slovenskej republiky, v ktorých sú evidovaní obyvatelia, hlásiaci sa k národnostnej menšine a ktoré sú zriaďované z vlastnej iniciatívy verejného ochrancu práv

článok 11 – Médiá

Vybrané ustanovenia:

1. *Zmluvné strany sa zaväzujú pre užívateľov regionálnych alebo menšinových jazykov na územiach, kde sa tieto jazyky používajú, a podľa situácie každého z jazykov v rozsahu, v akom sú verejné orgány priamo alebo nepriamo kompetentné, majú právomoci alebo zohrávajú v tejto oblasti nejakú úlohu, rešpektujúc pritom zásady nezávislosti a samostatnosti médií,*

a) ak rozhlas a televízia plnia úlohu verejnoprávnych médií:

iii prijať vhodné opatrenia, aby prevádzkovatelia ponúkali programy v regionálnych alebo menšinových jazykoch

b) ii podporovať a/alebo uľahčiť pravidelné vysielanie rozhlasových programov v regionálnych alebo menšinových jazykoch

c) ii podporovať a/alebo uľahčiť pravidelné vysielanie televíznych programov v regionálnych alebo menšinových jazykoch

d) podporovať a/alebo uľahčiť výrobu a šírenie zvukových a audiovizuálnych diel v regionálnych a menšinových jazykoch

e) i podporovať a/alebo uľahčiť založenie a/alebo udržanie aspoň jedného denníka v regionálnych alebo menšinových jazykoch

f) ii uplatňovať existujúce opatrenia o finančnej podpore tiež na výrobu audiovizuálnych diel v regionálnych alebo menšinových jazykoch,

2. *Zmluvné strany sa zaväzujú zaručiť slobodu priameho príjmu rozhlasových alebo televíznych vysielaní susedných krajín v jazyku, ktorý sa používa v rovnakej alebo blízkej podobe regionálneho alebo menšinového jazyka a nebrániť prenosu rozhlasových a televíznych vysielaní zo susedných krajín v uvedenom jazyku. Ďalej sa zaväzujú zabezpečiť, aby sa nevyskytli žiadne obmedzenia slobody prejavu a voľného obehu informácií v tlači používajúcej jazyk v identickej podobe alebo v podobe blízkej regionálnemu alebo menšinovému jazyku. Výkon uvedenej slobody, pretože obsahuje povinnosti a zodpovednosti, môže podliehať istým formalitám, podmienkam, obmedzeniam alebo sankciám, ktoré stanovuje zákon a sú nevyhnutné v demokratickej spoločnosti v záujme národnej bezpečnosti, územnej celistvosti alebo verejného poriadku na predchádzanie neporiadku a na prevenciu zločinnosti, ochranu zdravia a morálky, ochranu povesti alebo práv iných, zabránenie šírenia dôverných informácií alebo na udržanie autority a nestrannosti súdництва.*

3. *Zmluvné strany sa zaväzujú zabezpečiť, aby záujmy užívateľov regionálnych alebo menšinových jazykov boli zastúpené alebo aspoň zohľadnené v orgánoch, ktoré možno vytvoriť v súlade so zákonom na účel zaručenia slobody a plurality médií.*

Opatrenia prijaté na implementáciu ustanovení charty:

Odsek 1:

a) iii:

Vo vzťahu k vysielaniu v menšinových jazykoch vo verejnoprávných médiách v Slovenskej republike sú relevantnými právnymi predpismi zákon č. 16/2004 Z. z. o Slovenskej televízii v znení neskorších predpisov a zákon č. 619/2003 Z. z. o Slovenskom rozhlasu v znení neskorších predpisov. Tieto právne predpisy vo svojich ustanoveniach zaručujú vysielanie obsahovo a regionálne vyvážených programov v jazykoch národnostných menšín a etnických skupín žijúcich na území Slovenskej republiky; na zabezpečenie výroby a vysielania programov pre národnostné menšiny a etnické skupiny môžu zriaďovať verejnoprávne médiá samostatné organizačné zložky. V mediálnej oblasti sú na báze verejnoprávnej televízie a rozhlasu utvorené veľmi dobré podmienky pre aplikáciu vybraných ustanovení Európskej charty regionálnych alebo menšinových jazykov, ktoré sú porovnateľné so štandardmi členských štátov EÚ.

Slovenský rozhlas ako verejnoprávna národná, nezávislá, informačná, kultúrna a vzdelávacia inštitúcia poskytuje službu verejnosti v oblasti rozhlasového vysielania. Medzi hlavné činnosti Slovenského rozhlasu patrí vysielanie väčšinového podielu vo verejnom záujme, ktorého neoddeliteľnou súčasťou je aj vysielanie obsahovo a regionálne vyvážených programov v menšinových jazykoch. Slovenský rozhlas týmto plní svoje poslanie rozvíjať kultúrnu identitu všetkých obyvateľov Slovenskej republiky.

Programy pre národnostné menšiny a etnické skupiny žijúce na území Slovenskej republiky Slovenský rozhlas vysiela na okruhu **Rádio Patria**. Časová štruktúra vysielania rešpektuje výsledky sčítania obyvateľstva, to znamená počty príslušníkov menšín. Rádio Patria – Redakcia národno-etnického vysielania zastrešuje aj vysielanie v rusínskom a ukrajinskom jazyku.

Podľa novej vysielacej štruktúry Slovenského rozhlasu, platnej od 1. 2. 2007, Rádio Patria prešlo veľkou zmenou. Stalo sa rádiom všetkých národnostných programov nie len organizačne, ale aj programovo, keďže programy v jednotlivých menšinových jazykoch sa vysielajú z jednej stanice. Pred touto zmenou sa totiž relácie Národnostného a etnického vysielania v Košiciach šírili signálom Rádia Regina, s ktorým boli rôznymi technickými riešeniami poprepájané.

Z podnetu Ministerstva kultúry Slovenskej republiky bol na rokovanie vlády Slovenskej republiky predložený návrh na vyčlenenie rozpočtových prostriedkov na Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky s účelovým určením pre Slovenský rozhlas na rok 2007. V záujme plnenia vyššie uvedených úloh a poslania Slovenského rozhlasu vláda Slovenskej republiky v októbri 2007 rozhodla vyčleniť rozpočtové prostriedky pre Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky s účelovým určením pre Slovenský rozhlas na zabezpečenie vysielania programov v jazykoch národnostných menšín a etnických skupín žijúcich na území Slovenskej republiky vo výške 45 400 000,-Sk.

V **bulharskom jazyku**, **chorvátskom jazyku** sa zatiaľ neuskutočňuje verejnoprávne rozhlasové vysielanie.

V súčasnej programovej štruktúre Redakcie národno-etnického vysielania sa navýšil priestor pre všetky vysielané národnostné magazíny.

V roku 2006 bolo na okruhu Rádia Patria odvysielaných 15 hodín v **českom jazyku**, čo predstavuje 0,4% celkového objemu vysielania v menšinových jazykoch. Český magazín sa vysiela striedavo s poľským a nemeckým magazínom a to v stredu od 8,00 do 9,00 hod.

Český magazín obsahovo i tematicky približuje život a problematiku osôb patriacich k českej národnostnej menšine žijúcej na Slovensku. Ide o reláciu, ktorá je aktuálnym spravodajsko-publicistickým prehľadom o živote príslušníkov českej národnostnej menšiny v Slovenskej republike, ktorého súčasťou je kultúrna revue na prezentáciu kultúrneho rozvoja Čechov. Rozhlasové vysielanie v českom jazyku sa začalo pripravovať od decembra 1999. V súčasnej programovej štruktúre Redakcie národnostno-etnického vysielania sa navýšil priestor pre všetky národnostné magazíny vrátane Českého magazínu.

V roku 2006 bolo na okruhu Radia Patria odvysielaných 17 hodín v **nemeckom jazyku**, čo predstavuje 0,5% celkového objemu vysielania v menšinových jazykoch. Nemecký magazín sa vysiela striedavo s českým a nemeckým magazínom a to v stredu od 8,00 do 9,00 hod. Nemecký magazín obsahovo i tematicky približuje život a problematiku osôb patriacich k nemeckej národnostnej menšine žijúcej na Slovensku. Ide o reláciu, ktorá sa venuje kultúre, histórii a publicistike pripravovanej v úzkej spolupráci s národnostnými spolkami a organizáciami.

V roku 2006 bolo na okruhu Radia Patria odvysielaných 7 hodín v **poľskom jazyku**, čo predstavuje 0,2% celkového objemu vysielania v menšinových jazykoch. Poľský magazín sa vysiela striedavo s Českým a Nemeckým magazínom a to v stredu od 8,00 do 9,00 hod. Poľský magazín obsahovo i tematicky približuje život a problematiku osôb patriacich k poľskej národnostnej menšine žijúcej na Slovensku. Ide o reláciu, ktorá sa venuje všetkým oblastiam spoločenského, kultúrneho, ale aj hospodárskeho diania. Sporadicky prináša aj reportáže priamo z Poľska. Poľský magazín sa pripravuje od roku 2000.

Pokiaľ ide o televízne vysielanie v menšinových jazykoch je relevantným právnym predpisom zákon č. 16/2004 Z.z. o Slovenskej televízii v znení neskorších predpisov, ktorý zaručuje vysielanie obsahovo a regionálne vyvážených programov v jazykoch národnostných menšín a etnických skupín žijúcich na území Slovenskej republiky. Na zabezpečenie výroby a vysielania programov pre národnostné menšiny a etnické skupiny môžu zriaďovať verejnoprávne médiá samostatné organizačné zložky. V mediálnej oblasti sú na báze verejnoprávnej televízie utvorené dobré podmienky pre aplikáciu vybraných ustanovení Európskej charty regionálnych alebo menšinových jazykov, ktoré sú porovnateľné so štandardmi členských štátov EÚ.

Slovenská televízia vysiela striedavo národnostné magazíny pre osoby bulharskej, nemeckej, českej, židovskej, poľskej, rusínskej, ukrajinskej národnosti. Ide o publicistické relácie, ktoré sa vysielajú striedavo v utorok o 16,30 hod. v časovom trvaní 26 minút.

Objem televízneho vysielania v **bulharskom jazyku** v roku 2006 predstavoval 2,6 hod., čo predstavuje 1,19 % celkového objemu vysielania vo všetkých menšinových jazykoch.

Objem televízneho vysielania v **českom jazyku** predstavoval v roku 2006 6,52 hod., čo je 2,99% celkového objemu vysielania vo všetkých menšinových jazykoch.

V roku 2006 sa v Slovenskej televízii neuskutočnilo vysielanie v chorvátskom jazyku.

Objem televízneho vysielania v **nemeckom jazyku** predstavoval v roku 2006 5,18 hod., čo predstavuje 2,37% celkového objemu vysielania v nemeckom jazyku.

Objem televízneho vysielania v poľskom jazyku v roku 2006 predstavoval 2,55 hod., čo predstavuje 1,17 % celkového objemu vysielania v poľskom jazyku.

b) ii:

Ústava Slovenskej republiky v článku 34 ods. 1 uvádza, že „občanom tvoriacim v Slovenskej republike národnostné menšiny alebo etnické skupiny sa zaručuje všestranný rozvoj, najmä právo spoločne s inými príslušníkmi menšiny alebo skupiny rozvíjať vlastnú kultúru, právo rozširovať a prijímať informácie v ich materinskom jazyku, združovať sa v národnostných združeniach, zakladať a udržiavať vzdelávacie a kultúrne inštitúcie.“

Zákon č. 308/2000 Z. z. o vysielaní a retransmisii a o zmene zákona č. 195/2000 Z. z. o telekomunikáciách v znení neskorších predpisov zaručuje právo vysielat' slobodne a nezávisle aj v jazykoch národnostných menšín. Do ich obsahu možno zasahovať iba na základe zákona a v jeho medziach. Takisto tento zákon umožňuje prevádzkovateľovi retransmisie vykonávať slobodne a nezávisle retransmisiu programových služieb. Obmedzenie retransmisie programových služieb je možné len na základe zákona a v jeho medziach.

Rada pre vysielanie a retransmisiu nedisponuje údajmi koľko držiteľov licencie vysielala v bulharskom, chorvátskom, českom, nemeckom a poľskom jazyku.

c) ii:

V Slovenskej republike vysielala v súčasnosti 116 držiteľov licencie na televízne vysielanie. Rada pre vysielanie a retransmisiu nedisponuje údajmi koľko držiteľov licencie vysielala v bulharskom jazyku.

Podľa štatistických zistení približne 33% domácností v rámci ponuky programových služieb prijíma retransmisiu programových služieb z tzv. materských krajín. Na území Slovenskej republiky je možné prijímať televízny signál početných televíznych staníc (verejnoprávnych i súkromných) zo susediacich štátov. V zmysle zákona o vysielaní a retransmisii je možný prenos vysielania aj na južnom či východnom Slovensku. Tento spôsob vysielania ale nie je evidovateľný, ak je vysielaný cez satelit.

d):

Okrem vyššie uvedených právnych predpisov týkajúcich sa mediálnej oblasti sú relevantnými vo vzťahu k implemetácii tohto záväzku aj zákon č. 220/2007 Z.z. o digitálnom vysielaní programových služieb a poskytovaní iných obsahových služieb prostredníctvom digitálneho prenosu a o zmene a doplnení niektorých zákonov (zákon o digitálnom vysielaní), účinný od 31.5.2007. Zákon liberalizuje autorizačnú schému pre televízne a rozhlasové vysielanie a vytvára priestor pre vznik nových platforiem poskytovania on-line služieb (napr. e-government, e-learning, e-culture a pod.). Rovnakým zákonom sa zriaďuje aj register služieb poskytovaných v digitálnom terestriálnom prostredí, založených na inom prístupe k obsahu než programová služba; register poskytovateľov obsahových služieb je alternatívou hot-line v zmysle odporúčania RE (2001) 8.

Od 1 . januára 2008 zákon 343/2007 Z. z. o podmienkach evidencie, verejného šírenia a uchovávaní audiovizuálnych diel, multimedialných diel a zvukových záznamov umeleckých výkonov a o zmene a doplnení niektorých zákonov (audiovizuálny zákon). Zákon podľa § 17 ods. 4 umožňuje s výnimkou predstavenia pre maloletých do 12 rokov v čase

vhodnom pre týchto maloletých, uvádzať audiovizuálne dielo aj v pôvodnom jazyku, čo otvorilo väčší priestor pre šírenie audiovizuálnych diel aj v jazykoch národnostných menšín.

e) i:

Zákon č. 81/1966 Zb. o periodickej tlači a ostatných hromadných informačných prostriedkoch z znení neskorších predpisov ako všeobecný predpis neobmedzuje vydávanie periodickej tlače v jazyku národnostných menšín, na druhej strane však neobsahuje špeciálne ustanovenie o periodickej, či neperiodickej tlači národnostných menšín a etnických skupín.

Vydávanie periodickej a neperiodickej tlače v jazykoch národnostných menšín a etnických skupín je v Slovenskej republike podporované prostredníctvom štátnych dotácií – grantovým systémom Ministerstva kultúry Slovenskej republiky.

V oblasti **periodickej literatúry** sa prostredníctvom grantového programu ministerstva kultúry podporujú kultúrne stránky a prílohy novín a časopisov, ako aj periodiká v elektronickej verzii zamerané na kultúrny život bulharskej národnostnej menšiny, ďalej literárne, umelecko-vedné a umelecko-kritické, študentské - univerzitné a vysokoškolské časopisy a detské časopisy.

Počet titulov a finančný objem podporených periodík v bulharskom jazyku:

Rok	Počet titulov	Výška podpory v Sk
2006	1	310 000
2007	1	360 000

Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky finančne podporilo periodikum v bulharskom jazyku pod názvom „Sanarodnik – Krajan“.

Počet titulov a finančný objem podporených periodík v českom jazyku:

Rok	Počet titulov	Výška podpory v Sk
2005	2	1 505 000
2006	1	1 585 000
2007	1	1 498 000

Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky finančne podporilo periodikum v českom jazyku „Česká beseda“ (v roku 2005 bola poskytnutá dotácia v sume 1 495 000,-Sk, v roku 2006 dotácia v sume 1 585 000,-Sk a v roku 2007 dotácia v sume 1 498 000,-Sk).

Počet titulov a finančný objem podporených periodík v chorvátskom jazyku:

Rok	Počet titulov	Výška podpory v Sk
2005	1	337 000
2006	1	428 000
2007	1	428 000

Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky finančne podporilo periodikum v chorvátskom jazyku pod názvom „Hrvatska Rosa“. Výška finančnej podpory je uvedené v tabuľke.

Počet titulov a finančný objem podporených periodík v nemeckom jazyku:

Rok	Počet titulov	Výška podpory v Sk
2005	2	973 000
2006	2	1 032 000
2007	1	920 000

Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky finančne podporilo periodikum v nemeckom jazyku Karpatenblatt (v roku 2005 periodikum dostalo dotáciu v sume 815 000,-Sk, v roku 2006 dotáciu v sume 850 000,-Sk a v roku 2007 dotáciu v sume 920 000,-Sk).

Počet titulov a finančný objem podporených periodík v poľskom jazyku:

Rok	Počet titulov	Výška podpory v Sk
2005	1	500 000
2006	1	660 000
2007	1	800 000

Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky finančne podporilo periodikum v poľskom jazyku Monitor Polonijny.

f) ii:

Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky vypracovalo efektívny, objektívny a transparentný postup poskytovania finančných prostriedkov z účelového transferu kapitoly ministerstva kultúry na kultúru jednotlivých národnostných menšín. Prostredníctvom grantového programu Ministerstva kultúry Slovenskej republiky sú pridelené jednotlivým národnostným menšinám účelovo viazané finančné prostriedky na kultúrne aktivity, periodickú a neperiodickú tlač. Tým sú zároveň splnené aj požiadavky na napĺňanie poslania a funkčnosti Európskej charty regionálnych alebo menšinových jazykov, pretože menšinám a etnickým skupinám je utvorený priestor pre rozvoj a používanie vlastného jazyka ako nosiča kultúrneho dedičstva a uchovania jazykovej identity.

V grantovom systéme Kultúra národnostných menšín pre rok 2008 došlo k významnému pokroku. Pre rok 2008 sa Ministerstvu kultúry Slovenskej republiky zvýšili finančné prostriedky na grantový program Kultúra národnostných menšín, sprehľadnilo a zjednodušilo postupy pri elektronickej registrácii, výrazne urýchlilo interný proces schvaľovania jednotlivých žiadostí, skrátilo termín vybavovania žiadostí od podania žiadostí až po pridelenie finančných prostriedkov jednotlivým žiadateľom o grantovú podporu, spracovalo detailnejšiu štruktúru programov ktorá zabezpečí koncepcnejšiu prípravu, spracovanie a prácu odborných komisií a tým pádom aj väčšiu spokojnosť uchádzačov sa o grantovú podporu, vylepšilo elektronický systém registrácie žiadostí – všetky formuláre sú už k dispozícii elektronicky, rozšírilo akceptovateľné položky v rozpočtoch, všetkým odborným grantovým komisiám bol pridelený špeciálny kód, na základe ktorého mali v čase období dvoch mesiacov členovia jednotlivých komisií čas na štúdium projektov a ich rozhodovanie bolo na základe tejto novinky odbornejšie, koncepcnejšie a spravodlivejšie.

Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky vypracovalo efektívny, objektívny a transparentný postup poskytovania finančných prostriedkov z účelového transferu kapitoly ministerstva kultúry na kultúru jednotlivých národnostných menšín. Prostredníctvom grantového programu Ministerstva kultúry Slovenskej republiky sú pridelované jednotlivým národnostným menšinám účelovo viazané finančné prostriedky na kultúrne aktivity, periodickú a neperiodickú tlač. Tým sú zároveň splnené aj požiadavky na napĺňanie poslania a funkčnosti Európskej charty regionálnych alebo menšinových jazykov, pretože menšinám a etnickým skupinám je utvorený priestor pre rozvoj a používanie vlastného jazyka ako nosiča kultúrneho dedičstva a uchovania jazykovej identity.

Odsek 2:

Na území Slovenskej republiky je možné prijímať televízny a rádiový signál početných televíznych a rozhlasových staníc (verejnoprávnych i súkromných) zo susediacich štátov. Okrem elektronických médií v Slovenskej republike vychádzajú každoročne početné tituly periodickej a neperiodickej tlače s finančnou podporou štátu. Prístup k zahraničnej literatúre nie je ničím obmedzený.

Odsek 3:

Schvaľovanie koncepcií a plánu vysielania je v pôsobnosti Rady Slovenskej televízie a Rozhlasovej rady, a to aj vo vzťahu k zabezpečovaniu vysielania obsahovo a regionálne vyvážených programov v jazykoch národnostných menšín a etnických skupín. Vid'. str. 63
Pre úplnosť uvádzame, že všetky aktuálne otázky týkajúce sa menšinových jazykov vrátane mediálnej oblasti sú diskutované aj na úrovni Rady vlády pre národnostné menšiny a etnické skupiny, v ktorej majú zastúpenie všetky národnostné menšiny žijúce v Slovenskej republike. Vid'. str. 64.

článok 12 – Kultúrna činnosť a kultúrne zariadenia

Vybrané ustanovenia:

1. Vo vzťahu ku kultúrnym aktivitám a kultúrnym zariadeniam najmä ku knižniciam, k videotékam, ku kultúrnym centrom, k múzeám, archívom, akadémiám, divadlám a ku kinám, ako aj k literárnym dielam a ku kinematografickej produkcii, k ľudovému kultúrnemu prejavu, festivalom, ku kultúrnemu priemyslu vrátane, inter alia, použitia nových technológií zmluvné strany sa zaväzujú na územiach, kde sa uvedené jazyky používajú, v rozsahu, v akom sú verejné orgány kompetentné, majú právomoci alebo zohrávajú v tejto oblasti nejakú úlohu,

a) podporovať prejavy a aktivity charakteristické pre regionálne alebo menšinové jazyky, ako aj podporovať rozličné prístupy k dielam vytvoreným v týchto jazykoch

b) v rozličnej forme podporovať v iných jazykoch prístup k dielam vytvoreným v regionálnych alebo menšinových jazykoch napomáhaním a rozvojom prekladateľskej aktivity, dabingu, post-synchronizácie a výrobou titulkov,

c) podporovať v regionálnych alebo menšinových jazykoch prístup k dielam vytvoreným v iných jazykoch napomáhaním a rozvojom prekladateľskej aktivity, dabingu, post-synchronizácie a výrobou titulkov

d) zabezpečiť, aby organizácie zodpovedné za vyvíjanie a podporovanie rôznych foriem kultúrnych aktivít brali primeraný ohľad na začlenenie poznatkov a používanie regionálnych alebo menšinových jazykov a kultúr do aktivít, ktoré organizujú alebo ktoré podporujú

e) presadzovať opatrenia, aby organizácie zodpovedné za vyvíjanie a podporovanie kultúrnych aktivít mali k dispozícii personál dokonale ovládajúci príslušný regionálny alebo menšinový jazyk, ako aj jazyk(y) ostatných obyvateľov

f) podporovať priamu účasť zástupcov užívateľov daného regionálneho alebo menšinového jazyka pri vytváraní kultúrnych zariadení a plánovaní kultúrnych aktivít

g) napomáhať a/alebo uľahčiť vytvorenie jedného alebo viacerých orgánov poverených zbierať, archivovať a uvádzať alebo vydávať diela vytvorené v regionálnych alebo menšinových jazykoch

2. V oblastiach, kde sa tradične nepoužívajú regionálne alebo menšinové jazyky, zmluvné strany sa zaväzujú, ak na to oprávňuje počet užívateľov regionálneho alebo menšinového jazyka, umožniť, podporiť a/alebo zabezpečiť vhodné kultúrne aktivity alebo zariadenia podľa predchádzajúceho odseku.

3. Zmluvné strany sa zaväzujú pri uplatňovaní svojej kultúrnej politiky v zahraničí vytvoriť vhodný priestor aj regionálnym alebo menšinovým jazykom a ich kultúrnym prejavom.

Opatrenia prijaté na implementáciu ustanovení charty:

Odsek 1

a):

Slovenská republika prostredníctvom Ministerstva kultúry Slovenskej republiky podporuje vydávanie diel periodickej a neperiodickej literatúry v bulharskom jazyku.

V oblasti **periodickej literatúry** sa prostredníctvom grantového programu ministerstva kultúry podporujú kultúrne stránky a prílohy novín a časopisov, ako aj periodiká v elektronickej verzii zamerané na kultúrny život národnostných menšín, ďalej literárne, umelecko-vedné a umelecko-kritické, študentské - univerzitné a vysokoškolské časopisy a detské časopisy. Rozdelenie finančnej podpory na živú kultúru, periodickú a neperiodickú tlač závisí od rozhodnutia jednotlivých grantových komisií. Podrobné informácie o počte titulov a finančnom objeme poskytnutom na periodiká v bulharskom, chorvátskom, českom, nemeckom a poľskom jazyku sú uvedené v rámci článku 11 – Médiá.

Úlohou grantového programu v oblasti **neperiodickej literatúry** národnostných menšín je podporovať edičnú činnosť, vydateľské a publikačné aktivity posilňujúce identitu národnostných menšín prostredníctvom pôvodnej, krásnej, odbornej, vedeckej literatúry a prekladateľskej činnosti. Dotácia je tiež určená aj na vydanie zvukových nosičov národnostných autorov, predovšetkým na čiastočné krytie nákladov spojených s realizáciou CD nahrávok.

V roku 2005 bola neperiodická literatúra v **bulharskom jazyku** podporená Ministerstvom kultúry Slovenskej republiky sumou 80 000,-Sk.

Počet titulov a finančný objem podporenej neperiodickej literatúry v českom jazyku:

Rok	Počet titulov	Výška podpory v Sk
2005	2	130 000
2006	0	0
2007	1	84 000

Neperiodická tlač v českom jazyku za rok 2007:

Názov organizácie	Názov publikácie	Pridelená suma	Navýšenia	Celková suma
PhDr. Pavel Khun, PhD.	Československo a Masarykov duchovný odkaz, Česi na Slovensku v dobe jeho zániku	84 000,-Sk		
		84 000,-Sk		84 000,-Sk

Prejavy a charakteristiky českého jazyka sú podporované z Ministerstva kultúry Slovenskej republiky aj prostredníctvom Múzea kultúry Čechov na Slovensku. Na činnosť múzea bolo v roku 2007 poskytnutých z Ministerstva kultúry Slovenskej republiky 2 099 000,-Sk. Múzeum kultúry Čechov na Slovensku je najmladšou stálou expozíciou Slovenského národného múzea v Martine, ktorá približuje osobitné životné prostredie a dielo manželov PhDr. Anny a akademika Jiřího Horákovcov, významných osobností dokumentujúcich tradície vzťahu Čechov a Slovákov.

Počet titulov a finančný objem podporenej neperiodickej literatúry v chorvátskom jazyku:

Rok	Počet titulov	Výška podpory
2007	1	100 000

Neperiodická tlač v chorvátskom jazyku za rok 2007:

Názov organizácie	Názov publikácie	Pridelená suma	Navýšenia	Celková suma
Chorvátsky kultúrny zväz na Slovensku – Hrvatski kulturni savez u Slovačkej	Rok v piesňach Jaroviec	100 000,-Sk	100 000,-Sk	100 000,-Sk

Prejavy a charakteristiky chorvátskeho jazyka sú podporované aj prostredníctvom Dokumentačného centra chorvátskej kultúry, ktoré vzniklo v roku 1996 na pôde Slovenského národného múzea - Historického múzea ako pracovisko zamerané na históriu a kultúru chorvátskej národnostnej menšiny na Slovensku. Od svojho počiatku smerovalo k postaveniu samostatného špecializovaného národnostného múzea s celoštátnou pôsobnosťou, pôsobiaceho v sieti Slovenského národného múzea podobne ako ostatné minoritné múzeá. Tento proces sa uskutočnil v roku 2006. Pracovisko sa presťahovalo do novej budovy, postavenej na tieto účely na v Devínskej Novej Vsi. Múzeum je dokumentačným, vedeckovýskumným, a metodickým múzejným pracoviskom zameraným

na dejiny a kultúru Chorvátov na Slovensku od ich príchodu na územie dnešného Slovenska až po súčasnosť. Zhromažďuje, ochraňuje, odborne spracováva a prezentuje hmotné doklady súvisiace s jeho profiláciou. Na činnosť múzea bolo v roku 2007 poskytnutých z Ministerstva kultúry Slovenskej republiky 2 036 000,-Sk.

Neperiodická tlač v nemeckom jazyku za rok 2007:

Rok	Počet titulov	Výška podpory v Sk
2006	2	70 000
2007	7	492 000

V nemeckom jazyku boli podporené v roku 2007 nasledovné neperiodiká:

Názov organizácie	Názov publikácie	Pridelená suma
Karpatskonemecký spolok na Slovensku – Karpatendeutscher in der Slowakei	Dejiny a kultúra Karpatských Nemcov	130 000,- Sk
Karpatskonemecký spolok na Slovensku – Karpatendeutscher in der Slowakei	Karpatskonemecký spolok na Slovensku - bulletin	70 000,-Sk
Karpatskonemecký spolok na Slovensku – Karpatendeutscher in der Slowakei	Hauerland unser Heimatland / Hauerland, naša vlasť	100 000,- Sk
Karpatskonemecký spolok na Slovensku – Karpatendeutscher in der Slowakei	Nahrávanie CD pod názvom: Unterzips in Wort und Lied	48 000,-Sk
Karpatskonemecký spolok na Slovensku – Karpatendeutscher in der Slowakei	Prerovská tragédia karpatských Nemcov	24 000,-Sk

Karpatskonemecký spolok na Slovensku – Karpatendeutscher in der Slowakei	Nahrávanie CD pod názvom: Volkslieder aus Metzenseifen und Umgebung / Ľudové piesne z Medzeva a okolia	28 000,-Sk
Karpatskonemecký spolok na Slovensku – Karpatendeutscher in der Slowakei	Ingrid Lang: Výber z tvorby	96 000,-Sk
Spolu:		492 000,- Sk

Prejavy a charakteristiky nemeckého jazyka sú podporované z Ministerstva kultúry Slovenskej republiky aj prostredníctvom Múzea kultúry karpatských Nemcov v Bratislave. Na činnosť múzea bolo v roku 2007 poskytnutých z Ministerstva kultúry Slovenskej republiky 2 973 000,-Sk. Múzeum kultúry karpatských Nemcov sa podobne ako takmer všetky minoritné múzea formovalo ako súčasť Historického múzea Slovenského národného múzea. V roku 1997 sa osamostatnilo a pôsobí ako jedno zo špecializovaných múzeí s celoštátnou pôsobnosťou. Je dokumentačným, vedeckovýskumným, a metodickým múzejným pracoviskom zameraným na dejiny a kultúru karpatských Nemcov od ich príchodu na Slovensko po súčasnosť. Múzeum zhromažďuje, ochraňuje, odborné spracováva a prezentuje hmotné doklady súvisiace s jeho profiláciou. Zbierky pokrývajú všetky oblasti života karpatských Nemcov – odev, textilie, domácu a remeselnú výrobu, priemyselné výrobky, umelecké diela, sakrálne predmety a ďalšie. Múzeum sídli v Bratislave. Ďalšia expozícia v Nitrianskom Pravne je orientovaná na dejiny a kultúru Hauerlandu.

b):

Prístup k tvorbe kultúrnych prejavov vytvorených v regionálnych alebo menšinových jazykoch sa uskutočňuje viacerými spôsobmi. Ide v prvom rade o preklady diel vytvorených v regionálnych alebo menšinových jazykoch do slovenského jazyka prostredníctvom grantovej podpory grantového programu Ministerstva kultúry Slovenskej republiky - Umenie, podprogramu zameraného na vydávanie prekladovej umeleckej literatúry a vydávanie prekladovej umenovednej a spoločenskovednej literatúry. Podpora prezentácie kultúry vytvorenej v regionálnych alebo menšinových jazykoch sa uskutočňuje aj prezentáciou divadelných hier v divadlách a výstavnou prezentáciou národnostných menšín v múzeách a galériách.

Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky podporilo napríklad **tradičný večer Bulharskej kultúry a folklóru** sumou 112 000,-Sk.

Česká literatura, vzhľadom na podobnosť slovenského a českého jazyka ako aj vzhľadom na spoločný štát Čechov a Slovákov do roku 1993, je na Slovensku výrazne zastúpená a to nielen v prekladovej literatúre, ale aj v samotnom vydávaní českej literatúry.

Vo vzťahu ku chorvátskemu jazyku Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky podporilo napríklad **Chorvátske kultúrne dni**, zámerom projektu bolo predstaviť chorvátsku komunitu a jej aktivity, zvýšiť informovanosť o menšinovej kultúre u príslušníkov majoritného národa. Projekt bol podporený sumou 200 000,- Sk.

Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky tiež podporilo **výstavnú prezentáciu poľskej národnostnej menšiny** (detskej tvorby) v roku 2007 v Košiciach sumou 180 000,-Sk.

c):

Prístup k dielam vytvoreným v iných jazykoch ako v regionálnych alebo menšinových jazykoch sa zabezpečuje podporou a rozvojom prekladateľskej činnosti. Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky prostredníctvom svojho grantového programu každoročne podporuje vydateľské aktivity národnostných menšín. Vid'. odpoveď 1. a).

Vláda Slovenskej republiky schválila v decembri 2006 Stratégiu rozvoja múzeí a galérií v Slovenskej republike do roku 2011, ktorú vypracovalo Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky. Ako prioritná úloha stratégie v oblasti menšinových kultúr je do roku 2010 zabezpečiť v múzeách a galériách zriaďovaných verejnou správou doplnenie textových informácií (popisov) o vystavovaných zbierkových predmetoch, ako aj ďalších informácií o výstave či expozícií okrem štátneho aj v anglickom jazyku a v prípade špecializovaných expozícií okrem štátneho a anglického jazyka aj v jazykoch národnostných menšín.

d):

Vláda Slovenskej republiky schválila v decembri 2006 Stratégiu rozvoja múzeí a galérií v Slovenskej republike do roku 2011, ktorú vypracovalo Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky. V koncepcii je zadefinovaná úloha do roku 2011 v úplnosti pripraviť a začať budovať reprezentatívne stále expozície prezentujúce dejiny a kultúru Slovenska, Slovákov, národnostných menšín a etnických skupín.

Slovenská republika sa prostredníctvom Ministerstva kultúry Slovenskej republiky neustále snaží o začleňovanie kultúrnych aktivít jednotlivých národnostných menšín do kultúrneho diania majoritnej spoločnosti. Každoročne Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky podporuje prostredníctvom svojho grantového programu viacero kultúrnych podujatí s výrazným zastúpením kultúrnych súborov národnostných menšín s cieľom podporovať projekty prezentácie národnostnej kultúry smerom k majorite a to z dôvodu rozvoja multikulturalizmu, potláčania rasizmu, xenofóbie a všetkých prejavov diskriminácie. Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky sa v roku 2007 zapojilo do Európskeho roku rovnakých príležitostí pre všetkých 2007 prostredníctvom mechanizmov fungujúcich v rámci grantového systému, respektíve grantových programov Kultúra národnostných menšín a Kultúra znevýhodnených skupín obyvateľstva a to hlavne podporou kultúrnych aktivít, ktoré napomáhajú vytvárať rovnosť príležitostí v oblasti kultúry a zlepšovať podmienky pre dostupnosť kultúry a tiež tvorbu menšinových kultúr.

Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky každoročne podporuje nemalou sumou amatérske súbory prezentujúce národnostnú kultúru na Slovensku. Cieľom podpory z Ministerstva

kultúry Slovenskej republiky je podporiť a rozvíjať národnostnú kultúru príslušníkov národnostných menšín na Slovensku, či už podporou amatérskej kultúrnej tvorby, vystúpení folklórnych súborov, ktoré prezentujú a propagujú jazyk, kultúru a folklór národnostných menšín. Príkladom je napr. Festival menšinových kultúr - Menšinové kultúrne leto, prezentujúci kultúru národnostných menšín, ako aj kultúru znevýhodnených skupín obyvateľstva. Popri prezentácii rómskej, chorvátskej a maďarskej národnostnej kultúry sa majoritnému obyvateľstvu ako aj zahraničným návštevníkom mesta (podujatie bolo autonómnou súčasťou významnej letnej kultúrnej aktivity - Bratislavského kultúrneho leta a Hradných slávností) predstavila nemecká folklórna skupina Marmon z Chmeľnice.

Podpora bulharskej národnostnej kultúry v roku 2007:

Bulharská menšina	Počet projektov	Sk
Živá kultúra	6	420 000
Periodická tlač	1	360 000
Spolu	7	780 000

V roku 2008 sa predpokladá, že Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky poskytne na bulharskú menšinovú kultúru 850 000,-Sk.

Podpora Ministerstva kultúry Slovenskej republiky v roku 2007 predstavovala pre oblasť živej kultúry **českej národnostnej menšiny** - pre 45 podporených projektov sumu 2 868 000,-Sk.

Podpora českej národnostnej kultúry v roku 2007:

Česká menšina	Počet projektov	Sk
Živá kultúra	45	2 868 000
Periodická tlač	1	1 498 000
Neperiodická tlač	1	84 000
Spolu	47	4 450 000

Podpora chorvátskej národnostnej kultúry v roku 2007:

Chorvátska menšina	Počet projektov	Sk
Živá kultúra	5	922 000
Periodická tlač	1	428 000
Neperiodická tlač	1	100 000
Spolu	7	1 450 000

V roku 2008 plánuje Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky vyčleniť na kultúrne aktivity **chorvátskej národnostnej menšiny** sumu 1 550 000,-Sk.

Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky každoročne podporuje nemalou sumou amatérske súbory prezentujúce **nemeckú národnostnú kultúru** na Slovensku. Cieľom podpory z Ministerstva kultúry Slovenskej republiky je podporiť a rozvíjať národnostnú kultúru Nemcov žijúcich na Slovensku, či už podporou amatérskych koncertov nemeckej dychovej

hudby a folklórnych súborov, ktoré prezentujú a propagujú nemecký folklór. Podpora Ministerstva kultúry Slovenskej republiky v roku 2007 predstavovala pre oblasť živej kultúry nemeckej národnostnej menšiny - pre 39 podporených projektov sumu 1 595 000,-Sk.

Podpora nemeckej národnostnej kultúry v roku 2007:

Nemecká menšina	Počet projektov	Sk
Živá kultúra	39	1 595 000
Periodická tlač	1	920 000
Neperiodická tlač	1	492 000
Spolu	41	3 007 000

Podpora poľskej národnostnej kultúry v roku 2007:

Poľská menšina	Počet projektov	Sk
Živá kultúra	8	750 000
Periodická tlač	1	800 000
Spolu	9	1 550 000

V roku 2008 sa predpokladá, že Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky poskytne na **poľskú menšinovú kultúru** 1 650 000,-Sk.

e)

Všetky organizácie rozvíjajúce, pestujúce a prezentujúce národnostnú kultúru v Slovenskej republike, národnostné múzeá v správe Ministerstva kultúry Slovenskej republiky ale aj divadlá v správe jednotlivých samosprávnych krajov, vedú príslušníci príslušných národnostných menšín.

f)

Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky administratívne zabezpečuje činnosť 12 grantových komisií, každá národnostná menšina ma svoju vlastnú grantovú komisiu, ktorá pozostáva z príslušníkov uvedených národnostných menšín. Sú v nich zastúpení reprezentatívni zástupcovia všetkých regiónov a odborníci na všetky oblasti kultúry. Tieto komisie, ako poradné orgány ministra kultúry, posudzujú z odborného hľadiska všetky žiadosti o dotácie príslušnej národnostnej menšiny a navrhujú výšku finančnej podpory. Zo svojich radov si hlasovaním volia predsedu komisie. Grantové komisie si zároveň každoročne stanovujú priority podpory kultúry jednotlivých národnostných menšín. Pracovník sekcie menšinových a regionálnych kultúr (pod uvedenú sekciu spadá grantový program Ministerstva kultúry Slovenskej republiky - Kultúra národnostných menšín) je len tajomníkom komisie, ktorý zabezpečuje organizačnú a administratívnu prípravu projektov na rokovanie komisie a nemá hlasovacie právo. Príslušná národnostná menšina má samostatnú grantovú komisiu, pozostávajúcu z príslušníkov danej národnostnej menšiny, ktorá rozhoduje o výške finančných príspevkov pre jednotlivé projekty na základe priorit, ktoré si komisia pre ten-ktorý rok zvolí.

Podpora Ministerstva kultúry Slovenskej republiky na kultúrne aktivity bulharskej národnostnej menšiny:

2005	489 000,-Sk
2006	576 000,-Sk
2007	780 000,-Sk
2008	850 000,-Sk

Podpora Ministerstva kultúry Slovenskej republiky pre kultúrne aktivity českej národnostnej menšiny:

Rok 2005	3 361 000,-Sk
Rok 2006	4 555 000,-Sk
Rok 2007	4 450 000,-Sk

V roku 2008 plánuje Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky vyčleniť na kultúrne aktivity českej národnostnej menšiny 5 000 000,-Sk.

Podpora Ministerstva kultúry Slovenskej republiky na kultúrne aktivity chorvátskej národnostnej menšiny:

Rok 2005	1 000 000,- Sk
Rok 2006	1 350 000,- Sk
Rok 2007	1 450 000,- Sk
Rok 2008	1 550 000,- Sk

Podpora Ministerstva kultúry Slovenskej republiky na kultúrne aktivity nemeckej národnostnej menšiny:

Rok 2005	2 217 000,-Sk
Rok 2006	3 010 000,-Sk
Rok 2007	3 007 000,-Sk

V roku 2008 plánuje Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky vyčleniť na kultúrne aktivity nemeckej národnostnej menšiny 3 500 000,-Sk.

Podpora Ministerstva kultúry Slovenskej republiky na kultúrne aktivity poľskej národnostnej menšiny:

2005	1 000 000,-Sk
2006	1 250 000,-Sk
2007	1 550 000,-Sk
2008	1 650 000,-Sk

g)

Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky prostredníctvom svojich grantových programov každoročne podporuje mimovládne organizácie, ktorých úlohou je zhromažďovať, archivovať a publikovať práce v regionálnych alebo menšinových jazykoch. Najvýznamnejším je Fórum inštitút pre výskum menšín v Šamoríne, ktorý zbiera, archivuje a vydáva diela venované otázkam národnostných menšín na Slovensku. Jeho činnosť je každoročne podporovaná z Ministerstva kultúry Slovenskej republiky. Kým Fórum inštitút pre výskum menšín získal z Ministerstva kultúry Slovenskej republiky na podporu svojich projektov v roku 2003 -

880 000,-Sk tak v roku 2007 až 3 535 00,-Sk. Základným poslaním inštitútu je výskum národnostných menšín žijúcich na území Slovenska. Fórum inštitút pre výskum menšín v Šamoríne každoročne vydáva analytickú ročenku „Národnostné menšiny na Slovensku“.

Odsek 2:

Na základe zákona č. 184/1999 Z. z. o používaní jazykov národnostných menšín, podľa § 2 citovaného zákona: ak občania Slovenskej republiky, ktorí sú osobami patriacimi k národnostnej menšine, tvoria podľa posledného sčítania obyvateľov v obci najmenej 20 % obyvateľstva, môžu v tejto obci používať v úradnom styku jazyk menšiny. Osoby patriace k národnostnej menšine majú právo podávať písomné podania orgánu štátnej správy a orgánu územnej samosprávy v obci podľa odseku 1 aj v jazyku menšiny. Orgán verejnej správy v obci podľa odseku 1 poskytne odpoveď okrem štátneho jazyka aj v jazyku menšiny s výnimkou verejných listín.

Podľa § 4 citovaného zákona: Obec môže na svojom území označovať ulice a iné miestne geografické značenia aj v jazyku menšiny, dôležité informácie, najmä výstražné, upozorňujúce a zdravotnícke, uvádzajú na miestach prístupných pre verejnosť okrem štátneho jazyka aj v jazyku menšiny.

Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky podporuje kultúru národnostných menšín prostredníctvom svojho grantového programu bez ohľadu na % zastúpenie danej menšiny v regióne. Grantovú podporu po splnení všetkých náležitostí môžu dostať aj občianske národnostné združenia a spolky na podporu svojich kultúrnych aktivít aj z regiónov, ktoré tradične nepoužívajú regionálne alebo menšinové jazyky. Rozhodujúcim kritériom pri schvaľovaní žiadosti je aktuálna potreba - opodstatnenosť a zdôvodniteľnosť rozvoja kultúrnych aktivít v tých regiónoch.

Odsek 3:

Kultúra všetkých 12 národnostných menšín žijúcich na Slovensku je súčasťou hmotného a nehmotného kultúrneho bohatstva Slovenskej republiky a z tohto pohľadu pristupuje Slovenská republika k prezentácii týchto kultúr ako doma tak aj v zahraničí, či už v propagujúcich turistických materiáloch alebo vysielaním na prezentácie do zahraničia.

Významná forma prezentácie národnostnej kultúry - folklóru aj formou jeho začleňovania do programov vystúpení slovenských folklórnych súborov a prezentáciou minoritných amatérskych súborov ako na Slovensku tak v zahraničí. Napr. Česká kultúra je prezentovaná nielen formou folklóru, ale aj pomocou českej literatúry, výtvarnej tvorby a dizajnu vo výstavných priestoroch na Slovensku. Česká kultúra vzhľadom na spoločný štát Čechov a Slovákov do roku 1993 je silne zakorenená vo všetkých regiónoch Slovenska.

článok 13 – Ekonomický a sociálny život

Vybrané ustanovenia:

1. Vo vzťahu k ekonomickým a sociálnym aktivitám sa zmluvné strany zaväzujú, na celom svojom území:

a) vylúčiť zo svojho právneho poriadku všetky ustanovenia, ktoré bezdôvodne zakazujú alebo obmedzujú používanie regionálnych alebo menšinových jazykov v dokumentoch týkajúcich sa ekonomického alebo sociálneho života, najmä v pracovných zmluvách a v technických dokumentoch, ako sú návody na používanie výrobkov alebo zariadení

b) zakázať uvádzanie klauzúl vylučujúcich alebo obmedzujúcich používanie regionálnych alebo menšinových jazykov v interných predpisoch podnikov v osobných spisoch, aspoň medzi užívateľmi rovnakého jazyka

c) postaviť sa proti postupom, ktoré smerujú k odradeniu od používania regionálnych alebo menšinových jazykov v oblasti ekonomických a sociálnych aktivít

2. Vo vzťahu k ekonomickým a sociálnym aktivitám sa zmluvné strany zaväzujú, pokiaľ sú verejné orgány k tomu kompetentné na územiach, kde sa používajú regionálne alebo menšinové jazyky, a ak je to možné:

c) zabezpečiť, aby zariadenia sociálnej starostlivosti ako nemocnice, domovy dôchodcov a útulky poskytovali možnosť prijatia a opatrovania vo vlastnom jazyku tých osôb, ktoré používajú regionálny alebo menšinový jazyk, pokiaľ tieto potrebujú opateru zo zdravotných dôvodov, z dôvodu vysokého veku alebo z iných dôvodov.

Opatrenia prijaté na implementáciu ustanovení charty:

Odsek 1:

a)

Podľa § 1 ods. 4 Zákonníka práce ak Zákonník práce v prvej časti neustanovuje inak, vzťahuje sa na tieto právne vzťahy Občiansky zákonník. To znamená, že pre niektoré ustanovenia prvej časti Zákonníka práce (napr. právne úkony) platí subsidiárna pôsobnosť Občianskeho zákonníka, ak nie je v Zákonníku práce uvedené inak.

Podľa § 8 ods. 2 zákona č. 270/1995 o štátnom jazyku v znení neskorších zmien písomné právne úkony v pracovnoprávnom vzťahu alebo v obdobnom pracovnom vzťahu sa vyhotovujú v štátnom jazyku. Takýmto právnym úkonom je napríklad pracovná zmluva, ktorá sa uzatvára medzi účastníkmi pracovnoprávneho vzťahu. Zákonník práce výslovne neobsahuje také ustanovenia, ktoré by zakazovali alebo vylučovali možnosť, aby takáto zmluva bola vyhotovená aj napr. v menšinovom jazyku, ak sa na tom účastníci pracovnoprávneho vzťahu dohodnú. To isté platí aj v prípade ďalších právnych úkonov ako je dohoda o zmene pracovnej zmluvy, dohoda o skončení pracovného pomeru, výpoveď, dohoda o hmotnej zodpovednosti a pod.

Zákon č. 312/2001 Z. z. o štátnej službe a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o štátnej službe“) neobsahuje osobitné ustanovenia, ktoré by bezdôvodne zakazovali alebo obmedzovali používanie regionálnych alebo menšinových jazykov. V § 3 ods. 2 zákona o štátnej službe v súlade so zásadou rovnakého zaobchádzania sa zakazuje diskriminácia aj z dôvodu jazyka pri vstupe do štátnej služby a pri jej vykonávaní. Jedným z predpokladov pre prijatie do štátnej služby podľa § 14 ods. 1 písm.

g) zákona o štátnej službe je ovládanie aj štátneho jazyka. Ovládanie štátneho jazyka je povinnosťou štátneho zamestnanca len z dôvodu vykonávania štátnej služby; to však nebráni tomu, aby sa fyzické osoby obracali na služobné úrady v jazyku menšinovom alebo regionálnom. Štátni zamestnanci sú povinní dodržiavať všetky platné právne predpisy súvisiace s výkonom štátnej správy na danom úseku činnosti. V úradnom styku sú povinní postupovať v súlade so zákonom č. 270/1995 Z. z. o štátnom jazyku Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov a zákonom č. 184/1999 Z. z. o používaní jazykov národnostných menšín.

Zákon č. 250/2007 Z.z. o ochrane spotrebiteľa a o zmene zákona Slovenskej národnej rady č. 372/1990 Zb. o priestupkoch v znení neskorších predpisov uvádza, že „Ak sa informácie uvedené v § 11 a 12 poskytujú písomne, musia byť v štátnom jazyku. Možnosť súbežného používania iných označení, najmä grafických symbolov a piktogramov, ako aj iných jazykov, nie je týmto dotknutá. Fyzikálne a technické veličiny musia byť vyjadrené v zákonných meracích jednotkách.“

Vo vzťahu k zákonu o štátnom jazyku treba zdôrazniť, že tento zákon neupravuje používanie menšinových jazykov a pri jeho uplatňovaní v praxi nedochádza k obmedzovaniu práv príslušníkov národnostných menšín používať svoj materinský jazyk vo verejnom styku, tak ako to zabezpečuje platná legislatívna úprava v Slovenskej republike.

b):

Zákonník práce v článku 1 Základných zásad výslovne ustanovuje, že fyzické osoby majú právo na slobodnú voľbu zamestnania, na spravodlivé a uspokojivé pracovné podmienky a na ochranu proti nezamestnanosti. Tieto práva im patria bez akýchkoľvek obmedzení a priamej diskriminácie alebo nepriamej diskriminácie podľa pohlavia, manželského stavu a rodinného stavu, rasy, farby pleti, jazyka a pod. Uvedená zásada sa uplatňuje vo všetkých ustanoveniach Zákonníka práce. Rovnako sa musí uplatňovať aj pri vydaní pracovného poriadku a ďalších vnútorných noriem, ktoré musia byť v súlade s právnymi predpismi.

Zákon č. 5/2004 Z. z. o službách zamestnanosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o službách zamestnanosti“) neobsahuje ustanovenia, ktoré by zakazovali alebo obmedzovali používanie regionálnych alebo menšinových jazykov. Taktiež novela zákona o službách zamestnanosti, ktorá nadobúda účinnosť 1. mája 2008, takýto zákaz alebo obmedzenie neobsahuje.

V súčasnosti platný zákon o službách zamestnanosti v § 14 definuje právo na prístup k zamestnaniu ako právo občana, ktorý chce pracovať, môže pracovať a hľadá zamestnanie, na služby zamerané na poskytovanie pomoci pri hľadaní vhodného zamestnania a vzdelávaní a príprave pre trh práce potrebnej na pracovné uplatnenie. V uvedenom ustanovení § 14 sa ďalej uvádza, že občan má právo na prístup k zamestnaniu bez akýchkoľvek obmedzení v súlade so zásadou rovnakého zaobchádzania v pracovnoprávných vzťahoch a obdobných právnych vzťahoch ustanovenou zákonom č. 365/2004 Z.z. o rovnakom zaobchádzaní v niektorých oblastiach a o ochrane pred diskrimináciou a o zmene a doplnení niektorých zákonov (antidiskriminačný zákon). V súlade so zásadou rovnakého zaobchádzania sa zakazuje diskriminácia aj z dôvodu manželského stavu a rodinného stavu, farby pleti, jazyka, politického alebo iného zmýšľania, odborovej činnosti, národného alebo sociálneho pôvodu, zdravotného postihnutia, veku, majetku, rodu alebo iného postavenia.

Právne predpisy na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci neobsahujú ustanovenia, ktoré by zakazovali alebo obmedzovali používanie menšinových alebo regionálnych jazykov. Právne predpisy na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci ukladajú zamestnávateľovi povinnosť, aby zabezpečil vo vzťahu k zamestnancovi vykonanie určitých opatrení zrozumiteľne. Táto povinnosť zamestnávateľa sa týka najmä oboznamovania zamestnanca, poskytovania informácií, návodov na obsluhu a iných vnútorných pokynov. Pojem „zrozumiteľnosť“ v kontexte právnych predpisov zahŕňa nielen obsahovú stránku ale aj taký spôsob prenosu informácií, aby mu konkrétny zamestnanec vrátane zamestnanca používajúceho niektorý z jazykov národnostných menšín rozumel. Túto problematiku upravujú predpisy vid' str. 82.

c):

V Slovenskej republike platí zákon č. 365/2004 Z.z. o rovnakom zaobchádzaní v niektorých oblastiach a o ochrane pred diskrimináciou v znení neskorších predpisov (antidiskriminačný zákon). Posledná novela antidiskriminačného zákona rozšírila ochranu pred diskrimináciou. Z hľadiska implementácie charty je dôležité ustanovenie § 8a, ktoré prináša úpravu tzv. dočasných vyrovnávacích opatrení.

Odsek 2:

c):

V roku 2005 bola činnosť zariadení na výkon rozhodnutia súdu (detský domov, detský domov pre maloletých bez sprievodu, krízové stredisko, resocializačné stredisko) nanovo upravená zákonom č. 305/2005 Z. z. o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

Činnosť zariadení sociálnych služieb naďalej upravuje zákon č. 195/1998 o sociálnej pomoci v znení neskorších predpisov. V zákone č. 195/1998 Z.z. o sociálnej pomoci v znení neskorších predpisov nie je formálne zabezpečené, aby zariadenia sociálnych služieb mohli prijímať a poskytovať starostlivosť príslušným osobám v ukrajinčine, alebo vo vlastnom jazyku tým osobám, ktoré používajú regionálny alebo menšinový jazyk.

V zariadeniach na výkon rozhodnutia súdu a v zariadeniach sociálnych služieb sú realizované možnosti prijatia a opatrovania klientov v jazyku, ktorý používajú. Osoby, ktoré používajú regionálny alebo menšinový jazyk sú prednostne prijímané do zariadení sociálnej starostlivosti nachádzajúcich sa v regiónoch, kde sa regionálny alebo menšinový jazyk používa a zamestnanci týchto zariadení, okrem štátneho jazyka komunikujú aj regionálnym alebo menšinovým jazykom. Zamestnanci uvedených zariadení ovládajú menšinový jazyk svojich klientov. V záujme podpory používania regionálnych alebo menšinových jazykov sú vydávané dvojazyčné časopisy. Klientom je taktiež zabezpečená možnosť sledovania televíznych programov v jazyku, ktorý používajú.

Prevádzka týchto zariadení je zabezpečovaná tak, aby aj v oblastiach, kde je väčší počet iných, než slovensky hovoriacich klientov a zamestnancov, neboli diskriminovaní ani občania slovenskej národnosti. Kultúrne a spoločenské podujatia sú organizované aj v príslušnom menšinovom jazyku.

Pokiaľ ide o nemocnice Ministerstvo zdravotníctva Slovenskej republiky neregistrovalo žiadnu sťažnosť týkajúcu sa neposkytnutia zdravotnej starostlivosti z dôvodu neovládania

menšinového jazyka zo strany pracovníkov nemocnice. V praxi sa teda nevyskytli žiadne problémy tohto druhu.

JAZYKY: ČESKÝ, NEMECKÝ, POLSKÝ

Článok 14 - Cezhraničná spolupráca

Vybrané ustanovenia:

Zmluvné strany sa zaväzujú:

b) v prospech regionálnych alebo menšinových jazykov umožniť a/alebo podporiť cezhraničnú spoluprácu, najmä medzi regionálnymi alebo miestnymi orgánmi, na ktorých územiach sa používa rovnaký jazyk v identickej alebo blízkej podobe.

Opatrenia prijaté na implementáciu týchto ustanovení charty:

ČESKÝ JAZYK:

b):

V roku 2002 bola na základe článku 8 Dohody medzi vládou Slovenskej republiky a vládou Českej republiky o cezhraničnej spolupráci vytvorená Slovensko-česká medzivládna komisia pre cezhraničnú spoluprácu (ďalej len „komisia“), ktorej cieľom je podpora a koordinácia cezhraničnej spolupráce medzi miestnymi orgánmi a regionálnymi orgánmi. Jej úlohou je tiež ustanovenie všeobecných smerov a foriem cezhraničnej spolupráce, vypracúvanie odporúčaní na základe rozhodnutí spoločných koordinačných orgánov štátnej správy a samosprávy a riešenie sporných problémov sťažujúcich túto spoluprácu.

Zloženie komisie z českej strany: predseda – predstaviteľ Ministerstva pre miestny rozvoj Českej republiky, zástupcovia: námestník Ministerstva vnútra Českej republiky a predstaviteľ Ministerstva zahraničných vecí Českej republiky, členovia: hejtmani prihraničných krajov (Juhomoravského, Zlínskeho, Moravskosliezského) a predsedovia českých častí prihraničných euroregiónov (Region Beskydy, Region Bíle Karpaty, Sdružení měst a obcí Jižní Moravy).

Komisia sa v rámci svojich zasadnutí venuje rôznym oblastiam vychádzajúcim zo svojich hlavných smerov práce. Doteraz sa uskutočnilo 7 zasadnutí komisie.

NEMECKÝ JAZYK

b):

Rámcová zmluva medzi Slovenskou republikou a Rakúskou republikou o cezhraničnej spolupráci medzi územnými celkami alebo orgánmi bola podpísaná 25. októbra 2003 a nadobudla platnosť 1. septembra 2004 po výmene ratifikačných listín. V rámci zmluvy sa cezhraničná spolupráca rozvíja v oblasti regionálneho rozvoja, cezhraničnej dopravy, územného plánovania, ochrany prírody a životného prostredia, odpadového hospodárstva, vzdelávania, kultúry, športu a voľného času, zdravotníctva, cestovného ruchu a turizmu,

poľnohospodárstva a výživy, sociálnych vecí, vzájomného poskytovania pomoci pri katastrofách a prevencie kriminality.

Medzivládna komisia o cezhraničnej spolupráci medzi Slovenskou republikou a Rakúskou republikou nie je vytvorená.

Slovensko-bavorská dvojstranná spolupráca v oblasti verejnej správy

Oficiálne pracovné kontakty medzi vládou Slobodného štátu Bavorsko a ústrednými orgánmi štátnej správy Slovenskej republiky boli nadviazané v roku 1991 kedy bola vytvorená zmiešaná Slovensko-bavorská medzivládna komisia. Táto sa stretáva raz ročne striedavo v Bratislave a v Mníchove. Okruh otázok vzájomnej spolupráce sa popri širokej spolupráci na policajnom úseku sústredil na úseku verejnej správy na otázky modernizácie a fungovania systému verejnej správy, na problematiku prípravy a vzdelávania lektorského zboru v systéme školení pracovníkov verejnej správy, volených predstaviteľov samosprávy i samotných školiacich kádrov. Súčasťou pravidelných stretnutí predstaviteľov rezortov je výmena poznatkov a praktických skúseností pri navrhovaní strategického rozvoja verejnej správy riešení aktuálnych otázok samosprávy.

Efektívnou aktivitou v oblasti verejnej správy boli pravidelne každoročne sa organizované semináre starostov, primátorov a pracovníkov miestnej štátnej správy na Slovensku a v Bavorsku, ktoré informovali účastníkov o všeobecnom usporiadaní verejnej správy v Bavorsku a venovali sa špecifickým témam verejnej správy na miestnej úrovni. Bavorskí partneri predstavujú slovenským účastníkom systém financovania územných samospráv, fiškálnu decentralizáciu, európske právo a európsku integráciu, oblasť školstva, sociálneho systému, spracovania komunálneho odpadu, ochrany pred záplavami, verejno-súkromného partnerstva a poznatky z cezhraničnej spolupráce.

POLSKÝ JAZYK

Cezhraničná spolupráca medzi Slovenskou republikou a Poľskou republikou sa uplatňuje na základe Dohody medzi vládou Slovenskej republiky a vládou Poľskej republiky o cezhraničnej spolupráci, ktorá nadobudla platnosť dňom výmeny diplomatických nôt, t.j. 19. januára 1995, na základe čl. 11 ods.1. Uverejnená je v zbierke zákonov pod číslom 44/1995 Z.z.

V súlade s touto dohodou od septembra 1996 pracuje Slovensko-poľská medzivládna komisia pre cezhraničnú spoluprácu, v rámci ktorej pôsobí 12 pracovných skupín. Popri pozornosti venovanej širokým otázkam bilaterálnej spolupráce, prvoradým poslaním komisie je vytváranie podmienok na rozvoj prihraničných regiónov prispievajúcich k posilneniu vzťahov medzi územnými samosprávami oboch krajín, miestnymi orgánmi štátnej správy a nimi uskutočňovaných aktivít. Predsedom slovenskej časti Slovensko-poľskej medzivládnej komisie pre cezhraničnú spoluprácu je 2. štátny tajomník Ministerstva vnútra Slovenskej republiky.

V rámci slovenskej časti medzivládnej komisie pracujú na paritnom princípe pracovné skupiny pre nasledovné oblasti: rozvoja pre koordináciu prihraničných regiónov, pre dopravu, hospodársku spoluprácu, ochranu životného prostredia a lesné hospodárstvo, kultúru, vzdelávanie a výmenu mládeže, prihraničnú spoluprácu územných samospráv,

pôdohospodárstvo a výživu, územné plánovanie a výstavbu, prácu a sociálnu politiku, spoluprácu a vzájomnú pomoc pri katastrofách a živelných pohromách alebo iných závažných nehodách, ochranu zdravia a zdravotnícku záchrannú službu. Ostatné dvanásť zasadnutí komisie sa uskutočnilo v júli 2007 v Bardejovských Kúpeľoch.

Význam vzájomných prihraničných a euroregionálnych vzťahov stále narastá. V súčasnosti sa na slovensko – poľskej hranici rozvíjajú aj formou euroregiónov, (Karpatský euroregión, Euroregión Tatry, Euroregión Beskydy) založených na územnom princípe samosprávnych orgánov obcí a vyšších územných celkov.

RÓMSKY JAZYK

článok 8 – Vzdelávanie

Vybrané ustanovenia

1. V oblasti vzdelávania sa zmluvné strany zaväzujú na územiach, kde sa takéto jazyky používajú, podľa situácie každého z týchto jazykov, bez ujmy na výučbe oficiálneho jazyka/oficiálnych jazykov štátu:

- a)iii umožniť predškolskú výchovu alebo umožniť, aby prevažná časť predškolskej výchovy bola zabezpečená v príslušných regionálnych alebo menšinových jazykoch aspoň pre žiakov z rodín, ktoré prejavia záujem, za predpokladu dostatočného počtu žiakov*
- b)iii zabezpečiť, aby na základnom stupni bolo vyučovanie príslušných regionálnych alebo menšinových jazykov neoddeliteľnou súčasťou študijných osnov*
- c)iii zabezpečiť, aby na stredných školách bolo vyučovanie príslušných regionálnych alebo menšinových jazykov neoddeliteľnou súčasťou študijných osnov*
- d)iii zabezpečiť, aby na odborných školách bolo vyučovanie príslušných regionálnych alebo menšinových jazykov neoddeliteľnou súčasťou študijných osnov*
- e)ii zabezpečiť prostriedky na štúdium týchto jazykov ako odborných predmetov univerzitného a iného vysokoškolského štúdia*
- f)ii umožniť, aby sa tieto jazyky stali predmetmi vzdelávania dospelých alebo súčasťou priebežného vzdelávania*
- d) prijať opatrenia na zabezpečenie vyučovania dejín a kultúry, ktoré ovplyvnili regionálny alebo menšinový jazyk*
- e) zabezpečiť základné a ďalšie vzdelávania učiteľov, potrebných pre realizáciu tých písm. a až g, ktoré zmluvná strana prijala*
- f) vytvoriť jeden alebo viac kontrolných orgánov zodpovedných kontrolovať prijaté opatrenia a pokrok dosiahnutý pri zavádzaní alebo rozvoji výučby regionálnych alebo menšinových jazykov a vypracovávať pravidelné správy o svojich zisteniach, ktoré sa zverejnia.*

Opatrenia prijaté na implementáciu ustanovení charty:

Odsek 1:

Ústava Slovenskej republiky v súčinnosti s medzinárodnými dokumentmi vrátane Európskej charty regionálnych alebo menšinových jazykov, občanom tvoriacim v Slovenskej republike národnostné alebo etnické menšiny zaručuje okrem iného právo na osvojenie si štátneho jazyka a právo na vzdelanie v ich jazyku.

a) iii:

Sieť materských škôl v súčasnosti nezahŕňa žiadne predškolské vzdelávanie využívajúce rómčinu ako výchovný jazyk.

b) iii:

Zákon č. 29/1984 Zb. o sústave základných a stredných škôl v znení neskorších predpisov (ďalej len „školský zákon“) zaručuje občanom inej ako slovenskej národnosti v rozsahu primeranom záujmom ich národného rozvoja právo na vzdelanie v ich jazyku na všetkých stupňoch a druhoch škôl. (§ 3 ods. 1 školského zákona: „Výchova a vzdelávanie sa uskutočňujú v štátnom jazyku. Občanom českej, maďarskej, nemeckej, poľskej a ukrajinskej (rusínskej) národnosti sa v rozsahu primeranom záujmom ich národného rozvoja zabezpečuje právo na vzdelávanie v ich jazyku.“) Uplatnenie týchto práv sa prejavuje v cieľoch, obsahu,

organizácii, v riadení a správe na všetkých stupňoch a druhoch škôl a školských zariadení v rámci výchovno-vzdelávacieho systému v Slovenskej republike.

Zákon č. 596/2003 Z. z. o štátnej správe v školstve a školskej samospráve a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, umožňuje radám, obecným školským radám a územným školským radám presadzovať záujmy miestnej a regionálnej samosprávy, rodičov a pedagógov v oblasti výchovy a vzdelávania, teda aj vyučovanie v materinskom jazyku.

Od roku 2003 sa predmety rómsky jazyk a literatúra a rómske reálie vyučujú pod gesciou ŠPÚ v 3 základných školách (Súkromná základná škola, Galaktická 9, Košice, Základná škola, Parková 1, Veľká Ida, Súkromná základná škola, Angyalova 417/31, Kremnica) v rámci projektov „Experimentálna verifikácia efektívnosti kurikula rómskeho jazyka a literatúry základných a stredných školách“ a „Experimentálna verifikácia efektívnosti kurikula predmetu rómske reálie“. V školskom roku 2006/2007 je do experimentálneho overovania zapojených 219 žiakov základných a stredných škôl.

c), d) iii:

Od roku 2003 sa predmety rómsky jazyk a literatúra a rómske reálie vyučujú pod gesciou Štátneho pedagogického ústavu v 4 stredných školách (Súkromné gymnázium, Galaktická 8, Košice, Stredná umelecká škola, Exnárova 8, Košice, Súkromná sociálnoprávna akadémia pre rómske komunity, Jegorovovo námestie 5, Košice, Spojená škola, Novohradská 3, Bratislava) v rámci projektov „Experimentálna verifikácia efektívnosti kurikula rómskeho jazyka a literatúry základných a stredných školách“ a „Experimentálna verifikácia efektívnosti kurikula predmetu rómske reálie“.

Štátny pedagogický ústav realizoval projekt s podporou Európskeho sociálneho fondu „Zvýšenie kvalifikačného potenciálu príslušníkov rómskej komunity zavedením nového študijného zamerania – romistika do systému vzdelávania stredných škôl“.

e) ii:

V súlade so zákonom č. 131/2002 Z.z. o vysokých školách a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „vysokoškolský zákon“) sa podporuje štúdium a výskum menšinových jazykov. Všetky verejné vysoké školy v Slovenskej republike sú autonómne a riadia sa vysokoškolským zákonom Slovenskej republiky. Všetky sú financované a rozvíjajú sa podľa pravidiel vychádzajúcich z vysokoškolského zákona, vykonávacích všeobecne záväzných právnych predpisov a iných noriem, ktorých vydanie ustanovil zákon. Ministerstvo školstva Slovenskej republiky zachováva ku všetkým verejným vysokým školám princíp rovnosti a spravodlivosti a financuje ich na základe schválenej a transparentnej metodiky financovania.

Vo vzťahu k rómskemu jazyku je zriadený Ústav romologických štúdií na Univerzite Konštantína Filozofa v Nitre. Pre úplnosť uvádzame, že v súčasnosti sa pod gestorstvom Úradu splnomocnenkyne vlády Slovenskej republiky pre rómske komunity pripravuje štandardizácia rómskeho jazyka. Sú pripravené materiály na proces akreditácie študijného programu Rómsky jazyk, história, literatúra a kultúra, ktorý plánuje realizovať Ústav romologických štúdií na Univerzite Konštantína Filozofa v Nitre. Nový študijný program bude zaradený pod program Neslovanské jazyky. Súčasne sa pripravuje II. vydanie Pravidiel rómskeho pravopisu, čo je jeden z dôležitých momentov štandardizácie rómskeho jazyka.

f) ii:

Podľa § 14, ods. 2, písm. c) zákona č. 596/2003 Z. z. o štátnej správe v školstve a školskej samospráve a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov je v Slovenskej republike zriadené Metodicko-pedagogické centrum so sídlom v Bratislave s piatimi alokovanými pracoviskami v Bratislave, Banskej Bystrici, Prešove a v Trenčíne. Je to priamoriadená organizácia Ministerstvom školstva Slovenskej republiky na výkon metodickej činnosti a na ďalšie vzdelávanie pedagogických a nepedagogických zamestnancov. V ich pôsobnosti sú školy a školské zariadenia v zriaďovateľskej pôsobnosti samosprávnych miest, obcí a krajov, tiež krajských školských úradov v Slovenskej republike . Napr. alokované pracovisko Metodicko-pedagogického centra v Prešove:

- vykonáva ďalšie vzdelávanie pedagogických a nepedagogických zamestnancov škôl a školských zariadení
- zabezpečuje odbornú-metodickú činnosť v oblasti ďalšieho vzdelávania pedagogických a nepedagogických zamestnancov
- vykonáva výskumnú a prieskumnú činnosť v oblasti ďalšieho vzdelávania pedagogických a nepedagogických zamestnancov
- vykonáva na základe poverenia Ministerstva školstva Slovenskej republiky celoslovenské kompetencie:
  - v oblasti odborného garantovania rómskej problematiky
  - v oblasti odborného garantovania ďalšieho vzdelávania učiteľov škôl na národnostných územiach (maďarské, ukrajinské, rusínske)

Súčasťou Metodicko-pedagogického centra je Rómske vzdelávacie, informačné, dokumentačné, poradenské a konzultačné centrum - ROCEPO s celoslovenskou pôsobnosťou, ktoré má za cieľ prostredníctvom učiteľov pracujúcich na školách s vysokou koncentráciou rómskych detí a žiakov zohľadniť špecifické potreby a podmienky rómskej národnostnej menšiny.

g):

Učebné plány pre 1. – 4. ročník základných škôl s vyučovaním rómskeho jazyka sú vypracované v období v dvoch variantoch. Podľa prvého sa rómsky jazyk vyučuje ako nepovinný predmet, v druhom variante je rómsky jazyk zadefinovaný ako povinný predmet s týždennou dotáciou 2 hodiny. Osobitne sú vypracované v dvoch variantoch aj Učebné plány pre 5. – 9. ročník základných s vyučovaním rómskeho jazyka s identickou charakteristikou ako predchádzajúci učebný plán.

V súčasnosti boli na vyučovanie dejín Rómov k dispozícii dve učebnice: Rómsky dejepis – vyšiel v roku 2000 a učebnica Ľudia z rodiny Rómov – vyšla v roku 2003. Obe učebnice sa nedostatočne využívajú v praxi. V roku 2005 bol Európskym sociálnym fondom podporený projekt „Romistika“, ktorého cieľom bolo pripraviť učebnice a pomôcky pre vyučovanie predmetov rómsky jazyk a literatúra, dejiny Rómov a rómske reálie na stredných školách. Tento projekt bol úspešne ukončený v roku 2007.

h):

Vid'. odpoveď f) ii.

i):

Poradným orgánom ministra školstva Slovenskej republiky pri plnení úloh Ministerstva školstva Slovenskej republiky vyplývajúcich z Programového vyhlásenia vlády Slovenskej

republiky na roky 2006 až 2010 v oblasti výchovy a vzdelávania v školách a školských zariadeniach, ich riadenia, financovania a v oblasti výkonu štátnej správy v regionálnom školstve je Rada pre národnostné školstvo.

Od roku 2005 podľa príkazu ministra školstva č. 5/2005-I v znení neskorších zmien je zriadená Rada expertov Ministerstva školstva Slovenskej republiky pre výchovu a vzdelávanie Rómov.

V Slovenskej republike je tiež zriadená Rada vlády Slovenskej republiky pre národnostné menšiny a etnické skupiny. Rada je poradným a koordinačným orgánom vlády Slovenskej republiky pre oblasť národnostnej politiky a pre oblasť implementácie Európskej charty regionálnych alebo menšinových jazykov.

článok 9 – Súdnictvo

Vybrané ustanovenia:

1. Zmluvné strany sa zaväzujú v súdnych obvodoch, v ktorých počet užívateľov regionálnych alebo menšinových jazykov sídliačich na tomto území odôvodňuje prijatie nižšie uvedených opatrení, podľa situácie jednotlivých jazykov a za podmienky, že využitie možností uvedených v tomto odseku nebude sudca pokladať za prekážku riadneho výkonu súdnictva,

a v trestnom konaní:

*ii zaručiť obžalovanému právo používať jeho regionálny alebo menšinový jazyk, a/alebo
iii zabezpečiť, aby sa žiadosti a dôkazy, písomné alebo ústne, nepokladali za neprijateľné len z dôvodu, že boli predložené v regionálnom alebo menšinovom jazyku*

b) v občianskom konaní:

*ii umožniť, kedykoľvek strana vystupuje pred súdom, aby mohla použiť svoj regionálny alebo menšinový jazyk, a to bez vzniku dodatočných nákladov pre túto stranu, a/alebo
iii umožniť predloženie dokumentov a dôkazov v regionálnych alebo menšinových jazykoch, v prípade potreby využitím tlmočníkov alebo prostredníctvom prekladov*

c) v konaní pred súdmi v správnych veciach:

*ii umožniť, kedykoľvek je strana povinná vystúpiť osobne pred súdom, aby mohla použiť svoj regionálny alebo menšinový jazyk, a to bez vzniku dodatočných nákladov pre túto stranu, a/alebo
iii umožniť predloženie dokladov a dôkazov v regionálnych alebo menšinových jazykoch, v prípade potreby využitím tlmočníkov alebo prostredníctvom prekladov,*

d) prijať opatrenia, ktoré zabezpečia, že uplatnenie písmena b) bodov i, ii a písmena c) bodov i, ii a každé potrebné využitie tlmočníkov a prekladov nebude mať za následok vznik dodatočných nákladov dotknutých osôb

2. Zmluvné strany sa zaväzujú:

b) neodmietnuť platnosť právnych dokumentov vyhotovených v štáte iba preto, že sú vyhotovené v regionálnom alebo menšinovom jazyku

3. Zmluvné strany sa zaväzujú sprístupniť v regionálnych alebo menšinových jazykoch najdôležitejšie vnútroštátne právne predpisy a tie, ktoré sa dotýkajú osôb používajúcich tieto jazyky, ak predmetné texty neboli sprístupnené inak.

Opatrenia prijaté na implementáciu týchto ustanovení charty

Platný právny poriadok v súlade s článkom 47 Ústavy Slovenskej republiky ide v otázke zabezpečenia používania regionálneho alebo menšinového jazyka v konaní pred súdmi nad rámec vybraných ustanovení charty.

Súčasný znenie legislatívy Slovenskej republiky zodpovedá obsahu záväzkov Slovenskej republiky prijatých v charte a preto nie je nutné legislatívu upravovať. Relevantná platná a účinná legislatíva v praxi nepredstavuje obmedzenie práva používať regionálny alebo menšinový jazyk v rámci súdnych konaní. Ministerstvu spravodlivosti Slovenskej republiky nie sú z činnosti súdov známe prípady neúspešného odvolávania sa účastníka konania na právo používať regionálny alebo menšinový jazyk.

Odsek 1

a) ii:

V prípade trestného konania je relevantným zákon č. 301/2005 Z.z. Trestný poriadok, ktorý je účinný od 1. 1. 2006. Platnosť a následná aplikácia Trestného poriadku sa vzťahuje na územie celej Slovenskej republiky.

Právo používať materinský jazyk v konaní pred súdom je upravené v základných zásadách Trestného poriadku v ust. § 2 ods. 20 Trestného poriadku: „Ak obvinený, jeho zákonný zástupca, poškodený, zúčastnená osoba alebo svedok vyhlási, že neovláda jazyk, v ktorom sa konanie vedie, má právo na tlmočníka a prekladateľa.“

Podľa § 28 ods. 1 Trestného poriadku: „Ak je potrebné pretlmočiť obsah výpovede alebo ak osoba uvedená v § 2 ods. 20 vyhlási, že nerozumie jazyku, v ktorom sa konanie vedie, alebo nehovorí týmto jazykom, priberie sa tlmočník opatrením. Tlmočníkom môže byť výnimočne aj zapisovateľ.“

Podľa ust. § 28 ods. 3 Trestného poriadku: „Ak je potrebné preložiť zápisnicu o výpovedi alebo inú písomnosť, priberie sa prekladateľ opatrením. Ustanovenie odseku 2 sa použije primerane.“

Pre trestné konanie je typické, že trestná vec je predložená súdu na konanie a rozhodnutie po vykonanom prípravnom konaní, teda ak obvinený, poškodený alebo svedkovia v prípravnom konaní vyhlásia, že neovládajú jazyk, v ktorom sa konanie vedie, už v prípravnom konaní je pribratý tlmočník, pričom tento vystupuje aj pred súdom. Ak sa až pred súdom zistí, že tu vystupuje osoba, ktorá neovláda jazyk, v ktorom sa vedie konanie, súd do konania priberie tlmočníka.

Citované ustanovenia Trestného poriadku sa vzťahujú na všetky osoby zúčastnené na konaní, teda nielen na obvineného, obžalovaného, zúčastnenú osobu, poškodeného, ale aj svedka, pokiaľ vyhlásia, že nerozumejú jazyku, v ktorom sa konanie vedie. Súdy v trestných veciach

dodržiaujú relevantné ustanovenia Trestného poriadku a na požiadanie obvineného alebo účastníka konania vo veci priberú do konania tlmočníka.

iii):

Podľa § 28 ods. 1 Trestného poriadku: „Ak je potrebné pretlmočiť obsah výpovede alebo ak osoba uvedená v § 2 ods. 20 vyhlási, že nerozumie jazyku, v ktorom sa konanie vedie, alebo nehovorí týmto jazykom, priberie sa tlmočník opatrením. Tlmočníkom môže byť výnimočne aj zapisovateľ.“ Trovy súvisiace s pribratím tlmočníka znáša štát. Je preto samozrejmosťou, že z uplatnenia tohto práva nevznikajú týmto osobám dodatočné náklady.

Listinné dôkazy, ktoré svojím obsahom dokazujú alebo vyvracajú dokazovanú skutočnosť vzťahujúcu sa na trestný čin alebo na obvineného a sú v regionálnom alebo menšinovom jazyku, sú v súlade s §28 ods. 1 Trestného poriadku preložené.

b) ii):

Vo vzťahu k týmto záväzkom je relevantným právnym predpisom zákon č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov (v ďalšom texte „Občiansky súdny poriadok“). Podľa § 18 Občianskeho súdneho poriadku: „Účastníci majú v občianskom súdnom konaní rovnaké postavenie. Majú právo konať pred súdom vo svojej materčine alebo v úradnom jazyku toho štátu, ktorému rozumejú. Súd je povinný zabezpečiť im rovnaké možnosti na uplatnenie ich práv.“

Podľa § 141 ods. 2 Občianskeho súdneho poriadku: „Trovy dôkazov, ktoré nie sú kryté preddavkom, ako aj hotové výdavky ustanoveného zástupcu, ktorý nie je advokátom, a trovy spojené s tým, že účastník koná vo svojej materčine, platí štát.“

Z praxe súdov vyplýva, že v občianskom súdnom konaní sudca väčšinou až na prvom pojednávaní zistí, že účastník slabo ovláda slovenský jazyk, preto uznesením priberie do konania tlmočníka, pojednávanie odročí a na ďalšie pojednávanie predvolá aj tlmočníka a po vykonaní tlmočnickeho úkonu vyúčtuje odmenu tlmočníka. Sú aj také prípady, kedy účastník ešte pred začatím pojednávania písomne oznámi súdu, že neovláda slovenský jazyk a žiada do konania pribrať tlmočníka. Vtedy súd väčšinou vydá uznesenie o pribratí tlmočníka. Z uvedeného vyplýva, že s praktickou aplikáciou uvedeného záväzku nevznikajú v Slovenskej republike žiadne ťažkosti.

iii):

Platný právny poriadok Slovenskej republiky umožňuje predkladať doklady a dôkazy v regionálnych a menšinových jazykoch bez vzniku dodatočných nákladov pre tieto strany, čím tak plne rešpektuje predmetné ustanovenie charty.

c) ii):

Ustanovenia týkajúce sa konania pred súdmi v správnych veciach sú integrálnou súčasťou Občianskeho súdneho poriadku, v ktorého rámci sú osobitné normy týkajúce sa tejto právnej oblasti upravené v V. časti Občianskeho súdneho poriadku. Z toho vyplýva, že všeobecné ustanovenia Občianskeho súdneho poriadku vrátane práva konať pred súdom vo svojej materčine sa analogicky vzťahujú aj na konanie pred súdmi v správnych veciach.

iii):

Platný právny poriadok umožňuje rovnako ako v občianskom súdnom konaní aj v konaní pred súdmi v správnych veciach predkladať doklady a dôkazy v regionálnych a menšinových jazykoch bez vzniku dodatočných nákladov pre tieto strany, čím tak plne rešpektuje predmetné ustanovenie charty.

d):

Trovy tlmočenia, resp. prekladov súvisiacich s využitím práva strany použiť pred súdom v občianskoprávnom konaní a v konaní pred súdom v správnych veciach regionálny alebo menšinový jazyk znáša štát.

článok 10 – Správne orgány a verejné služby

Vybrané ustanovenia:

1. V správnych celkoch štátu, kde počet užívateľov regionálnych alebo menšinových jazykov sídliačich na tomto území odôvodňuje prijatie nižšie uvedených opatrení, a podľa situácie každého z jazykov sa zmluvné strany zaväzujú, ak je to možné,

a) iii zabezpečiť, aby užívatelia regionálnych alebo menšinových jazykov mohli predložiť ústne alebo písomne žiadosti, ako aj dostať odpoveď v týchto jazykoch

iv) zabezpečiť, aby užívatelia regionálnych alebo menšinových jazykov mohli predložiť ústne alebo písomné žiadosti v týchto jazykoch

2. Čo sa týka miestnych a regionálnych orgánov, na území, kde sídli taký počet užívateľov regionálnych alebo menšinových jazykov, ktorý odôvodňuje prijatie nižšie uvedených opatrení, zmluvné strany sa zaväzujú umožniť a/alebo podporiť

b) možnosť, aby užívatelia regionálnych alebo menšinových jazykov mohli predložiť ústne alebo písomné žiadosti v týchto jazykoch

c) uverejnenie úradných dokumentov regionálnych orgánov takisto v príslušných regionálnych alebo v menšinových jazykoch,

d) uverejnenie úradných dokumentov miestnych orgánov takisto v regionálnych alebo menšinových jazykoch

f) používanie regionálnych alebo menšinových jazykov na rokovaníach miestnych orgánov, nevyklučujúc však tým použitie oficiálneho(ych) jazyka(ov) štátu

g) používanie alebo prevzatie tradičných a správnych miestnych názvov v regionálnych alebo menšinových jazykoch, a ak je to potrebné, spoločne s pomenovaním v oficiálnom(ych) jazyku(och)

3. S ohľadom na verejné služby poskytované správnymi orgánmi alebo inými osobami konajúcimi v ich mene sa zmluvné strany zaväzujú na územiach, kde sa používajú regionálne alebo menšinové jazyky, v súlade s postavením každého jazyka a ak je to možné:

c) umožniť užívateľom regionálnych alebo menšinových jazykov predložiť žiadosť v týchto jazykoch

4. Zmluvné strany sa zaväzujú na účel zabezpečenia ustanovení odsekov 1, 2 a 3, ktoré prijali, prijať jedno alebo viac nasledujúcich opatrení:

a) poskytovať požadovaný preklad alebo tlmočenie, ak sa požadujú

c) ak je to možné, vyhovieť žiadostiam zamestnancov verejných služieb ovládajúcich regionálny alebo menšinový jazyk byť vymenovaní na území, kde sa tento jazyk používa.

5. Zmluvné strany sa zaväzujú, na základe požiadavky dotknutých osôb, umožniť im používanie alebo prevzatie priezviska v regionálnych alebo menšinových jazykoch.

Opatrenie prijaté na implementáciu týchto ustanovení charty:

Odsek 1:

a) iii, iv:

Pravidlá používania jazyka menšiny aj v úradnom styku upravuje zákon č. 184/1999 Z.z. o používaní jazykov národnostných menšín. Rómsky jazyk sa používa v úradnom styku v 57 obciach, z nich žiadna nie je sídlom úradu štátnej správy.

Od 1. 10. 2007 je účinný zákon č. 254/2007 Z.z. o zrušení krajských úradov a o zmene a doplnení zákona č. 515/2003 Z.z. o krajských úradoch a obvodných úradoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení nálezov Ústavného súdu Slovenskej republiky č. 263/2006 Z.z. zrušené krajské úrady ako druhostupňové orgány miestnej štátnej správy v pôsobnosti ministerstva vnútra Slovenskej republiky. Nadobudnutím účinnosti tohto zákona zostalo 50 obvodných úradov ako prvostupňových orgánov miestnej štátnej správy. Žiaden obvodný úrad nesídlí v obci, kde sa viac ako 20% obyvateľstva hlási k rómskej národnostnej menšine.

Odsek 2:

b):

Podľa ust. § 2 ods. 3 zákona č. 184/1999 Z.z. o používaní jazykov národnostných menšín občan Slovenskej republiky, ktorý je osobou patriacou k národnostnej menšine, má právo podávať písomné podania orgánu štátnej správy a orgánu územnej samosprávy (ďalej len „orgán verejnej správy“) v obci, kde osoby patriace k národnostnej menšine tvoria podľa posledného sčítania obyvateľov najmenej 20% obyvateľstva, aj v jazyku menšiny. Rómsky jazyk v úradnom styku je možné používať v 57 obciach.

c), d):

V obci, kde osoby patriace k národnostnej menšine tvoria podľa posledného sčítania obyvateľov najmenej 20% obyvateľstva, sa dôležité informácie, najmä výstražné, upozorňujúce a zdravotnícke, uvádzajú na miestach prístupných pre verejnosť okrem štátneho jazyka aj v jazyku menšiny. Orgán verejnej správy v rámci svojej pôsobnosti v takejto obci zabezpečuje na požiadanie informácie o všeobecne záväzných právnych predpisoch aj v jazyku menšiny.

f):

Podľa ust. § 3 ods. 1 zákona č. 184/1999 Z.z. o používaní jazykov národnostných menšín sa rokovanie orgánu územnej samosprávy v obci, kde osoby patriace k národnostnej menšine tvoria podľa posledného sčítania obyvateľov najmenej 20% obyvateľstva, môže uskutočňovať aj v jazyku menšiny, ak s tým súhlasia všetci prítomní.

Poslanec obecného zastupiteľstva v takejto obci (podľa zákona č. 184/1999 Z.z. o používaní jazykov národnostných menšín) má právo používať na rokovaní tohto orgánu jazyk menšiny. Tlmočenie zabezpečí obec. Kronika v takejto obci sa môže viesť aj v jazyku menšiny.

g):

Problematika uvádzania tradičných miestnych názvov v jazyku národnostných menšín je upravená v zákone č. 191/1994 Z.z. o označovaní obcí v jazyku národnostných menšín. Zákon uvádza, že „obce, v ktorých príslušníci národnostnej menšiny tvoria najmenej 20% obyvateľstva, sa označujú v jazyku národnostnej menšiny na samostatných dopravných značkách označujúcich začiatok a koniec obce“.

Podľa zákona č. 184/1999 Z.z. o používaní jazykov národnostných menšín (§4 ods. 1) obec, v ktorej 20% tvoria príslušníci národnostných menšín podľa posledného sčítania obyvateľov, môžu na svojom území označovať ulice a iné miestne geografické značenia aj v jazyku menšiny.

Odsek 3:

c):

Pravidlá používania jazyka menšiny aj v úradnom styku upravuje zákon č. 184/1999 Z.z. o používaní jazykov národnostných menšín. Vo vzťahu k rómskemu jazyku sa to týka 57 obcí.

Zákon č. 564/2001 Z.z. o verejnom ochrancovi práv v znení neskorších predpisov umožňuje podávateľom podnetov používať vo vzťahu k verejnému ochrancovi práv materinský jazyk. Ustanovenie § 11 ods. 2 tohto zákona uvádza: „Fyzické osoby môžu v styku s verejným ochrancom práv používať svoj materinský jazyk. Trovy tlmočného znáša štát. „Zákon o verejnom ochrancovi práv v súvislosti s používaním menšinových jazykov umožňuje vo vzťahu k verejnému ochrancovi práv používať tieto jazyky i mimo obvodov s 20% hranicou obyvateľstva hlásiaceho sa k národnostnej menšine.

V záujme zjednodušenia a urýchlenia preskúmania podnetov verejným ochrancom práv vypracovala Kancelária verejného ochrancu práv formulár na podanie podnetu, obsahujúci zákonom predpokladané obsahové náležitosti podnetu. Uvedený formulár bol následne preložený do všetkých jazykov národnostných menšín v Slovenskej republike vo vzťahu ku ktorým sa uplatňujú ratifikované ustanovenia charty, t. j. aj do jazyka nemeckého. Distribúciu formulárov na podanie podnetu kancelária zabezpečuje v rámci svojich realizovaných aktivít⁶ a súčasne sú zverejnené aj na internetovej stránke verejného ochrancu práv www.vop.gov.sk, kde je možné využiť elektronické zaslanie podnetu priamo po jeho vyplnení. Kancelária verejného ochrancu práv v prípade inojazyčného podania zabezpečuje aj preklad odpovede do jazyka, v ktorom bola žiadosť doručená, prípadne do iného, ak to bolo uvedené v žiadosti. Od roku 2002, kedy bol zvolený do funkcie prvý verejný ochranca práv v Slovenskej republike, mu bolo doručené 1 podanie v rómskom jazyku.

⁶ napr. distribúciou formulárov do regionálnych pôsobísk verejného ochrancu práv v rámci Slovenskej republiky, v ktorých sú evidovaní obyvatelia, hlásiaci sa k národnostnej menšine a ktoré sú zriaďované z vlastnej iniciatívy verejného ochrancu práv

Odsek 4:

a):

Podľa zákona č. 154/1994 Z.z. o matrikách (§13 ods. 4) „Pri ústnom oznámení narodenia je oznamovateľ povinný preukázať svoju totožnosť. Ak oznamovateľ ... urobí oznámenie v jazyku, ktorý matrikár neovláda, je potrebná prítomnosť tlmočníka, ak nejde o úradne ustanoveného tlmočníka, musí tlmočník zložiť do rúk matrikára, pred ktorým vykonáva tlmočnickú funkciu, sľub predpísaný osobitným predpisom. Údaje o tlmočení a tlmočníkovi sa vyznačia v knihe narodení“. Preklad a tlmočenie v zariadeniach poskytujúcich verejné služby v praxi poskytujú zamestnanci, ktorí ovládajú menšinový jazyk a umožňujú klientom používať tento jazyk.

c):

Orgány miestnej štátnej správy alebo zariadenia sociálnych služieb sú schopné zabezpečiť v prípade potreby a požiadavky občanov aj tlmočnicke služby. Zamestnancom verejných služieb, ktorí ovládajú menšinový jazyk a požiadajú o vymenovanie alebo preradenie na územie, kde sa tento jazyk používa, je zvyčajne vyhovené.

Odsek 5:

Vo vzťahu k uvedenému záväzku sú relevantnými právnymi predpismi zákon č. 300/1993 Z.z. o mene a priezvisku v znení neskorších predpisov a zákon č. 154/1994 Z.z. o matrikách v znení neskorších predpisov. Vid'. str. 61.

článok 11 – Médiá

Vybrané ustanovenia:

1. *Zmluvné strany sa zaväzujú pre užívateľov regionálnych alebo menšinových jazykov na územiach, kde sa tieto jazyky používajú, a podľa situácie každého z jazykov v rozsahu, v akom sú verejné orgány priamo alebo nepriamo kompetentné, majú právomoci alebo zohrávajú v tejto oblasti nejakú úlohu, rešpektujúc pritom zásady nezávislosti a samostatnosti médií,*
  - a) *ak rozhlas a televízia plnia úlohu verejnoprávnych médií:*
    - iii *prijat' vhodné opatrenia, aby prevádzkovatelia ponúkali programy v regionálnych alebo menšinových jazykoch*
    - b) *ii podporovať a/alebo uľahčiť pravidelné vysielanie rozhlasových programov v regionálnych alebo menšinových jazykoch*
    - c) *ii podporovať a/alebo uľahčiť pravidelné vysielanie televíznych programov v regionálnych alebo menšinových jazykoch*
    - d) *podporovať a/alebo uľahčiť výrobu a šírenie zvukových a audiovizuálnych diel v regionálnych a menšinových jazykoch*
    - e) *i podporovať a/alebo uľahčiť založenie a/alebo udržanie aspoň jedného denníka v regionálnych alebo menšinových jazykoch*
    - f) *ii uplatňovať existujúce opatrenia o finančnej podpore tiež na výrobu audiovizuálnych diel v regionálnych alebo menšinových jazykoch,*

2. Zmluvné strany sa zaväzujú zaručiť slobodu priameho príjmu rozhlasových alebo televíznych vysielaní susedných krajín v jazyku, ktorý sa používa v rovnakej alebo blízkej podobe regionálneho alebo menšinového jazyka a nebrániť prenosu rozhlasových a televíznych vysielaní zo susedných krajín v uvedenom jazyku. Ďalej sa zaväzujú zabezpečiť, aby sa nevyskytli žiadne obmedzenia slobody prejavu a voľného obehu informácií v tlači používajúcej jazyk v identickej podobe alebo v podobe blízkej regionálnemu alebo menšinovému jazyku. Výkon uvedenej slobody, pretože obsahuje povinnosti a zodpovednosti, môže podliehať istým formalitám, podmienkam, obmedzeniam alebo sankciám, ktoré stanovuje zákon a sú nevyhnutné v demokratickej spoločnosti v záujme národnej bezpečnosti, územnej celistvosti alebo verejného poriadku na predchádzanie neporiadku a na prevenciu zločinnosti, ochranu zdravia a morálky, ochranu povesti alebo práv iných, zabránenie šírenia dôverných informácií alebo na udržanie autority a nestrannosti súdництва.

3. Zmluvné strany sa zaväzujú zabezpečiť, aby záujmy užívateľov regionálnych alebo menšinových jazykov boli zastúpené alebo aspoň zohľadnené v orgánoch, ktoré možno vytvoriť v súlade so zákonom na účel zaručenia slobody a plurality médií.

Opatrenia prijaté na implementáciu ustanovení charty:

Odsek 1:

a) iii:

Vo vzťahu k vysielaniu v menšinových jazykoch vo verejnoprávnych médiách v Slovenskej republike sú relevantnými právnymi predpismi zákon č. 16/2004 Z. z. o Slovenskej televízii v znení neskorších predpisov a zákon č. 619/2003Z. z. o Slovenskom rozhlase v znení neskorších predpisov. Tieto právne predpisy vo svojich ustanoveniach zaručujú vysielanie obsahovo a regionálne vyvážených programov v jazykoch národnostných menšín a etnických skupín žijúcich na území Slovenskej republiky; na zabezpečenie výroby a vysielania programov pre národnostné menšiny a etnické skupiny môžu zriaďovať verejnoprávne médiá samostatné organizačné zložky. V mediálnej oblasti sú na báze verejnoprávnej televízie a rozhlasu utvorené veľmi dobré podmienky pre aplikáciu vybraných ustanovení Európskej charty regionálnych alebo menšinových jazykov, ktoré sú porovnateľné so štandardmi členských štátov EÚ.

Slovenský rozhlas ako verejnoprávna národná, nezávislá, informačná, kultúrna a vzdelávacia inštitúcia poskytuje službu verejnosti v oblasti rozhlasového vysielania. Medzi hlavné činnosti Slovenského rozhlasu patrí vysielanie väčšinového podielu vo verejnom záujme, ktorého neoddeliteľnou súčasťou je aj vysielanie obsahovo a regionálne vyvážených programov v menšinových jazykoch. Slovenský rozhlas týmto plní svoje poslanie rozvíjať kultúrnu identitu všetkých obyvateľov Slovenskej republiky.

Programy pre národnostné menšiny a etnické skupiny žijúce na území Slovenskej republiky Slovenský rozhlas vysiela na okruhu **Rádio Patria**. Časová štruktúra vysielania rešpektuje výsledky sčítania obyvateľstva, to znamená počty príslušníkov menšín. Rádio Patria – Redakcia národnostno-etnického vysielania zastrešuje aj vysielanie v rómskom jazyku.

Podľa novej vysielacej štruktúry Slovenského rozhlasu, platnej od 1. 2. 2007, Rádio Patria prešlo veľkou zmenou. Stalo sa rádiom všetkých národnostných programov nie len

organizačne, ale aj programovo, keďže programy v jednotlivých menšinových jazykoch sa vysielajú z jednej stanice. Pred touto zmenou sa totiž relácie Národnostného a etnického vysielania v Košiciach širili signálom Rádia Regina, s ktorým boli rôznymi technickými riešeniami poprepájané.

Z podnetu Ministerstva kultúry Slovenskej republiky bol na rokovanie vlády Slovenskej republiky predložený návrh na vyčlenenie rozpočtových prostriedkov na Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky s účelovým určením pre Slovenský rozhlas na rok 2007. V záujme plnenia vyššie uvedených úloh a poslania Slovenského rozhlasu vláda Slovenskej republiky v októbri 2007 rozhodla vyčleniť rozpočtové prostriedky pre Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky s účelovým určením pre Slovenský rozhlas na zabezpečenie vysielania programov v jazykoch národnostných menšín a etnických skupín žijúcich na území Slovenskej republiky vo výške 45 400 000,-Sk.

V roku 2006 bolo na okruhu Rádia Patria odvysielaných 66 hodín programu v rómskom jazyku, čo predstavuje 1,7% celkového objemu vysielania vo všetkých menšinových jazykoch vo vysielaní Slovenského rozhlasu.

Radio Patria je možné naladiť na stredných vlnách na nasledujúcich vysielateľoch: Nitra 1098 kHz, Rimavská Sobota 1017 kHz, Prešov 702 kHz.

V súčasnej programovej štruktúre Redakcie národnostno-etnického vysielania nastali veľké zmeny, ktoré sa prejavili v zdvojnásobení minutáže rómskeho vysielania. Vyžiadalo si to zabezpečenie odborného a finančného zázemia na výrobu týchto relácií externými spolupracovníkmi. Vo vysielaní v rómskom jazyku sú prioritou vysielania informácie z oblasti politiky, hospodárstva, kultúry, športu a informácie z jednotlivých regiónov Slovenska, kde žijú príslušníci rómskej menšiny.

Programová štruktúra národnostno-etnického vysielania – vysielanie v rómskom jazyku:

Pondelok:

8:00 - 8:30 Rómske slovo

8:30 - 9:00 Rómska hudba

Štvrtok

8:00 - 8:30 Rómske slovo

8:30 - 9:00 Rómska kultúrna revue

Slovenská televízia vysielala v rómskom jazyku stabilne týždenne (pondelok o 16,30 hod.) publicistickú reláciu Rómsky magazín v trvaní 26 minút. Objem vysielania v STV v rómskom jazyku predstavoval v roku 2006 celkovo 32,84 hodín, čo je 15,09% celkového objemu vysielania vo všetkých menšinových jazykoch.

b) ii:

Ústava Slovenskej republiky v článku 34 ods. 1 uvádza, že „občanom tvoriacim v Slovenskej republike národnostné menšiny alebo etnické skupiny sa zaručuje všestranný rozvoj, najmä právo spoločne s inými príslušníkmi menšiny alebo skupiny rozvíjať vlastnú kultúru, právo

rozširovať a prijímať informácie v ich materinskom jazyku, združovať sa v národnostných združeniach, zakladať a udržiavať vzdelávacie a kultúrne inštitúcie.“

Zákon č. 308/2000 Z. z. o vysielaní a retransmisii a o zmene zákona č. 195/2000 Z. z. o telekomunikáciách v znení neskorších predpisov zaručuje právo vysielat' slobodne a nezávisle aj v jazykoch národnostných menšín. Do ich obsahu, do ich obsahu možno zasahovať iba na základe zákona a v jeho medziach. Takisto tento zákon umožňuje prevádzkovateľovi retransmisie vykonávať slobodne a nezávisle retransmisiu programových služieb. Obmedzenie retransmisie programových služieb je možné len na základe zákona a v jeho medziach.

Rada pre vysielanie a retransmisiu nedisponuje údajmi koľko držiteľov licencie vysielajú v rómskom jazyku.

Na území Slovenskej republiky je možné prijímať rádiový signál početných rozhlasových staníc (verejnoprávnych i súkromných) zo susediacich štátov.

c) ii:

V Slovenskej republike vysielajú v súčasnosti 116 držiteľov licencie na televízne vysielanie. Sú to lokálne televízne stanice, ktoré vysielajú v národnostne zmiešaných obciach a mestách na južnom Slovensku. Rada pre vysielanie a retransmisiu nedisponuje údajmi koľko držiteľov licencie vysielajú v rómskom jazyku.

Podľa štatistických zistení približne 33% domácností v rámci ponuky programových služieb prijíma retransmisiu programových služieb z tzv. materských krajín. Na území Slovenskej republiky je možné prijímať televízny signál početných televíznych staníc (verejnoprávnych i súkromných) zo susediacich štátov. V zmysle zákona o vysielaní a retransmisii je možný prenos vysielania na južnom či východnom Slovensku. Tento spôsob vysielania ale nie je evidovateľný, ak je vysielaný cez satelit.

d):

Okrem vyššie uvedených právnych predpisov týkajúcich sa mediálnej oblasti je relevantným vo vzťahu k implemencii tohto záväzku aj zákon č. 220/2007 Z.z. o digitálnom vysielaní programových služieb a poskytovaní iných obsahových služieb prostredníctvom digitálneho prenosu a o zmene a doplnení niektorých zákonov (zákon o digitálnom vysielaní), účinný od 31.5.2007. Zákon liberalizuje autorizačnú schému pre televízne a rozhlasové vysielanie a vytvára priestor pre vznik nových platforiem poskytovania on-line služieb (napr. e-government, e-learning, e-culture a pod.). Rovnakým zákonom sa zriaďuje aj register služieb poskytovaných v digitálnom terestriálnom prostredí, založených na inom prístupe k obsahu než programová služba; register poskytovateľov obsahových služieb je alternatívou hot-line v zmysle odporúčania RE (2001) 8.

Od 1. januára 2008 je účinný zákon 343/2007 Z. z. o podmienkach evidencie, verejného šírenia a uchovávaní audiovizuálnych diel, multimediálnych diel a zvukových záznamov umeleckých výkonov a o zmene a doplnení niektorých zákonov (audiovizuálny zákon). Zákon podľa § 17 ods. 4 umožňuje s výnimkou predstavenia pre maloletých do 12 rokov v čase vhodnom pre týchto maloletých, uvádzať audiovizuálne dielo aj v pôvodnom jazyku, čo otvorilo väčší priestor pre šírenie audiovizuálnych diel aj v jazykoch národnostných menšín.

e) i:

Zákon č. 81/1966 Zb. o periodickej tlači a ostatných hromadných informačných prostriedkoch z znení neskorších predpisov ako všeobecný predpis neobmedzuje vydávanie periodickej tlače v jazyku národnostných menšín, na druhej strane však neobsahuje špeciálne ustanovenie o periodickej, či neperiodickej tlači národnostných menšín a etnických skupín.

Vydávanie periodickej a neperiodickej tlače v jazykoch národnostných menšín a etnických skupín je v Slovenskej republike podporované prostredníctvom štátnych dotácií – grantovým systémom Ministerstva kultúry Slovenskej republiky.

Počet titulov a finančný objem podporených periodík v rómskom jazyku:

Rok	Počet titulov	Výška podpory v Sk
2005	3	2 350 000
2006	3	2 218 000
2007	2	2 000 000

Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky finančne podporilo nasledovné periodiká v rómskom jazyku – Luluďi (v roku 2006 dotáciou v sume 68 000,-Sk, v roku 2007 dotáciou v sume 200 000,-Sk) a Romano Nevo Lil (v roku 2005 dotáciou v sume 1 900 000,-Sk, v roku 2006 dotáciou v sume 2 000 000,-Sk a v roku 2007 dotáciou v sume 1 800 000,-Sk).

f) ii:

Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky vypracovalo efektívny, objektívny a transparentný postup poskytovania finančných prostriedkov z účelového transferu kapitoly ministerstva kultúry na kultúru jednotlivých národnostných menšín. Prostredníctvom grantového programu Ministerstva kultúry Slovenskej republiky sú pridelované jednotlivým národnostným menšinám účelovo viazané finančné prostriedky na kultúrne aktivity, periodickú a neperiodickú tlač. Tým sú zároveň splnené aj požiadavky na napĺňanie poslania a funkčnosti Európskej charty regionálnych alebo menšinových jazykov, pretože menšinám a etnickým skupinám je utvorený priestor pre rozvoj a používanie vlastného jazyka ako nosiča kultúrneho dedičstva a uchovania jazykovej identity. V roku 2007 bolo z grantového systému Ministerstva kultúry Slovenskej republiky poskytnutých na rómsku menšinovú kultúru 11.482.000,-Sk.

V grantovom systéme Kultúra národnostných menšín pre rok 2008 došlo k významnému pokroku. Pre rok 2008 Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky zvýšilo finančné prostriedky na grantový program Kultúra národnostných menšín, sprehľadnilo a zjednodušilo postupy pri elektronickej registrácii, výrazne urýchlilo interný proces schvaľovania jednotlivých žiadostí, skrátilo termín vybavovania žiadostí od podania žiadostí až po pridelenie finančných prostriedkov jednotlivým žiadateľom o grantovú podporu, spracovalo detailnejšiu štruktúru programov ktorá zabezpečí koncepcnejšiu prípravu, spracovanie a prácu odborných komisií a tým pádom aj väčšiu spokojnosť uchádzačov sa o grantovú podporu, vylepšilo elektronický systém registrácie žiadostí – všetky formuláre sú už k dispozícii elektronicke, rozšírilo akceptovateľné položky v rozpočtoch, všetkým odborným grantovým komisiám bol pridelený špeciálny kód, na základe ktorého mali v čase obdobia dvoch mesiacov členovia jednotlivých komisií čas na štúdium projektov a ich rozhodovanie bolo na základe tejto novinky odbornejšie, koncepcnejšie a spravodlivejšie.

Odsek 2:

Na území Slovenskej republiky je možné prijímať televízny a rádiový signál početných televíznych a rozhlasových staníc (verejnoprávnych i súkromných) zo susediacich štátov.

Okrem elektronických médií v Slovenskej republike vychádzajú každoročne početné tituly periodickej a neperiodickej tlače s finančnou podporou štátu. Prístup k zahraničnej literatúre nie je ničím obmedzený.

Odsek 3:

Schvaľovanie koncepcií a plánu vysielania je v pôsobnosti Rady Slovenskej televízie a Rozhlasovej rady, a to aj vo vzťahu k zabezpečeniu vysielania obsahovo a regionálne vyvážených programov v jazykoch národnostných menšín a etnických skupín.

Pre úplnosť uvádzame, že všetky aktuálne otázky týkajúce sa menšinových jazykov vrátane mediálnej oblasti sú diskutované aj na úrovni Rady vlády pre národnostné menšiny a etnické skupiny, v ktorej majú zastúpenie všetky národnostné menšiny žijúce v Slovenskej republike. Vid'. str. 71.

článok 12 – Kultúrna činnosť a kultúrne zariadenia

Vybrané ustanovenia:

1. Vo vzťahu ku kultúrnym aktivitám a kultúrnym zariadeniam najmä ku knižniciam, k videotékam, ku kultúrnym centráam, k múzeám, archívom, akadémiám, divadlám a ku kinám, ako aj k literárnym dielam a ku kinematografickej produkcii, k ľudovému kultúrnemu prejavu, festivalom, ku kultúrnemu priemyslu vrátane, inter alia, použitia nových technológií zmluvné strany sa zaväzujú na územiach, kde sa uvedené jazyky používajú, v rozsahu, v akom sú verejné orgány kompetentné, majú právomoci alebo zohrávajú v tejto oblasti nejakú úlohu,

a) podporovať prejavy a aktivity charakteristické pre regionálne alebo menšinové jazyky, ako aj podporovať rozličné prístupy k dielam vytvoreným v týchto jazykoch

b) v rozličnej forme podporovať v iných jazykoch prístup k dielam vytvoreným v regionálnych alebo menšinových jazykoch napomáhaním a rozvojom prekladateľskej aktivity, dabingu, post-synchronizácie a výrobou titulkov,

c) podporovať v regionálnych alebo menšinových jazykoch prístup k dielam vytvoreným v iných jazykoch napomáhaním a rozvojom prekladateľskej aktivity, dabingu, post-synchronizácie a výrobou titulkov

d) zabezpečiť, aby organizácie zodpovedné za vyvíjanie a podporovanie rôznych foriem kultúrnych aktivít brali primeraný ohľad na začlenenie poznatkov a používanie regionálnych alebo menšinových jazykov a kultúr do aktivít, ktoré organizujú alebo ktoré podporujú

e) presadzovať opatrenia, aby organizácie zodpovedné za vyvíjanie a podporovanie kultúrnych aktivít mali k dispozícii personál dokonale ovládajúci príslušný regionálny alebo menšinový jazyk, ako aj jazyk(y) ostatných obyvateľov

f) podporovať priamu účasť zástupcov užívateľov daného regionálneho alebo menšinového jazyka pri vytváraní kultúrnych zariadení a plánovaní kultúrnych aktivít

g) napomáhať a/alebo uľahčiť vytvorenie jedného alebo viacerých orgánov poverených zbierať, archivovať a uvádzať alebo vydávať diela vytvorené v regionálnych alebo menšinových jazykoch

2. V oblastiach, kde sa tradične nepoužívajú regionálne alebo menšinové jazyky, zmluvné strany sa zaväzujú, ak na to oprávňuje počet užívateľov regionálneho alebo menšinového jazyka, umožniť, podporiť a/alebo zabezpečiť vhodné kultúrne aktivity alebo zariadenia podľa predchádzajúceho odseku.

3. Zmluvné strany sa zaväzujú pri uplatňovaní svojej kultúrnej politiky v zahraničí vytvoriť vhodný priestor aj regionálnym alebo menšinovým jazykom a ich kultúrnym prejavom.

Opatrenia prijaté na implementáciu ustanovení charty:

Odsek 1:

a)

Slovenská republika prostredníctvom Ministerstva kultúry Slovenskej republiky podporuje vydávanie diel periodickej a neperiodickej literatúry v rómskom jazyku.

V oblasti **periodickej literatúry** sa prostredníctvom grantového programu ministerstva kultúry podporujú kultúrne stránky a prílohy novín a časopisov, ako aj periodiká v elektronickej verzii zamerané na kultúrny život rómskej národnostnej menšiny, ďalej literárne, umelecko-vedné a umelecko-kritické, študentské - univerzitné a vysokoškolské časopisy a detské časopisy. Rozdelenie finančnej podpory na živú kultúru, periodickú a neperiodickú tlač závisí od rozhodnutia rómskej grantovej komisie. Podrobné informácie o počte titulov a finančnom objeme poskytnutom na periodiká v rómskom jazyku sú uvedené v rámci článku 11 – Médiá.

Úlohou grantového programu v oblasti **neperiodickej literatúry** národnostných menšín je podporovať edičnú činnosť, vydateľské a publikačné aktivity posilňujúce identitu národnostných menšín prostredníctvom pôvodnej, krásnej, odbornej, vedeckej literatúry a prekladateľskej činnosti. Dotácia je tiež určená aj na vydanie zvukových nosičov národnostných autorov, predovšetkým na čiastočné krytie nákladov spojených s realizáciou CD nahrávok.

Počet titulov a finančný objem podporenej neperiodickej literatúry v rómskom jazyku

Rok	Počet titulov	Výška podpory v Sk
2005	7	1 516 000
2006	4	550 000
2007	7	1 760 000

Neperiodická tlač v rómskom jazyku za rok 2007

Názov organizácie	Názov publikácie	Pridelená suma	Navýšenie	
Rómska tlačová agentúra	Rómska tlačová agentúra	900 000,-Sk		
TRIGON PRODUCTION s.r.o.	Muž, ktorý sadil stromy - monografia	250 000,-Sk		
ATTACK spol. s r.o.	CINKA PANNA - hudobné CD	150 000,-Sk	100 000,-Sk	

Občianske združenie Luluďi	Ladislav Tavalí: Nemenná krv	120 000,-Sk		
Spolok rómskych spisovateľov a umelcov na Slovensku	Galéria rozprávok - Mese galéria	100 000,-Sk		
Občianske združenie Luluďi	Dezider Banga: Čierny vlas	80 000,-Sk		
Ladislav Cuper	Dušan Onady: Venované Tebe, len Tebe ...	60 000,-Sk		
		1 660 000,-Sk	100 000,-Sk	1 760 000,-Sk

Prejavy a charakteristiky rómskeho jazyka sú podporované z Ministerstva kultúry Slovenskej republiky aj prostredníctvom Divadla Romathan v Košiciach, rómskeho národnostného divadla, ktoré je v pôsobnosti vyššieho územného celku Košice. Z Ministerstva kultúry Slovenskej republiky získalo v roku 2007 podporu vo výške 500 000,- Sk. Divadlo Romathan vzniklo v roku 1991 ako národnostné hudobné divadlo so štyrmi súbormi. Prvá premiéra s názvom „Miesto pre Rómov“ sa uskutočnila v Košiciach v decembri 1992. Od svojho vzniku, napriek mnohým organizačným, personálnym ale najmä ekonomickým problémom, sa Divadlo Romathan vyprofilovalo na profesionálny a uznávaný divadelný kolektív, ktorý veľmi úspešne reprezentuje kultúru Rómov žijúcich na Slovensku doma aj v zahraničí. Svoju činnosť neobmedzuje iba na určitý región, ale vystupuje po celom Slovensku. Divadlo je v pôsobnosti vyššieho územného celku Košice, ktorý zabezpečuje činnosť divadla. Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky v snahe podporovať a rozvíjať jeho činnosť každoročne podporuje divadelné predstavenia mimo jeho domovskej scény.

Podpora Divadla Romathan prostredníctvom Ministerstva kultúry Slovenskej republiky:

Rok	Výška podpory v Sk
2005	370 000
2006	0
2007	650 000

V zriaďovateľskej pôsobnosti Ministerstva kultúry Slovenskej republiky pôsobí aj Múzeum kultúry Rómov na Slovensku v Martine ako súčasť Slovenského národného múzea, ktorého činnosť Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky podporilo v roku 2007 sumou 924 000,- Sk. Múzeum je špecializovanou zložkou Slovenského národného múzea v Martine. Toto pracovisko s celoslovenskou pôsobnosťou sa začalo formovať na pôde Slovenského národného múzea - Etnografického múzea v Martine, ako Dokumentačné centrum rómskej kultúry na Slovensku v roku 2002. Po transformácii v roku 2004 je dokumentačným a vedecko - výskumným múzejným pracoviskom, ktoré v rámci profilácie múzea kladie dôraz na akvizičnú, metodicko - odbornú a kultúrno - výchovnú činnosť. Prezentuje rómsku kultúru a informuje o jej špecifikách.

Vláda Slovenskej republiky schválila v decembri 2006 Stratégiu rozvoja múzeí a galérií v Slovenskej republike do roku 2011, ktorú vypracovalo Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky. Medzi prioritnými projektmi stratégie v oblasti menšinových kultúr je úloha do roku 2011 vytvoriť stálu expozíciu rómskej kultúry a vybudovať niekoľko výskumných,

dokumentačných a interpretačných centier rómskej kultúry rozšírením aktivít dokumentačného centra rómskej kultúry Slovenského národného múzea.

b):

Prístup k tvorbe kultúrnych prejavov vytvorených v regionálnych alebo menšinových jazykoch sa uskutočňuje viacerými spôsobmi. Ide v prvom rade o preklady diel vytvorených v regionálnych alebo menšinových jazykoch do slovenského jazyka prostredníctvom grantovej podpory grantového programu Ministerstva kultúry Slovenskej republiky - Umenie, podprogramu zameraného na vydávanie prekladovej umeleckej literatúry a vydávanie prekladovej umenovednej a spoločenskovednej literatúry. Podpora prezentácie kultúry vytvorenej v regionálnych alebo menšinových jazykoch sa uskutočňuje aj prezentáciou divadelných hier v divadlách a výstavnou prezentáciou národnostných menšín v majoritných múzeách a galériách.

c):

Prístup k dielam vytvoreným v iných jazykoch ako v regionálnych alebo menšinových jazykoch sa zabezpečuje podporou a rozvojom prekladateľskej činnosti. Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky prostredníctvom svojho grantového programu každoročne vynakladá nemalú sumu na podporu vydavateľských a publikačných aktivít rómskej národnostnej menšiny na vydávanie prekladov literatúry do rómskeho jazyka. Vid'. odpoveď 1. a).

Vláda Slovenskej republiky schválila v decembri 2006 Stratégiu rozvoja múzeí a galérií v Slovenskej republike do roku 2011, ktorú vypracovalo Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky. Ako prioritná úloha stratégie v oblasti menšinových kultúr je do roku 2010 zabezpečiť v múzeách a galériách zriaďovaných verejnou správou doplnenie textových informácií (popisov) o vystavovaných zbierkových predmetoch, ako aj ďalších informácií o výstave či expozícii okrem štátneho aj v anglickom jazyku a v prípade špecializovaných expozícií okrem štátneho a anglického jazyka aj v jazykoch národnostných menšín.

d):

Vláda Slovenskej republiky schválila v decembri 2006 Stratégiu rozvoja múzeí a galérií v Slovenskej republike do roku 2011, ktorú vypracovalo Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky. V koncepcii je zadefinovaná úloha do roku 2011 v úplnosti pripraviť a začať budovať reprezentatívne stále expozície prezentujúce dejiny a kultúru Slovenska, Slovákov, národnostných menšín a etnických skupín.

Slovenská republika sa prostredníctvom Ministerstva kultúry Slovenskej republiky neustále snaží o začleňovanie kultúrnych aktivít jednotlivých národnostných menšín do kultúrneho diania majoritnej spoločnosti. Každoročne Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky podporuje prostredníctvom svojho grantového programu viacero kultúrnych podujatí s výrazným zastúpením kultúrnych súborov národnostných menšín s cieľom podporovať projekty prezentácie národnostnej kultúry smerom k majorite a to z dôvodu rozvoja multikulturalizmu, potláčania rasizmu, xenofóbie a všetkých prejavov diskriminácie. Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky sa v roku 2007 zapojilo do Európskeho roku rovnakých príležitostí pre všetkých 2007 prostredníctvom mechanizmov fungujúcich v rámci grantového systému, respektíve grantových programov Kultúra národnostných menšín a Kultúra znevýhodnených skupín obyvateľstva a to hlavne podporou kultúrnych aktivít, ktoré napomáhajú vytvárať rovnosť príležitostí v oblasti kultúry a zlepšovať podmienky pre dostupnosť kultúry a tiež tvorbu menšinových kultúr. Príkladom je napr. Festival menšinových kultúr - Menšinové kultúrne leto, prezentujúci kultúru národnostných menšín,

ako aj kultúru znevýhodnených skupín obyvateľstva. Popri prezentácii maďarskej, chorvátskej a nemeckej národnostnej kultúry sa majoritnému obyvateľstvu ako aj zahraničným návštevníkom mesta (podujatie bolo autonómnou súčasťou významnej letnej kultúrnej aktivity - Bratislavského kultúrneho leta a Hradných slávností) predstavila aj rómska folklórna skupina, ktorá sa snaží oživiť a interpretovať rómsky autentický folklór.

Cieľom podpory z Ministerstva kultúry Slovenskej republiky je podporovať a rozvíjať národnostnú kultúru Rómov na Slovensku a tým odbúrať národnostné predsudky a vytvárať priestor na spoluprácu s majoritnou spoločnosťou a s inými národnosťami žijúcimi v Slovenskej republike. Podpora MK SR v roku 2007 predstavovala pre oblasť živej kultúry rómskej národnostnej menšiny - pre 68 podporených projektov sumu 7 722 00,-Sk.

Podpora rómskej národnostnej kultúry v roku 2007:

Rómska menšina	Počet projektov	Sk
Živá kultúra	68	7 722 000
Periodická tlač	2	2 000 000
Neperiodická tlač	7	1 760 000
Spolu	77	11 482 000

e):

Všetky organizácie rozvíjajúce, pestujúce a prezentujúce národnostnú kultúru v Slovenskej republike, národnostné múzeá v správe Ministerstva kultúry Slovenskej republiky ale aj divadlá v správe jednotlivých samosprávnych krajov, vedú príslušníci príslušných národnostných menšín. Všetci zamestnanci samozrejme ovládajú príslušný jazyk národnostnej menšiny.

f):

Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky administratívne zabezpečuje činnosť 12 grantových komisií, každá národnostná menšina ma svoju vlastnú grantovú komisiu, ktorá pozostáva z príslušníkov uvedených národnostných menšín. Sú v nich zastúpení reprezentatívni zástupcovia všetkých regiónov a odborníci na všetky oblasti kultúry. Tieto komisie, ako poradné orgány ministra kultúry, posudzujú z odborného hľadiska všetky žiadosti o dotácie príslušnej národnostnej menšiny a navrhujú výšku finančnej podpory. Zo svojich radov si hlasovaním volia predsedu komisie. Grantové komisie si zároveň každoročne stanovujú priority podpory kultúry jednotlivých národnostných menšín. Pracovník sekcie menšinových a regionálnych kultúr (pod uvedenú sekciu spadá grantový program Ministerstva kultúry Slovenskej republiky - Kultúra národnostných menšín) je len tajomníkom komisie, ktorý zabezpečuje organizačnú a administratívnu prípravu projektov na rokovanie komisie a nemá hlasovacie právo! Rómska národnostná menšina má samostatnú grantovú komisiu, ktorá rozhoduje o výške finančných príspevkov pre jednotlivé projekty na základe priorít, ktoré si komisia pre ten-ktorý rok zvolí.

Podpora Ministerstva kultúry Slovenskej republiky na kultúrne aktivity rómskej národnostnej menšiny:

Rok 2005	7 905 000,-Sk
Rok 2006	13 005 000,-Sk
Rok 2007	11 482 000,-Sk

V roku 2008 plánuje Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky vyčleniť na kultúrne aktivity rómskej národnostnej menšiny sumu 14 000 000,-Sk.

g):

Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky prostredníctvom svojich grantových programov každoročne podporuje mimovládne organizácie, ktorých úlohou je zhromažďovať, archivovať a publikovať práce v regionálnych alebo menšinových jazykoch. Najvýznamnejším je Fórum inštitút pre výskum menšín v Šamoríne, ktorý zbiera, archivuje a vydáva diela venované otázkam národnostných menšín na Slovensku. Vid'. str. 132.

Odsek 2:

Na základe zákona č. 184/1999 Z. z. o používaní jazykov národnostných menšín, podľa § 2 citovaného zákona: ak občania Slovenskej republiky, ktorí sú osobami patriacimi k národnostnej menšine, tvoria podľa posledného sčítania obyvateľov v obci najmenej 20 % obyvateľstva, môžu v tejto obci používať v úradnom styku jazyk menšiny. Osoby patriace k národnostnej menšine majú právo podávať písomné podania orgánu štátnej správy a orgánu územnej samosprávy v obci podľa odseku 1 aj v jazyku menšiny. Orgán verejnej správy v obci podľa odseku 1 poskytne odpoveď okrem štátneho jazyka aj v jazyku menšiny s výnimkou verejných listín.

Podľa § 4 citovaného zákona: Obec môže na svojom území označovať ulice a iné miestne geografické značenia aj v jazyku menšiny, dôležité informácie, najmä výstražné, upozorňujúce a zdravotnícke, uvádzajú na miestach prístupných pre verejnosť okrem štátneho jazyka aj v jazyku menšiny.

Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky podporuje kultúru národnostných menšín prostredníctvom svojho grantového programu bez ohľadu na % zastúpenie danej menšiny v regióne. Grantovú podporu po splnení všetkých náležitostí môžu dostať aj občianske národnostné združenia a spolky na podporu svojich kultúrnych aktivít aj z regiónov, ktoré tradične nepoužívajú regionálne alebo menšinové jazyky. Rozhodujúcim kritériom pri schvaľovaní žiadosti je aktuálna potreba - opodstatnenosť a zdôvodniteľnosť rozvoja kultúrnych aktivít v tých regiónoch.

Odsek 3:

Aj keď v zriaďovateľskej pôsobnosti Ministerstva kultúry Slovenskej republiky nepôsobí Divadlo Romathan (je v pôsobnosti vyššieho územného celku Košice), Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky v snahe podporovať a rozvíjať jeho činnosť každoročne podporuje divadelné predstavenia mimo jeho domovskej scény. Ďalej Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky poskytuje adekvátny priestor rómskym súborom prezentovať svoju kultúru doma a v zahraničí, predovšetkým na folklórnych festivaloch na Slovensku, festivaloch a prehliadkach v Českej republike.

Kultúra všetkých 12 národnostných menšín žijúcich na Slovensku je súčasťou hmotného a nehmotného kultúrneho bohatstva Slovenskej republiky a z tohto pohľadu pristupuje Slovenská republika k prezentácii týchto kultúr ako doma tak aj v zahraničí, či už v propagujúcich turistických materiáloch alebo vysielaním na prezentácie do zahraničia. Významná forma prezentácie rómskej tradičnej ľudovej kultúry - folklóru ja aj formou jeho začleňovania do programov vystúpení slovenských folklórnych súborov.

článok 13 – Ekonomický a sociálny život

Vybrané ustanovenia:

1. Vo vzťahu k ekonomickým a sociálnym aktivitám sa zmluvné strany zaväzujú, na celom svojom území:

a) vylúčiť zo svojho právneho poriadku všetky ustanovenia, ktoré bezdôvodne zakazujú alebo obmedzujú používanie regionálnych alebo menšinových jazykov v dokumentoch týkajúcich sa ekonomického alebo sociálneho života, najmä v pracovných zmluvách a v technických dokumentoch, ako sú návody na používanie výrobkov alebo zariadení

b) zakázať uvádzanie klauzúl vylučujúcich alebo obmedzujúcich používanie regionálnych alebo menšinových jazykov v interných predpisoch podnikov v osobných spisoch, aspoň medzi užívateľmi rovnakého jazyka

c) postaviť sa proti postupom, ktoré smerujú k odradeniu od používania regionálnych alebo menšinových jazykov v oblasti ekonomických a sociálnych aktivít

2. Vo vzťahu k ekonomickým a sociálnym aktivitám sa zmluvné strany zaväzujú, pokiaľ sú verejné orgány k tomu kompetentné na územiach, kde sa používajú regionálne alebo menšinové jazyky, a ak je to možné:

c) zabezpečiť, aby zariadenia sociálnej starostlivosti ako nemocnice, domovy dôchodcov a útulky poskytovali možnosť prijatia a opatrovania vo vlastnom jazyku tých osôb, ktoré používajú regionálny alebo menšinový jazyk, pokiaľ tieto potrebujú opateru zo zdravotných dôvodov, z dôvodu vysokého veku alebo z iných dôvodov.

Opatrenia prijaté na implementáciu ustanovení charty:

Odsek 1:

a)

Podľa § 1 ods. 4 Zákonníka práce ak Zákonník práce v prvej časti neustanovuje inak, vzťahuje sa na tieto právne vzťahy Občiansky zákonník. To znamená, že pre niektoré ustanovenia prvej časti Zákonníka práce (napr. právne úkony) platí subsidiárna pôsobnosť Občianskeho zákonníka, ak nie je v Zákonníku práce uvedené inak.

Podľa § 8 ods. 2 zákona č. 270/1995 o štátnom jazyku v znení neskorších zmien písomné právne úkony v pracovnoprávnom vzťahu alebo v obdobnom pracovnom vzťahu sa vyhotovujú v štátnom jazyku. Takýmto právnym úkonom je napríklad pracovná zmluva, ktorá sa uzatvára medzi účastníkmi pracovnoprávneho vzťahu. Zákonník práce výslovne neobsahuje také ustanovenia, ktoré by zakazovali alebo vylučovali možnosť, aby takáto zmluva bola vyhotovená aj napr. v menšinovom jazyku, ak sa na tom účastníci pracovnoprávneho vzťahu dohodnú. To isté platí aj v prípade ďalších právnych úkonov ako je dohoda o zmene pracovnej zmluvy, dohoda o skončení pracovného pomeru, výpoveď, dohoda o hmotnej zodpovednosti a pod.

Zákon č. 312/2001 Z. z. o štátnej službe a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o štátnej službe“) neobsahuje osobitné ustanovenia, ktoré by bezdôvodne zakazovali alebo obmedzovali používanie regionálnych alebo menšinových jazykov. V § 3 ods. 2 zákona o štátnej službe v súlade so zásadou rovnakého zaobchádzania sa zakazuje diskriminácia aj z dôvodu jazyka pri vstupe do štátnej služby a pri jej vykonávaní. Jedným z predpokladov pre prijatie do štátnej služby podľa § 14 ods. 1 písm. g) zákona o štátnej službe je ovládanie aj štátneho jazyka. Ovládanie štátneho jazyka je povinnosťou štátneho zamestnanca len z dôvodu vykonávania štátnej služby; to však nebráni tomu, aby sa fyzické osoby obracali na služobné úrady v jazyku menšinovom alebo regionálnom. Štátni zamestnanci sú povinní dodržiavať všetky platné právne predpisy súvisiace s výkonom štátnej správy na danom úseku činnosti. V úradnom styku sú povinní postupovať v súlade so zákonom č. 270/1995 Z. z. o štátnom jazyku Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov a zákonom č. 184/1999 Z. z. o používaní jazykov národnostných menšín.

Zákon č. 250/2007 Z.z. o ochrane spotrebiteľa a o zmene zákona Slovenskej národnej rady č. 372/1990 B. o priestupkoch v znení neskorších predpisov uvádza, že „Ak sa informácie uvedené v § 11 a 12 poskytujú písomne, musia byť v štátnom jazyku. Možnosť súbežného používania iných označení, najmä grafických symbolov a piktogramov, ako aj iných jazykov, nie je týmto dotknutá. Fyzikálne a technické veličiny musia byť vyjadrené v zákonných meracích jednotkách.“

Vo vzťahu k zákonu o štátnom jazyku treba zdôrazniť, že tento zákon neupravuje používanie menšinových jazykov a pri jeho uplatňovaní v praxi nedochádza k obmedzovaniu práv príslušníkov národnostných menšín používať svoj materinský jazyk vo verejnom styku, tak ako to zabezpečuje platná legislatívna úprava v Slovenskej republike.

b):

Zákonník práce v článku 1 Základných zásad výslovne ustanovuje, že fyzické osoby majú právo na slobodnú voľbu zamestnania, na spravodlivé a uspokojivé pracovné podmienky a na ochranu proti nezamestnanosti. Tieto práva im patria bez akýchkoľvek obmedzení a priamej diskriminácie alebo nepriamej diskriminácie podľa pohlavia, manželského stavu a rodinného stavu, rasy, farby pleti, jazyka a pod. Uvedená zásada sa uplatňuje vo všetkých ustanoveniach Zákonníka práce. Rovnako sa musí uplatňovať aj pri vydaní pracovného poriadku a ďalších vnútorných noriem, ktoré musia byť v súlade s právnymi predpismi.

Zákon č. 5/2004 Z. z. o službách zamestnanosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o službách zamestnanosti“) neobsahuje ustanovenia, ktoré by zakazovali alebo obmedzovali používanie regionálnych alebo menšinových jazykov. Taktiež novela zákona o službách zamestnanosti, ktorá nadobúda účinnosť 1. mája 2008, takýto zákaz alebo obmedzenie neobsahuje.

V súčasnosti platný zákon o službách zamestnanosti v § 14 definuje právo na prístup k zamestnaniu ako právo občana, ktorý chce pracovať, môže pracovať a hľadá zamestnanie, na služby zamerané na poskytovanie pomoci pri hľadaní vhodného zamestnania a vzdelávaní a príprave pre trh práce potrebnej na pracovné uplatnenie. V uvedenom ustanovení § 14 sa ďalej uvádza, že občan má právo na prístup k zamestnaniu bez akýchkoľvek obmedzení v súlade so zásadou rovnakého zaobchádzania v pracovnoprávných vzťahoch a obdobných právnych vzťahoch ustanovenou zákonom č. 365/2004 Z.z. o rovnakom zaobchádzaní

v niektorých oblastiach a o ochrane pred diskrimináciou a o zmene a doplnení niektorých zákonov (antidiskriminačný zákon). V súlade so zásadou rovnakého zaobchádzania sa zakazuje diskriminácia aj z dôvodu manželského stavu a rodinného stavu, farby pleti, jazyka, politického alebo iného zmýšľania, odborovej činnosti, národného alebo sociálneho pôvodu, zdravotného postihnutia, veku, majetku, rodu alebo iného postavenia.

Právne predpisy na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci neobsahujú ustanovenia, ktoré by zakazovali alebo obmedzovali používanie menšinových alebo regionálnych jazykov. Právne predpisy na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci ukladajú zamestnávateľovi povinnosť, aby zabezpečil vo vzťahu k zamestnancovi vykonanie určitých opatrení zrozumiteľne. Táto povinnosť zamestnávateľa sa týka najmä oboznamovania zamestnanca, poskytovania informácií, návodov na obsluhu a iných vnútorných pokynov. Pojem „zrozumiteľnosť“ v kontexte právnych predpisov zahŕňa nielen obsahovú stránku ale aj taký spôsob prenosu informácií, aby mu konkrétny zamestnanec vrátane zamestnanca používajúceho niektorý z jazykov národnostných menšín rozumel. Túto problematiku upravujú predpisy vid' str. 82.

c):

V Slovenskej republike platí zákon č. 365/2004 Z.z. o rovnakom zaobchádzaní v niektorých oblastiach a o ochrane pred diskrimináciou v znení neskorších predpisov (antidiskriminačný zákon). Vid' str. 82.

Odsek 2:

c):

V roku 2005 bola činnosť zariadení na výkon rozhodnutia súdu (detský domov, detský domov pre maloletých bez sprievodu, krízové stredisko, resocializačné stredisko) nanovo upravená zákonom č. 305/2005 Z. z. o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

Činnosť zariadení sociálnych služieb naďalej upravuje zákon č. 195/1998 Z.z. o sociálnej pomoci v znení neskorších predpisov. V zákone č. 195/1998 Z.z. o sociálnej pomoci v znení neskorších predpisov nie je formálne zabezpečené, aby zariadenia sociálnych služieb mohli prijímať a poskytovať starostlivosť príslušným osobám v ukrajinčine, alebo vo vlastnom jazyku tým osobám, ktoré používajú regionálny alebo menšinový jazyk.

V zariadeniach na výkon rozhodnutia súdu a v zariadeniach sociálnych služieb sú realizované možnosti prijatia a opatrovania klientov v jazyku, ktorý používajú. Osoby, ktoré používajú regionálny alebo menšinový jazyk sú prednostne prijímané do zariadení sociálnej starostlivosti nachádzajúcich sa v regiónoch, kde sa regionálny alebo menšinový jazyk používa a zamestnanci týchto zariadení, okrem štátneho jazyka komunikujú aj regionálnym alebo menšinovým jazykom. Zamestnanci uvedených zariadení ovládajú menšinový jazyk svojich klientov. V záujme podpory používania regionálnych alebo menšinových jazykov sú vydávané dvojjazyčné časopisy. Klientom je taktiež zabezpečená možnosť sledovania televíznych programov v jazyku, ktorý používajú.

Prevádzka týchto zariadení je zabezpečovaná tak, aby aj v oblastiach, kde je väčší počet iných, než slovensky hovoriacich klientov a zamestnancov, neboli diskriminovaní ani občania slovenskej národnosti. Kultúrne a spoločenské podujatia sú organizované aj v príslušnom menšinovom jazyku.

Pokiaľ ide o nemocnice Ministerstvo zdravotníctva Slovenskej republiky neregistrovalo žiadnu sťažnosť týkajúcu sa neposkytnutia zdravotnej starostlivosti z dôvodu neovládania menšinového jazyka zo strany pracovníkov nemocnice. V praxi sa teda nevyskytli žiadne problémy tohto druhu.

V rámci prvého kola monitorovania úrovne implementácie charty Slovenskou republikou požiadal Výbor expertov vo svojej hodnotiacej správe o poskytnutie informácií týkajúcich sa kauzy údajných sterilizácií rómskych žien. V nadväznosti na uvedené uvádzame, že v Slovenskej republike nikdy neboli sterilizácie rómskych žien oficiálnou štátnou politikou ani oficiálne vládou podporovanou praxou. Vláda Slovenskej republiky neprebrala politickú zodpovednosť za vykonávanie údajných nezákonných sterilizácií

Vláda Slovenskej republiky prijala opatrenia a poverila príslušné ministerstvá a splnomocnenkyňu vlády Slovenskej republiky pre rómske komunity na – úpravu zdravotníckej legislatívy (ustanovenie o práve na nediskriminačný postup k zdravotnej starostlivosti, nová legislatívna úprava prístupu k zdravotnej dokumentácii, podávania informovaného súhlasu- tieto úlohy boli splnené hlavne prijatím noviel zákonov č. 576/2004 Z.z. o zdravotnej starostlivosti, službách súvisiacich s poskytovaním zdravotnej starostlivosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov, 578/2004 Z.z. o poskytovateľoch zdravotnej starostlivosti, zdravotníckych pracovníkoch, stavovských organizáciách v zdravotníctve a o zmene a doplnení niektorých zákonov). Ministrom zdravotníctva bola uložená úloha vyvodit' zodpovednosť lekárov a nemocníc a vykonať hĺbkovú analýzu a kontrolu v zdravotníckych zariadeniach, s cieľom overiť údajné násilné sterilizácie a identifikovať a pomenovať možné diskriminačné praktiky namierené voči Rómom. Tieto úlohy boli dodnes všetky splnené a realizované. Ostatné úlohy zahŕňali preverenie prístupu marginalizovaných skupín zdravotnej starostlivosti a posilnenie vzdelávania k ľudským právam na úseku štátnej a verejnej správy. Samotná sterilizácia bola ošetrená v legislatíve a upravená tak, aby bol oddelený výkon sterilizácie s iným operačným výkonom (hlavne cisárskym rezom) tak, že bola zavedená 30 dňová lehota, ktorá musí uplynúť od prijatia informovaného súhlasu pacienta so sterilizačným výkonom. V prípade nezákonnej sterilizácie je táto definovaná ako trestný čin a sankcionovaná. Keďže vyšetrovanie nebolo ukončené a prebieha ďalej, závery orgánov činných v trestnom konaní budú pre všetky zúčastnené strany záväzné, nie je možné zasahovať a vstupovať do iných šetrení a s orgánmi činnými v trestnom konaní musíme v zmysle platných zákonov spolupracovať.

